

เนื้อหาและสื่อการเรียนรู้ หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

หลักสูตรด้านทฤษฎีการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ เรื่อง การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

คำนำ

การทุจริตในสังคมไทยระหว่างช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านมา นั้น ส่งผลเสียต่อประเทศอย่างมหาศาล ทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ รูปแบบการทุจริตจากเดิมที่เป็นการทุจริตทางตรงไม่ซับซ้อน ได้ปรับเปลี่ยนเป็นการทุจริตที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยมีความพยายามแก้ไขปัญหการทุจริต โดยการสร้างความตื่นตัวและการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ปรับความคิดสร้าง ความตระหนักรู้ในทุกภาคส่วนของสังคม โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดในหมวดที่ ๕ หน้าที่ของรัฐว่า “รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตราย ที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งภาครัฐและเอกชนโดยจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด ” ทั้งวาระการปฏิรูปประเทศด้านการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประเด็นปฏิรูปด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง ได้กำหนด กลยุทธ์หลัก ในการเร่งสร้างการรับรู้และจิตสำนึกของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ ส่งเสริมให้ ประชาชนรวมตัวกันไม่ยอมรับและไม่ทนต่อการทุจริตและมีส่วนร่วมในการต่อต้านทุจริตด้วยการชี้เบาะแส การสร้างลักษณะนิสัยไม่โกงและไม่ยอมให้ผู้ใดโกง และเสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนใน การเสริมสร้างธรรมาภิบาลและต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ในยุทธศาสตร์ที่ ๖ การปรับสมดุลและพัฒนา การบริหารจัดการภาครัฐ โดยได้กำหนดให้การพัฒนา ระบบ บริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐในการปฏิบัติราชการ และการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิ ชอบ เป็นส่วนหนึ่งของกรอบแนวทางที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี อีกทั้งแผน แม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (๒๑) ประเด็น การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนย่อยที่ ๑) การป้องกันการ ทุจริตและประพฤติมิชอบที่มุ่งเน้นการพัฒนานคน ปรับพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่มในสังคม

ดังนั้น “ป่าไม้” เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ โดยเฉพาะการเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ ต่อระบบนิเวศและเป็นแหล่งกำเนิดของปัจจัยสี่ อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ตลอดจนยังมีประโยชน์ในแง่ของการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม แต่ปัจจุบันทรัพยากรป่าไม้ได้ลดน้อยลง เนื่องจากการถูกรุกรานและถูกทำลายไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อตัดต้นไม้ การถางป่า รวมถึงการออก เอกสารสิทธิ ในที่ดินโดยมิชอบ เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในภาพรวม อีกทั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ อาทิ การออกเอกสารสิทธิในที่ดินโดยมิชอบที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรป่าไม้และประชาชน โดยมีเจ้าหน้าที่ ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ โดยการละเลย เพิกเฉย หรือเอื้อประโยชน์ให้แก่เอกชนบางราย ซึ่งการทุจริตดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของประเทศ และในส่วนของสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งถือเป็นองค์กรหลักในการ ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้มีการให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการทุจริต ผ่านกลไกการศึกษา ซึ่งถือเป็นอีกกลไกหนึ่งที่มีประสิทธิภาพและสามารถทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวน การคิดของคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว เป็นเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ความสำคัญ จึงได้สร้างหลักสูตรการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต หรือหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา เรื่อง การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่มีเนื้อหาสอดคล้องและมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน คือ การใช้

ทรัพยากรป่าไม้ในลักษณะที่เป็นการละเมิด (Abuse) ต่อผลประโยชน์สาธารณะโดยประยุกต์ใช้ STRONG Model ในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้เข้าอบรมได้มีความตระหนักรู้และร่วมพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามบทบาทหน้าที่ของตน เกิดความรู้สึกหวงแหน และมีส่วนรวมในการปกป้องรักษาทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการใช้ทรัพยากรป่าไม้ไปในทางที่ผิด หรือการแสวงหาประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรป่าไม้เพื่อประโยชน์ส่วนตน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงการอนุรักษ์และการแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมในการใช้ทรัพยากรป่าไม้ จนนำไปสู่การปลูกฝังแนวคิดในการการสงวน รักษา ฟื้นฟู พัฒนา และใช้ประโยชน์จากป่าไม้อย่างยั่งยืน

สำนักด้านทฤษฎิตศศึกษา
สำนักงาน ป.ป.ช.
กันยายน ๒๕๖๕

สารบัญ

บทที่	หน้า
๑. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	๒
๑.๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	๒
๑.๑.๑ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชนิดป่าไม้	๔
๑.๑.๒ ป่าไม้กับระบบนิเวศ	๖
๑.๑.๓ ความหลากหลายทางชีวภาพ	๙
๑.๑.๔ การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำและการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ	๑๒
๑.๒ ความหมายของการอนุรักษ์ป่าไม้	๑๗
๑.๒.๑ หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๑๗
๑.๒.๒ การจัดการป่าในประเทศไทย	๒๐
๑.๒.๓ ป่าเพื่อการอนุรักษ์	๒๒
๑.๒.๔ ป่าในเมือง	๒๓
๑.๓ ประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้	๒๕
๑.๓.๑ ความสำคัญของป่าไม้	๒๕
๑.๓.๒ ประโยชน์ทางตรง และทางอ้อมของป่าไม้	๒๗
๑.๓.๓ ป่าไม้กับโลกร้อน	๒๙
๑.๓.๔ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชนิดป่ากับการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์	๓๔
๑.๔ ความอุดมสมบูรณ์ของป่า	๓๙
๑.๔.๑ จำนวนพื้นที่ป่า	๓๙
๑.๔.๒ มูลค่าของป่า	๔๑
๒. กฎหมายและจริยธรรมป่าไม้	๔๗
๒.๑ กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง	๔๗
๒.๑.๑ เจตนารมณ์ทางกฎหมาย	๔๘
๒.๑.๒ นโยบายป่าไม้แห่งชาติ	๕๒
๒.๒ กระบวนการตรวจพิสูจน์และตรวจสอบการกระทำผิด	๕๕
๒.๒.๑ การดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการบุกรุก ยึดถือ ครอบครองที่ดินป่าไม้ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗	๕๕
๒.๒.๒ การใช้มาตรการทางปกครอง	๕๗
๒.๒.๓ บทลงโทษและการออกมาตรการทางปกครองเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินป่าไม้	๖๗
๒.๓ การประเมินมูลค่าความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม	๖๘
๒.๔ ธรรมาภิบาลป่าไม้ (Forest Good Governance)	๖๙
๒.๕ การบังคับใช้กฎหมาย	๗๐

สารบัญ

บทที่	หน้า
๓. นวัตกรรมและเทคโนโลยีป่าไม้	๘๕
๓.๑ ความหมาย ประเภท และความสำคัญของนวัตกรรม	๘๕
๓.๒ การสร้างสรรค์นวัตกรรม	๘๗
๓.๓ การนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์	๘๙
๓.๔ การส่งผ่านนวัตกรรม	๙๒
๓.๕ เทคโนโลยีเกี่ยวกับภูมิสารสนเทศและการประยุกต์ใช้	๙๓
๓.๕.๑ การใช้เทคโนโลยีป้องกัน และตรวจสอบการบุกรุกพื้นที่ป่าของแต่ละหน่วยงาน	๑๐๐
๓.๕.๒ การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศในการตรวจสอบการทุจริต	๑๒๕
เกี่ยวกับการออกเอกสารสิทธิที่ดิน	
๔. ป่าไม้โปร่งใส	๑๓๗
๔.๑ การแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม	๑๓๗
๔.๑.๑ ความหมายของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม	๑๓๗
๔.๑.๒ รูปแบบการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม	๑๓๘
๔.๑.๓ การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมตามกฎหมาย ป.ป.ช.	๑๓๙
๔.๒ การจัดการอย่างมีส่วนร่วม	๑๔๐
๔.๓ ความสมดุลระหว่างความต้องการของมนุษย์กับทรัพยากร	๑๕๐
๔.๔ การร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๑๕๒
๔.๕ การเฝ้าระวัง การแจ้งเบาะแสการทุจริตด้านทรัพยากรป่าไม้	๑๕๕
๔.๖ กรณีศึกษาการทุจริตด้านทรัพยากรป่าไม้	๑๕๙
๔.๗ กรณีศึกษานวัตกรรมการด้านทุจริตด้านทรัพยากรป่าไม้	๑๕๔
บรรณานุกรม	๑๖๖
ภาคผนวก	
• สื่อการเรียนรู้ประกอบชุดวิชา	ก ๑ - ๒๗
• STRONG – จิตพอเพียงต้านทุจริต	ข ๑ - ๒๐
• คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทุจริตศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕	ค ๑ - ๔
• คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานยกร่างชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทุจริตศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕	ค ๕ - ๖

บทที่ ๑

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้

๑.๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้

ทรัพยากรธรรมชาติ (natural resources) หมายถึง สิ่งที่ได้มาจากธรรมชาติซึ่งมีประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยเฉพาะเป็นปัจจัยสี่ที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตที่มนุษย์สามารถแสวงหามาใช้ เช่น พืช สัตว์ แร่ธาตุ “ป่าไม้” ถ่านหิน และน้ำมัน เป็นต้น สามารถแบ่งทรัพยากรธรรมชาติออกเป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

๑) ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ไม่หมดสิ้น (non-exhausting natural resource) เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาก พบได้ทุกแห่งในโลก มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทุกชนิดทรัพยากรเหล่านี้หากใช้ไม่ดีไม่มีการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ ทรัพยากรที่มีค่ามหาศาลเหล่านี้อาจเสื่อมสภาพไปจนไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ถ้าใช้อย่างไม่ระมัดระวัง ได้แก่ น้ำ อากาศ แสงสว่างจากดวงอาทิตย์

๒) ทรัพยากรธรรมชาติที่บำรุงรักษาให้คงสภาพอยู่ได้ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่บนผิวโลกตามแหล่งต่าง ๆ ถ้ามนุษย์ใช้ทรัพยากรเหล่านี้อย่างถูกต้องและมีการบำรุงรักษาแล้วทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้จะยังคงอยู่และใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป ได้แก่ ดิน “ป่าไม้” พืชพันธุ์ สัตว์ป่า พลังงานมนุษย์

๓) ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วสิ้นเปลือง เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป ไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้หรือไม่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือถ้าทำได้ก็กินเวลานานนับพันนับหมื่นปีทรัพยากรเหล่านี้ ได้แก่ แร่ธาตุ (รวมทั้งน้ำมันถ่านหิน) และทิวทัศน์ที่สวยงาม

สำหรับทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ได้แก่ น้ำ ดิน อากาศ “ป่าไม้” และสิ่งมีชีวิตต่างถิ่น ดังนั้น เพื่อให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและยาวนานที่สุด และได้ประโยชน์สูงสุด จึงต้องมีวิธีใช้วิธีอนุรักษ์บูรณะฟื้นฟูดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ยาวนานที่สุด

ที่มา: <https://pixabay.com/th, vitieuba>

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

คำว่า "ป่าไม้" นี้มีความหมายที่ต่างกันไปตามยุคตามสมัย ตอนปลายศตวรรษที่ ๑๓ ในยุโรป "ป่าไม้" หมายถึง พื้นที่ที่พระมหากษัตริย์ได้สงวนไว้ เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับล่าสัตว์ของส่วนพระองค์ ส่วนสิทธิในการตัดไม้ และการก่อสร้างแผ้วถางป่าเพื่อการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์ยังเป็นของประชาชนทั่วไปอยู่

ถัดมาอีกศตวรรษหนึ่ง "ป่าไม้" กลับหมายถึง พื้นที่อันกว้างขวางที่ประกอบด้วยป่าไม้ พืชหญ้า และแม้แต่หมู่บ้านทั้งหมู่บ้านในป่า สิทธิในการล่าสัตว์ในพื้นที่ดังกล่าว ยังคงสงวนไว้เป็นของพระเจ้าแผ่นดินอยู่ ส่วนสิทธิในการใช้พื้นที่อื่นๆ เพื่อประโยชน์อย่างอื่น ได้ถูกจำกัดลงไป บรรดาป่าไม้ที่สำคัญๆ ในประเทศอังกฤษ ล้วนแล้วแต่เป็นป่าไม้ประเภทดงกล่าวข้างต้น โดยกษัตริย์ในราชวงศ์นอร์แมนเป็นผู้กำหนดขึ้น

ในสมัยต่อมา เมื่อพระราชอำนาจพิเศษในการล่าสัตว์ของกษัตริย์ ได้ถูกจำกัดลง ความหมายโดยทาง นิติบัญญัติของคำว่า "ป่าไม้" จึงได้กลายมาเป็นพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลง มีพรรณไม้จำพวกไม้ต้นปกคลุมอยู่เป็นส่วนใหญ่ หรือ มีปริมาณมากกว่าพื้นที่ที่เป็นทุ่งหญ้า หรือไร่

ปัจจุบันองค์การอาหาร และเกษตรแห่งสหประชาชาติ ได้ให้คำนิยามคำว่า "ป่าไม้" หมายถึง "บรรดา พื้นที่ที่มีพืชมหาชาติมาชนิดปกคลุมอยู่ โดยมีไม้ต้นขนาดต่างๆ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ โดยไม่คำนึงว่า จะมีการทำไม้ในพื้นที่ดังกล่าวหรือไม่ก็ตาม สามารถผลิตไม้ หรือมีอิทธิพลต่อลมฟ้าอากาศ หรือต่อระบบของน้ำในท้องถิ่น" นอกจากนี้พื้นที่ที่ได้ถูกตัดฟัน หรือแผ้วถาง หรือโค่นเผาไม้ลง และมีเป้าหมายที่จะปลูกป่าขึ้นในอนาคต ก็นับรวมเป็นพื้นที่ป่าไม้ด้วย แต่ทั้งนี้มิได้นับเอาป่าละเมาะ หรือหมู่ต้นไม้ที่ขึ้นอยู่นอกป่า หรือต้นไม้สองข้างทางคมนาคม หรือที่ยืนต้นอยู่ตามหัวไร่ปลายนา หรือที่ขึ้นอยู่ในสวนสาธารณะ ให้เป็นป่าไม้ด้วย

เมื่อมองในแง่ของอนุรักษนิยมแล้ว คำว่า "ป่าไม้" มิได้หมายถึง เฉพาะกลุ่มหรือหมู่ไม้ของต้นไม้ ที่ขึ้นปกคลุมพื้นที่อันกว้างไพศาลเท่านั้น แต่หมายถึง ชุมรของสรรพสิ่งที่มีชีวิต ทั้งที่เป็นพืชและสัตว์ แต่มี ส่วนประกอบส่วนใหญ่เป็นต้นไม้ นอกจากมีไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูงต่ำ แตกต่างกัน จนทำให้เป็นเรือนยอด หรือพุ่มไม้ ที่มีหลายระดับชั้นแล้ว ยังมีพืชมหาชาติจำพวกไม้พุ่ม ไม้กอ ไม้เถา ไม้เลื้อย และพืชคลุมดินอีกนานา ชนิด นอกจากพืชแล้ว ยังมีสัตว์จำพวกสัตว์บก สัตว์น้ำ นก แมลง ตลอดจนเห็ดรา (fungi) แบคทีเรีย แอลจี และจุลินทรีย์ ทั้งที่ดำรงชีวิตอยู่บนพื้นดิน และใต้ผิวดิน ลงไปจำนวนมากมาย จนสุดท้ายจะคณานับ เมื่อบรรดาสสิ่งมีชีวิตทั้งหลายรวมตัวกันเข้าแล้ว ก็บังเกิดเป็นสังคมทางชีวภาพ (biological association) อันประกอบด้วย สรรพสิ่งที่มีชีวิต ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และกัน อาทิเช่น นกและสัตว์ ที่ช่วยกะเทาะเมล็ดพันธุ์ไม้ เพื่อให้สามารถงอกได้สะดวกขึ้น แมลงและนก ก็ช่วยผสมเกสรดอกไม้ บริเวณใต้ต้นไม้หรือพืชมหาชาติ ที่คลุมดินอยู่ จะมีเศษใบไม้ กิ่งไม้ ต้นไม้ที่โค่นล้ม รวมทั้งซากสัตว์ซากพืช และแมลงต่างๆ ทับถมพื้นดินอยู่ เมื่อนานปีเข้า ก็อาศัยจุลินทรีย์ที่มีอยู่ในดิน ช่วยทำให้ผุพัง และสลายตัว เป็นปุ๋ยธรรมชาติ (humus) เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ ให้แก่ดิน และช่วยปกคลุมผิวดิน มิให้ถูกแสงแดดแผดเผา หรือถูกกระแสน้ำพัดต้อนอย่างรุนแรง ซึ่งเท่ากับเป็นการป้องกัน มิให้ดินถูกกระแสน้ำ หรือกระแสลมที่รุนแรง กัดเซาะพัดพาให้พังทลายไป และช่วยให้หน้าฝนบางส่วน ที่เหลือจากการระเหย คืนสู่อากาศ ได้มีโอกาสซึมซาบลงสู่แหล่งเก็บกักน้ำใต้ดิน เมื่อหมดฝน หรือย่างเข้าฤดูแล้ง ก็มีน้ำใสสะอาดไหลออกมาหล่อ เลี้ยงลำห้วย ลำธาร หรือน้ำพุ อย่างไม่ขาดสาย ซากพืช ที่ปกคลุมพื้นที่ป่าไม้อย่างช่วยป้องกัน หรือลดการระเหยของน้ำในดิน ซึ่งทำให้พืชได้รับประโยชน์จากความชื้น ในดินอย่างใหญ่หลวง ใต้พื้นดินลงไปจะมีเรือนรากของต้นไม้ และรากพืชจำนวนมาก ไซซอนไปแทบทุกสารทิศ ประกอบกับมีไส้เดือน และสัตว์จำพวกที่ขุดรูอยู่ในดิน เช่น อ้น เม่น และจุลินทรีย์นานาชนิด จึงทำให้ดินที่มีป่าไม้ปกคลุม่วนโปร่ง อากาศถ่ายเทได้สะดวก ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า พื้นที่ที่มีป่าไม้ปกคลุม น้ำและดิน จะได้รับการอนุรักษ์เป็นอย่างดี ทั้งภูมิอากาศในท้องถิ่นที่ป่าไม้ตั้งอยู่ ก็มีความละมุนละไม ไม่ร้อนจัด หรือหนาวจัดอีกด้วย

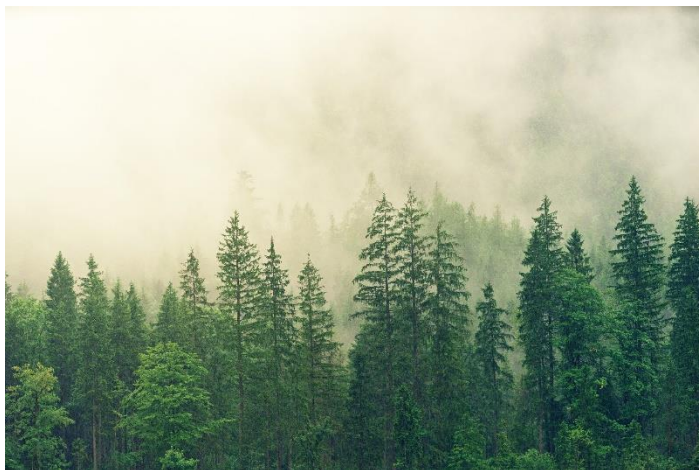

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ในทางกฎหมาย "ป่าไม้" (อังกฤษ: Forest, Jungle) ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ หมายถึง ที่ดินที่ไม่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ครอบครองตามกฎหมายที่ดิน โดยทั่วไป หมายถึง บริเวณที่มีต้นไม้หลายชนิด ขนาดต่าง ๆ ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นและกว้างใหญ่พอที่จะมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้น เช่น ความเปลี่ยนแปลงของลมฟ้าอากาศ ความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ มีสัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิตอื่นซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทที่ใช้แล้วเกิดทดแทนได้ อาจเรียกว่า ทรัพยากรธรรมชาติหมุนเวียน เพราะเมื่อนำมาใช้แล้วสามารถเกิดขึ้นทดแทนได้ ถ้ามีการบำรุงรักษาให้ดี และเป็นระบบนิเวศที่มีกลุ่มสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์อาศัยอยู่ร่วมกันนอกจากสิ่งมีชีวิตยังมีสิ่งไม่มีชีวิตอีกด้วยเหล่านี้ล้วนมีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อมนุษย์

ดังนั้น "ป่าไม้" จึงถือได้ว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่ง ซึ่งเราสามารถเรียกได้อีกอย่างว่า "ทรัพยากรป่าไม้" โดยข้อมูลในหนังสือเล่มนี้ขอให้เข้าใจว่าสามารถใช้แทนกันได้มีความหมายอย่างเดียวกัน

ที่มา : <https://pixabay.com/>, jplenio.

๑.๑.๑ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชนิดป่าไม้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดป่า และสังคมพืชชนิดต่างๆ ในประเทศไทย ไม่ได้เกิดจากปัจจัยหนึ่งปัจจัยใดโดยเฉพาะ แต่เกิดจากปฏิกริยาร่วมกันระหว่างปัจจัยมากมายแตกต่างกันไป ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดป่าหรือสังคมพืชชนิดต่าง ๆ ในประเทศไทย พอสรุปได้อย่างกว้างๆ คือ

๑) **ดินฟ้าอากาศ (climatic)** โดยเฉพาะฤดูกาลและปริมาณของฝนเฉลี่ยรายปี ตลอดจนการกระจายของฝน (จำนวนวันที่ฝนตก) ในแต่ละปีเนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในแนวเขตที่มีการแบ่งแยกฤดูกาลระหว่างฤดูฝนและฤดูแล้งชัดเจน (seasonal) ได้แก่ พื้นที่ภาคกลาง (ตั้งแต่บริเวณเหนือจังหวัดชุมพร) ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีปริมาณฝนเฉลี่ยรายปีประมาณ ๑,๐๕๐-๑,๔๗๐ มม. จำนวนวันฝนตกเฉลี่ยรายปี ระหว่าง ๗๕-๙๗ วัน ส่วนใหญ่ฝนตกในช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ป่าส่วนใหญ่ของภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นป่าชนิดที่ผลัดใบ (deciduous forest) ในฤดูแล้ง (พฤศจิกายน-เมษายน) แทบทั้งสิ้น ได้แก่ ป่าเบญจพรรณ หรือ ป่าผลัดใบผสมและป่าเต็งรัง ยกเว้นพื้นที่บริเวณหุบเขาที่ชุ่มชื้น พื้นที่ริมลำธาร

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

แม่น้ำ ซึ่งมีความชุ่มชื้นตลอดปี ป่าที่ขึ้นอยู่จะเปลี่ยนสภาพไปเป็นป่าชนิดที่ไม่ผลัดใบ (evergreen forest) ได้แก่ ป่าดิบแล้ง (seasonal rain forest หรือ semi-evergreen forest หรือ dry evergreen forest)

พื้นที่ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้มีปริมาณฝนเฉลี่ยรายปีประมาณ ๑,๗๖๐-๓,๑๔๐ มม. จำนวนวันฝนตก เฉลี่ยรายปีระหว่าง ๑๐๒-๑๕๐ วัน ในเขตจังหวัดระนอง และตรัง บางปีปริมาณฝนเฉลี่ยรายปีสูงถึง ๔,๐๐๐ มม. ป่าส่วนใหญ่ของภาคดังกล่าวเป็นป่าชนิดที่ไม่ผลัดใบ (evergreen) บริเวณที่มีฝนตกชุกและมีช่วงฤดูแล้งที่ค่อนข้างสั้นหรือเกือบจะไม่มีฤดูกาลที่แบ่งแยกเป็นฤดูแล้งและฤดูฝนชัดเจน (ever-wet) ป่าส่วนใหญ่เป็นป่าดิบชื้น (tropical evergreen rain forest) ได้แก่ บริเวณภาคใต้ตอนล่างและจังหวัดตรัง บริเวณอื่นที่มีช่วงฤดูแล้งชัดเจน (๓-๔ เดือน) จะมีไม้ผลัดใบ (deciduous tree) ขึ้นแทรกกระจายในหมู่ไม้ไม่ผลัดใบ (evergreen tree) ป่าประเภทนี้จึงมีลักษณะโครงสร้างคล้ายป่าดิบแล้งของภาคอื่น ๆ แต่จะแตกต่างกันบ้างในองค์ประกอบชนิดพรรณไม้ (floristic composition) กล่าวได้ว่า ดินฟ้าอากาศเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ที่ก่อให้เกิดป่าชนิดต่างๆ (climatic formation) ในประเทศไทย

๒) ชนิดของดินหิน (edaphic) บริเวณที่มีดินลึกอุดมสมบูรณ์ เก็บความชุ่มชื้นไว้ได้มากหรือน้อยตลอดปีจะเป็นปัจจัยกำหนดชนิดป่าที่ขึ้นอยู่แตกต่างกันไปอย่างมาก จากป่าบนพื้นที่มีดินชั้น ไม่สมบูรณ์ แห้งแล้งและไม่สามารถเก็บความชุ่มชื้นในดินไว้ในฤดูแล้งได้ ในท้องถิ่นที่มีฤดูฝนและฤดูแล้งแยกกันอย่างชัดเจน ป่าส่วนใหญ่จะเป็นประเภทป่าผลัดใบดังกล่าวแล้ว ในบริเวณนี้หากพื้นที่มีดินดีค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ก็จะเป็นป่าผลัดใบผสมหรือป่าเบญจพรรณ (mix deciduous forest) โดยเฉพาะถ้าเป็นดินที่สลายมาจากหินปูน (limestone) มักจะพบไม้สักขึ้นเป็นกลุ่ม ๆ หนาแน่น ส่วนในที่ดินชั้นหรือดินปนทราย ดินปนลูกรัง มักจะเป็นป่าเต็งรัง ป่าแดง หรือป่าแพะ (deciduous dipterocarp forest) เป็นที่น่าสังเกตว่า ป่าเต็งรังชอบดินที่มีสภาพเป็นกรด จะไม่พบป่าเต็งรังตามภูเขาหินทั่วไป จะพบเพียงแต่รัง *Shorea siamensis* ที่สามารถขึ้นอยู่ได้ในป่าผลัดใบตามภูเขาหินปูน

พื้นที่ตามชายฝั่งทะเลมีน้ำทะเลท่วมถึงเป็นดินเลน จะพบป่าโกงกางหรือป่าชายเลน (mangrove forest) ส่วนพื้นที่ริมฝั่งของแม่น้ำหรือลำคลองใหญ่ที่อยู่ในฤดูฝนน้ำจะล้นตลิ่งเอ่อท่วมขังอยู่บ้าง พื้นที่เปลี่ยนสภาพเป็นพรุป่าจะเป็นชนิดป่าบึงน้ำจืด หรือป่าบึง-ทาม (freshwater swamp forest) บางพื้นที่ ที่มีการขังของน้ำจืดอย่างถาวร และมีการทับถมของซากอินทรีย์วัตถุที่ไม่ค่อยผุสลาย ป่าจะมีลักษณะเป็นป่าพรุ (peat swamp forest)

๓) ความสูงเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง (elevation) มีความสัมพันธ์โดยตรงกับอุณหภูมิ (temperature) และความชุ่มชื้นในอากาศ (atmospheric humidity) ภูเขาในเขตร้อนจะมีอุณหภูมิลดลงโดยเฉลี่ย ๐.๕-๐.๗ °C ต่อระดับความสูงที่เพิ่มขึ้นประมาณ ๑๐๐ เมตร อุณหภูมิเฉลี่ยยิ่งลดลงมากบนภูเขาสูง ประกอบจากเมฆ/หมอก ที่มักจะปกคลุมสันเขาและยอดเขาที่สูงเกินกว่า ๑,๐๐๐ เมตร ตั้งแต่ระดับความสูงประมาณ ๑,๙๐๐-๒,๕๖๕ เมตร จะอยู่ในแนวเขตปกคลุมของเมฆ/หมอกเกือบตลอดปี บางครั้งเรียกป่าในเขตนี้ว่า “ป่าเมฆ” หรือ “cloud forest” ป่าส่วนใหญ่จะเป็นประเภทป่าไม่ผลัดใบ ประกอบด้วยพรรณไม้เขตอบอุ่น (temperate) และพรรณไม้เขตกึ่งเขตร้อน (montane) จำนวนมาก ภูเขาสูงบางแห่งที่มียอดเขาและสันเขาเปิดโล่งประกอบด้วยหินก้อนใหญ่มากกว่าชั้นดินจะมีพรรณไม้ในเขตอบอุ่นขึ้นปกคลุมเป็นหย่อมเล็ก ๆ ตามซอกหิน ทุ่งหญ้าอัลไพน์ (subalpine vegetation) เช่น บริเวณสันเขาและยอดเขาในระดับ ๑,๙๐๐-๒,๑๘๐ เมตร บนดอยเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

๔) **ชีวปัจจัย (biotic)** ได้แก่ ป่าที่เกิดขึ้นจากมนุษย์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงหรือทางอ้อม ไฟป่าที่เกิดขึ้นประจำปีในช่วงฤดูแล้งส่วนใหญ่เกิดจากการจุดไฟเผาป่า-ไร่ หรือจุดไฟเผาพืชพื้นล่างในป่าเพื่อล่าสัตว์หรือเก็บเห็ด ฯลฯ ไฟป่าที่เกิดขึ้นเป็นประจำโดยเฉพาะในป่าผลัดใบ ทำให้เกิดป่าผลัดใบผสมหรือป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรังขึ้น การเลี้ยงสัตว์ในป่าและการแผ้วถางป่า ทำให้ป่าธรรมชาติดั้งเดิมเปลี่ยนสภาพเป็นป่ารุ่น ป่าไผ่ อ่อนหรือป่าเหล่า (secondary growth) อันทำให้เกิดความสับสนในการระบุสังคมพืชประเภทนี้ที่จัดเป็นสังคมพืชในช่วงระยะทดแทน (successional stage) ไฟป่าจัดเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนทำให้ชนิดป่าและสังคมพืชเปลี่ยนแปลงไปได้ โดยเฉพาะป่าผลัดใบที่มีเศษไม้ ใบไม้ร่วงหล่น เป็นเชื้อเพลิงอยู่มาก จึงเกิดไฟไหม้ลุกลามตามพื้นล่างของป่าเป็นประจำทุกปี พรรณไม้ในป่าประเภทนี้จำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับไฟป่า กล่าวคือ มีเปลือกหนา ระบบรากแข็งแรง ทนไฟ เช่น พรรณไม้ในป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ซึ่งจัดเป็นป่าประเภทที่อยู่ควบคู่กับไฟ เรียกว่าเป็น fire climax communication ถ้าหากป้องกันไฟป่าได้ติดต่อกันนานหลายปีชนิดพรรณไม้และลักษณะโครงสร้างในป่าผลัดใบดังกล่าวจะเปลี่ยนไป

๑.๑.๒ ป่าไม้กับระบบนิเวศ

ระบบนิเวศป่าไม้ หมายถึง พื้นที่ปกคลุมของพืชพรรณที่สามารถจำแนกได้ว่าเป็นไม้ยืนต้นปกคลุมเป็นผืนต่อเนื่องขนาดไม่น้อยกว่า ๓.๑๒๕ ไร่ และหมายรวมถึงทุ่งหญ้าและลานหินที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่ปรากฏล้อมรอบด้วยพื้นที่ที่จำแนกได้ว่าเป็นพื้นที่ป่าไม้ โดยไม่รวมถึงสวนยูคาลิปตัส หรือพื้นที่ที่มีต้นไม้แต่ประเมินได้ว่าผลผลิตหลักของการดำเนินการไม่ใช่เนื้อไม้ ได้แก่ พื้นที่วนเกษตร สวนผลไม้ สวนยางพารา และสวนปาล์ม

ประเภทของป่าไม้ในประเทศไทยจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับการกระจายของฝน ระยะเวลาที่ฝนตกรวมทั้งปริมาณน้ำฝนทำให้ป่าแต่ละแห่งมีความชุ่มชื้นต่างกัน สามารถจำแนกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑.๑.๒.๑ ป่าไม้ผลัดใบ (evergreen forest)

ป่าประเภทนี้มองดูเขียวชอุ่มตลอดปี เนื่องจากต้นไม้แทบทั้งหมดที่ขึ้นอยู่เป็นประเภทที่ไม่ผลัดใบ ป่าชนิดสำคัญซึ่งจัดอยู่ในประเภทนี้ ได้แก่

๑) ป่าดงดิบ (tropical evergreen forest or rain forest)

ป่าดงดิบที่มีอยู่ทั่วไปในทุกภาคของประเทศ แต่ที่มีมากที่สุด ได้แก่ ภาคใต้และภาคตะวันออก ในบริเวณนี้มีฝนตกมากและมีความชื้นมากในท้องที่ภาคอื่น ป่าดงดิบมักกระจายอยู่บริเวณที่มีความชุ่มชื้นมาก ๆ เช่น ตามหุบเขาริมแม่น้ำลำธาร ห้วย แหล่งน้ำ และบนภูเขา ซึ่งสามารถแยกออกเป็นป่าดงดิบชนิดต่าง ๆ ดังนี้

■ ป่าดิบชื้น (moist evergreen forest)

เป็นป่ารกทึบมองดูเขียวชอุ่มตลอดปีมีพันธุ์ไม้หลายร้อยชนิดขึ้นเบียดเสียดกัน อยู่มักพบกระจัดกระจายตั้งแต่ความสูง ๖๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล ไม้ที่สำคัญก็คือ ไม้ตระกูลยางต่าง ๆ เช่น ยางนา ยางเสียน ส่วนไม้ชั้นรอง คือ พวกไม้กอ เช่น กอน้ำ กอเดือย

■ ป่าดิบแล้ง (dry evergreen forest)

เป็นป่าที่อยู่ในพื้นที่ค่อนข้างราบมีความชุ่มชื้นน้อย เช่น ในแถบภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมักอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๓๐๐-๖๐๐ เมตร ไม้ที่สำคัญได้แก่ มะค่าโมง ยางนา พะยอม ตะเคียนแดง กระบากลักษ์ และตาเสือ

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

■ ป่าดิบเขา (hill evergreen forest)

ป่าชนิดนี้เกิดขึ้นในพื้นที่สูง ๆ หรือบนภูเขาตั้งแต่ ๑,๐๐๐-๑,๒๐๐ เมตรขึ้นไปจากระดับน้ำทะเล ไม้ส่วนมากเป็นพวก Gymnosperm ได้แก่ พวกไม้สนและสนสามพันปี นอกจากนี้ยังมีไม้ตระกูลกอกขึ้นอยู่ พวกไม้ชั้นที่สองรองลงมาได้แก่ เป้ง สะเดาช้าง และขมิ้นต้น

๒) ป่าสนเขา (Pine Forest)

ป่าสนเขามักปรากฏอยู่ตามภูเขาสูงส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ซึ่งมีความสูงประมาณ ๒๐๐ - ๑,๘๐๐ เมตร ขึ้นไปจากระดับน้ำทะเลในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บางที่อาจปรากฏในพื้นที่สูง ๒๐๐-๓๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ป่าสนเขามีลักษณะเป็นป่าโปร่ง ชนิดพันธุ์ไม้ที่สำคัญของป่าชนิดนี้คือ สนสองใบ และสนสามใบ ส่วนไม้ชนิดอื่นที่ขึ้นอยู่ด้วย ได้แก่ พันธุ์ไม้ป่าดิบเขา เช่น กอชนิดต่าง ๆ หรือพันธุ์ไม้ป่าแดงบางชนิด คือ เต็ง รัง เหียง พลวง เป็นต้น

๓) ป่าชายเลน (Mangrove Forest)

บางที่เรียกว่า "ป่าเลนน้ำเค็ม" หรือป่าเลน มีต้นไม้ขึ้นหนาแน่นแต่ละชนิดมีรากค้ำยันและรากหายใจ ป่าชนิดนี้ปรากฏอยู่ตามที่ดินเลนริมทะเลหรือบริเวณปากน้ำแม่น้ำใหญ่ ๆ ซึ่งมีน้ำเค็มท่วมถึงในพื้นที่ภาคใต้มีอยู่ตามชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน ตามชายทะเลภาคตะวันออกมีอยู่ทุกจังหวัดแต่ที่มากที่สุดคือบริเวณปากน้ำเวฬุ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี

พันธุ์ไม้ที่ขึ้นอยู่ตามป่าชายเลน ส่วนมากเป็นพันธุ์ไม้ขนาดเล็กใช้ประโยชน์สำหรับการเผาถ่านและทำฟืนไม้ชนิดที่สำคัญ คือ โกงกาง ประสัก ถั่วขาว ถั่วดำ โปรง ตะบูน แสมทะเล ลำพูและลำแพน ฯลฯ ส่วนไม้พื้นล่างมักเป็นพวก ปรงทะเลเหียงกลายหอม ปอทะเล และเป้ง เป็นต้น

๔) ป่าพรุหรือป่าบึงน้ำจืด (Swamp Forest)

ป่าชนิดนี้มักปรากฏในบริเวณที่มีน้ำจืดท่วมมาก ๆ ดินระบายน้ำไม่ดีป่าพรุในภาคกลางมีลักษณะโปร่งและมีต้นไม้ขึ้นอยู่ห่าง ๆ เช่น คროตียน สนุ่น จิก โมกบ้าน หวายน้ำ หวายโปร่ง ระกำ อ้อ และแสม ในภาคใต้ป่าพรุมีขึ้นอยู่ตามบริเวณที่มีน้ำขังตลอดปี ดินป่าพรุที่มีเนื้อที่มากที่สุดอยู่ในบริเวณจังหวัดนราธิวาสดินเป็นพีท ซึ่งเป็นซากพืชผุสลายทับถมกัน เป็นเวลานานป่าพรุแบ่งออกได้ ๒ ลักษณะคือ ตามบริเวณซึ่งเป็นพรุน้ำกร่อยใกล้ชายทะเลต้นเสม็ดจะขึ้นอยู่หนาแน่นพื้นที่ มีต้นกกชนิดต่าง ๆ เรียก "ป่าพรุเสม็ด หรือ ป่าเสม็ด" อีกลักษณะเป็นป่าที่มีพันธุ์ไม้ต่าง ๆ มากชนิดขึ้นปะปนกัน

ชนิดพันธุ์ไม้ที่สำคัญของป่าพรุ ได้แก่ อินทนิล น้ำหว่า จิก โสกรา กระทุ่มน้ำกันเกรา ไม้จันทน์ ไม้พื้นล่างประกอบด้วย หวาย ตะค้าทอง หมากแดง และหมากชนิดอื่น ๆ

๕) ป่าชายหาด (Beach Forest)

เป็นป่าโปร่งไม่ผลัดใบขึ้นอยู่ตามบริเวณหาดชายทะเล น้ำไม่ท่วมตามฝั่งดินและชายเขาริมทะเล ต้นไม้สำคัญที่ขึ้นอยู่ตามหาดชายทะเล ต้องเป็นพืชทนเค็ม และมักมีลักษณะไม้เป็นพุ่มลักษณะต้นคดงอ ใบหนาแข็ง ได้แก่ สนทะเล หูกวาง โพธิ์ทะเล กระทิง ตีนเป็ดทะเล หยีน้ำ มักมีต้นเตยและหญ้าต่าง ๆ ขึ้นอยู่เป็นไม้พื้นล่างตามฝั่งดินและชายเขา มักพบไม้เถาเลื้อยป่าดิบ มะคาแต้ กระบองเพชร เสม้า และไม้หนามชนิดต่าง ๆ เช่น ชิงชี หนามหัน กำจาย มะดันขอ เป็นต้น

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๑.๒.๒ ป่าประเภทที่ผลัดใบ (Deciduous)

ต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ในป่าประเภทนี้เป็นจำพวกผลัดใบแทบทั้งสิ้น ในฤดูฝนป่าประเภทนี้จะมองดูเขียวชอุ่มพองถึงฤดูแล้งต้นไม้ส่วนใหญ่จะพากันผลัดใบทำให้ป่ามองดูโปร่งขึ้น และมักจะเกิดไฟป่าเผาไหม้ใบไม้และต้นไม้เล็ก ๆ ป่าชนิดสำคัญซึ่งอยู่ในประเภทนี้ ได้แก่

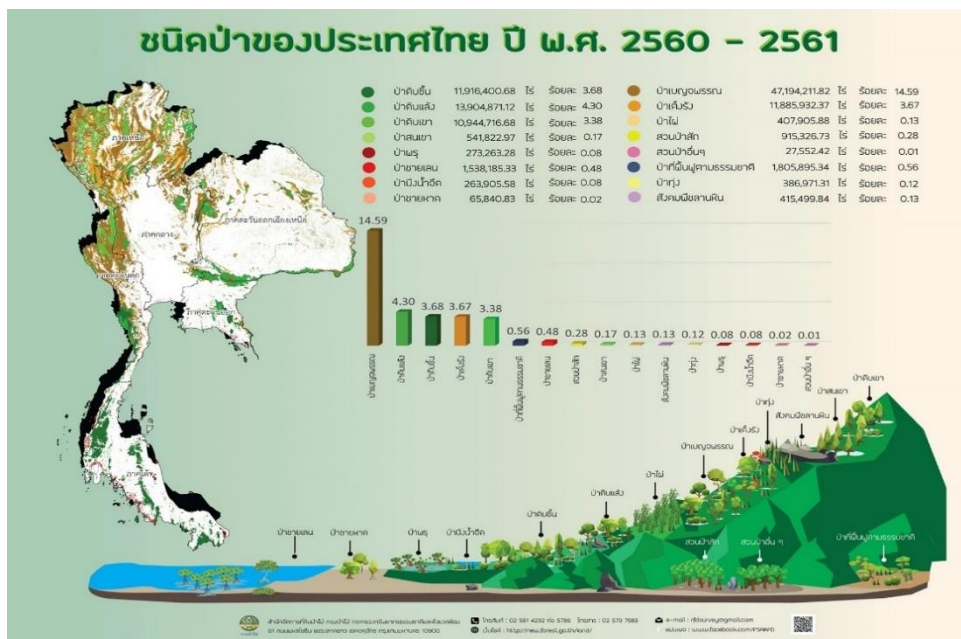
๑) ป่าเบญจพรรณ (Mixed Deciduous Forest)

ป่าผลัดใบผสม หรือป่าเบญจพรรณมีลักษณะเป็นป่าโปร่งและยังมีไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ ขึ้นอยู่กระจัดกระจายทั่วไปพื้นที่ดินมักเป็นดินร่วนปนทราย ป่าเบญจพรรณ ในภาคเหนือมักจะมีไม้สักขึ้นปะปนอยู่ทั่วไปครอบคลุมลงมาถึงจังหวัดกาญจนบุรี ในภาคกลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกมีป่าเบญจพรรณน้อยมากและกระจัดกระจาย พันธุ์ไม้ชนิดสำคัญได้แก่ สัก ประดู่แดง มะค่าโมง ตะแบก เสลา อ้อยช้าง ส้าน ยม หอม ยมหิน มะเกลือ สมพง เก็ดดำ เก็ดแดง ฯลฯ นอกจากนี้มีไม้ที่สำคัญ เช่น ไม้ป่า ไม้บง เป็นต้น

๒) ป่าเต็งรัง (Deciduous Dipterocarp Forest)

หรือที่เรียกกันว่าป่าแดง ป่าพะยะ ป่าโคก ลักษณะทั่วไปเป็นป่าโปร่ง ตามพื้นป่า มักจะมีโจด ต้นแปรง และหญ้าเพ็ก พื้นที่แห้งแล้งดินร่วนปนทราย หรือกรวด ลูกรัง พบอยู่ทั่วไปในที่ราบ และที่ภูเขา ในภาคเหนือส่วนมากขึ้นอยู่บนเขาที่มีดินตื้นและแห้งแล้งมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีป่าแดงหรือป่าเต็งรังนี้มากที่สุด ตามเนินเขาหรือที่ราบดินทรายชนิดพันธุ์ไม้ที่สำคัญในป่าแดง หรือป่าเต็งรัง ได้แก่ เต็ง รัง เหียง พลวง กราด พะยอม ตั้ว ตั้ว มะค่าแต ประดู่ แดง สมอไทย ตะแบก เลือดสลงใจ รกฟ้า ฯลฯ ส่วนไม้พื้นล่างที่พบมาก ได้แก่ มะพร้าวเต่า ปุ่มแป้ง หญ้าเพ็ก โจด ประ และหญ้าชนิดอื่น

๓) ป่าหญ้า (Savannas Forest) ป่าหญ้าที่อยู่ทุกภาคบริเวณป่าที่ถูกแผ้วถางทำลาย บริเวณพื้นที่ขาดความสมบูรณ์และถูกทอดทิ้ง หญ้าชนิดต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นทดแทนและพองถึงหน้าแล้งก็เกิดไฟไหม้ทำให้ต้นไม้บริเวณข้างเคียงล้มตาย พื้นที่ป่าหญ้าจึงขยายมากขึ้นทุกปี พืชที่พบมากที่สุดในพื้นที่ป่าหญาก็คือ หญ้าคา หญ้าขนตาช้าง หญ้าโขม่ง หญ้าเพ็กและปุ่มแป้ง บริเวณที่พอมจะมีความชื้นอยู่บ้าง และการระบายน้ำได้ดีก็มักจะพบพวงและแซมขึ้นอยู่ และอาจพบต้นไม้ทนไฟขึ้นอยู่ เช่น ตั้วเต่า รกฟ้าตานเหลือง ตั้วและตั้ว

ที่มา : สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๑.๓ ความหลากหลายทางชีวภาพ

ที่มา : <https://www.onep.go.th> > ความหลากหลายทางชีวภาพ

๑) ความหมาย และความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ

ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) คำว่า ความหลากหลายทางชีวภาพ มาจากคำว่า Biodiversity หรือ Biological diversity

ความหลากหลาย (Diversity) หมายถึง มีมากมายและแตกต่าง
ทางชีวภาพ (Biological) หมายถึง ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิต

ความหลากหลายทางชีวภาพ หมายถึง การมีสิ่งมีชีวิตนานาชนิด นานาพันธุ์ในระบบนิเวศ อันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ซึ่งมีมากมายและแตกต่างกันทั่วโลก หรือง่ายๆ คือ การที่มีชนิดพันธุ์ (Species) สายพันธุ์ (Genetic) และระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่แตกต่างหลากหลายบนโลก

ความสำคัญของการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological Diversity หรือ Biodiversity) เป็นคำนิยามที่มีความหมายถึง ความแตกต่างหลากหลายของสิ่งมีชีวิตทั้งหมดบนผืนโลก และรูปแบบทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นจากความหลากหลายดังกล่าว อันเป็นผลมาจากกระบวนการวิวัฒนาการที่ยาวนานนับพันล้านปี รวมถึงจากกิจกรรมของมนุษย์ในปัจจุบัน ซึ่งจนถึง ปัจจุบันนี้ มีการศึกษาและจำแนกสิ่งมีชีวิตทั่วโลก ไปแล้วประมาณ ๑.๗๕ ล้านชนิด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก โดยเฉพาะแมลงชนิดต่างๆ

นักวิทยาศาสตร์ได้ประมาณการว่า ปัจจุบันมีสิ่งมีชีวิต ทั้งพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ ประมาณ ๑๓ ล้านชนิด อาศัยอยู่บนโลก และจำนวนที่แท้จริงอาจเป็นไปได้ตั้งแต่ ๓ ล้านถึง ๑๐๐ ล้านชนิด ความหลากหลายทางชีวภาพ ยังมีความหมายรวมถึงความแตกต่างทางพันธุกรรม หรือในระดับของยีน, โครโมโซม และดีเอ็นเอ ภายในสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิด

นอกจากนี้ ความหลากหลายทางชีวภาพ ยังหมายถึงระบบนิเวศที่แตกต่างหลากหลายทั่วโลก เช่น ทะเลทราย ป่าไม้ ภูเขา ทะเลสาบ แม่น้ำ และภูมิทัศน์ทางการเกษตรในรูปแบบต่างๆ ซึ่งในแต่ละระบบนิเวศนั้น สิ่งมีชีวิตทุกชีวิต รวมถึง มนุษย์ อยู่รวมกันเป็นสังคมและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย กับสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพที่อยู่รอบตัว ทั้งอากาศ น้ำ และดิน ปัจจัยดังกล่าวทำให้โลกเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย ที่มีความเหมาะสมที่สุดของ มนุษย์ ความหลากหลายทางชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์ เป็นที่มาของผลผลิต และบริการจากระบบนิเวศที่จำเป็นต่อการดำรง ชีวิตของมนุษย์ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง และไม่สามารถทดแทนได้ในเวลาอันสั้น หากมีการสูญเสีย หรือเสื่อมสภาพไป

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๒) ความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศในโลกที่มีป่าเขตร้อน และมีอยู่หลายชนิดกระจายอยู่ในภาคต่าง ๆ ของประเทศ ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่หลากหลายนี้ ทำให้ประเทศไทยเป็นแหล่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงแห่งหนึ่งในโลก โดยมีพันธุ์พืชและสัตว์ประมาณร้อยละ ๗ ของโลก และมีพันธุ์พืชและสัตว์ไม่ต่ำกว่า ๒,๐๐๐ ชนิด ที่พบเฉพาะประเทศไทยเท่านั้น

พืชพรรณที่พบในประเทศไทยมีประมาณ ๑๕,๐๐๐ ชนิด คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๖ ของพันธุ์พืชที่พบในโลก เป็นเฟินประมาณ ๖๖๓ ชนิด กล้วยไม้มากกว่า ๑,๐๐๐ ชนิด เห็ด รา มากกว่า ๓,๐๐๐ ชนิด และสมุนไพรมากกว่า ๑,๐๐๐ ชนิด

ที่มา : หนังสือการป่าไม้ในประเทศไทย กรมป่าไม้

การลดลงของพื้นที่ป่าจำนวนมากในระยะเวลากว่า ๓๐ ปีที่ผ่านมา มีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศป่าและสถานภาพของพืชและสัตว์หลายชนิด บางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว ส่วนบางชนิดเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ หายาก และถูกคุกคาม ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพเป็นอย่างมาก เพราะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน จึงได้มีการจัดทำนโยบายมาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานระดับชาติ โดยได้มีการจัดทำแล้ว ๓ ฉบับ ซึ่งสาระสำคัญของนโยบายฯ ทั้ง ๓ ฉบับ โดยสรุปคือการลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ การอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง การคุ้มครองชนิดและสายพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์และระบบนิเวศที่อยู่ในสภาพวิกฤต การสำรวจและวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพด้านพืช สัตว์ แมลง และจุลินทรีย์ การสร้างแรงจูงใจให้แก่ชุมชนท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายเพื่อการอนุรักษ์

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๓) นโยบาย ทิศทางการจัดการ และแรงขับเคลื่อนที่มีผลต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพมีความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ อนุสัญญาว่าด้วยชนิดพันธุ์ที่มีการเคลื่อนย้ายถิ่นสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการพักรักษาพันธุ์กรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร อนุสัญญาว่าด้วยการอารักขาพืชระหว่างประเทศ และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังมีนโยบายและแผนระหว่างประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. ๒๐๑๑-๒๐๒๐ และเป้าหมายไอจิ แผนกลยุทธ์อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ค.ศ. ๒๐๑๖-๒๐๒๔ (ร่าง) กรอบงานความหลากหลายทางชีวภาพของโลกหลัง ค.ศ. ๒๐๒๐ รวมถึงแผนยุทธศาสตร์อาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๘ แม้มีนโยบายและทิศทางในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพต่างให้ความสำคัญกับการการลดการสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัย การคงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ การลดภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อชนิดพันธุ์ ตลอดจนการมีกฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือชนิดพันธุ์ที่มีความเสี่ยงต่อการถูกคุกคาม แต่ที่ผ่านมา ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในระดับโลกและภูมิภาคได้ถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่ามีพื้นที่ป่าไม้ลดลง ประกอบกับเหตุการณ์ไฟป่าที่รุนแรงในหลายพื้นที่ ส่งผลให้สูญเสียพื้นที่ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยสำคัญของสัตว์ต่าง ๆ ขณะที่ปัญหาสภาวะโลกร้อนและน้ำในมหาสมุทร มีความเป็นกรดมากขึ้น มีปัญหาขยะทะเลและไมโครพลาสติกที่เป็นภัยคุกคามต่อสัตว์ทะเล เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การเปลี่ยนแปลงด้านประชากรและวิถีการบริโภค (๒) การเติบโตทางเศรษฐกิจ (๓) การพัฒนาเทคโนโลยี (๔) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (๕) นโยบายการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะทำให้เกิดแรงกดดันที่มีผลต่อความหลากหลายทางชีวภาพในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัย การเกิดไฟป่า การใช้สารเคมีทางการเกษตร การท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสม การใช้ทรัพยากรเกินขีดจำกัด สิ่งมีชีวิตต่างถิ่นที่รุกรานมลพิษจากขยะและน้ำเสีย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ภัยพิบัติธรรมชาติ และความแปรปรวนของสภาพอากาศ

ดังนั้น ในการวางแผนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ จึงควรคำนึงถึงแรงขับเคลื่อนต่าง ๆ อย่างรอบด้าน เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลในด้านบวกและป้องกันผลกระทบด้านลบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เป็นไปตามนโยบายและทิศทางการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเน้นการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน

ที่มา : สถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย พ.ศ.๒๕๖๓, สผ.

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๑.๔ การกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำและการใช้ที่ดินในเขตลุ่มน้ำ

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ คืออะไร? อีกคำหนึ่งที่พูดถึงกันบ่อยๆ นั่นก็คือคำว่า "ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ" เราลองมาทำความรู้จักกับ "ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ" กันนะ

ทำความรู้จัก

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

คือ ลำดับความสำคัญของพื้นที่ในเขตลุ่มน้ำ ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีลักษณะ และศักยภาพของสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันไปตามความสูง ความลาดชัน ลักษณะพื้นที่ ลักษณะหิน และลักษณะดิน

หลักเกณฑ์ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

หลักเกณฑ์ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ประกอบด้วยปัจจัยทางกายภาพซึ่งมีผลต่อกระบวนการทางอุทกวิทยาและมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก รวม 6 ปัจจัย คือ

- สภาพภูมิประเทศ
- ระดับความลาดชัน
- ความสูงจากระดับน้ำทะเล
- ลักษณะปฐพีวิทยา
- ลักษณะทางธรณีวิทยา

การแบ่งชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

พื้นที่ทั้งหมดของลุ่มน้ำจะถูกจำแนกออกเป็น 5 ระดับชั้นคุณภาพตามลำดับความสำคัญในการควบคุมระบบนิเวศของลุ่มน้ำ ซึ่งแต่ละชั้นคุณภาพมีค่านิยามและลักษณะดังต่อไปนี้

พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 พื้นที่ภายในลุ่มน้ำที่ควรจะต้องสงวนรักษาไว้เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร แบ่งออกเป็น 2 ระดับชั้นย่อยคือ 1A จำเป็นต้องสงวนรักษาไว้เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารและเป็นทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ 1B มีลักษณะกายภาพเช่นเดียวกับ 1A แต่ถูกใช้ประโยชน์ไปแล้ว	พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 ลักษณะทั่วไปมีคุณภาพเหมาะสมต่อการเป็นต้นน้ำลำธารในระดับรองลงมา และสามารถให้ประโยชน์เมื่อเป็นป่าเศรษฐกิจ	พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 สามารถให้ประโยชน์ได้เป็นป่าเศรษฐกิจ-ไม้ผล-ไม้ยืนต้น-ทุ่งหญ้า-เกษตรอนุรักษ์อย่างเข้มข้น	พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เชิงเขา ลาดเท่น้อยลง ทำไร่ ทำสวน ควรมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม
พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เป็นที่ราบลุ่ม ทิวเขา มีชุมชนบ้านเรือน กิจกรรมอื่น ๆ			

กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน
โทร 1760 ต่อ 1320 <http://webapp.idd.go.th>

ที่มา : กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พื้นที่ลุ่มน้ำหลักของประเทศไทย ถูกแบ่งออกเป็น ๕ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ โดยใช้ปัจจัยทางกายภาพของพื้นที่ ซึ่งมีผลต่อกระบวนการทางอุทกวิทยาตามลำดับความสำคัญในการควบคุมระบบนิเวศของลุ่มน้ำ คือ เน้นความสำคัญในการให้น้ำและการควบคุมการชะล้างพังทลายของดิน และที่สำคัญ ปัจจัยทางกายภาพเหล่านี้มีลักษณะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติได้ยาก จึงมีปัจจัยทางกายภาพ ๕ ตัวแปร หรือ ๕ องค์ประกอบ คือ

ลักษณะทางปฐพีวิทยา (ลักษณะดิน) คุณสมบัติของดินที่สัมพันธ์ต่อการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ได้แก่ ความลึก ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และสมรรถนะการพังทลาย (ความลึกและความอุดมสมบูรณ์เชื่อมโยงกับ

ความสามารถในการปลูกพืชและการให้ผลผลิตด้านการเกษตร ในขณะที่ การพังทลายของดินถือเป็นขีดจำกัดในด้านสิ่งแวดล้อม)

ลักษณะทางธรณีวิทยา (ลักษณะหิน คุณสมบัติทางธรณี) สัมพันธ์กับการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในส่วนที่เป็นหินให้กำเนิดดิน ซึ่งมีผลต่อสมรรถนะการพังทลายของดินและคุณภาพของน้ำ

ลักษณะภูมิประเทศ (ลักษณะแผ่นดิน) มีหลายลักษณะ เช่น ภูเขา หุบเขา ยอดเขา/สันเขา ไหล่เขา ที่ราบ เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้เป็นผลมาจากกระบวนการชะล้างในอดีต ซึ่งมีผลต่อการพังทลายและการเก็บน้ำของดิน รวมถึงลักษณะอื่นๆ ทางด้านอุทกวิทยา

ความลาดชัน เป็นลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการชะล้างพังทลายและการสูญเสียดิน คือ ถ้ามีความลาดชันสูง ดินจะมีโอกาสพังทลายมาก ปริมาณการเคลื่อนย้ายของดิน ย่อมมากขึ้นตามความลาดชันของพื้นที่ที่เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ ถ้าความยาวของความลาดชันมาก ก็ยิ่งทำให้การเคลื่อนย้ายและการพังทลายของดินเพิ่มมากขึ้นด้วย

ความสูงจากระดับน้ำทะเล โดยทั่วไปเมื่อความสูงจากระดับน้ำทะเลเพิ่มขึ้น ความลาดชันของพื้นที่ก็จะเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งมีผลทำให้อัตราการชะล้างพังทลายของดินสูงขึ้นตาม ในอีกกรณีหนึ่ง เมื่อความสูงจากระดับน้ำทะเลเพิ่มขึ้น โอกาสที่จะได้รับอิทธิพลจากปริมาณฝนที่ตกจะมากและนานขึ้น

วิธีการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

การกำหนดค่าปัจจัยต่างๆ ให้การให้คะแนนปัจจัยทั้ง ๕ ปัจจัย เป็นตัวเลข จากแผนที่ลักษณะภูมิประเทศมาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ แผนที่ดินและแผนที่ธรณีวิทยา แล้วนำมาคำนวณ โดยใช้สมการชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ เพื่อกำหนดว่า ในพื้นที่ ๑ ตารางกิโลเมตร อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นใด รวมทั้ง ปรับแนวเส้นชั้นคุณภาพลุ่มน้ำตามความเป็นจริง สำหรับข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงง่าย ไม่ได้ใช้ในการคำนวณในสมการ เพียงแต่เข้ามาใช้ประกอบการอธิบายสภาพพื้นที่ในช่องที่มีการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำว่า ยังมีป่าไม้อยู่ กี่ไร่เป็นพื้นที่ ๑๐ ส่วนชั้นที่ ๑ ปี มีการเปลี่ยนจากสภาพป่าไม้ไปแล้ว

ผลการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ

สามารถแบ่งขอบเขต/ระดับพื้นที่ลุ่มน้ำได้ ๕ ระดับชั้นตามความสามารถในการควบคุมระบบนิเวศของลุ่มน้ำและคุณสมบัติต่างๆ ไป ของพื้นที่ ดังนี้

๑. พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ เป็นพื้นที่สูงตอนบนของลุ่มน้ำ จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เนื่องจากมีคุณสมบัติและลักษณะที่อาจมีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ง่ายและรุนแรง มีองค์ประกอบร่วมกัน ดังนี้

(๑) ส่วนมากเป็นเทือกเขาที่เต็มไปด้วยหุบเขา หน้าผา ยอดเขา และ/หรือ ร่องน้ำ เป็นจำนวนมาก ซึ่งปกคลุมหรือเคยปกคลุมด้วยป่าดงดิบ ป่าดิบเขา ป่าสนเขา หรือป่าชนิดอื่นๆ

(๒) พื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันเฉลี่ยตั้งแต่ ๕๐% ขึ้นไป (สูงชันมาก)

(๓) พื้นที่มีลักษณะทางธรณีวิทยาที่ประกอบด้วย หินซึ่งให้กำเนิดดินที่ง่ายต่อการพังทลาย ในพื้นที่ลุ่มน้ำ จันท์ ๑ เราแบ่งย่อยได้เป็น ๒ ระดับชั้น คือ

๑.๑ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑เอ หมายถึง พื้นที่ที่ยังคงมีสภาพป่าไม้อยู่ในปี ๒๕๒๕ ควรเก็บไว้เป็น พื้นที่ต้นน้ำและเป็นพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ

๑.๒ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑บี หมายถึง พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ ซึ่งพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน จากป่าไม้เป็นรูปแบบอื่นไปแล้วก่อนปี ๒๕๒๕

๒. พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๒ เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเป็นต้นน้ำลำธาร ในระดับรองลงมาจากพื้นที่ลุ่มน้ำ จันท์ ๑ และสามารถให้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมหรือ กิจกรรมบางอย่าง เช่น กิจกรรมป่าไม้และเหมืองแร่ เป็นต้น แต่ต้องมีการควบคุมการใช้ที่ดินค่อนข้างเข้มงวด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อการเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร และส่งผลกระทบต่อพื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่าง มีองค์ประกอบร่วมกัน ดังนี้

(๑) พื้นที่เปราะบาง ที่มีลักษณะสันเขามุมและความกว้าง ไม่มากนัก หรือเป็นแนวเขาที่มีแนวยาว ความลาดเทยาว ปานกลาง มีร่องน้ำค่อนข้างกว้าง มีป่าดงดิบที่ถูกแผ้วถาง หรือเป็นป่าเสื่อมสภาพปกคลุม ส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ และ/หรือ ป่าเต็งรัง

(๒) ความลาดชันของพื้นที่โดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๓๐-๕๐%

(๓) พื้นที่มีลักษณะทางธรณีวิทยา ที่ประกอบด้วย หินซึ่งให้กำเนิดดินที่ง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลาย

(๔) พื้นที่มีดินลึกปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ถึงปานกลาง และมีสมรรถนะการพังทลายสูง

๓. พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๓ เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมจะใช้เป็น ป่าเศรษฐกิจ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ป่าปลูกไม้ผล ป่าปลูกพืชเกษตร ไม้ยืนต้น ทำเหมืองแร่ ทั้งนี้ ต้องมีการอนุรักษ์ดินและน้ำ พร้อมๆ กันไป อย่างเข้มงวด ลักษณะของพื้นที่มี องค์ประกอบร่วมกัน ดังนี้

(๑) พื้นที่ส่วนมากเป็นที่ดอน ประกอบด้วยที่ราบ ชันปานได้มีเนินสลับหรือบริเวณลาดชันเขา หรือบริเวณ ร่องน้ำที่ปรับสภาพแล้ว ป่าส่วนใหญ่ที่ขึ้นปกคลุมเป็น ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง หรือป่าดงดิบ

(๒) พื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันเฉลี่ยระหว่าง ๒๕-๓๐%

(๓) พื้นที่มีลักษณะทางธรณีวิทยา ประกอบด้วย หินหรือตะกอนที่เกิดจากการทับถมจากแรงโน้มถ่วงของโลก ทำให้ดินมีสมรรถนะการชะล้างพังทลายต่ำ

๔. พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๔ เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำที่สภาพป่าส่วนใหญ่ถูกแผ้วถางเพื่อปลูกพืชไร่ จึงต้องมีการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมๆ กันไป เช่นเดียวกับพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นอื่นๆ โดยลักษณะพื้นที่มีองค์ประกอบร่วมกันดังนี้

(๑) พื้นที่ที่เป็นที่เนินเขาหรือชันบ้างได้ ช่วงต่อระหว่างที่ราบหุบเขาหรือเชิงเขา หรือพื้นที่สองฝั่งลำน้ำที่ยังอยู่บนที่ดอน ซึ่งป่าที่ปกคลุมหรือป่าที่เคยปกคลุมอยู่เป็นป่าผสมผลัดใบ ป่าเต็งรัง และ/หรือ ป่าละเมาะ

(๒) พื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๕-๒๕%

(๓) พื้นที่มีลักษณะทางธรณีวิทยา ประกอบด้วย หินหรือตะกอน ทำให้ดินมีสมรรถนะการพังทลายต่ำ

(๔) พื้นที่มีดินลึกถึงค่อนข้างลึก ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง และมีสมรรถนะการพังทลายต่ำ

๕. พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๕ เป็นพื้นที่ซึ่งเป็นที่ราบหรือที่ลุ่มหรือที่เนินลาดเอียงเล็กน้อย แต่พื้นที่ป่าส่วนใหญ่ได้ถูกบุกรุกแผ้วถางเพื่อใช้ประโยชน์ทางการเกษตร โดยเฉพาะการทำนา และกิจการอื่น โดยมีองค์ประกอบร่วมกัน ดังนี้

(๑) เป็นที่ราบลุ่ม หรือที่เนินสองฝั่งลำน้ำส่วนใหญ่กลายสภาพเป็นทุ่งนา แต่บางพื้นที่อาจยังเป็นป่าละเมาะ ป่าผสมผลัดใบ ป่าดงดิบ หรือป่าเต็งรัง

(๒) พื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันโดยเฉลี่ยต่ำกว่า ๕% (สภาพพื้นที่ไม่สูงชัน)

(๓) พื้นที่มีลักษณะทางธรณีวิทยาเป็นพวกดินตะกอน

(๔) พื้นที่มีดินลึกถึงลึกมาก ความอุดมสมบูรณ์สูงและมีสมรรถนะการชะล้างพังทลายต่ำ

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๒. ความหมายของการอนุรักษ์ป่าไม้

๑.๒.๑ หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การอนุรักษ์ หมายถึง การนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถมีใช้ได้อย่างยาวนานที่สุด หลักการอนุรักษ์ยังประกอบด้วยการใช้อย่างฉลาดและให้เกิดความยั่งยืน การฟื้นฟูสภาพที่เสื่อมโทรมและการสงวนสิ่งที่หายากวิธีการอนุรักษ์ หรือการปฏิบัติการเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เกษม จันทรแก้ว, ๒๕๔๐) ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งในการเลือกใช้แต่ละวิธีการเพื่อให้การดำเนินการอนุรักษ์ ประสบความสำเร็จนั้นต้องให้เหมาะสมกับสภาพ สภาพ เวลา สถานที่ และการควบคุมกับการนำเทคโนโลยีมาร่วมด้วย โดยในการดำเนินการเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพต้องสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งกับหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกันทุกฝ่าย มิฉะนั้นจะเกิดการผิดพลาดต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยวิธีการอนุรักษ์ที่สำคัญมี ๘ วิธีการ ดังต่อไปนี้

๑) การใช้แบบยั่งยืน (sustainable utilization) การใช้แบบยั่งยืนเป็นการใช้ด้วยการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลผลิตมากแต่มีของเสียหรือมลภาวะเกิดขึ้นน้อย การใช้อย่างยั่งยืนนี้จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ทำให้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมสามารถฟื้นตัวหรือเกิดขึ้นมาใหม่ได้ทันกับความต้องการใช้งานของมนุษย์ในการใช้แบบยั่งยืนนอกจากจะต้องพิจารณาหาและเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมแล้ว ยังต้องเป็นเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพที่สุด โดยเมื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ในการฟื้นคืนสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว ต้องคำนึงถึงการจัดหาและเลือกเทคโนโลยีการนำของเสียมาใช้ประโยชน์ด้วย เพื่อทำให้ของเสียและมลพิษสิ่งแวดล้อมลดน้อยลง หรือแปรสภาพเป็นทรัพยากรธรรมชาติให้มีความคุ้มค่าที่สูงขึ้นและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

๒) การกักเก็บรักษา (storage) การเก็บรักษา หมายถึง การรวบรวมและเก็บกักทรัพยากรที่มีแนวโน้มที่จะขาดแคลนในบางเวลาหรือคาดว่าจะเกิดวิกฤตการณ์เกิดขึ้น บางครั้งอาจเก็บกักเอาไว้เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในปริมาณที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งการกักเก็บรักษาในบริบทของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเก็บทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเอาไว้ใช้ในอนาคต หรือเพื่อเอาไว้ใช้ในการสร้างกิจกรรมอื่นๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ ความจริงแล้วมนุษย์มีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะในการกักเก็บมาเป็นเวลานานแล้ว โดยเห็นได้จากกระบวนการกักเก็บอาหารด้วยการถนอมอาหาร การตากแห้ง และการอบแห้ง เป็นต้น มนุษย์เริ่มกักเก็บเพราะต้องการหนีภัยพิบัติที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เช่น ความหิวโหย อุทกภัย วาตภัย และอาชญากรรม เป็นต้น มนุษย์ได้ใช้ประสบการณ์ชีวิตทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลวมาเป็นแนวทางในการสร้างสิ่งเก็บกักเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรไว้ในอนาคต ดังนั้นการกักเก็บทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มนุษย์มีทรัพยากรต่าง ๆ ไว้ใช้ในอนาคต เนื่องจากทรัพยากรบางชนิดหรือบางประเภทจะมีมากเกินไป ในบางเวลา แต่ขาดแคลนหรือไม่มีในอีกช่วงเวลาหนึ่ง หรือทรัพยากรบางชนิดมีการเน่าเปื่อยหรือเสื่อมสลาย ได้เร็ว มนุษย์จึงพยายามหาวิธีการกักเก็บทรัพยากรเหล่านั้นไว้ใช้ในเวลาที่ขาดแคลนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การถนอมอาหาร การทำยุงฉาง การเก็บกักน้ำ เป็นต้น ในกรณีการเก็บกักทรัพยากรน้ำต้องเลือกวิธีการกักเก็บให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมในการใช้ เช่น การใช้โอ่งน้ำกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในครัวเรือน การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อกักเก็บน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในการเป็นแหล่งสำรองน้ำเพื่อใช้ในการประปา การอุตสาหกรรม และการเกษตร การสร้างเขื่อนเพื่อประโยชน์ในการผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๓) **การรักษาหรือซ่อมแซม (repair)** การรักษาหรือซ่อมแซมเป็นการดำเนินการใด ๆ ต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ขาดไปหรือไม่ทำงานตามพฤติกรรมเนื่องจากการเสื่อมโทรมหรือมีปัญหา โดยอาจใช้เทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้นเข้ามาช่วยให้ดีขึ้นเหมือนเดิม จนสามารถมีศักยภาพที่จะนำมาใช้ได้เช่นเดิม ในส่วนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีการถูกทำลายโดยมนุษย์หรือโดยธรรมชาติ มีความจำเป็นต้องรักษาหรือซ่อมแซมให้เป็นปกติ เพราะเมื่อเกิดความผิดปกติในโครงสร้างของระบบนั้นขึ้นจะมีผลทำให้การไหลของกลไกสิ่งแวดล้อมไม่คล่องตัว หรือถูกตัดตอนของระบบการทำงานของระบบนั้น ๆ ก่อให้เกิดความไม่คล่องตัว หรือความผิดพลาดของการทำงานของระบบได้ และสุดท้ายอาจมีผลต่อการสร้างภาวะมลพิษหรือปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา ซึ่งการรักษาหรือซ่อมแซมจะช่วยให้การไหลของกลไกเป็นไปตามปกติ อาจดำเนินการด้วยการใช้เทคโนโลยีในการบำบัดหรือการแก้ไขในการจัดการ เช่น กรณีน้ำเสีย อาจจะใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยบำบัด โดยใช้เครื่องเติมอากาศในแหล่งน้ำเสีย หรือในบ่อบำบัดน้ำเสีย กรณีป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายต้องดำเนินการด้วยการปลูกป่าทดแทนในบริเวณที่ต้นไม้มตายไปหรือถูกทำลาย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วิธีการรักษาและซ่อมแซมจะต้องใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและบุคลากรที่มีความรู้และความชำนาญด้วย

๔) **การฟื้นฟู (rehabilitation)** การดำเนินการให้ทรัพยากรที่ลดลงหรือเสื่อมโทรมสามารถฟื้นคืนกลับสู่สภาพเดิมได้โดยการปิดกั้นไม่ให้มีการรบกวนระบบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ระบบสิ่งแวดล้อมมีเวลาในการฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีกสามารถเอื้อประโยชน์ในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งการฟื้นฟูต้องใช้เวลาและเทคโนโลยีเข้าช่วยด้วยเสมอ การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้ฟื้นคืนสภาพปกติจำเป็นต้องให้ความรู้และความเข้าใจ แก่ประชาชนเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมนั้น อาจใช้เพียงวิธีการให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟู แต่ในบางกรณีก็ไม่สามารถให้ธรรมชาติช่วยได้ จึงจำเป็นต้องมีการฟื้นฟูด้วยเทคโนโลยีรูปแบบของการดำเนินการฟื้นฟู ได้แก่ การฟื้นฟูไร่เลื่อนลอย ด้วยการป้องกันไฟป่าอย่างมีประสิทธิภาพก็สามารถทำให้ป่าคงสภาพได้ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการฟื้นตัวของป่า ส่วนในการฟื้นฟูน้ำเน่าเสีย ดำเนินการฟื้นฟูด้วยการปล่อยน้ำให้ไหลสัมผัสกับอากาศเพื่อทำให้น้ำเสียได้รับออกซิเจนมากขึ้น ส่งผลทำให้มีคุณภาพน้ำดีขึ้น เป็นต้น รูปแบบการฟื้นฟูเหล่านี้ต้องใช้เวลาทั้งสิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของทรัพยากรธรรมชาติ ความเข้มข้นของความเสื่อมโทรมหรือมลพิษที่เกิดขึ้น รวมถึงชนิดหรือประเภทของเทคโนโลยีด้วย การฟื้นฟูนั้นเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืนได้ เพราะการฟื้นฟูสามารถนำมาให้ทรัพยากรที่มีสมรรถนะในการฟื้นฟูในการให้ผลิตที่มีประโยชน์ต่อไปได้เป็นอย่างดี

๕) **การพัฒนา (development)** ปรีชา สุวรรณภินิจ (๒๕๓๗) ให้ความหมายคำว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) คือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่บั่นทอนศักยภาพในการพัฒนาสังคมในอนาคต ทั้งเป็นการพัฒนาที่จะส่งผลต่อมนุษย์ได้อย่างถาวรและมั่นคง โดยมุ่งใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยมีการบำรุงรักษาและใช้อย่างอัตราที่จะเกิดการทดแทนได้ทันอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้มีทรัพยากรใช้ในอนาคตรวมทั้งเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากร และการพัฒนานั้นต้องคำนึงถึงความเสี่ยงภัยของสิ่งแวดล้อมและการป้องกันปัญหาความเสื่อมโทรมที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อมด้วย จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเป็นการทำสิ่งที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยการทำให้ผลิตผลจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นให้ดีกว่าปกติ โดยการใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพช่วยให้กลไกสิ่งแวดล้อมทำงานได้ดีขึ้น ปกติแล้วทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ละประเภทจะมีศักยภาพการผลิตตามกำลังของตนเอง ถ้ามีการเสริมสร้างการใช้เทคโนโลยีไปกระตุ้นหรือเร่งเป็นกลไกช่วยในการทำหน้าที่แทนปกติแล้วอาจให้ผลผลิตสูงขึ้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใด ๆ ก็ตามจะต้องมีการเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่กับกระบวนการพัฒนาเกือบทุกขั้นตอน

ซึ่งเทคโนโลยีนั้นน่าจะต้องเป็นเทคโนโลยีที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องมือสมัยใหม่ ในทำนองเดียวกันอาจเป็นเพียงการควบคุมกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน ซึ่งอาจเป็นการลดของเสียและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ วิธีการพัฒนาทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การใช้เครื่องมือเกษตรมาปรับปรุงการทำการเกษตรแบบเดิม การใช้เครื่องมืออากาศช่วยบำบัดน้ำเสีย การใช้สารเร่งการเจริญเติบโตของพืชผลทางการเกษตร เป็นต้น

๖) การป้องกัน (protection) การป้องกันเป็นการคุ้มครองทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เคยหรือกำลังถูกทำลาย หรือมีแนวโน้มว่าจะถูกทำลาย เพื่อให้มีอัตราในการนำทรัพยากรมาใช้ในระดับที่สามารถเกิดขึ้นมาทดแทนได้ทัน ซึ่งจะช่วยให้มีทรัพยากรนั้นไว้ใช้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังรวมถึงการป้องกันทรัพยากรที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่เกิดการลุกลามจนทำให้สภาวะสิ่งแวดล้อมเสียสมดุลไป ซึ่งการป้องกันนี้อาจทำได้โดยการใช้มาตรการต่าง ๆ ตั้งแต่การใช้กฎหมาย การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ และความเข้าใจแก่ประชาชนในการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้ถูกบุกรุกต่อไปหรือถูกทำลาย และสามารถเอื้อประโยชน์ต่อมนุษย์ตลอดไป สำหรับวิธีการป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ใช้ดำเนินการในปัจจุบัน เช่น การออกกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ สร้างบทเรียน การประชาสัมพันธ์สร้างขอบเขต และติดป้ายประกาศ เป็นต้น

๗) การสงวน (preservation) การสงวน เป็นการเก็บสงวนทรัพยากรไว้ไม่ให้มีการนำมาใช้ เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นกำลังจะหมดหรือสูญพันธุ์ไป ทรัพยากรบางชนิดเมื่อมีการสงวนไปในช่วงเวลาหนึ่งแล้วอาจทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นจนสามารถนำมาใช้ใหม่ได้ ซึ่งเมื่อถึงเวลาดังกล่าวอาจมีการยกเลิกการสงวนและอนุญาตให้นำทรัพยากรนั้นมาใช้ได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือมาตรการในการควบคุม ได้แก่ การสงวนพันธุ์สัตว์ป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ไปให้มีการแพร่หลายก่อนแล้วจึงมีการจัดการดูแลการรักษาต่อไป เช่น พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๙ ได้ให้สถานะของเนื้อทรายเป็นสัตว์ป่าสงวน แต่เนื่องจากปัจจุบันสามารถเพาะขยายพันธุ์ได้ จึงถอดชื่อเนื้อทรายออกเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ ๑ ตาม พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้น การสงวนอาจจะดำเนินการกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นพื้นที่ เช่น ป่าสงวน อุทยานแห่งชาติ และเขตสงวนเพื่อการอนุรักษ์ของโบราณสถาน เป็นต้น

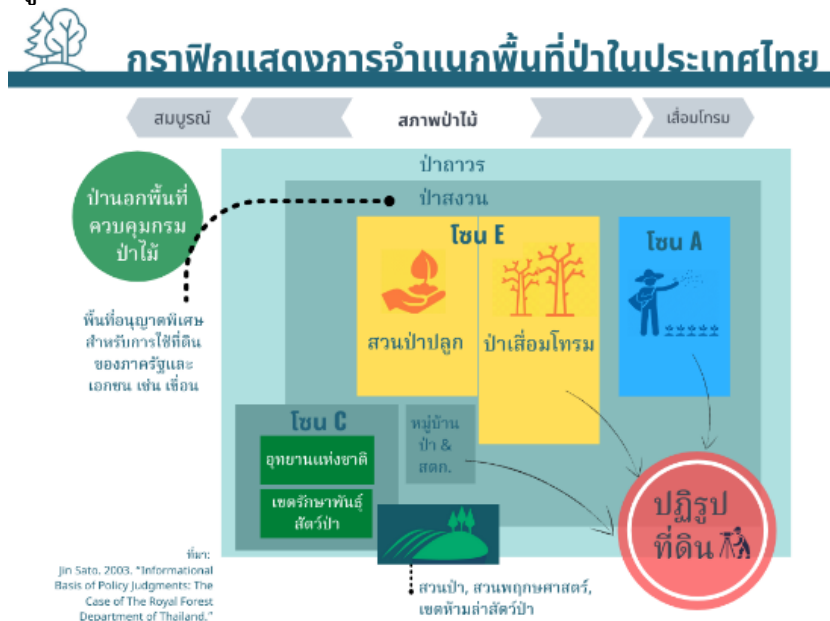
๘) การแบ่งเขต (zoning) การแบ่งเขตเป็นการจัดการพื้นที่ให้มีสภาวะที่เหมาะสมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากร นอกจากนี้การแบ่งเขตยังช่วยให้สามารถกำหนดมาตรการดำเนินการต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ด้วย การแบ่งเขตถือว่าการอนุรักษ์ขั้นสุดท้ายในการดำเนินการ เนื่องจากในกระบวนการแบ่งเขตหรือการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์อาจจะต้องมีการใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมายคุ้มครองเขตพื้นที่ เช่น เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตควบคุมมลพิษ เขตป่าสงวน เขตวนอุทยาน และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เป็นต้น โดยเขตพื้นที่เหล่านี้มักจะมีการจัดพื้นที่ให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการขยายพันธุ์และเจริญเติบโต ซึ่งวิธีการแบ่งเขตอาจใช้พื้นที่ ลักษณะทางภูมิประเทศ หรือลักษณะสัญญาณทางธรณีเป็นเกณฑ์ ในการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อให้เกิดความสะดวกและเหมาะสมในการรักษาดูแล เช่น การแบ่งเขตพื้นที่ลุ่มน้ำของประเทศไทย ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๒๕ เขตพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยอาศัยเขตพื้นที่ต้นน้ำ เขตป่าไม้ แนวสันเขา ความลาดชันของพื้นที่ หรือตามลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น การแบ่งเขตพื้นที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการดูแลรักษาหรือเป็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๒.๒ การจัดการป่าในประเทศไทย

๑.๒.๒.๑ รูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ที่มา : OpenDevelopment Thailand, <https://thailand.opendevopmentmekong.net/th/topics/forestry-policy-and-administration/>

การจำแนกเขตการใช้ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (Zoning) ตามมติ ครม.เมื่อวันที่ ๑๐ และ ๑๗ มกราคม ๒๕๓๕ ได้จำแนกเขตการใช้ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ดังนี้

พื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (C)

๑) ตามกฎหมาย และมติ ครม.

(๑) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

(๒) อุทยานแห่งชาติ

(๓) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑

(๔) พื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน

๒) พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเติม

(๑) พื้นที่ป่าที่มีสภาพป่าสมบูรณ์

(๒) พื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการสงวนไว้เพื่อศึกษา และวิจัย

(๓) พื้นที่ป่าที่ห้ามให้บุคคลเข้าไป

(๔) พื้นที่ป่าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น

(๕) พื้นที่ป่าที่เป็นเขตที่ตั้งแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์

(๖) พื้นที่ป่าที่กำหนดเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ

เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (E)

๑) **พื้นที่พัฒนาป่าธรรมชาติ** พื้นที่ป่าที่มีสภาพสมบูรณ์มีศักยภาพเหมาะสม

ในการจัดการป่าไม้ตามหลักวิชา เช่น พื้นที่ป่าโครงการทำไม้ต่างๆ พื้นที่ป่าชุมชน สวนป่ารัฐบาล

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๒) พื้นที่พัฒนาทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่มีศักยภาพสูงในการฟื้นฟูสภาพ เช่น พื้นที่ปลูกป่าชุมชนเพื่อใช้สอย พื้นที่ปลูกป่าภาคเอกชน เป็นต้น

๓) พื้นที่พัฒนาตามหลักวิทยาศาสตร์ชุมชน พื้นที่ที่กำหนดไว้เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่า เช่น พื้นที่โครงการตามพระราชดำริ หมู่บ้านป่าไม้ เป็นต้น

๔) พื้นที่พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ พื้นที่ป่าที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างทรัพยากร ธรรมชาติอื่น ๆ เช่น แหล่งน้ำ และทรัพยากรธรณี พื้นที่ลักษณะนี้ได้แก่ เขตพื้นที่เหมืองแร่ เขตพื้นที่ระบดย่อยหิน เป็นต้น

เขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (A)

พื้นที่ที่ไม่มีต้นไม้อุดมสมบูรณ์และดินมีสมรรถนะเหมาะสมต่อการเกษตร

๑.๒.๒.๒ การจัดการทรัพยากรป่าไม้แบบผสมผสาน

หน้าที่	วิธีการอนุรักษ์	การจัดการ
1. ป่าอนุรักษ์ (C)	1. ใช้อย่างยั่งยืน 2. การป้องกัน 3. การสงวน	- ใช้ประโยชน์ทางอ้อม - ใช้แบบแผนประสงค์ - การบุกรุกพื้นที่ - ไฟป่า - พื้นที่ (area) - ชนิด (species)
หน้าที่	วิธีการอนุรักษ์	การจัดการ
2. ป่าเศรษฐกิจ (E)	1. ใช้อย่างยั่งยืน 2. การป้องกัน 3. การพัฒนา 4. การเก็บกัก	- ใช้เท่าที่เพียงพอ - ใช้แบบแผนประสงค์ - อดการใช้ - การลักลอบตัดไม้ - ป้องกันไฟป่า - ปรับปรุงพันธุ์ไม้ - ใช้ไม้อย่างมีประสิทธิภาพ - ใช้ไม้ที่ไม่เคยใช้ประโยชน์ - ปลูกป่าเพิ่มพื้นที่ - ซื้อไม้จากต่างประเทศ
หน้าที่	วิธีการอนุรักษ์	การจัดการ
3. ป่าที่เหมาะสมกับการทำเกษตร (A)	1. การพัฒนา 2. การฟื้นฟู	- การปฏิบัติที่ดินเพื่อการเกษตร - การปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูป่า

ที่มา : วิชา ๐๑๖๖๒๕๓๓ การจัดการระบบทรัพยากรธรรมชาติ, ระบบทรัพยากรป่าไม้และป่าชายเลน, รศ.ดร. สามัคคี บุญยะวัฒน์ ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษภาควิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะสิ่งแวดล้อม พุทธศักราช ๒๕๖๐

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๒.๓ ป่าเพื่อการอนุรักษ์

โดยทั่วไปหากกล่าวถึงป่าอนุรักษ์ที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบดูแลทรัพยากรป่าไม้ จะหมายถึงป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย และป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี ดังนี้

๑) **ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย** หมายถึง ป่าที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ประเภทต่าง ๆ เช่น พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ที่ได้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ และพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ที่ได้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้น

๒) **ป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี** ที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะกรณี เช่น กรณีสภาพพื้นที่ที่ไม่ได้มีลักษณะที่จะประกาศเป็นเขตป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายได้ แต่ยังมีความจำเป็นต้องประกาศเป็นเขตป่าอนุรักษ์เพื่อการรักษาระบบนิเวศและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในบริเวณนั้น ๆ เช่น ป่าชายเลน หรือในส่วนของป่าเพื่อการอนุรักษ์ที่เป็นป่าต้นพื้นที่น้ำลำธารที่มีความจำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้ หรือเพื่อเตรียมการประกาศเป็นป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายในอนาคต เมื่อฝ่ายบริหารเห็นถึงความจำเป็นดังกล่าว และมีนโยบายในการอนุรักษ์พื้นที่นั้น ๆ ไว้ จึงมีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกำหนดเขตป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย และมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว โดยสภาพความเป็นจริงยังมีความเข้าใจว่า **ป่าอนุรักษ์** คือพื้นที่ป่าไม้ที่มีความสมบูรณ์ หรือโดยสภาพของพื้นที่ที่มีความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ไว้เนื่องจากสภาพพื้นที่มีความอ่อนไหวหรือเปราะบางต่อการถูกทำลายที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือระบบนิเวศมากกว่าพื้นที่อื่น ได้แก่ ป่าต้นน้ำ ลำธาร ป่าชายเลนที่เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ เป็นต้น ประกอบกับการที่ยังไม่มีการกำหนดแนวเขตป่าอนุรักษ์ที่ชัดเจนทำให้ราษฎรไม่ได้คำนึงถึงเขตป่าอนุรักษ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่จะพิจารณาจากสภาพพื้นที่ เช่น พื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ก่อให้เกิดการบุกรุกครอบครองที่ดินป่าไม้โดยตลอดมา

ประเภทป่าอนุรักษ์ไทย

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)

๑.๒.๔ ป่าในเมือง

ในปัจจุบัน เมืองมีการขยายตัวเข้าไปในพื้นที่ชนบท รวมถึงประชาชนต้องการย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่อาศัยในตัวเมืองมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเมืองหลวงของประเทศ คือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล หรือตัวเมืองระดับจังหวัด เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของความเจริญมากมายหลายด้าน เมื่อผู้คนเริ่มหลั่งไหล เข้ามາตั้งถิ่นฐานในเมืองมากขึ้นจนเกิดความแออัด และในอนาคตคาดว่าจะมีประชากรย้ายเข้ามาอาศัยในเมืองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นำมาสู่ปัญหาต่อความเป็นอยู่ที่แออัดและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม อาทิ มลพิษทางอากาศและเสียง จากระถางติด ขยะจากชุมชน และน้ำเสียจากสถานประกอบการ/โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น จนทำให้ผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองได้รับผลกระทบจนเกิดความเครียดและความวิตกกังวลจากการใช้ชีวิตรอบด้าน ที่มาบั่นทอนจิตใจ ด้วยเหตุนี้ คนที่อยู่ในเมืองจึงต้องการแหล่งพักผ่อนหย่อนใจเพื่อรับการผ่อนคลาย หากจะ ออกกำลังกายหรืออยู่แต่ในบ้านก็คงน่าเบื่อเกินไป **“ป่าในเมือง”** จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นการตอบสนองไลฟ์สไตล์คนเมือง เพราะนอกจากจะช่วยเยียวยาสุขภาพทางกายและใจแล้ว ยังช่วยส่งเสริมให้พื้นที่บริเวณนั้นน่าอยู่ยิ่งขึ้น เพราะองค์ประกอบของป่าในเมืองก็คือเป็นการสร้างป่าให้เหมือนกับป่าธรรมชาติจริง ๆ ทำให้มีระบบนิเวศ พันธุ์ไม้ และพันธุ์สัตว์นานาชนิดอาศัยอยู่ร่วมกันก่อให้เกิดเป็นความหลากหลายทางชีวภาพ

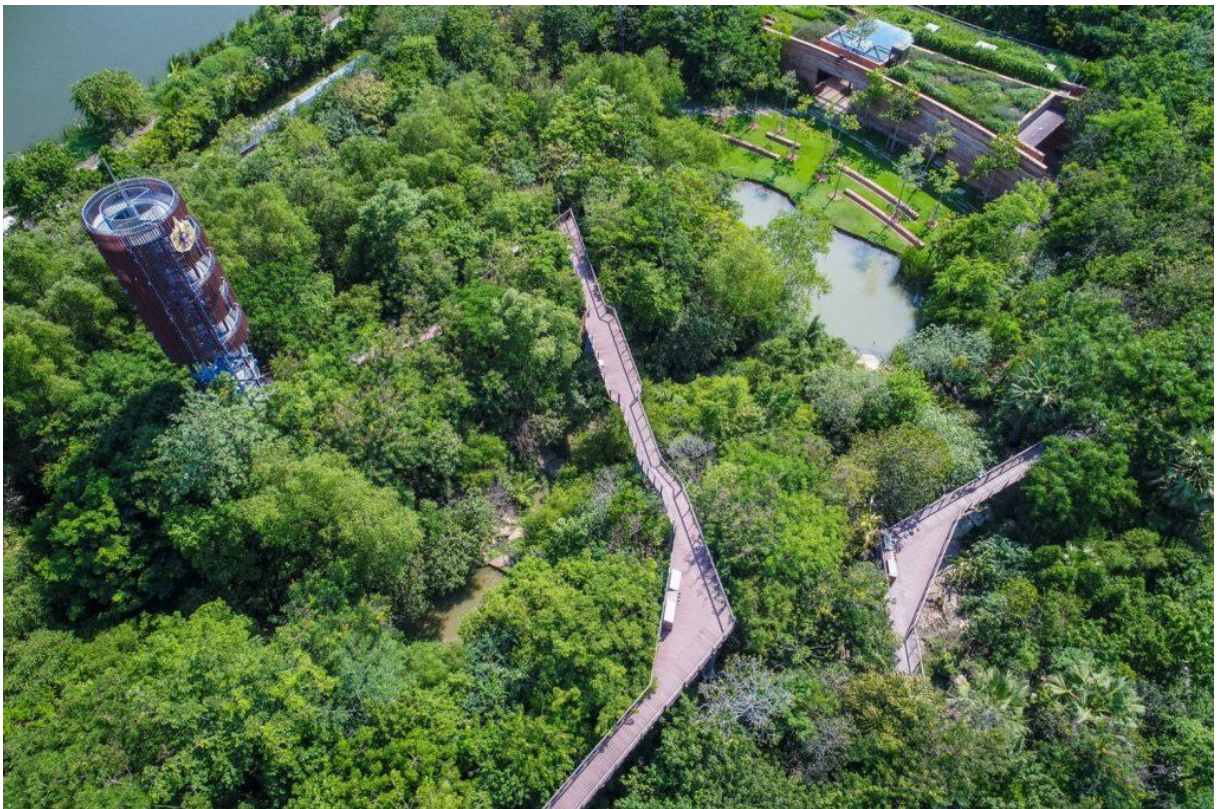
ที่มา : สวนเบญจกิติ <https://www.prbangkok.com/th/news/detail/๑๕/๑๐๔๗๕>

“ป่าในเมือง” เป็นพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่ป่าไม้ที่ตั้งอยู่ในเมืองหรือใกล้เมือง โดยหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น และชุมชน ร่วมกันสร้างให้เป็นพื้นที่สาธารณะให้ประชาชนเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ตามความเหมาะสม เช่น ออกกำลังกาย พักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาธรรมชาติ ตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งของแต่ละพื้นที่ ที่ผ่านมา องค์การอนามัยโลก หรือ WHO ได้กำหนดค่าเฉลี่ยอัตราพื้นที่สีเขียวที่เหมาะสมต่อจำนวนประชากรในเมืองว่า ควรอยู่ที่ ๙ ตารางเมตร/คน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงพื้นที่สีเขียวและใช้ประโยชน์ ได้อย่างเต็มที่

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

โดยในปัจจุบัน กรุงเทพมหานครมีพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๑,๕๖๘.๗๓๗ ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรกว่า ๖ ล้านคน รวมประชากรแฝงแล้วอยู่ที่ประมาณ ๑๐ ล้านคน และในปี ๒๕๖๔ พบว่า กรุงเทพมหานครมีจำนวนพื้นที่สีเขียว ๔๐,๙๕๙,๕๖๙.๙๑ ตารางเมตร คิดเป็นอัตราส่วนพื้นที่สีเขียวต่อประชากร ๗.๓๓ ตารางเมตร/คน ซึ่งถือว่ายังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ WHO กำหนดไว้ ทำให้ต้องหาทางพัฒนาพื้นที่เมืองเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐาน และคาดว่าในอนาคตจำนวนพื้นที่สีเขียวและสัดส่วนพื้นที่สีเขียวต่อคนจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่นตัวอย่างนโยบายของกรุงเทพมหานครที่กำลังดำเนินการอยู่คือ GREEN BANGKOK ๒๐๓๐ เพื่อบูรณาการและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่มีศักยภาพและมีจิตสาธารณะในการร่วมกันเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กรุงเทพฯ โดยตั้งเป้าบรรลุโครงการในปี ๒๕๗๓ ใน ๓ เป้าหมาย ได้แก่ (๑) เพิ่มอัตราส่วนพื้นที่สีเขียวต่อจำนวนประชากรให้ได้ ๑๐ ตร.ม./คน (๒) มีพื้นที่สาธารณะสีเขียวที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ในระยะเดิน ๔๐๐ เมตร หรือ ๕ นาที ไม่น้อยกว่า ๕๐% ของพื้นที่กรุงเทพฯ และ (๓) พื้นที่ร่มไม้ (Urban Tree Canopy) ต่อพื้นที่เมืองเพิ่มขึ้นเป็น ๓๐% ของพื้นที่กรุงเทพฯ

ที่มา : ศูนย์เรียนรู้ป่าในกรุง ปตท. <https://learningcenter.pttreforestation.com/center/๑>

เนื่องจากความหนาแน่นของจำนวนประชากร ทำให้กรุงเทพมหานครต้องมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อให้สามารถรองรับความต้องการด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สำหรับการอยู่อาศัย พื้นที่ประกอบธุรกิจการค้า การขนส่ง ตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ จากการเติบโตในทุก ๆ ด้าน ส่งผลให้พื้นที่สีเขียวของเมืองมีปริมาณลดลง กรุงเทพมหานครจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของเมืองและมองเห็นโอกาสในการพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่าทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนที่กระจายอยู่ทั่วกรุงเทพฯ เช่น พื้นที่สาธารณะ พื้นที่ใต้ทางด่วน พื้นที่ระหว่างอาคารพื้นที่หน้าอาคาร พื้นที่ทางเท้า พื้นที่ริมคลองต่าง ๆ

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

มุ่งผลักดันการเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน และให้ได้ตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้ กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ว่างเปล่าที่รอการพัฒนาอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งที่ดินของภาครัฐ เช่น ที่ดินของส่วนราชการ กรุงเทพมหานคร กรมธนารักษ์ การรถไฟแห่งประเทศไทย และภาคเอกชน ที่ดินของบริษัทอสังหาริมทรัพย์ รวมถึงที่ดินแปลงย่อยของประชาชนทั่วไป ที่ดินเหล่านี้ล้วนแต่มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นพื้นที่สีเขียวของเมือง ได้เป็นอย่างดี จึงได้ทำการสำรวจพื้นที่ว่างเปล่าที่อยู่ในความดูแลของกรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาพัฒนาเป็น พื้นที่สีเขียวสำหรับให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ อย่างภาคเอกชน เช่น ปตท. ที่จัดตั้ง ศูนย์เรียนรู้ป่าในกรุงที่ สร้างบนที่ดินกว่า ๑๒ ไร่ ของ ปตท. ที่ตั้งใจให้เป็นศูนย์เรียนรู้เรื่องป่าและการปลูกป่า เชิงนิเวศอย่างยั่งยืนที่ ผสมผสานความสวยงามด้านภูมิสถาปัตยกรรมที่ออกแบบให้กลมกลืนกับธรรมชาติ มากที่สุด และเป็นต้นแบบ นวัตกรรมอาคารเขียว รวมถึงเป็นพื้นที่สีเขียวและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้คนกรุงเทพฯ หรือเด็กกรุง ใหม่ที่เติบโตในเมืองได้มีโอกาสใกล้ชิด รู้จัก และสัมผัสป่าอย่างใกล้ชิด ไม่ต้องเดินทางไกล ได้ตระหนักและ ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และคาดว่าในอนาคตพื้นที่ป่าแห่งนี้ จะเติบโตและสร้างความ อุดมสมบูรณ์ให้กับเมืองกรุงเทพฯ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้คือตัวอย่างจากประเทศสิงคโปร์ที่กำลังเดินหน้า สร้างแลนด์มาร์กสีเขียวแห่งใหม่ ภายใต้แนวคิด “เมืองในธรรมชาติ” โดยการเพิ่ม เขตอนุรักษ์ป่าและพันธุ์สัตว์ พร้อมส่งเสริมวิถีท่องเที่ยวแบบใกล้ชิดธรรมชาติในพื้นที่เมือง ถึงแม้สิงคโปร์ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยสิ่งก่อสร้างตึกสูงทันสมัยและมีประชากรหนาแน่น แต่ขณะนี้ สิงคโปร์กำลังเตรียมตัวแปลงโฉมพัฒนา ประเทศให้กลายเป็น “เมืองในธรรมชาติ” (City in Nature) ภายในปี ๒๕๗๓ ภายใต้จุดยืนที่ว่าการพัฒนา เมืองต้องควบคู่ไปกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี

คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ความเจริญของเมืองเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่สีเขียวลดลงไปมาก ดังนั้น หน่วยงานทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน และประชาชนต้องช่วยกัน นอกจากจะหาวิธีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในกรุงให้มีพื้นที่มากขึ้นกว่าเดิม ต้องพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของเดิมที่มีอยู่เพื่อให้คนกรุงใช้ประโยชน์ได้ อย่างเต็มที่และเข้าถึงได้จริง เพราะวัตถุประสงค์ของการสร้างป่าในเมือง นอกจากจะเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในตัวเมือง ยังเป็นพื้นที่ที่ออกแบบมาเพื่อคนเมืองให้สามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ง่าย สะดวก และปลอดภัย ถือเป็นปอดของคนเมืองเลยก็ได้ เพราะเป็นการสร้างป่าให้เลียนแบบป่าธรรมชาติจริงๆ ดังนั้น ป่าในเมืองจึงมีความสำคัญและเอื้อประโยชน์ต่อคนเมืองมาก ๆ เพราะนอกจากจะเป็นพื้นที่สีเขียวไว้สำหรับเป็นแหล่งพักผ่อน หย่อนใจ เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นศูนย์รวมกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ มากมายร่วมกันแล้ว ยังเป็นพื้นที่ เชื่อมโยงสู่การมีสุขภาพกายและจิตที่ดีอีกด้วย เพราะท้ายที่สุดแล้วทุกคนล้วนต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึง การได้อยู่อาศัยในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ที่ดี ทุกภาคส่วนจึงมีบทบาทและเป็นการกำลังสำคัญที่จะร่วมด้วยช่วยกัน สร้างเข้าใจความเข้าใจ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับป่าในเมืองให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และช่วยกัน เพิ่มจำนวนป่าในเมืองให้เพิ่มมากขึ้นทุกปีและครอบคลุมในทุกพื้นที่เมืองของเรา

๑.๓. ประโยชน์และคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้

๑.๓.๑ ความสำคัญของป่าไม้

๑. เป็นส่วนที่สำคัญมากส่วนหนึ่งของวัฏจักร น้ำ ออกซิเจน คาร์บอนและไนโตรเจนในระบบนิเวศ ทำให้เกิดความสมดุลแห่งระบบด้วยการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงแร่ธาตุและสสารในระบบนิเวศ

๒. ป่าช่วยในการอนุรักษ์ดินและน้ำ เมื่อฝนตกน้ำฝนบางส่วนจะถูกต้นไม้ในป่าดูดซับไว้ แล้วค่อยๆ ปลดปล่อยให้ไหลลงสู่ผิวดิน อีกส่วนหนึ่งจะซึมลงสู่ดินชั้นล่าง สามารถลดการพังทลายของดินได้ ลดการกัดเซาะหน้าดินที่อุดมสมบูรณ์ ป้องกันการเกิดน้ำท่วมฉับพลันและสามารถลดความรุนแรงของการเกิดภาวะน้ำท่วม

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

เนื่องจากต้นไม้ช่วยชะลอการไหลของน้ำบนผิวน้ำดิน และการมีป่าไม้ปกคลุมดินจะช่วยป้องกันการกัดเซาะได้ดีกว่าปลูกพืชชนิดอื่น ๆ

๓. ช่วยปรับสภาพบรรยากาศ เนื่องจากป่าไม้ช่วยเก็บรักษาความชื้นในดินไว้ ร่มเงาของป่าช่วยป้องกันไม่ให้ความร้อนจากดวงอาทิตย์ตกกระทบผิวดินโดยตรง บริเวณป่าไม้จะมีน้ำที่เกิดจากการระเหยจากใบและลำต้น กลายเป็นไอน้ำในอากาศจำนวนมาก อากาศเหนือป่าไม้จึงมีความชื้นมาก เมื่ออุณหภูมิอากาศลดลงไอน้ำจะกลั่นตัวเป็นหยดน้ำเกิดเป็นเมฆจำนวนมาก สุดท้ายก่อให้เกิดฝนตกลงมาในป่าที่มีต้นไม้หนาแน่นและส่งผลให้พื้นที่ใกล้เคียงได้รับน้ำฝน และทำให้สภาพอากาศที่ชุ่มชื้นแม้กระทั่งในฤดูร้อน ดังนั้นพื้นที่ที่มีป่าไม้มาก เช่น เขาใหญ่ ดอนอินทนนท์ ภูกระดึง เขาหลวง จะเห็นว่ามีความชื้นปกคลุมอยู่บนภูเขาและจะมีฝนตกมากกว่าบริเวณข้างล่าง

๔. ป่าไม้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ในบริเวณที่ป่าไม้มีความสมบูรณ์ต้นไม้มีรากลึกและขนใบอยู่ในดินอินทรีย์วัตถุจากต้นไม้และสัตว์ป่าจะช่วยปรับโครงสร้างของดินให้มีรูพรุนที่สามารถเก็บกักน้ำได้ดี น้ำฝนที่ผ่านต้นไม้จะลงสู่ดินในแนวตั้งแล้วค่อยๆ ไหลซึมกระจายไปตามรากที่แตกแขนงออกไปตามอนุภาคดิน รูพรุนที่อยู่ในดินเฉพาะรูพรุนขนาดเล็กในเม็ดดินนั้นสามารถกักเก็บน้ำได้มากกว่า น้ำหนักของเม็ดดินแห้งถึง ๓-๑๐ เท่า และน้ำที่กักเก็บไว้นั้น จะค่อยๆ ปลดปล่อยสู่ชั้นน้ำใต้ดินเพื่อลงสู่แหล่งน้ำลำธาร ป่าจึงเปรียบได้ กับฟองน้ำขนาดใหญ่ที่ทำหน้าที่ เป็นแหล่งกักเก็บน้ำตามธรรมชาติ ถ้าป่าเกิดในที่สูง น้ำที่กักเก็บไว้จะค่อยๆ ซึมลงมารวมกันตามหุบเขา เกิดธารน้ำเล็กๆ มากมาย และกำเนิดแม่น้ำลำธารที่สามารถมีน้ำใช้ได้ ทุกฤดูกาล เป็นต้น

๕. ป่าไม้เป็นแหล่งปัจจัยสี่ ป่าไม้เป็นแหล่งผลิต/ผู้ผลิต ปัจจัยพื้นฐานต่อการดำรงชีพของมนุษย์ เมือง/ชุมชนเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมที่สำคัญและหาสิ่งอื่นมาทดแทนมิได้ ป่าไม้มีความผูกพันต่อความเป็นอยู่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ การนำไม้มาใช้ใน การก่อสร้างบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย เป็นเครื่องตกแต่งบ้าน ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้มอาหาร ซึ่งในเรื่องอาหารมนุษย์ ได้รับจากป่าโดยตรง เช่น ได้ส่วนของผล เมล็ด ใบ ดอก ลำต้นเป็นอาหาร และได้รับน้ำผึ้ง หรือเนื้อสัตว์ป่าโดยทางอ้อม สมุนไพรหรือยาแผนโบราณที่ใช้รักษาโรคส่วนใหญ่ได้มาจากผลิตภัณฑ์ของป่าไม้ ได้มีการนำสมุนไพรจากป่ามาดัดแปลง สกัดเอาส่วนที่สำคัญ จากเปลือก ดอก ผล เมล็ด ราก นำมาใช้ในการผลิตยารักษาโรคที่ออกมาในรูปของยาเม็ด ยาน้ำ หรือแคปซูล เช่น เปลือกต้นชิงโค่นำมาสกัดทำยาควินินเพื่อรักษาโรค มาลาเรีย

๖. เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ป่าไม้จัดว่าเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและหลบภัยที่สำคัญที่สุดของสัตว์ป่า ซึ่งสัตว์เหล่านี้มีความสำคัญต่อมนุษย์ เช่น เป็นอาหาร ยารักษาโรค ช่วยขจัดแมลงและประดับป่าไม้ให้เกิดความงดงาม การทำลายพื้นที่ป่าจึงเสมือนทำลายสัตว์ป่าด้วย

๗. เป็นแนวป้องกันลมพายุ เมื่อลมพายุพัดมาปะทะพื้นที่ป่าไม้ซึ่งเป็นสิ่งกีดขวางความเร็วและลมพายุจะลดลง ดังนั้นลมพายุที่พัดผ่านแนวป่าไม้จะมีความเร็วช้ากว่าพัดผ่านที่โล่งแจ้ง ช่วยลดความเสียหายของสิ่งก่อสร้าง ป่าไม้จึงเป็นกำแพงธรรมชาติที่ช่วยป้องกันความรุนแรงของลมพายุได้

๘. ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ธรรมชาติของป่าไม้จะเต็มไปด้วยสีสัน ความเขียวข่ม ร่มเย็น ก่อให้เกิดความสบายตาเมื่อพบเห็น ความสดสวยงดงามของดอกไม้ ความชุ่มชื้น น้ำในลำธารที่ใสสะอาด ความเงียบสงบจากเสียงรบกวนของชุมชน ความน่าชมและน่ารักของสัตว์ป่า ทำให้เขตป่าไม้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ ในช่วงวันหยุดต่างๆ จะพบเห็นประชาชนทั้งในท้องถิ่นและในเมืองจำนวนมากเดินทางไปเที่ยวหรือพักผ่อนหย่อนใจในเขตอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนป่า และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น ป่าไม้จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอย่างหนึ่งไปด้วย

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๙. ช่วยลดมลพิษทางอากาศ เนื่องจากป่าไม้เป็นตัวช่วยดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์เพื่อนำไปใช้ในการสังเคราะห์อาหาร แล้วปลดปล่อยก๊าซออกซิเจนมาให้กับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ บนโลก สมดุลระหว่างคาร์บอนไดออกไซด์และออกซิเจนในอากาศจึงเกิดขึ้น และเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า พืชในตระกูลสูงสามารถดูดกลืนก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ แล้วเปลี่ยนแปลงให้เป็นก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ปล่อยออกสู่บรรยากาศแล้วจึงดึงกลับมาใช้ในการสังเคราะห์อาหารในเวลากลางวัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าต้นไม้มีประโยชน์มากในการช่วยกำจัดคาร์บอนมอนนอกไซด์และคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศ ในเมืองใหญ่ๆ ซึ่งมีแต่ป่าคอนกรีตและไม่ค่อยมีต้นไม้ อากาศในเมืองจึงมีปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์สูง การปลูกต้นไม้มากๆ จะช่วยลดปริมาณก๊าซทั้งสองชนิดนี้ลงได้

๑.๓.๒ ประโยชน์ทางตรง และทางอ้อมของป่าไม้

ป่าไม้ได้ให้ประโยชน์แก่มนุษย์ชาติทั้งทางตรงและทางอ้อมเนกประการ โดยผลประโยชน์ทางอ้อมนั้น น้อยคนนักจะเห็นความสำคัญ บางทีอาจไม่คิดหรือรู้ซึ้งกัน แต่ความจริงแล้วประโยชน์ทางอ้อมอาจมีมูลค่ามากกว่าประโยชน์ทางตรงเสียอีก

ประโยชน์ทางตรงของป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่

- ๑) ไม้ เป็นผลิตผลจากป่า และนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ตั้งแต่โบราณกาล เนื่องจากมีคุณสมบัติเฉพาะตัว ซึ่งบางครั้ง ใช้สิ่งอื่นทดแทนไม่ได้ ไม้จึงยังคงเป็นที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง
- ๒) เชื้อเพลิง ที่ได้จากป่าคือ ฟืนและถ่าน ใช้ในการหุงต้ม และใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม
- ๓) วัตถุเคมี ที่ได้จากไม้ ได้แก่ เซลลูโลส และลิกนิน เซลลูโลส ใช้ในการทำกระดาษ ไหมเทียม วัตถุระเบิด น้ำตาล แอลกอฮอล์ และยีสต์ ส่วนลิกนินใช้ในการทำวานิลา น้ำหอม เครื่องสำอาง ยาถอนอาหารไม่ให้บูดเน่า และยารักษาโรคผิวหนัง
- ๔) อาหาร มนุษย์ได้อาหารหลายอย่าง จากป่า เช่น ดอก ผล ใบ เมล็ด หน่อไม้ เห็ด มันต่างๆ และอาหารที่ได้จากสัตว์ป่า
- ๕) ยารักษาโรค ที่ได้จากป่าที่สำคัญมี สมุนไพรมะ
- ๖) ชัน น้ำมัน และยางไม้
- ๗) อาหารสัตว์ มนุษย์ใช้ป่าไม้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ และหาอาหาร สำหรับเลี้ยงสัตว์ เพราะในป่ามีหญ้า ใบไม้ เปลือกไม้ผล และเมล็ดที่สัตว์ชอบกินอยู่หลายชนิด ในประเทศไทยการเลี้ยงสัตว์ปายังไม่แพร่หลายนัก หากมีการส่งเสริมการเลี้ยง และกำหนดขอบเขตการเลี้ยงให้เหมาะสมแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศ

ประโยชน์ทางอ้อมของป่าไม้ ได้แก่

- ๑) ช่วยให้ฝนตกเพิ่มขึ้น และทำให้มีความชุ่มชื้นในอากาศสม่ำเสมอ เนื่องจากอากาศเหนือท้องที่ที่ป่าไม้ขึ้นอยู่ย่อมมีความชุ่มชื้น และเย็นกว่าในที่ที่ไม่มีต้นไม้ เมฆฝนที่ลอยผ่านมา เมื่อกระทบความเย็น จะกลั่นเป็นหยดน้ำตกลงมาเป็นฝน ช่วยทำให้มีฝนตกมากขึ้นเฉพาะที่เฉพาะแห่งได้ ปริมาณฝนที่ตกเพิ่มขึ้นในที่ที่เป็นป่านี้ ถ้าเป็นที่มีความสูงมาก ปริมาณน้ำฝนที่ตกจะยิ่งเพิ่มขึ้นตามส่วน
- ๒) บรรเทาความรุนแรงของลมมรสุม ในที่ที่มีป่าไม้เป็นฉากกำบัง หรือมีการปลูกต้นไม้ไว้เป็นแนวป้องกันลม จะช่วยลดความเร็วของลมลงอย่างรวดเร็ว จึงช่วยป้องกันบ้านเรือน และไร่นา ที่อยู่ด้านใต้

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ลม มิให้ถูกพายุทำอันตราย หรือทำความเสียหาย อีกทั้งช่วยป้องกันความชุ่มชื้นของดินและผิวดิน ที่อุดมสมบูรณ์ มิให้ถูกลมพัดพาไป

๓) ป้องกันการพังทลายของดิน ในเวลาที่มีฝนตกลงมา เรือนยอดของป่าไม้ จะสกัดกัน ความรุนแรงของฝน มิให้ตกกระทบผิวดินโดยตรง

๔) บรรเทาอุทกภัย ป่าไม้ช่วยบรรเทาความรุนแรงของอุทกภัยให้เบาบางลงได้ และเกิดขึ้นเป็นระยะเวลาเพียงสั้นๆ ซึ่งไม่ยืนยาวเหมือนการไม่มีป่าไม้อยู่เลย

๕) ทำให้น้ำไหลอย่างสม่ำเสมอตลอดปี เมื่อฝนตกลงมา น้ำฝนถูกกิ่งไม้ใบไม้ตามพื้นป่า และดินอันร่วนซุยดูดซับน้ำไว้ และค่อยๆ ซึมลง ดินสะสมไว้เป็นน้ำใต้ดิน แล้วค่อยๆ ปล่อยออกสู่ลำห้วย ลำธาร ทำให้ฤดูแล้ง ซึ่งไม่มีฝนตก แต่ลำธารต่างๆ ก็ยังคงมีน้ำไหลอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากพื้นดินใต้ป่าไม้เป็นอ่างเก็บน้ำธรรมชาติ ที่สะสมน้ำเอาไว้ในตอนฤดูฝน แล้วระบายออกในฤดูแล้งนั่นเอง

๖) เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และช่วยรักษาความสมดุลของธรรมชาติไว้ด้วย ซึ่งหากไม่มีป่าไม้ สัตว์ป่าต่างๆ ดังกล่าวก็จะสูญพันธุ์ไป เพราะจะไม่มีแหล่งที่อยู่อาศัย และแหล่งหากิน

๗) เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อให้ประชาชนสามารถไปพักผ่อนในที่ที่มีความสงบ ร่มเย็น อากาศบริสุทธิ์ และมีทิวทัศน์ธรรมชาติอันสวยงาม ตามป่าเขาลำเนาไพร โดยรัฐบาลได้จัดป่าไม้บางแห่ง ที่มีทิวทัศน์สวยงาม ไว้ให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนพลเมือง เช่น จัดทำเป็นอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในป่า ซึ่งนับวันความสำคัญของป่าไม้ ในการที่จะใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน จะมีมากขึ้น และถือว่า จะเป็นประโยชน์ทางอ้อมของป่าไม้ ที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในขณะนี้

ผลิตผลจากป่า

ป่าที่สมบูรณ์จะช่วยลดความรุนแรงของฝนที่ตกลงมาสู่ผิวดิน และช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน

หญ้าแฝกช่วยป้องกันการพังทลายของดิน

ที่มา : สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ / เล่มที่ ๒๑ / เรื่องที่ ๘ การอนุรักษ์ และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ / ทรัพยากรป่าไม้

๑.๓.๓ ป่าไม้กับโลกร้อน

ภาวะโลกร้อนปัจจุบันมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของทุกชีวิตบนผืนโลก และนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีมาตรการในการชะลอหรือยับยั้งสภาวะที่เกิดขึ้นประเทศไทยได้คำนึงถึงเรื่องนี้และถือเป็นภารกิจอันดับต้นๆ ที่จะต้องเร่งดำเนินการ โดยมีแนวทางและวิธีการเพื่อเตรียมการสนับสนุนโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanism: CDM) ด้านป่าไม้ ป่าไม้มีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมให้สภาพอากาศของโลกดีขึ้น ประเทศไทยมีป่าไม้หลายชนิดกระจายอยู่ในภาคต่างๆ ซึ่งเป็นป่าไม้เขตร้อนและสามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ดี ต้นไม้แต่ละต้นสามารถเก็บกักคาร์บอนในเนื้อไม้และปลดปล่อยออกซิเจนได้สูง ซึ่งจะช่วยลดสภาวะโลกร้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การป้องกันรักษาป่าไม้ที่มีอยู่ ลดการทำลายป่า และลดการทำให้ป่าเสื่อมโทรม มีส่วนสำคัญในการช่วยลดสภาวะโลกร้อน และยังเป็นการสนับสนุนนโยบายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอันเนื่องจากการทำลายป่าและการทำให้ป่าเสื่อมโทรมในประเทศกำลังพัฒนา (Reducing Emission from Deforestation and Degradation in Developing Countries: REDD)

ที่มา : หนังสือการป่าไม้ในประเทศไทย กรมป่าไม้

๑.๓.๓.๑ การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (climate change) คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ย (average weather) ในพื้นที่หนึ่ง ลักษณะอากาศเฉลี่ย หมายความว่ารวมถึง ลักษณะทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอากาศ เช่น อุณหภูมิ ฝน ลม เป็นต้น (ในความหมายตามกรอบของอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ FCCC (Framework Convention on Climate Change) การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อันเป็นผลทางตรง หรือทางอ้อมจากกิจกรรมของมนุษย์ ที่ทำให้องค์ประกอบของบรรยากาศเปลี่ยนแปลงไป นอกเหนือจากความผันแปรตามธรรมชาติ

แต่ความหมายที่ใช้ในคณะกรรมการระหว่างรัฐบาล ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ไม่ว่าจะเนื่องมาจาก ความผันแปรตามธรรมชาติ หรือกิจกรรมของมนุษย์

๑.๓.๓.๒ มนุษย์มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศได้อย่างไร ?

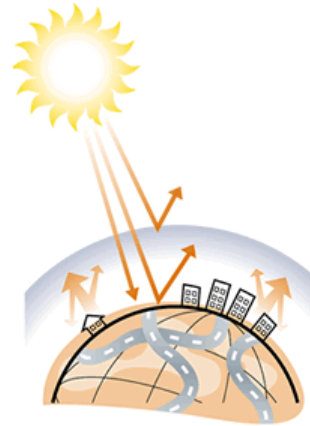
กิจกรรมของมนุษย์ที่มีผลทำให้ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง คือ กิจกรรมที่ทำให้ปริมาณก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gases) ในบรรยากาศเพิ่มมากขึ้น เป็นเหตุให้ภาวะเรือนกระจก (Greenhouse Effect) รุนแรงกว่าที่ควรจะเป็นตามธรรมชาติ และส่งผลให้อุณหภูมิพื้นผิวโลกสูงขึ้น ที่เรียกว่า ภาวะโลกร้อน (Global warming)

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๓.๓.๓ ภาวะเรือนกระจก คืออะไร ?

ภาวะเรือนกระจก คือ ภาวะที่ชั้นบรรยากาศของโลกกระทำตัวเสมือนกระจกที่ยอมให้รังสีคลื่นสั้นจากดวงอาทิตย์ผ่านลงมายังพื้นผิวโลกได้แต่จะดูดกลืนรังสีคลื่นยาวช่วงอินฟราเรดที่แผ่ออกจากพื้นผิวโลกเอาไว้ จากนั้นก็จะคายพลังงานความร้อนให้กระจายอยู่ภายในบรรยากาศจึงเปรียบเสมือนกระจกที่ปกคลุมผิวโลกให้มีภาวะสมดุลทางอุณหภูมิ และเหมาะสมต่อสิ่งมีชีวิตบนผิวโลก

๑.๓.๓.๔ ก๊าซเรือนกระจก คืออะไร ?

ก๊าซเรือนกระจก คือ ก๊าซที่เป็น

(Source : <http://www.greenhouse.gov.au/education/what.html>)

องค์ประกอบ ของบรรยากาศ และมีคุณสมบัติยอมให้รังสีคลื่นสั้นจากดวงอาทิตย์ผ่านทะลุมายังพื้นผิวโลกได้ แต่จะดูดกลืนรังสีคลื่นยาวช่วงอินฟราเรดที่แผ่ออกจากพื้นผิวโลกเอาไว้ ก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญ และเป็นผลมาจากกิจกรรมของมนุษย์ ได้แก่ คาร์บอนไดออกไซด์ (เกิดจาก การเผาไหม้เชื้อเพลิง โรงงานอุตสาหกรรม และการตัดไม้ทำลายป่า) มีเทน(เกิดจาก การย่อยสลายซากสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ที่มีน้ำขัง เช่น นาข้าว) ไนตรัสออกไซด์ (เกิดจาก อุตสาหกรรมที่ใช้กรดไนตริกในกระบวนการผลิต และการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนในการเกษตร) ฯลฯ

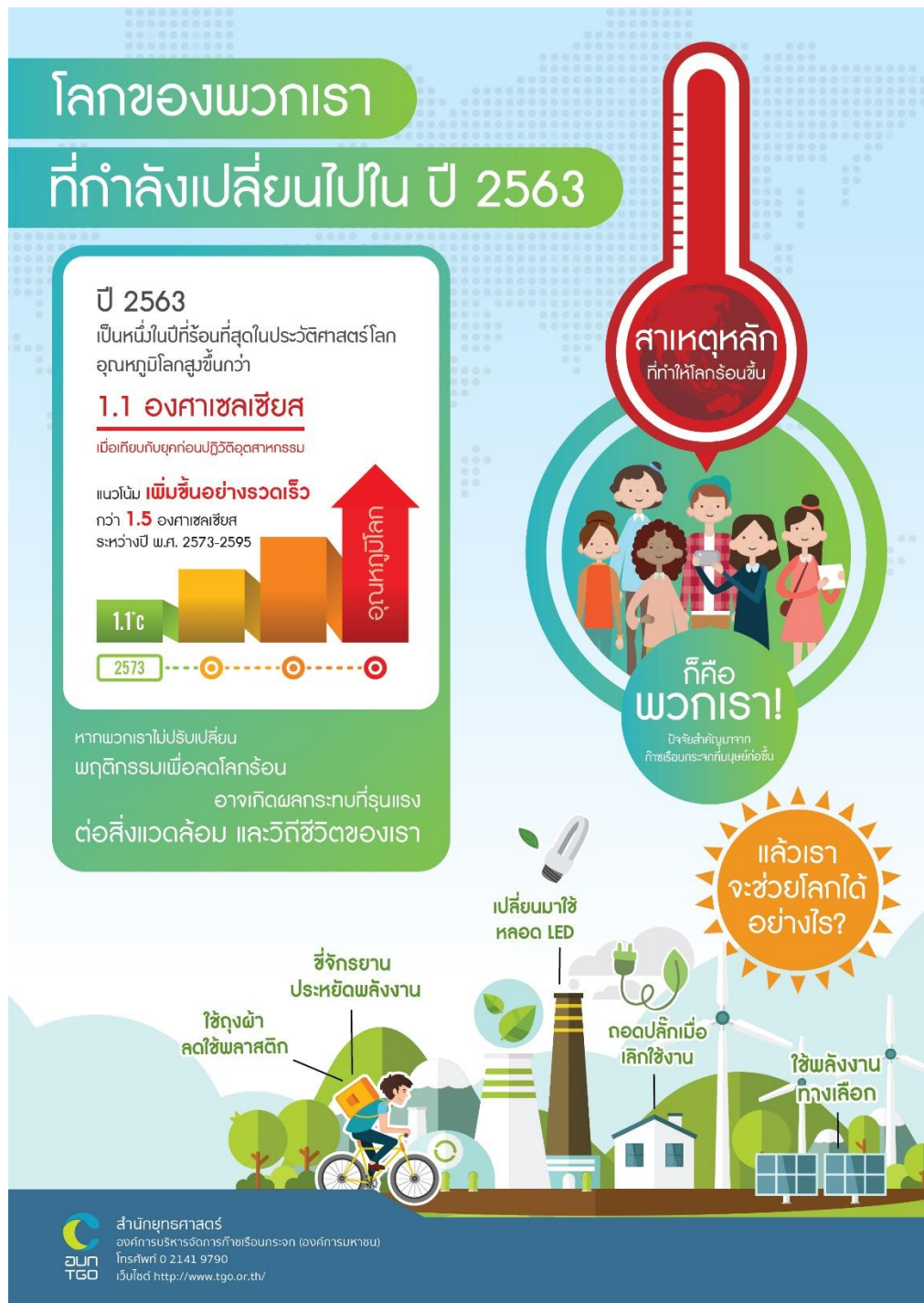
สนใจเข้าร่วมโครงการสนับสนุนกิจกรรมลดก๊าซเรือนกระจก (LESS) ติดต่อได้ที่
สำนักวิเคราะห์และติดตามประเมินผล องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)
โทรศัพท์ 0 2141 9841-50 <http://ghgredution.tgo.or.th/LESS>

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

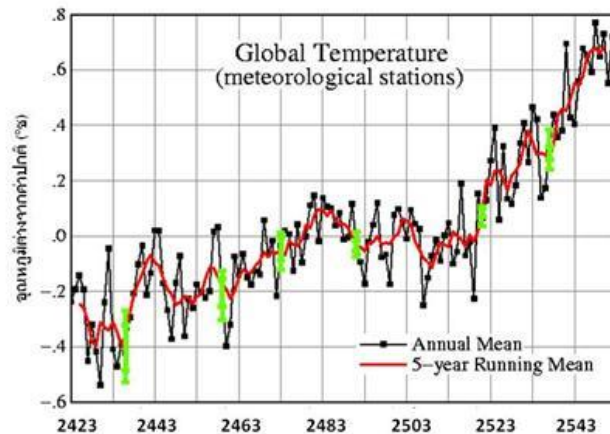
๑.๓.๓.๕ ภาวะโลกร้อน คืออะไร ?

สภาวะโลกร้อนเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากโลกไม่สามารถระบายความร้อนที่ได้รับจากรังสีดวงอาทิตย์ออกไปได้อย่างปกติ จึงทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกสูงขึ้น และทำให้สภาพอากาศของโลกเปลี่ยนแปลงไปโดยจะส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อพืช สัตว์ และมนุษย์

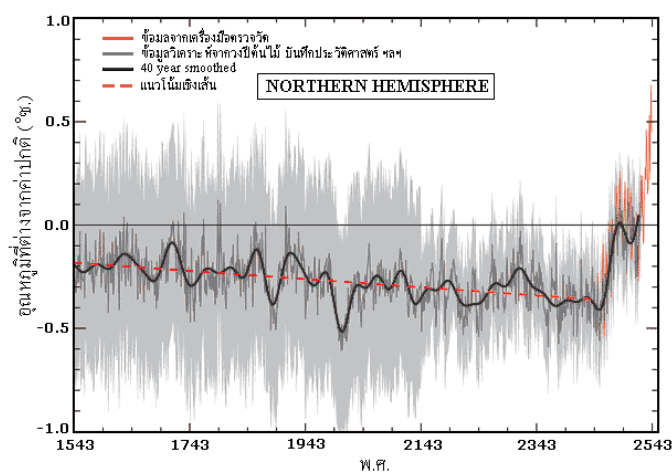
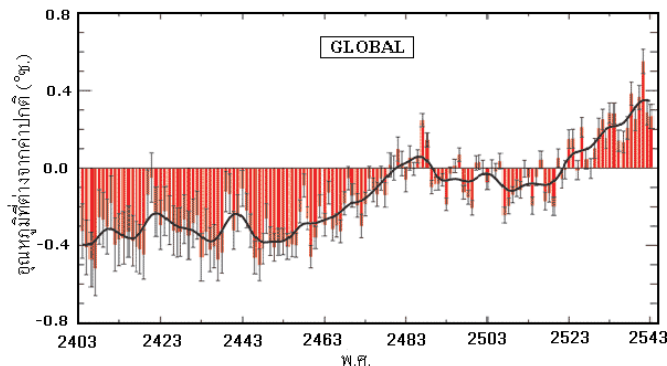
๑.๓.๓.๖ โลกกำลังร้อนขึ้นจริงหรือ ?

ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๖๑ (พ.ศ. ๒๔๐๔) อุณหภูมิผิวพื้นเฉลี่ยของโลกสูงขึ้น และสูงขึ้นประมาณ ๐.๖ องศาเซลเซียส ในศตวรรษที่ ๒๐ (จากรายงานการประเมินครั้งที่ ๓ หรือ Third Assessment Report - TAR ของคณะกรรมการกลุ่ม ๑ IPCC) จากการวิเคราะห์ข้อมูลในซีกโลกเหนือ ย้อนหลังไป ๑,๐๐๐ ปี พบว่า อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นมากในศตวรรษที่ ๒๐ โดยสูงขึ้นมากที่สุดที่สุดในศตวรรษที่ ๑๙๙๐ และ ค.ศ. ๑๙๙๘ (พ.ศ. ๒๕๔๑) เป็นปีที่ร้อนมากที่สุดในรอบ ๑,๐๐๐ ปี

ความผันแปรอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกที่ผ่านมา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๒๓-๒๕๕๒

ความผันแปรของอุณหภูมิเฉลี่ยทั่วโลกในรอบ 100 ปี และในซีกโลกเหนือในรอบ 1,000 ปี

- หมายเหตุ
1. ปรับปรุงจาก IPCC (2001)
 2. ค่าปกติ 30 ปี พ.ศ. 2504 - 2533

ความผันแปรของอุณหภูมิเฉลี่ยในซีกโลกเหนือในรอบ ๑,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา

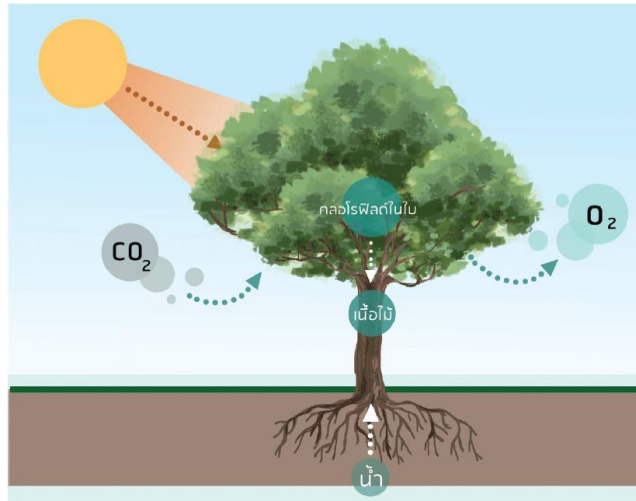
ที่มา <http://data.giss.nasa.gov>

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๓.๔ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชนิดป่ากับการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์

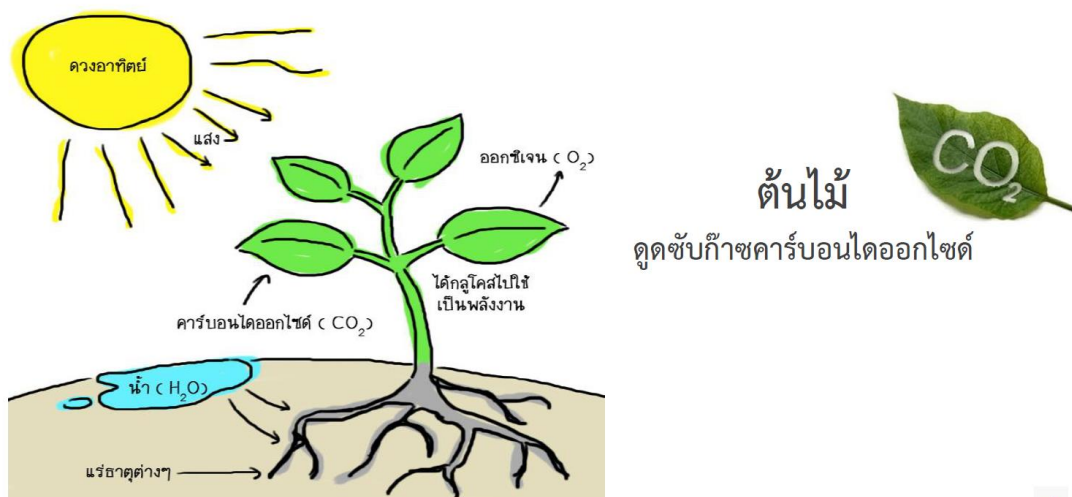
๑.๓.๔.๑ ทำไมต้นไม้ดูดกลืนก๊าซเรือนกระจกได้?

ที่มา : หนังสือปลูกต้นไม้...ช่วยลดโลกร้อนได้อย่างไร? - องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

ต้นไม้มีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมหลายประการ เช่น เป็นแหล่งอาหาร ยารักษาโรค เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตนานาชนิด ป้องกันการกัดเซาะพังทลายของดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้ดิน อีกทั้งสามารถป้องกันแสงแดดจากความร้อนจากดวงอาทิตย์ น้ำที่ระเหยจากการคายน้ำที่ใบยังช่วยลดความร้อนในบรรยากาศ ทำให้อุณหภูมิบริเวณนั้นลดลงได้ถึง ๓-๕ องศาเซลเซียส หากปลูกต้นไม้ในไว้บริเวณบ้านจะช่วยลดอุณหภูมิรอบๆ บ้านได้ถึง ๒ - ๔ องศาเซลเซียส (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, ๒๕๕๓) และการปลูกต้นไม้รอบรั้วบ้านยังเป็นการปรับปรุงทัศนียภาพ ผ่อนคลายความเครียดได้ดีอีกวิธีการหนึ่งด้วย นอกจากนี้ต้นไม้ยังสามารถดูดกลืนก๊าซเรือนกระจก หรือก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ผ่านกระบวนการสังเคราะห์แสงของพืชและนำมากักเก็บในรูปของเนื้อไม้ และปล่อยก๊าซออกซิเจนที่มนุษย์ใช้หายใจออกสู่บรรยากาศอีกด้วย ซึ่ง Greenpeace ได้สรุปไว้อย่างดีว่า “ต้นไม้เป็นเทคโนโลยีที่ดีที่สุดในการช่วยลดก๊าซเรือนกระจกของโลก”

การกักเก็บคาร์บอนของป่าไม้

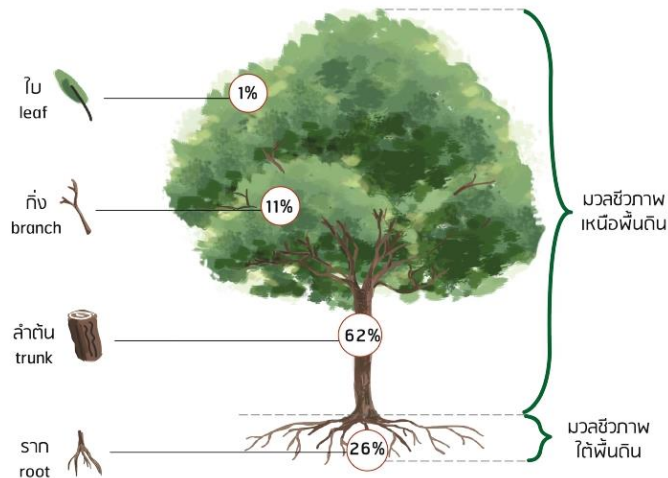
4

ที่มา : การประเมินการกักเก็บคาร์บอนในภาคป่าไม้ และโครงการ T VER ผศ.ดร.สาพิศ ดิลกสัมพันธ์ และ ดร.นรินทร์ จาวงษ์

โดยในการประเมินการกักเก็บคาร์บอนของต้นไม้สามารถแบ่งแหล่งการกักเก็บคาร์บอนของต้นไม้ออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- ๑) มวลชีวภาพเหนือพื้นดิน (Aboveground biomass) ได้แก่ ส่วนที่เป็นใบ กิ่ง และลำต้น
- ๒) มวลชีวภาพใต้ดิน (Belowground biomass) ได้แก่ ส่วนต่างๆ ของต้นไม้ที่อยู่ใต้ดิน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นราก

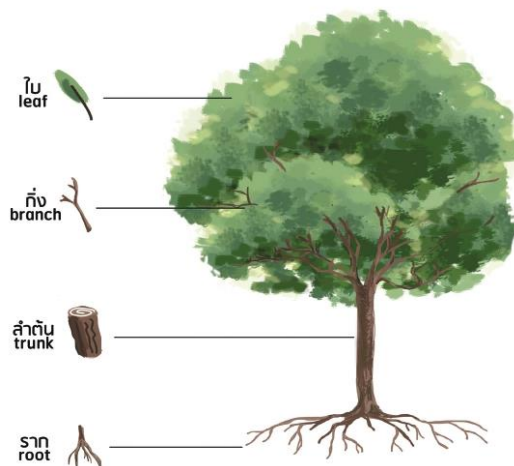
ที่มา : หนังสือปลูกต้นไม้...ช่วยลดโลกร้อนได้อย่างไร? - องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

๑.๓.๔.๒ ต้นไม้กักเก็บคาร์บอน...ได้เท่าไร?

มวลชีวภาพของต้นไม้ที่คำนวณได้สามารถนำไปประเมินปริมาณคาร์บอนของต้นไม้ โดยนำไปคูณกับ "ปริมาณคาร์บอน (Carbon content)" ของต้นไม้ จากนั้นแปลงหน่วยเพื่อให้มีหน่วยเป็น "ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า" ที่เป็นหน่วยแสดงปริมาณก๊าซเรือนกระจก

ปริมาณคาร์บอน (Carbon content) หมายถึงสัดส่วนของคาร์บอนในมวลชีวภาพของพืช กล่าวคือเมื่อคำนวณหามวลชีวภาพของพืชได้แล้วหากต้องการทราบปริมาณคาร์บอนที่กักเก็บอยู่ในมวลชีวภาพเหล่านั้นว่ามีปริมาณเท่าไร ก็นำสัดส่วนคาร์บอนไปคูณกับมวลชีวภาพที่คำนวณได้ โดยทั่วไปมีหน่วยเป็น ร้อยละ จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลงานวิจัยพบว่า **ปริมาณคาร์บอนของต้นไม้มีค่าเท่ากับ ๔๗%** (IPCC : Intergovernmental Panel on Climate Change) ซึ่งเป็นค่าประมาณจากค่าเฉลี่ยของต้นไม้โดยทั่วไป

ปริมาณคาร์บอนเฉลี่ยในท่อนไม้ เท่ากับ 47%

ที่มา : หนังสือปลูกต้นไม้...ช่วยลดโลกร้อนได้อย่างไร? - องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก

(องค์การมหาชน)

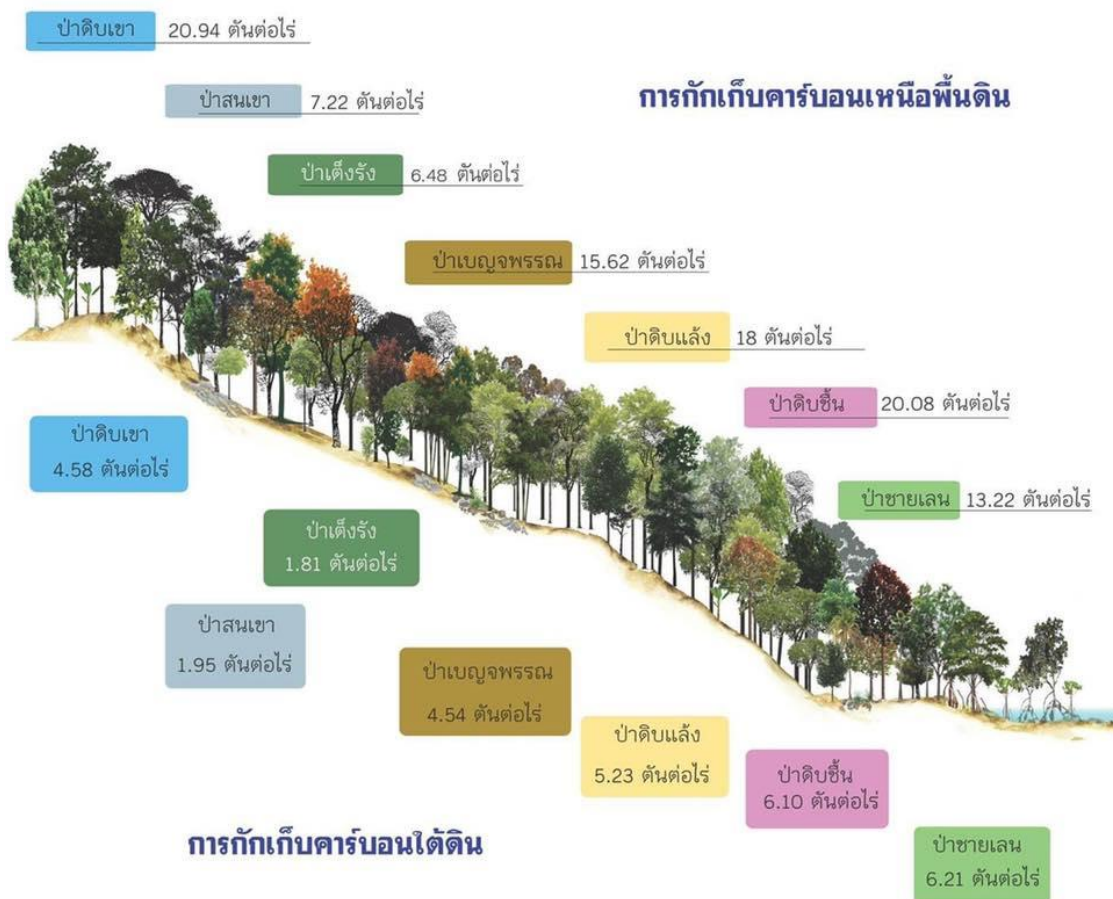

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ป่าไม้กับการกักเก็บคาร์บอน

ป่าไม้เป็นแหล่งสะสมคาร์บอนขนาดใหญ่ของโลกทั้งสะสมอยู่ในพืชพรรณและในดิน โดยทั่วไปปริมาณมากกว่า 2,300 พันล้านตัน (Gt) (IPCC, 2006) พืชสามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากบรรยากาศโดยกระบวนการสังเคราะห์แสงของใบ เพื่อสร้างอินทรียสารซึ่งมีคาร์บอนเป็นองค์ประกอบนำมาสะสมไว้ในส่วนต่างๆ ของต้นไม้ที่เรียกว่า มวลชีวภาพ (Biomass) มีทั้งส่วนที่อยู่ใต้พื้นดิน คือ ราก และส่วนที่อยู่เหนือพื้นดิน ได้แก่ ลำต้น กิ่ง ใบ ดอก และผล ในขณะเดียวกันพืชปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์คืนสู่บรรยากาศ โดยกระบวนการหายใจของส่วนต่าง ๆ ของพืช นอกจากนี้ส่วนของพืชที่ร่วงหล่นตายแล้วจะถูกย่อยสลายโดยจุลินทรีย์และปลดปล่อยคาร์บอนกลับสู่บรรยากาศในรูปของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

ปริมาณการกักเก็บคาร์บอนของป่าแต่ละชนิดของประเทศไทย

สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าและพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

ที่มา : สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าและพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

คาร์บอน เครดิต คืออะไร ?

หมายถึง สินค้าชนิดหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเอกสาร
ใช้ทดแทนปริมาณก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gas)
ที่ลดได้ ซึ่งตามพิธีสารเกียวโตจะประกอบด้วย
ก๊าซ 7 ชนิด ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2)
ก๊าซไนโตรเจนไตรฟลูออไรด์ (NF_3)
ก๊าซมีเทน (CH_4)
ก๊าซเพอร์ฟลูออโรคาร์บอน (PFC)
ก๊าซไฮโดรฟลูออโรคาร์บอน (HFC)
ก๊าซซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์ (SF_6)
และก๊าซไนตรัสออกไซด์ (N_2O)

ตลาด คาร์บอน

หมายถึงตลาดที่มีซื้อขายคาร์บอน (Carbon Market) โดยกำหนดให้
“คาร์บอนเครดิต” (ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดลงได้จากการดำเนิน
โครงการลดก๊าซเรือนกระจก) และ/หรือ “สิทธิในการปล่อยก๊าซ
เรือนกระจก” (ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่สามารถลดได้ต่ำกว่าเป้าหมาย
ลดก๊าซเรือนกระจกที่กำหนดให้องค์กรดำเนินการ ภายใต้ระบบซื้อขาย
สิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก) เป็นสินค้าที่สามารถซื้อขายได้
และสามารถนำมาชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของผู้อื่น

ที่มา : องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

เร็ว รุก สุขกับงาน
วิชาการนำหน้า

ส่วนวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้
โทร. 0 2561 4292-3 ต่อ 5030

สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้

ดาวน์โหลดต้นฉบับ

ที่มา : สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๓๓

CARBON NEUTRALITY และ NET ZERO GHG EMISSION คืออะไร ?

การประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้มีการจัดประชุมทุกปี โดยปัจจุบัน ปี 2021 เป็นการประชุมครั้งที่ 26 (COP 26) จัดขึ้นที่ เมืองกลาสโกว์ สหราชอาณาจักร สำหรับประเทศไทย นายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ประกาศเจตนารมณ์ในที่ประชุมระดับผู้นำ ว่าจะบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายใน ปี 2050 และปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero GHG Emission) ภายในปี 2065

CARBON NEUTRALITY

ความเป็นกลางทางคาร์บอน เป็นการสร้างความสมดุลระหว่างการปล่อยและการดูดกลับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากชั้นบรรยากาศ ซึ่งสามารถทำได้โดยการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากต้นทาง การดูดกลับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากการปลูกป่า หรือการชดเชยจากการซื้อคาร์บอนเครดิต

NET ZERO GHG EMISSION

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ เป็นเป้าหมายที่ท้าทายยิ่งขึ้น โดยกล่าวถึงการบรรลุความสมดุลโดยรวมระหว่างการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการดูดกลับจากชั้นบรรยากาศ และจะไม่มีมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มหรือปล่อยเพิ่มน้อยที่สุด เพื่อเข้าสู่การปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นศูนย์อย่างแท้จริง

เรีว รุก สุขกับงาน
วิชาการนำหน้า

ส่วนวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้
โทร. 0 2561 4292-3 ต่อ 5030

สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้

ที่มา : สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๔. ความอุดมสมบูรณ์ของป่า

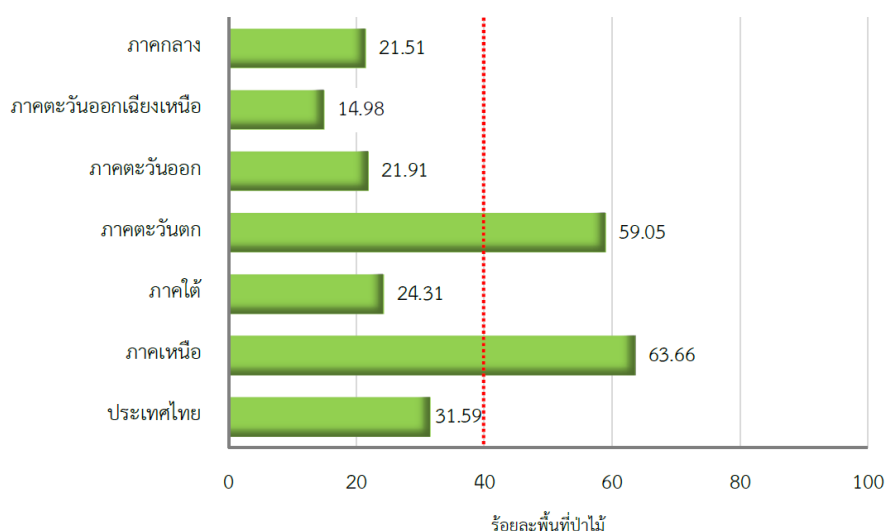
๑.๔.๑ จำนวนพื้นที่ป่า

สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้นิยามของ “พื้นที่ป่าไม้” ว่าหมายถึง พื้นที่ปกคลุมของพืชพรรณที่สามารถจำแนกได้ว่าเป็นไม้ยืนต้นปกคลุมเป็นผืนต่อเนื่องขนาดไม่น้อยกว่า ๓.๑๒๕ ไร่ และหมายรวมถึงทุ่งหญ้าและลานหินที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ที่ปรากฏล้อมรอบด้วยพื้นที่ที่จำแนกได้ว่าเป็นพื้นที่ป่าไม้ โดยไม่รวมถึงสวนยูคาลิปตัส หรือพื้นที่ที่มีต้นไม้ แต่ประเมินได้ว่าผลผลิตหลักของการดำเนินการไม่ใช่เนื้อไม้ อันได้แก่ พื้นที่วนเกษตร (ระบบเกษตรกรรมที่ทำในพื้นที่ป่า เช่น ปลูกพืชแซมในพื้นที่ป่าธรรมชาติ นำสัตว์ไปเลี้ยงในป่า เก็บผลผลิตจากป่ามาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน รวมทั้งการสร้างระบบเกษตรให้มีลักษณะเลียนแบบระบบนิเวศป่าธรรมชาติ นั่นคือ มีไม้ยืนต้นหนาแน่น มีร่มไม้ปกคลุมและมีความชุ่มชื้นสูง) สวนผลไม้ สวนยางพารา และสวนปาล์ม

๑) ข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จำนวน ๑๐๒,๒๑๒,๔๓๔.๓๗ ไร่ หรือร้อยละ ๓๑.๕๙ ของพื้นที่ประเทศ

ภูมิภาค	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	ร้อยละพื้นที่ป่าไม้
ภาคกลาง	56,912,645.90	12,240,542.44	21.51
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	104,823,709.22	15,702,387.78	14.98
ภาคตะวันออก	21,550,883.56	4,721,201.84	21.91
ภาคตะวันตก	34,038,210.43	20,101,055.48	59.05
ภาคใต้	46,154,901.40	11,218,546.38	24.31
ภาคเหนือ	60,048,349.14	38,228,700.46	63.66
รวม	323,528,699.65	102,212,434.37	31.59
พื้นที่ป่าไม้นอกเส้นขอบเขตการปกครอง ของกระทรวงมหาดไทย ปี 2563		90,902.76	

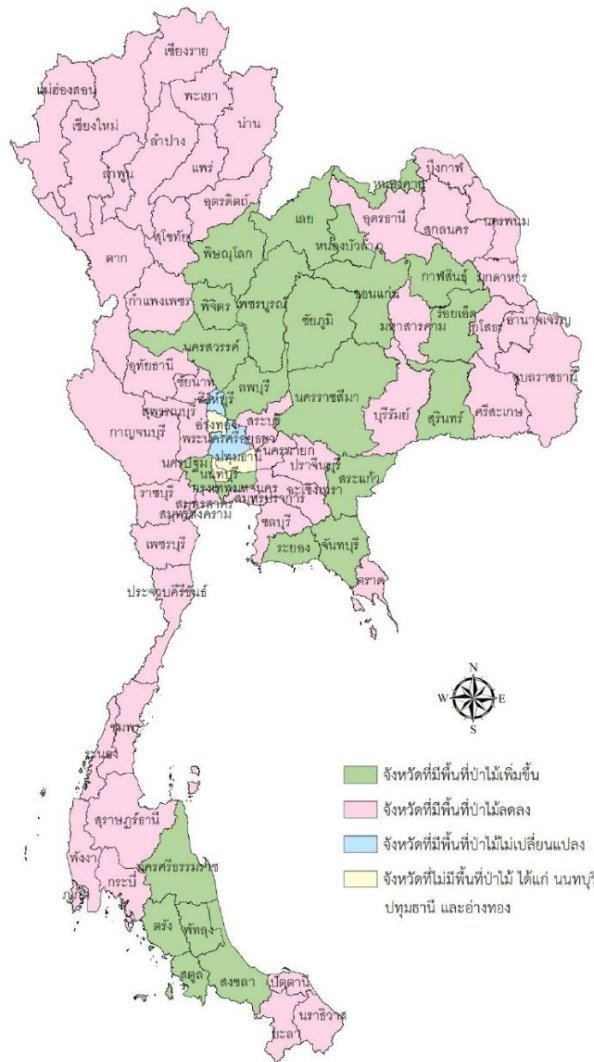
เกณฑ์ร้อยละพื้นที่ป่าไม้ตามนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2562

ที่มา : โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่มา : โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้

๒) สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ป่าไม้ ข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกจัดทำขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมในแต่ละปี สามารถนำมาใช้ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ป่าไม้รายปี โดยใช้เทคนิคการซ้อนทับข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (geographic information system: GIS) โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมีได้ ๓ รูปแบบคือ พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น พื้นที่ป่าไม้ลดลง และพื้นที่ป่าไม้ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น มีสาเหตุสำคัญ ได้แก่ การขยายตัวของพื้นที่ป่าไม้ตามธรรมชาติ (natural forest expansion) การปลูกป่าเพื่อประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ เช่น สวนป่า (plantation) หรือการปลูกป่าเพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายของต้นไม้และสิ่งมีชีวิต

พื้นที่ป่าไม้ลดลง มีสาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน (land use change) จากพื้นที่ป่าไม้ไปเป็นพื้นที่ที่ไม่ใช่ป่าไม้ เช่น พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง หรือเกิดจากปัญหาไฟป่า (forest fire)

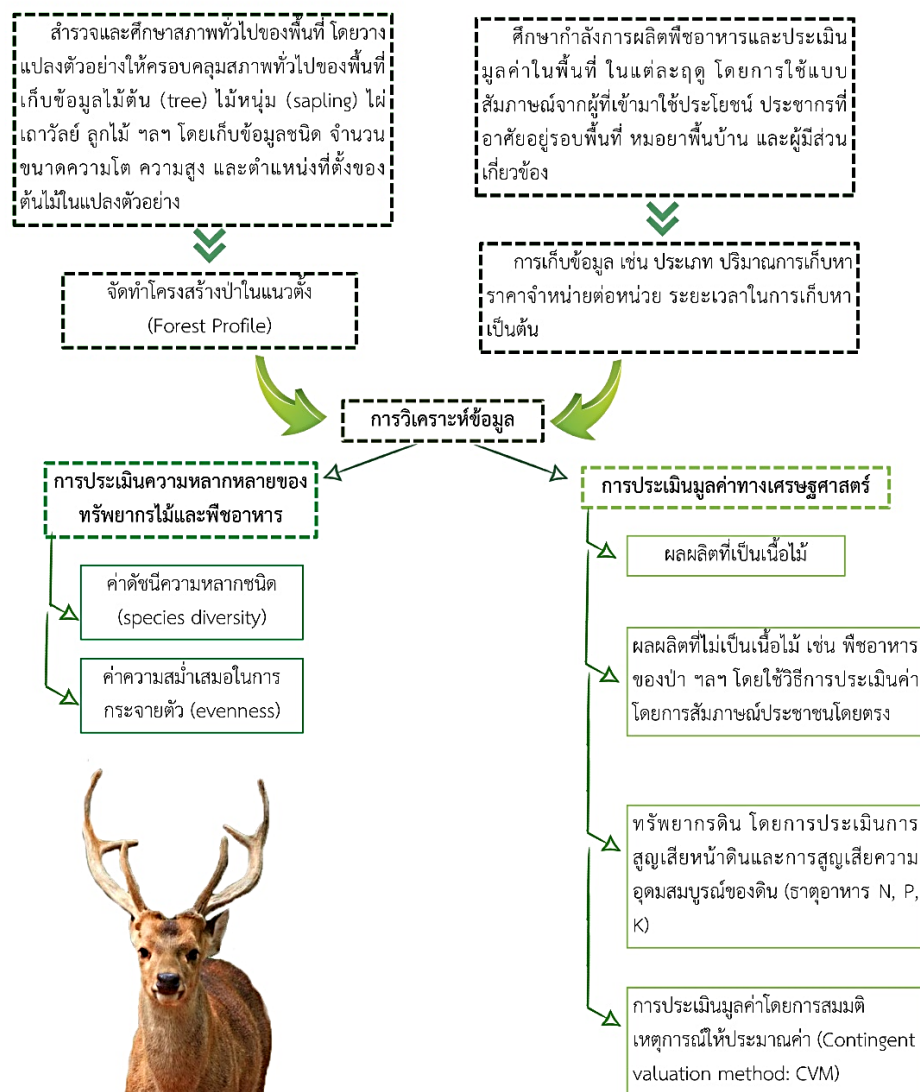
การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๔.๒ มูลค่าของป่า

ทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วสามารถเกิดขึ้นทดแทนได้และเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า ทรัพยากรป่าไม้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งทางตรง (direct benefit) เช่น การใช้เนื้อไม้ พืชอาหาร ของป่า เป็นต้น และทางอ้อม (indirect benefit) เช่น การป้องกันการพังทลายของดิน เป็นแหล่งต้นน้ำ เป็นแหล่งอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น ทั้งนี้การจัดการพื้นที่ทรัพยากรป่าไม้ให้มีความยั่งยืน ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่นั้นๆ การศึกษาการประเมินมูลค่าของทรัพยากรจากป่าในส่วนที่เป็นเนื้อไม้ ส่วนที่ไม่เป็นเนื้อไม้และทรัพยากรดิน จะทำให้ทราบถึงคุณค่าและผลตอบแทนจากป่าได้อย่างครบถ้วนมากขึ้น

การประเมินมูลค่าและการศึกษาความหลากหลายของไม้ป่า พืชอาหาร และของป่าในพื้นที่ จะทำให้ทราบว่าพื้นที่ป่าดังกล่าวสามารถให้ผลผลิตทางด้านเศรษฐกิจ และคุณค่าต่อผู้ที่เข้ามาใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งการประเมินมูลค่า ทำให้ทราบค่าความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรป่าไม้ เมื่อทรัพยากรถูกทำลายเพื่อใช้เป็นแนวทางให้หน่วยงานของรัฐเรียกร้องค่าเสียหายของทรัพยากรป่าไม้ในชั้นศาลจากผู้บุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

๑.๔.๒.๑ วิธีคิดมูลค่าทรัพยากรป่าไม้

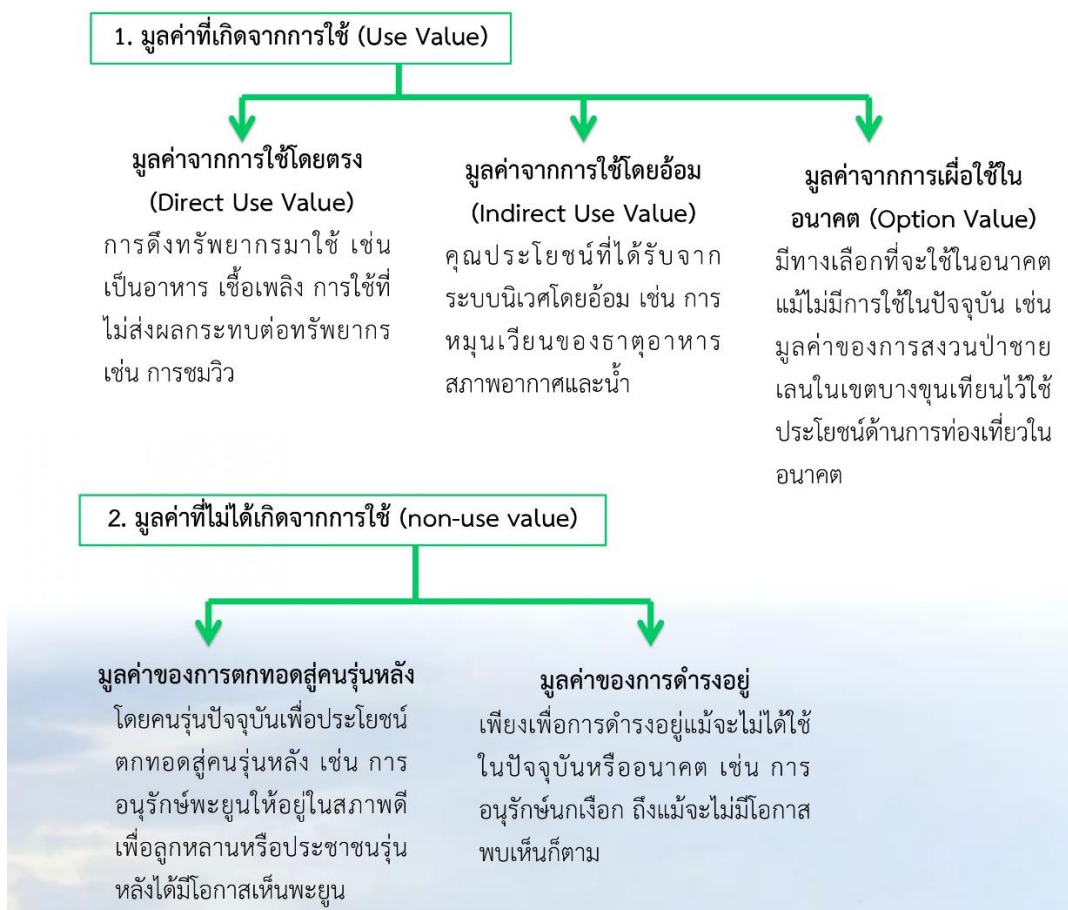

ที่มา : ส่วนเศรษฐกิจป่าไม้ สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๔.๒.๒ มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ (Total Economic value)

ที่มา : ส่วนเศรษฐกิจป่าไม้ สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้

ข้อมูลที่ได้จากการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ผลผลิตที่เป็นเนื้อไม้ ผลผลิตที่ไม่เป็นเนื้อไม้ เช่น พืชอาหาร สัตว์ แมลง ของป่าต่างๆ เป็นต้น และความเสียหายของทรัพยากรดิน โดยข้อมูลทั้งหมดจากการสำรวจและการเก็บข้อมูลจะนำมาคำนวณมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งในแต่ละพื้นที่หรือป่าแต่ละประเภท จะประกอบไปด้วยพืชพันธุ์ไม้ สัตว์ ด้วยขนาดและปริมาณที่แตกต่างกันไป ดังนั้นมูลค่าที่ประเมินได้ในแต่ละพื้นที่จะมากน้อยแตกต่างกันไปเช่นกัน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะทำให้ทราบแนวทางในการจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่มีอยู่ในความรับผิดชอบ รวมทั้งสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการเรียกร้องค่าเสียหายของทรัพยากรป่าไม้ในชั้นศาลจากผู้ที่บุกรุกทำลาย ทรัพยากรป่าไม้ได้

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๔.๒.๓ ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

สำนักเศรษฐกิจการป่าไม้

ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจคืออะไร

ไม้ยืนต้นทุกชนิด รวมถึงไม้ที่ปลูกหรือขึ้นเองตามธรรมชาติ และอยู่บนผืนดินสาธารณะที่มีการใช้ประโยชน์เนื้อไม้ และผลผลิต ที่ไม่ใช่เนื้อไม้ ใช้ประโยชน์ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นไม้ที่สามารถนำมาสร้างมูลค่า หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้

	ไม้โตเร็ว	ไม้โตปานกลาง	ไม้โตช้า
อัตราการเติบโต	> 1.5 เซนติเมตร/ปี	0.8-1.5 เซนติเมตร/ปี	< 0.8 เซนติเมตร/ปี
อายุสำหรับตัดฟันต้นไม้	5-15 ปี	15-20 ปี	20-30 ปี
ไม้	ไผ่	สัก	พะยูง
	ยูคาลิปตัส	แดง	กันเกรา
	สะเดาไทย	ประดู่	มะค่าโมง
	กระถินเทพา	ยางนา	ตะเคียนทอง

ไม้โตเร็ว: ไม้ยืนต้น สูงมากกว่า 1.30 เมตร

ไม้โตปานกลาง: ไม้ยืนต้น สูงน้อยกว่า 1.30 เมตร

ไม้โตช้า: ไม้ยืนต้น สูงน้อยกว่า 1.30 เมตร

ที่มา : สำนักเศรษฐกิจการป่าไม้ กรมป่าไม้

ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเป็นไม้ที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าหรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ รวมทั้งให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้ปลูกสามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ไม้โตเร็ว เป็นไม้มีอัตราการเติบโตของเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอก มากกว่า 1.5 เซนติเมตร/ปี อายุในการตัดฟันประมาณ 5-15 ปี เช่น สะเดาเทียม กระถินเทพา กระถินณรงค์ ยูคาลิปตัส เลียน ชีเหล็ก โก่งกาง สันทะเล ส่นประดิษฐ์ รวมถึงไม้ชนิดต่างๆ

2. ไม้โตปานกลาง เป็นไม้มีอัตราการเติบโตของเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.8 - 1.5 เซนติเมตร/ปี อายุในการตัดฟันประมาณ 15-20 ปี เช่น สะเดาเทียม กระถินเทพา กระถินณรงค์ ยูคาลิปตัส เลียน ชีเหล็ก โก่งกาง สันทะเล ส่นประดิษฐ์ รวมถึงไม้ชนิดต่างๆ

3. ไม้โตช้า เป็นไม้มีอัตราการเติบโตของเส้นผ่านศูนย์กลางน้อยกว่า 0.8 เซนติเมตร/ปี รอบตัดฟันประมาณ 20-30 ปี เช่น ตะเคียนทอง พะยูง ชิงชัน มะค่าโมง เต็ง รัง จันทน์หอม ก้านกระา เป็นต้น

สำนักเศรษฐกิจการป่าไม้ กรมป่าไม้

ที่มา : สำนักเศรษฐกิจการป่าไม้ กรมป่าไม้

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๔.๒.๔ ตัวอย่างไม้มีค่า

“กฤษณา” ราชาไม้หอม ทรงคุณค่า

กฤษณา ชื่อสามัญ Eagle wood, Agarwood, Aglia, Aloewood, Akyaw, Calambac, Calambour, Lignum aloes
ไม้กฤษณา มีน้ำมันหอมระเหยที่ล้ำค่ามากมีราคาแพง สัตว์หลายแสนบาท เนื่องจากความหอมที่นำทลงโหล เป็น
กลิ่นที่ดึงดูดผู้คนมาแล้วทั่วโลกนิยมใช้กลิ่นในเครื่องสำอางค์และน้ำหอมของกลิ่นไม้ ทำให้ภาวะจิตใจมีความสงบ
ลดความเครียด ความกังวล ทำให้มีสมาธิ ให้นึกถึงธรรมชาติ ช่วยผ่อนคลายจิตใจ

ต้นกฤษณา เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ มีความสูง
ประมาณ 18-30 เมตร วัชขนาดรอบลำต้นได้ความยาว
ประมาณ 1.5-1.8 เมตร ลักษณะของต้นเป็นทรงพุ่มเจดีย์เตี้ยๆ
หรือเป็นรูปกรวย ลำต้นตรง เปลือกต้นเรียบมีสีเทาอมขาว
กฤษณาชอบขึ้นในที่ชุ่มชื้น จึงมักพบได้ทั่วไปตามป่าดงดิบทั้ง
ชื้นและแล้ง หรือที่ราบใกล้กับแม่น้ำลำธาร

ใบกฤษณา มีใบเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงสลับกัน ลักษณะของใบ
เป็นรูปรี มีความกว้างประมาณ 3-5 ซม. และยาวประมาณ
6-11 ซม. ปลายใบเป็นติ่งแหลม ส่วนโคนใบมน ใบเป็นสีเขียว

ดอกกฤษณา ออกดอกเป็นช่อบริเวณซอกใบ ดอกมีสีเขียวอม
เหลือง กลีบเลี้ยงโคนติดกันเป็นหลอดสั้นๆ มีปลายแยกเป็น
แฉก 5 แฉก ติดทน ส่วนกลีบดอกมี 5 กลีบ

ผลกฤษณา ลักษณะของผลเป็นรูปกลมรี ผลยาวประมาณ
2.5 ซม. และกว้างประมาณ 1.5-2 ซม. มีเส้นแฉกตามยาวของ
ผล ผิวของผลมีลักษณะขรุขระเป็นลายสีเขียว

สรรพคุณของกฤษณา

1. เป็นยาอายุวัฒนะ
2. ช่วยบำรุงกำลัง
3. ช่วยบำรุงธาตุ ดุขธาตุในร่างกาย
4. ช่วยบำรุงโลหิต
5. เนื้อไม้มีรสขม หอม ใช้เป็นยาบำรุงหัวใจ
6. ช่วยบำรุงสมอง ใช้ระงับอารมณ์ไม่โท่ร้าย
7. ช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพทางเพศ
8. ช่วยแก้ลมวิงเวียนศีรษะหน้ามืด
ใช้ปรุงเป็นยาหอมแก้อาการหน้ามืดวิงเวียน
9. สารสกัดแอลกอฮอล์ของเปลือกต้นกฤษณาใน
ประเทศไทยมีฤทธิ์ช่วยฆ่าเซลล์มะเร็ง
10. ส่งขายเพื่อนำไปใช้ผสมเข้าเครื่องหอมทุกชนิด
หรือนำมาใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องหอม เช่น
น้ำอบไทย น้ำมันหอมระเหย ชูบหอม ยาหอม
 เป็นต้น

ใบกฤษณา

ดอกกฤษณา

ผลกฤษณา

ที่มา: <https://medthai.com/ไม้กฤษณา>

สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ ส่วนวนวัฒนวิจัย ฝ่ายวิจัยการจัดการป่าในเชิง
โทร. 02-561-4292 ต่อ 5424

ต้นสัก

ชื่ออื่นๆ เคาะเยื่อ ปายี้ เป้อยี เสบ้ายี้ ต้นกำเนิดประเทศอินเดีย พม่า ลาว และไทย (ส่วนที่ติดภาคเหนือของไทย) ชื่อสามัญ TEAK ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tectona grandis* L.f ชื่อวงศ์ Lamiaceae ต้นสักจัดเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ที่มีความสูงของต้นตั้งแต่ 20 เมตรขึ้นไปและอาจสูงได้ถึง 30 เมตร มีลำต้นตรงเรือนยอดเป็นทรงพุ่มกลมค่อนข้างทึบ เปลือกต้นหนาเป็นเทา หรือสีน้ำตาลอ่อนแกมเทาขอบขึ้นตามพื้นที่ที่เป็นภูเขาหรือตามพื้นที่ราบที่ดินระบายน้ำได้ดีมักจะขึ้นเป็นกลุ่มๆ หรืออาจจะขึ้นปะปนกับไม้เบญจพรรณอื่น

ใบสัก

ใบเป็นใบเดี่ยว แตกออกจากกิ่งเป็นคู่ ๆ ตรงข้ามกันในแต่ละคู่จะตั้งฉากสลับกันไปตามความยาวของกิ่งลักษณะของใบเป็นรูปรีกว้าง หรือรูปไข่กลับ ปลายใบมีหางสั้น ๆ โคนใบสอบ ส่วนขอบใบเรียบ พื้นใบด้านบนและด้านล่างสาบมือ จะผลัดใบในช่วงฤดูแล้งและจะแตกใบใหม่ในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน

ดอกสัก

ออกดอกเป็นช่อขนาดใหญ่ โดยจะออกตามซอกใบและปลายยอด ดอกเป็นดอกแบบสมบูรณ์เพศที่มีทั้งเกสรเพศผู้และเพศเมียอยู่ในดอกเดียวกัน กลีบดอกมีสีเขียวปนขาวกลีบดอก 6 กลีบ ต้นสักจะออกดอกช่อดอกช่อแรกที่ปลายยอดสุดของแกนลำต้นก่อนกิ่งอื่นๆแล้วจึงจะเกิดที่ปลายยอดของกิ่งดอกจะบานเพียง 1 วัน

สัก ไม้มีค่า ใช้สร้างบ้าน

รักษ์ป่า
รักษา สสว ชีวิต
SAVE FOREST SAVE FOR LIVES

ผลสัก

ลักษณะของผลเป็นรูปทรงกลมแบน ผลจะมีชั้นของกลีบเลี้ยงหุ้มอยู่ มีลักษณะพองลมและบาง เป็นสีเขียว ในหนึ่งผลจะมีเมล็ดอยู่ประมาณ 1-4 เมล็ด (โดยทั่วไปเรียกผลสักว่า "เมล็ดสัก")

ประโยชน์ของไม้สัก

ไม้สักเป็นไม้ที่มีคุณค่ามาก เนื้อไม้มีสีเหลืองทอง ใช้ก่อสร้างบ้านเรือน ทำเครื่องแกะสลัก ทำเครื่องมือการเกษตร เปลือกกรากและใบอ่อนให้สีย้อมสีน้ำตาลเหลือง

ที่มา: <https://medthai.com/> รูปภาพประกอบ: <https://www.balibean.co.th/> <https://www.chiangmaiwat.com/>

สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้

ส่วนวนวัฒนวิจัย

ฝ่ายวิจัยการจัดการป่าในเมือง
โทร. 02-561-4292 ต่อ 5424

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

บทที่ ๒

กฎหมายและจริยธรรมป่าไม้

๒.๑. กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

- พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒
- พระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. ๒๕๔๕
- พระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. ๒๕๖๔
- พระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ. ๒๕๓๐
- ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองไม้ พ.ศ. ๒๕๖๓
- ระเบียบกรมป่าไม้ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้ และถ่านไม้ เพื่อการค้า หรือการส่งออก

ไปนอกราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๖๓

- ระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๒
- บันทึกคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การคืนทรัพย์สินของกลางตามข้อ ๑๙ แห่งระเบียบกรมป่าไม้

ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการดำเนินคดี อาญา พ.ศ. ๒๕๕๒

- หลักฐานการปิดประกาศ พระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ. ๒๕๓๐ และพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ. ๒๕๓๐

- กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม พ.ศ. ๒๕๖๐
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐
- นโยบายป่าไม้แห่งชาติ

วิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชาตินั้น กฎหมายเกี่ยวกับการบริการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การรักษา สงวนคุ้มครอง อนุรักษ์ หรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ หรือหารายได้จากการทำไม้นั้น เป็นไปตามแนวความคิดหรือนโยบายของรัฐ ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ หรือสภาพของทรัพยากรป่าไม้ที่มีอยู่ กับบริบทของสังคมและเศรษฐกิจในห้วงเวลานั้น ๆ ดังจะเห็นได้จากในอดีตประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ที่มากกว่าร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่ประเทศ มีการทำไม้เพื่อการส่งออก โดยเฉพาะการทำไม้สัก ซึ่งเป็นสินค้าหลักของประเทศ กฎหมายเกี่ยวกับการเก็บภาษีไม้ การซื้อขายไม้ ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากไม้ โดยเฉพาะไม้สักและไม้กระยาเลย ต่อมาเมื่อไม้มีค่าในป่าได้ถูกตัดฟันจนลดลง จึงได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับ การรักษาป่า เช่น พระราชบัญญัติประกาศการรักษาป่า ร.ศ. ๑๑๖ พระราชบัญญัติการรักษาต้นไม้สัก ร.ศ. ๑๑๖ แต่กฎหมายดังกล่าว ได้กำหนดการเก็บภาษีไม้ที่สร้างความลำบากให้แก่ทั้งผู้ทำไม้และเจ้าพนักงาน ผู้ตรวจเก็บกับมีการตัดฟันไม้ป่ามาขาย โดยมีได้มีวิธีการที่จะสงวนพรรณไม้ชนิดที่มีราคาไว้มิมีการตัดไม้ทำลายป่า และการถางป่าอุดมสมบูรณ์เพื่อทำไร่ที่มีมากขึ้น จึงได้ตรา

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

พระราชบัญญัติรักษาป่า พ.ศ. ๒๔๕๖ ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ และได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช ๒๔๘๑ ขึ้น เพื่อกำหนดวิธีการคุ้มครองและสงวนป่าขึ้น โดยพระราชบัญญัติ ฉบับนี้ ได้จำแนกป่าไว้เป็น ๓ ประเภทคือ ป่าที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ป่าคุ้มครอง และป่าสงวน โดยกำหนดให้มีการประกาศเขตป่าคุ้มครอง และเขตป่าสงวน โดยกฎกระทรวง การกำหนดป่าคุ้มครองไว้เพื่อให้มีไม้ไว้ใช้ ส่วนเขตป่าสงวนนั้น พิจารณาจากการเป็นป่าที่มีไม้ที่มีค่าขึ้น อยู่เป็นปริมาณมาก ลักษณะเหมาะสม และจำเป็นที่จะต้องสงวนไว้ให้เป็นป่าไม้โดยถาวรตลอดไป เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ และการครองชีพของประชาชน อันจะมีประโยชน์ยิ่งกว่าที่จะใช้ที่ดินในป่านั้นเพื่อประกอบกิจการอย่างอื่น ห้ามมิให้มีการจับจอง กั้นสร้างแผ้วถางป่าสงวน ห้ามทำไม้ หรือเก็บหาของป่าโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย โดยกำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน เป็นต้น ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓

๒.๑.๑ เจตนารมณ์ทางกฎหมาย

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม ดูแล จัดการ รักษาป่าไม้ จึงเป็นแม่บทของกฎหมายป่าไม้ทั้งหลาย ดังนั้น พื้นที่ใดที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นต้น ควบคุมอยู่ จะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ สำหรับบทบัญญัติที่กำหนดให้การทำลายพื้นที่ป่าไม้เป็นความผิดและมีโทษตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ คือ บทบัญญัติมาตรา ๕๔ และมาตรา ๗๒ ตรี ซึ่งกำหนดให้ผู้ที่ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือกระทำการอื่นใดอันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น ต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะกระทำภายในเขตเกษตรกรรม ซึ่งประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา หรือได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๔ (๑) บัญญัติคำว่า “ป่า” หมายความว่า “ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน”

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้น การที่บุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน คือ การได้มาตามกรรมสิทธิ์ที่ดิน (โฉนดที่ดิน โฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง หรือตราจองที่ตราว่า “ได้ทำประโยชน์แล้ว” เท่านั้น) หรือสิทธิครอบครองที่ดิน (มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ใบจอง ส.ค. ๑ ฯลฯ) ที่ดินแปลงใดมีหนังสือกรรมสิทธิ์หรือหนังสือแสดงสิทธิครอบครองแล้ว ย่อมพ้นสภาพความเป็น “ป่า” ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ดังกล่าว

คำว่า “ป่า” ตามมาตรา ๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ตามนัยความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ในเรื่องเสร็จที่ ๑๒๑/๒๕๕๕ มีขอบเขตความหมายกว้างขวางเพียงใด และแม่น้ำลำคลองที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายหรือที่อยู่ในชุมชนเมืองซึ่งเป็นพื้นที่นอกเขตป่าตามกฎหมายเป็น “ป่า” ตามมาตรา ๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ หรือไม่ ในประเด็นนี้เห็นว่า พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ป่า” ไว้ในมาตรา ๔(๑) หมายความว่า “ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน” ซึ่งจากการตรวจสอบความเป็นมาในการยกร่างบทนิยามคำว่า “ป่า” ตามรายงานการประชุมของกรรมการร่างกฎหมายชุดที่ ๑ ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ แล้ว ที่ประชุมได้พิจารณาคำนิยาม “ป่า” ที่อยู่ในพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช ๒๔๘๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น เพื่อหาจุดแบ่งแยกระหว่างที่ป่ากับที่ดินทั่วไปที่มีใช้ป่า โดยประสงค์จะให้ที่ป่าครอบคลุมถึงสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่ดินรกร้างว่างเปล่า และสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่เนื่องจากการยกร่างผู้แทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ชี้แจงว่า เป็นนโยบายของรัฐบาลที่ไม่ต้องการตัดสิทธิของผู้ที่ถือครองที่ดินมือเปล่า ด้วยเหตุดังกล่าวจึงได้เกณฑ์การได้มาตามกฎหมายที่ดินเป็นหลักในการพิจารณาว่า

ที่ดินนั้นเป็นป่าหรือไม่ เพราะไม่ประสงค์ให้กระทบสิทธิของบุคคลที่ได้รับมาหรือมีอยู่ก่อนประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับหลักการในมาตรา ๑๓๓๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าการได้มาซึ่งที่ดินของรัฐ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายที่ดินกำหนดกล่าวคือ ถ้าบุคคลใดมีสิทธิในที่ดินตามที่ประมวลกฎหมายที่ดินบัญญัติรองรับสิทธินั้นไว้แล้ว ที่ดินนั้นก็พ้นสภาพจากการเป็น “ป่า” ตามความในพระราชบัญญัติป่าไม้

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นการสงวนป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรของชาติไว้ให้อยู่ในปริมาณที่เพียงพอต่อการค้าจากระบบนิเวศ และเป็นแหล่งพึ่งพิงแก่มวลมนุษยชาติตลอดจนสิ่งมีชีวิตทั้งหลายได้อย่างยั่งยืน ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้การกระทำซึ่งเป็นการทำลายป่าไม้อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ อันได้แก่ การยึดถือครอบครอง ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำการอื่นใดอันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย มีความผิดและมีโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๕ ปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท นอกจากนี้ หากการกระทำดังกล่าว กระทำเป็นเหตุที่เกียติสับหาไรหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้หวงห้ามบางประเภท หรือไม่อย่างอื่นรวมกันเกิน ๒๐ ต้นหรือท่อนหรือเกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือก่อความเสียหายแก่ต้นน้ำลำธาร ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้น คือ จำคุกตั้งแต่ ๒ - ๑๕ ปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๔ และมาตรา ๓๑

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองและสงวนพันธุ์สัตว์ป่าตลอดจนถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ทำให้ทรัพยากรป่าไม้ภายใต้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้รับความคุ้มครองทางอ้อม โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดยึดถือหรือครอบครองที่ดิน หรือปลูก หรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัด โค่น แผ้วถาง เผา หรือทำลายต้นไม้ หรือพฤษชาติ หรือชุดหาแร่ ดิน หิน หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วยหนอง บึง ท่วมทัน หรือเหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน ๗ ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๓๘ และมาตรา ๕๔

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นการปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งใช้บังคับมาเป็นเวลานาน โดยแบ่งออกเป็น ๖ หมวด จำนวน ๖๕ มาตรา ได้แก่ หมวด ๑ อุทยานแห่งชาติ (มาตรา ๖ - มาตรา ๒๕) หมวด ๒ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ (มาตรา ๒๖ - มาตรา ๒๘) หมวด ๓ เงินค่าบริการหรือเงินค่าตอบแทน (มาตรา ๒๙ - มาตรา ๓๓) หมวด ๔ การใช้ ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพ (มาตรา ๓๔) หมวด ๕ พนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา ๓๕ - มาตรา ๓๙) หมวด ๖ บทกำหนดโทษ (มาตรา ๔๐ - มาตรา ๕๖) และบทเฉพาะกาล (มาตรา ๕๗ - ๖๕) เพื่อประโยชน์ของประเทศในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติหรือนันทนาการของประชาชน และเพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืนและสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศตามพันธกรณีที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก

ข้อห้าม !!!

Prohibition !!!

In National Park

ตามมาตรา 19 พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 พ.ย. 2562

และบทกำหนดโทษ

Effective from 25 November 2019

1. บิดกิ่งหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เมาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้เสื่อมสภาพ หรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม

บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 24 โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 ล้านบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 25 โทษจำคุกตั้งแต่ 3 ถึง 10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 4 แสนบาทถึง 2 ล้านบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
ม.19 (1) /พ.ร.บ.อุทยานฯ 2562

1. Occupying land in a national park
Fined between 400,000 to 2,000,000 Bath

2. เก็บหา นำออกใช้ กระทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพสิ่ง ไม่น้ ดิน หิน กรวด หวาย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น

บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 24 โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 ล้านบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 42 โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
ม.19 (2) /พ.ร.บ.อุทยานฯ 2562

2. Collecting natural resources
Fined not more than 500,000 Bath

3. ส่อ หรือนำสัตว์ป่าออกไปหรือกระทำให้เป็นอันตรายแก่สัตว์ป่าด้วยประการใดๆ

บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 24 โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 ล้านบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 43 โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
ม.19 (3) /พ.ร.บ.อุทยานฯ 2562

3. Harming wildlife
Fined not more than 500,000 Bath

4. เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือ ทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ทะเล ท่วมท้น เหือดแห้ง เน่าเสีย หรือเป็นพิษ

บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 24 โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 ล้านบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 43 โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
ม.19 (4) /พ.ร.บ.อุทยานฯ 2562

4. Causing the river to be contaminated or dry out
Fined not more than 500,000 Bath

5. ปิดกั้น หรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำ หรือทางบก

บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 25 โทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 49 โทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 แสนบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
ม.19 (5) /พ.ร.บ.อุทยานฯ 2562

5. Closing both water way and pathway
Fined not more than 200,000 Bath

ม.20 /พ.ร.บ.อุทยานฯ 2562

บุคคลซึ่งเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้สั่งให้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับกำหนด

Must comply with the order of the official given

6. เข้าไปดำเนินกิจการใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์

บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 27 โทษปรับไม่เกิน 5 หมื่นบาท
บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 44 โทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 แสนบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
ม.19 (6) /พ.ร.บ.อุทยานฯ 2562

6. Doing any activities for own benefits
Fined not more than 200,000 Bath

7. นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์ หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใดๆ เข้าไป

บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 27 โทษปรับไม่เกิน 5 หมื่นบาท
บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 45 โทษปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาท
ม.19 (7) /พ.ร.บ.อุทยานฯ 2562

7. Bringing hunting tools into national park
Fined not more than 10,000 Bath

8. ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง

บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 27 โทษปรับไม่เกิน 5 หมื่นบาท
บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 44 โทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 แสนบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
ม.19 (8) /พ.ร.บ.อุทยานฯ 2562

8. Shooting a gun or lighting a fireworks
Fined not more than 200,000 Bath

9. ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิง ซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิงไหม้

บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 27 โทษปรับไม่เกิน 5 หมื่นบาท
บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 44 โทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 แสนบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
ม.19 (9) /พ.ร.บ.อุทยานฯ 2562

9. Littering anything causing fire - Littering fire causing materials
Fined not more than 200,000 Bath

10. กระทำให้หลักเขตหรือเครื่องหมายแสดงแนวเขต ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้ เคลื่อนที่ สบเลื่อน เสียหาย สูญหาย หรือ ไร้ประโยชน์

บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 25 จำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
บทกำหนดโทษ พ.ร.บ.อุทยานฯ พ.ศ. 2562 (ก/พ)
มาตรา 50 โทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 3 แสนบาท หรือทั้งจำคุกปรับ
ม.19 (10) /พ.ร.บ.อุทยานฯ 2562

10. Breaking boundary markers
Fined not more than 300,000 Bath

Fined not more than 100,000 Bath

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ที่มา : เพจอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน

พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒

พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ มีเจตนารมณ์ที่จะมุ่งหมายให้ชุมชนได้ประโยชน์จากป่าชุมชน เกิดเจตคติในการดูแลรักษาและจัดการป่าชุมชน ร่วมกับรัฐ เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่า รักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์ยั่งยืนอยู่เป็นมรดกทางธรรมชาติของประเทศและมนุษยชาติ สืบไป รวมทั้งมุ่งหมายเพื่อกำหนดสาระแห่งสิทธิของชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติรับรอง เนื่องจากพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ และอำนาจของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรภาคประชาสังคม ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกับรัฐ ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูป่าชุมชน เสริมสร้างความร่วมมือและส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีในการจัดการป่าชุมชน ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งป่าชุมชน (มาตรา ๖)		กรอบการใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชน (มาตรา ๕๐)			
		การใช้ประโยชน์	บริเวณ เพื่อการ อนุรักษ์	บริเวณ เพื่อการใช้ ประโยชน์	เงื่อนไข
1	การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ	1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยชุมชน / ทัศนาจรย้อนใจ	✓	✓	- ตามระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน
2	การฟื้นฟูพื้นที่ป่าในเขตป่าชุมชนโดยการปลูกป่าทดแทน	2. เก็บหาของป่า	✓	✓	- ตามระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน
3	การเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนในการจัดการป่าชุมชน	3. การใช้ประโยชน์จากไม้เพื่อการดำรงชีพ การใช้สอย และกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ภายในชุมชน	✗	✓	- ตามระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน - สอดคล้องกับแผนจัดการป่าชุมชนที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติ
4	การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายของชุมชนในการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน	4. การใช้ประโยชน์จากไม้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในป่าชุมชนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน เสียหาย อันเนื่องมาจากระบบภัยพิบัติสาธารณะ หรือมีเหตุจำเป็นเพื่อช่วยเหลือราษฎรเป็นกรณีพิเศษ ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนประจำจังหวัด	✓	✓	- ตามระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนประจำจังหวัด
5	การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน	5. การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอื่น (เช่น น้ำ)	✓	✓	- ตามระเบียบคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน
		6. ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	✓	✓	- แผนจัดการป่าชุมชนที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

ที่มา : สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้ : คู่มือสร้างความเข้าใจเบื้องต้นกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน

พระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. ๒๕๔๕

พระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. ๒๕๔๕ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยเฉพาะการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าไม้อาจประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายสาเหตุหนึ่งเนื่องจากการใช้เลื่อยโซ่ยนต์ ซึ่งเป็นอุปกรณ์ในการตัดไม้และแปรรูปไม้ที่มีประสิทธิภาพสูงกันอย่างแพร่หลาย แม้ว่าจะได้มีการมาตรการควบคุมการนำเข้าในราชอาณาจักรโดย กฎหมายอื่นอยู่แล้วก็ตาม แต่ยังมีลักลอบนำเข้าเลื่อยโซ่ยนต์เข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อใช้ในการตัดไม้ทำลายป่าจำนวนมากจึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยเลื่อยโซ่ยนต์เพื่อควบคุมการมีไว้ในครอบครอง และการนำเข้าในราชอาณาจักร ซึ่งจะเป็นการเพิ่มมาตรการในการ

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ป้องกันและปราบปรามการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าตามนโยบายของรัฐบาล และในขณะเดียวกันไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพที่ต้องใช้เลื่อยโซยนต์โดยสุจริต

๒.๑.๒ นโยบายป่าไม้แห่งชาติ

กรอบแนวทางการบริหารทรัพยากรป่าไม้ให้เป็นไปอย่างสมดุลและเป็นเอกภาพที่เรียกว่า ‘นโยบายป่าไม้’ เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติเห็นชอบนโยบายป่าไม้แห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ของนโยบายป่าไม้แห่งชาติ จำนวน ๔ ประการ บทบัญญัตินโยบายป่าไม้แห่งชาติ จำนวน ๒๔ ข้อ ครอบคลุม ๓ ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการจัดการป่าไม้ ด้านการใช้ประโยชน์ผลิตผลและการบริการจากป่าไม้และอุตสาหกรรมป่าไม้ และด้านการพัฒนาระบบบริหารและองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้ ดังนี้

๑. ด้านการจัดการป่าไม้ มีเนื้อหา ๑๓ ข้อ โดยเน้นในเรื่องการบริหารจัดการป่าไม้ สัตว์ป่า และที่ดินของรัฐอย่างเป็นระบบและเป็นธรรม เพื่อตอบโจทย์เป้าหมายที่กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๔๐ ของประเทศ แบ่งเป็นป่าอนุรักษ์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕, ป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชน รวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๕ ของประเทศ

๒. ด้านการใช้ประโยชน์ผลิตผลและการบริการจากป่าไม้และอุตสาหกรรมป่าไม้ มีเนื้อหา ๔ ข้อ เกี่ยวข้องในเรื่องของการส่งเสริมด้านไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการปลูก การรับรอง และซื้อ-ขาย และใช้ประโยชน์บริการทางนิเวศอย่างสมดุลและยั่งยืน

๓. ด้านการพัฒนาระบบบริหารและองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้ จำนวน ๗ ข้อ มีเนื้อหาเน้นไปในระดับนโยบายและการบริการงานขององค์กรป่าไม้ การพัฒนาโครงสร้าง ศักยภาพของหน่วยงาน ธรรมาภิบาล ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ปัจจุบัน

ที่มา : มูลนิธิสืบนาคะเสถียร : รายงานสถานการณ์ป่าไม้ไทย ประจำปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

ทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศไทย มีเนื้อที่ป่าไม้ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าอยู่ประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ ๑๕๖,๐๐๐,๐๐๐ ไร่ ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ทางด้านความมั่นคงของประเทศ พื้นที่ป่าที่มีความสมบูรณ์ของป่าไม้นั้นย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ทางด้านปัจจัยสี่ของมนุษย์ คือที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่มและแหล่งอาหารของมนุษย์เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการดำเนินชีวิต

โดยทางภาครัฐมีนโยบายแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดินป่าไม้ที่ยังขาดความยั่งยืน และความชัดเจนในทางปฏิบัติ ขาดหลักเกณฑ์ในการฟื้นฟู การปลูกป่าและการดูแลรักษาควบคู่ไปกับการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งโดยการพิจารณาได้จากนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ รวมทั้งการมีความพยายามในการขับเคลื่อนนโยบายป่าไม้แห่งชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (The Eleventh National Economic And Social Development Plan) ฉบับที่ ๑๒ โดยมีการกำหนดแนวทางในการหยุดยั้งการทำลายป่า การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้เพื่อสร้างความสมดุลทางธรรมชาติเพื่อที่จะรักษาป่าไม้ให้ได้ ๑๐๒,๐๐๐,๐๐๐ ไร่ ให้คงอยู่ด้วยการส่งเสริมการจัดการป่าชุมชนและป่าครัวเรือนเพื่อสนับสนุนกฎหมายเกี่ยวกับป่าชุมชนในการดูแลป่าเพิ่มขึ้นด้วยกันพื้นที่ที่เป็นเศรษฐกิจเรื่องให้บรรลุป่าหมายร้อยละ ๑๕ ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ เนื่องจากในอดีตได้มีการให้สัมปทานป่าไม้ไปจึงทำให้ป่าไม้ลดลงส่งผลเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศจึงทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น เมื่อฝนตกลงมาพื้นดินก็จะไม่สามารถดูดซับน้ำลงไปยังชั้นบาดาลได้

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

อาจเกิดน้ำท่วมได้เนื่องจากไม่มีการดูดซับน้ำได้เพราะไม่มีต้นไม้ซึ่งประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ป่าไม้มาเป็นเวลานานหลายปีแล้วก็เป็นสิ่งที่มีค่าสำหรับมนุษย์มาเป็นเวลานานเช่นกันเพราะได้มีการตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในความสมดุลของระบบนิเวศ หากจำนวนป่าไม้ลดลงด้วยเหตุนี้จึงมีแผนในการจัดการคุณภาพของสิ่งแวดล้อมได้กำหนดให้มีการอนุรักษ์ป่าไม้เป็นสำคัญโดยให้มีจำนวนป่าไม้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ทั้งประเทศมาเนเวลากว่า ๑๐ ปีแล้วซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ป่าไม้มากขึ้น การมีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือพื้นที่ป่าที่เพื่อใช้ในทางเศรษฐกิจ เช่น สักทอง ไม้พะยุง เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนป่าไม้ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ถ้าเป็นป่าไม้เพื่อใช้ในทางเศรษฐกิจจะมีเป็นป่าไม้ที่เพิ่มขึ้นจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสมดุลในระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพเพราะเป็นการปลูกป่าเพื่อทำป่าไม้ได้เป็นการรักษาป่าตามระบบนิเวศซึ่งการดูแลรักษาป่าไม้ในเขตอนุรักษ์ หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้โดยความร่วมมือระหว่างประชาชนชุมชนและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในการมีการช่วยกันดูแลใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรไม้ซึ่งหากพิจารณา (อุดมศักดิ์ สันธิพงษ์, ๒๕๕๔)

นอกจากทรัพยากรป่าไม้ ยังมีทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เช่น สัตว์ป่า หิน ดิน ทรายที่ถูกทำลายในลักษณะที่เป็นการกระทำที่เป็นการอันละเมิดต่อกฎหมายที่เกิดจากราษฎรในพื้นที่นายทุนนอกพื้นที่ ตลอดจนนายทุนข้ามชาติ โดยมีการใช้อำนาจทางการเงินเข้ามาบ่อนทำลายป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เป็นการกระทำในรูปของขบวนการ การรักษาทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้เป็นสมบัติของชนในชาติรุ่นหลัง จึงมุ่งเน้นการอนุรักษ์ สร้างเสริมหรือปราบปรามเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ โดยต้องดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมมากที่สุด สำหรับผู้ที่กระทำผิดแล้วได้รับการลงโทษในคดีความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ จากสถิติการดำเนินคดีป่าไม้ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๖๒ ปรากฏดังนี้

พ.ศ.	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562
คดีทั้งหมด	4,324	6,353	5,149	7,422	6,061	4,319	4,221	3,336	2,579
ผู้กระทำผิดทั้งหมด	1,323	2,992	2,929	3,854	1,661	1,215	2,047	2,099	1,519
คดีรายเล็ก	4,220	6,161	5,105	7,325	5,945	4,076	4,137	3,204	2,508
คดีรายใหญ่	104	191	44	97	116	243	84	102	71

จากสถิติรายงานสรุปคดีเกี่ยวกับป่าไม้ (รายงานสรุปสถิติคดีเกี่ยวกับการป่าไม้ - กรมอุทยานแห่งชาติ, ๒๕๖๓)

ปัจจุบันพบว่าการกระทำในรูปแบบของการตัดไม้ที่มีการทำเป็นขบวนการซึ่งเป็นปัญหาสำคัญถือว่าเป็นปัญหาอาชญากรรมที่มีความสลับซับซ้อน และมีการดำเนินการที่เป็นรูปแบบกลุ่มองค์กรอาชญากรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งการพิสูจน์ในความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ตามพระราชบัญญัติป่าไม้โดยการสืบสวนสอบสวนทั่วไปจะเป็นไปด้วยความยากลำบากต่อการหาพยานหลักฐานต่างๆ หากแต่เป็นการกระทำที่อยู่เบื้องหลังเพื่อหลีกเลี่ยงจากการเป็นผู้ใช้ผู้สนับสนุน หรือการเป็นตัวการ ในกระทำการกระทำความผิดหรือเป็นการปกปิดเพื่อซ่อนรูปแบบของการกระทำความผิดของตนเองให้มีความห่างไกลจากกฎหมายและปัญหาที่พบส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดตามข้อกล่าวหา นั้น เพราะผู้ที่ถูกกล่าวหา นั้นก็จะมี การปกปิดหรือทำลายพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่จะนำมาผูกมัดผู้ที่ถูกกล่าวหา นั้นเอง

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๒.๒. กระบวนการตรวจพิสูจน์และตรวจสอบการกระทำผิด

๒.๒.๑ การดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการบุกรุก ยึดถือ ครอบครองที่ดินป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มีลักษณะของความผิด ดังนี้ ๑) การกระทำความผิดฐาน ยึดถือครอบครอง หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เสื่อมสภาพป่าสงวนแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ๒) การกระทำความผิดฐาน ทำให้เสียหาย ทำลายหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายที่จัดให้มีตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ เสียหาย และ ๓) การกระทำความผิดฐาน รับไว้ซ่อนเร้น จำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซึ่งไม้หรือของป่า ที่ตนรู้อยู่แล้วว่าได้มาโดยการกระทำผิด (กรมป่าไม้, ๒๕๕๓)

๑. การกระทำความผิดฐาน ยึดถือครอบครอง หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เสื่อมสภาพป่าสงวนแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนี้ "มาตรา ๑๔ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่

(๑) ทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามมาตรา ๑๕ เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๖ ทวิ หรือมาตรา ๑๖ ตรี กระทำการตามมาตรา ๑๗ ใช้ประโยชน์ตามมาตรา ๑๘ หรือกระทำการตามมาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๒๐

(๒) ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ "บทกำหนดโทษ ดังนี้ "มาตรา ๓๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่

๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้สนเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือ

๒) ไม้อื่นที่เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้น หรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือ

๓) ต้นน้ำลำธาร หรือ

๔) พื้นที่ชายฝั่ง

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท

ในกรณีที่มิคำพิพากษาชี้ขาดว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรานี้ ถ้าปรากฏว่าบุคคลนั้นยึดถือหรือครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดคนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของผู้กระทำความผิดออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตลอดจนสั่งให้ผู้กระทำความผิดรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง หรือนำสิ่งใดๆ อันก่อให้เกิดการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติออกจากป่าสงวนแห่งชาติภายในระยะเวลาที่กำหนด"

องค์ประกอบความผิด ประกอบด้วย ๑) บุคคลใด หมายความว่า บุคคลใด ๆ และอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ๒) ยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ "ยึดถือครอบครอง" มีความหมายว่า จับถือ เอามารักษายึดถือไว้ มีสิทธิ

ปกครอง ยึดถือทรัพย์สินไว้โดยเจตนาจะยึดถือเพื่อตน ทั้งนี้จะยึดถือไว้เองหรือบุคคลอื่นยึดถือไว้ให้ก็ได้ "ทำประโยชน์" มีความหมายว่า กระทำในสิ่งที่สิ่งที่เป็นผลดีหรือเป็นคุณ"ก่อสร้าง" มีความหมายว่า ก่อและสร้าง "แผ้วถาง" มีความหมายว่า ทำให้เตียน สะอาด "เสื่อมเสีย" มีความหมายว่า เสียหาย ที่เสียหาย และ๓) เว้นแต่ (๑) ทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามมาตรา ๑๕ เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๖ ทวิ หรือ มาตรา ๑๖ ตริ กระทำการตามมาตรา ๑๗ ใช้ประโยชน์ตามมาตรา ๑๘ หรือกระทำการตามมาตรา ๑๙ หรือ มาตรา ๒๐ (๒) ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง เจ้าพนักงานป่าไม้ พนักงานป่าไม้ หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้มีหน้าที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานไว้ ดังนี้ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๑๘๙/๒๕๕๘ พ.ร.บ. การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม .ศ.๒๕๑๘ มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า "เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว (๔) ถ้าเป็นที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินเขตป่าสงวนแห่งชาติส่วนใดแล้วเมื่อ ส.ป.ก. จะนำที่ดินแปลงใดในส่วนนั้นไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้ พ.ร.ฎ.กำหนดเขตปฏิรูปที่ดินมีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในที่ดินแปลงนั้น..." แม้ปรากฏว่ามี พ.ร.ฎ.กำหนดเขตที่ดินในท้องที่อำเภอบ้านแพ้ว อำเภอบางแพ้ว และกิ่งอำเภอโพธารมย์ อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ก็ตาม แต่ พ.ร.ฎ.กำหนดเขตปฏิรูปที่ดินดังกล่าวเป็นเพียงการกำหนดขอบเขตของที่ดินที่จะทำการปฏิรูปที่ดินเท่านั้น ไม่ได้มีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในทันที พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติยังคงเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติอยู่เช่นเดิม จนกว่าจะได้มีการส่งมอบพื้นที่ให้แก่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อดำเนินการจัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ได้รับอนุญาตตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดต่อไป หากจะถือว่าการประกาศ พ.ร.ฎ. กำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินแปลงใด มีผลเป็นการเพิกถอนสภาพป่าสงวนแห่งชาติในทันที ก็จะเป็นการส่งเสริมให้บุคคลใดๆ บุกรุกเข้ามาทำประโยชน์หรือเข้าครอบครองที่ป่าสงวนแห่งชาติโดยไม่มีความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ อันจะเป็นช่องว่างของกฎหมาย บทบัญญัตินี้ จึงมุ่งหมายให้ ส.ป.ก. เข้าไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในพื้นที่ป่านั้นและจัดสรรให้ผู้ได้รับอนุญาตก่อน จึงจะถือเป็นการเพิกถอนสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินของรัฐ เมื่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครพนมได้ออกประกาศให้เกษตรกรยื่นคำร้องขอเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเกิดเหตุหลังจากที่ผู้ร้องถูกดำเนินคดีนี้แล้ว ดังนั้น ในขณะที่ผู้ร้องกระทำความผิดคดีนี้ ผู้ร้องจึงยังไม่เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินเกิดเหตุ การจัดสรรที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินยังไม่เสร็จสิ้น ที่ดินเกิดเหตุจึงยังมีสภาพเป็นที่ป่าสงวนแห่งชาติอยู่ การกระทำของผู้ร้องจึงเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๑๔, ๓๓ วรรคหนึ่ง แม้ต่อมาผู้ร้องจะได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินซึ่งรวมถึงที่ดินเกิดเหตุ ก็เป็นเพียงทำให้การครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินของผู้ร้องนับแต่วันที่ได้รับอนุญาตไม่มีความผิดต่อกฎหมาย แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างการกระทำความผิดก่อนหน้าที่ผู้ร้องจะได้รับอนุญาต กรณีหาใช่เป็นเรื่องมีกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังทำให้การกระทำของผู้ร้องไม่เป็นความผิดต่อไปตาม ป.อ. มาตรา ๖ วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๖๐๕/๒๕๕๗ คดีนี้โจทก์บรรยายฟ้องสรุปความได้ว่า ตามวันเวลาเกิดเหตุ จำเลยทั้งสองร่วมกันเข้าไปยึดถือครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินบริเวณหมู่ที่ ๖ บ้านเขายายเที่ยงเหนือ ตำบลคลองไผ่ จังหวัดนครราชสีมา เนื้อที่ประมาณ ๒๑ ไร่ ทั้งที่รู้อยู่ว่าเป็นที่ดินที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีเจตนาพิเศษที่จะบุกรุกเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และเป็นการยึดถือครอบครอง ทำประโยชน์แผ้วถาง เผาป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ ทำลายป่า โดยไม่ได้รับอนุญาตจาก

อธิบดีกรมป่าไม้ ขอให้ลงโทษตาม พ.ร.บ.ป่าไม้พ.ศ. ๒๔๘๔ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ป.ที่ดิน ป.อ. มาตรา ๓๖๒ โดยอ้างว่าโจทก์ทั้งห้ามีสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕- มาตรา ๖๙ คำบรรยายฟ้องดังกล่าวได้อ้างถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยทั้งสองที่อ้างว่าเป็นความผิด แต่ไม่มีข้อความตอนใดที่บรรยายโดยชัดแจ้งว่าการกระทำของจำเลยทั้งสองทำให้โจทก์ทั้งห้าได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งดังกล่าวมาในฟ้อง ซึ่งล้วนแต่เป็นความผิดเกี่ยวกับรัฐมิใช่ความผิดที่กระทำต่อโจทก์ทั้งห้าโดยตรง บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญที่โจทก์ทั้งห้ากล่าวอ้างมา ไม่มีข้อความตอนใดที่ให้สิทธิโจทก์ทั้งห้าฟ้องคดีอาญาได้แม้ไม่ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษจากการกระทำของจำเลยทั้งสอง โจทก์ทั้งห้าจึงไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๙๑๘/๐๕๕๕ ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ และมีคำสั่งให้จำเลยพร้อมบริวารออกไปจากป่าสงวนแห่งชาติที่ยึดถือครอบครองตาม มาตรา ๓๑ วรรคสาม คดีถึงที่สุดแล้ว จำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดจึงต้องออกไปจากป่าสงวนแห่งชาติที่ยึดถือครอบครองตามคำสั่งศาลดังกล่าวทันที การยึดถือครอบครองป่าสงวนแห่งชาติต่อมาภายหลังจากคดีถึงที่สุดแล้วยังคงเป็นการยึดถือครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตลอดเวลาที่จำเลยยังไม่ออกไปจากป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าว โดยจำเลยไม่อาจอ้างอายุความใดๆ ที่จะมียุติยึดถือครอบครองป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าวต่อรัฐได้ ดังนั้น โจทก์ขอที่จะบังคับจำเลยให้กป่าสงวนแห่งชาติได้ตลอดเวลาที่จำเลยยังยึดถือครอบครองป่าสงวนแห่งชาตจำต้องบังคับคดีภายใน ๑๐ ปี ดังเช่นคดีแพ่งทั่วไป

๒. การกระทำความผิดฐาน ทำให้เสียหาย ทำลายหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายที่จัดให้มีตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ เสียหาย

กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนี้ "มาตรา ๓ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซึ่งหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่นใดที่จัดให้มีขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" องค์ประกอบความผิด ประกอบด้วย ๑) ผู้ใด หมายความว่า บุคคลใดๆ และอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ๒) ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย "ทำให้เสียหาย" มีความหมายว่า ทำให้เสื่อมเสีย ยับยั้ง ย่อยยับ "ทำลาย" มีความหมายว่า ทำให้พัง ทำให้ฉิบหาย และ๓) หลักเขต ป้ายหรือเครื่องหมายอื่นใดที่จัดให้มีขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

๒.๒.๒ การใช้มาตรการทางปกครอง

การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการจัดการที่ดินในเขตป่าสงวนและของกลางตามความผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ เมื่อเจ้าพนักงานได้ดำเนินการจับกุมดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดแล้วพบว่า มีสิ่งปลูกสร้างหรือพืชผลอาสินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือมีสิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๙ บัญญัติให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาตินั้นๆ มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือ ให้ผู้กระทำความผิดรื้อถอน แก่ไข หรือทำประการอื่นใดแก่สิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ภายในเวลาที่กำหนดให้ หากผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเป็นหนังสือดังกล่าว หรือไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดหรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หาตัวผู้กระทำความผิดไม่ พบ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาตินั้นๆ มีอำนาจยึด ทำลาย รื้อถอน แก่ไขหรือทำประการอื่น รวมตลอดถึงการดำเนินการ อย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าสงวนแห่งชาติในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ สั่งเป็นหนังสือให้

ผู้กระทำผิดรื้อถอน แก้วไข หรือทำประการอื่นใดแก่สิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขต ป่าสงวนแห่งชาติภายในเวลาที่กำหนดให้ ซึ่งตามมาตรา ๒๕ ของกฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ การควบคุมดูแล รักษาป่าสงวนแห่งชาติมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อปรากฏว่าได้มีการกระทำความผิด เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติใด และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้จับกุมผู้กระทำความผิดหรือดำเนินการตรวจยึดในกรณีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด หรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หาตัวไม่พบ แล้วส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดแล้ว หากปรากฏว่ามีสิ่งปลูกสร้าง หรือพืชผลอาสินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือมีสิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาตินั้นๆ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเสนอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำป่าสงวนแห่งชาตินั้นๆ ใช้มาตรการทางปกครองตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๗ โดยออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำผิดรื้อถอน แก้วไข หรือทำประการอื่นใดแก่สิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาตินั้น โดยไม่ต้องรอผลคดีอาญาถึงที่สุดแต่อย่างใด ซึ่งการออกคำสั่งเป็นหนังสือดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยคำสั่งทางปกครองดังกล่าว จะต้องทำการแจ้งรายละเอียด การแจ้งสิทธิ และระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์คำสั่งให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองดังกล่าวทราบ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ยังได้บัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งวิธีการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาสำหรับยื่นฟ้องไว้ในคำสั่งดังกล่าว และการแจ้งคำสั่งทางปกครอง การวางหนังสือหรือปิดหนังสือเพื่อแจ้งคำสั่งทางปกครอง การพิจารณาคำอุทธรณ์รวมทั้งการดำเนินการรื้อถอน แก้วไข หรือทำอันตรายดังกล่าว ตลอดจนวิธียึดอายัดและการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๘ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ดังนั้น เพื่อให้การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ มาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นไปด้วยความรอบครอบและถูกต้องตามกฎหมาย จึงให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้ (๐๕๕๘) ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๗ มีรายละเอียดต่อไปนี้

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๒๕ บัญญัติไว้ว่า เมื่อได้กำหนดป่าใดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ และรัฐมนตรีได้แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาตินั้นแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

- ๑) สั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าสงวนแห่งชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใดๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้
- ๒) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้รื้อถอน แก้วไขหรือทำประการอื่นใด แก่สิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในป่าสงวนแห่งชาติ ภายในเวลาที่กำหนดให้
- ๓) ยึด ทำลาย รื้อถอน แก้วไขหรือทำประการอื่น เมื่อผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม (๒) ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด หรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หาตัวไม่พบ ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าว และได้เสียค่าใช้จ่ายเพื่อการนั้น ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ หรือออกค่าใช้จ่ายนั้นทั้งหมด หรือให้พนักงานเจ้าหน้าที่นำทรัพย์สินที่ยึดไว้ได้ออกขายทอดตลาด หรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร เพื่อชดใช้ค่าใช้จ่ายนั้น และให้นำความในมาตรา ๑๓๒๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาใช้บังคับแก่เงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินนั้นโดยอนุโลม

๔) ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าสงวนแห่งชาติในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน

กรมป่าไม้ (๒๕๕๘) ได้มีแนวทางปฏิบัติการดำเนินการเพื่อให้การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ในการสั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าสงวนแห่งชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใดๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ การสั่งให้ผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ รื้อถอน แก่ไขหรือกระทำการอื่นใดแก่สิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาติการใช้อำนาจยึด ทำลาย รื้อถอน หรือกระทำการอื่น เมื่อผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือในกรณีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด หรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หาตัวไม่พบ รวมตลอดถึงการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าสงวนแห่งชาติ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินเป็นไปด้วยความรอบคอบ ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ทั้งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๕- พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติ ๖ กรณี กรณีไม่พบตัวผู้กระทำความผิด และกรณีพบตัวผู้กระทำความผิด มีรายละเอียด ดังนี้

กรณีไม่พบตัวผู้กระทำความผิด

ขั้นตอนตรวจสอบ

๑) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบพื้นที่ ออกตรวจปราบปรามการกระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ เมื่อพบว่ามีกรบุกรุกพื้นที่ป่าและเข้าตรวจสอบพื้นที่โดยใช้เครื่องมือตรวจวัดค่าพิกัด (GPS) ตรวจวัดรอบแปลงที่เกิดเหตุ แล้วนำค่าพิกัดมาตรวจสอบกับแผนที่ของกรมแผนที่ทหารมาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ เปรียบเทียบกับแผนที่ ทำายกฎกระทรวงประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ

๒) หากตรวจสอบแล้วพบว่าพื้นที่บริเวณที่มีการบุกรุกอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจยึดพื้นที่ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ขอให้ยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เฝ้าป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำความผิดประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ

๓) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดป้ายประกาศในบริเวณพื้นที่ ที่ตรวจยึด เพื่อแจ้งให้ผู้ครอบครองทราบและแสดงพยานหลักฐานการโต้แย้งสิทธิภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันปิดประกาศ

๔) เมื่อปรากฏว่าพื้นที่บริเวณที่ตรวจยึดมีการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างหรือมีการปลูกพืชผลอาสิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติดำเนินการตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ หมายถึง ผู้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกาศแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

ขั้นตอนการแจ้งเตือน

๑) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติมีหนังสือปิดประกาศแจ้งผู้กระทำความผิดให้ออกจากป่าสงวนแห่งชาติ ตามแบบ ปส. ม.๒๕ (ก)

๒) มีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดออกจากป่าสงวนแห่งชาติ ทำลายหรือรื้อถอน ตามแบบปส. ม.๒๕ (ข)

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๓) ปิดประกาศหนังสือตามข้อ ๕ และคำสั่งตามข้อ ๖ ให้ผู้กระทำความผิดออกจากป่าสงวนแห่งชาติ ทำลายหรือรื้อถอน ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันปิดประกาศ แห่งละ ๑ ชุด ได้แก่ ๑) ศาลากลางจังหวัด ท้องที่ ๒) ที่ว่าการอำเภอท้องที่ ๓) ที่ทำการกำนันท้องที่ ๔) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านท้องที่ ๕) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องที่ ๖ สถานีตำรวจภูธรท้องที่ และ ๗) สถานที่เกิดเหตุที่จะดำเนินการ

จัดทำหลักฐานการปิดประกาศ แบบ ปส. ม.๒๕ (ข) โดยเจ้าพนักงานที่จะเป็นพยานในการปิดประกาศ ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ ข้าราชการส่วนกลาง หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ ได้แก่ กำนัน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ข้าราชการประจำอำเภอหรือจังหวัด ทั้งนี้ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งมาตรการทางปกครองกับมาตรการทางอาญาแยกต่างหากจากกัน สามารถกระทำคู่ขนานกันไปได้ โดยมีต้องรอผลคดีอาญาแต่อย่างใด

๔) เมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองดังกล่าว ผ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนดตามข้อ ๙ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการทำคำเตือนเป็นหนังสือ ตามแบบ ปส.ม.๒ ๕ (ค) จัดทำบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการ บัญชีทรัพย์สินที่ทำลายหรือรื้อถอน หรือทรัพย์สินอื่นที่ได้เก็บรักษาไว้ในความครอบครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ แผนที่สังเขปบริเวณที่ดำเนินการ พร้อมภาพถ่ายนำเรื่องราวทั้งหมดพร้อมพยานหลักฐานไปแจ้งความลงประจำวัน ไว้เป็นหลักฐานก่อนเข้าดำเนินการ ณ สถานีตำรวจภูธรท้องที่ที่จะเข้าดำเนินการ ต้องระบุเอกสาร และสำเนาหลักฐานประจำวันรับแจ้งเพื่อเป็นหลักฐานและเอกสารอื่นๆ อันเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ในสิ่งที่ส่งมาด้วย ตามแบบ ปส.ม.๒๕ (๑) ให้ครบถ้วน

๕) มีคำสั่งแจ้งเตือนก่อนเริ่มดำเนินการรื้อถอนและแจ้งค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนตามแบบ ปส. ม.๒๕ (ง)

๖) ปิดประกาศหนังสือตามข้อ ๘ และคำสั่งตามข้อ ๙ แจ้งเตือนก่อนเริ่มดำเนินการรื้อถอน และแจ้งค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันปิดประกาศ แห่งละ ๑ ชุด ดังนี้ ๑) ศาลากลางจังหวัด ท้องที่ ๒) ที่ว่าการอำเภอท้องที่ ๓) ที่ทำการกำนันท้องที่ ๔) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านท้องที่ ๕) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องที่ ๖ สถานีตำรวจภูธรท้องที่ และ ๗) สถานที่เกิดเหตุที่จะดำเนินการ

ให้จัดทำหลักฐานการปิดประกาศไว้เป็นหลักฐาน ตามแบบ ปส. ม.๒๕ (ง) โดยเจ้าพนักงานที่จะเป็นพยานในการปิดประกาศ ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ ข้าราชการส่วนกลาง หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ ได้แก่ กำนัน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ข้าราชการประจำอำเภอหรือจังหวัด ทั้งนี้ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

ขั้นตอนการรื้อถอน

๑) ภายหลังจากที่ได้แจ้งเตือนแล้ว ปรากฏว่าผู้กระทำความผิด หรือผู้อยู่ในบังคับของคำสั่ง ยังคงฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทน ใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตน โดยในการดำเนินการทำลายหรือรื้อถอน ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด ตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ และในการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ประสานขอความร่วมมือกับ

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อร่วมดำเนินการด้วย โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ จัดทำบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการ บัญชีทรัพย์สินที่ดำเนินการทำลายหรือรื้อถอน หรือทรัพย์สินอื่นที่ได้เก็บรักษาไว้ในความครอบครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ และแผนที่สังเขปบริเวณที่ดำเนินการ และบัญชีรายละเอียดค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทนดำเนินการทำลายหรือรื้อถอนทรัพย์สินดังกล่าว พร้อมทั้งภาพถ่ายการดำเนินการ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง นำเรื่องราวทั้งหมดพร้อมพยานหลักฐานไปแจ้งความลงประจำวันไว้เป็นหลักฐานภายหลังเข้าดำเนินการ ณ สถานีตำรวจภูธรท้องที่ที่เข้าดำเนินการ

๒) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคดี รายงานผลการดำเนินการตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ดังกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ และผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยด่วน

ขั้นตอนการชำระเงิน

๑) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนแล้ว ได้เสียค่าใช้จ่ายเพื่อการนั้นไปเป็นจำนวนเท่าไร ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดเชยค่าใช้จ่ายนั้นทั้งหมด พร้อมทั้งชำระเงินเพิ่มในอัตราตามที่กฎหมายกำหนดของค่าใช้จ่ายแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๕๘ (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ และจำนวนค่าปรับทางปกครองในกรณีที่อยู่ในการบังคับของคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามตามมาตรา ๕๘ (๒) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งให้ผู้ต้องรับผิดชอบชำระเงินทราบ และนำเงินมาชำระภายในระยะเวลาอันสมควร ตามแบบ ปส.ม.๒๕ (จ)

๒) ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามหนังสือแจ้งให้ชำระเงินดังกล่าวข้างต้น หรือปฏิบัติไม่ถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้ต้องรับผิดชอบชำระเงินดังกล่าว ชำระเงินภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ตามมาตรา ๕๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ โดยทำเป็นหนังสือตามแบบ ปส. ม.๒๕ (ฉ)

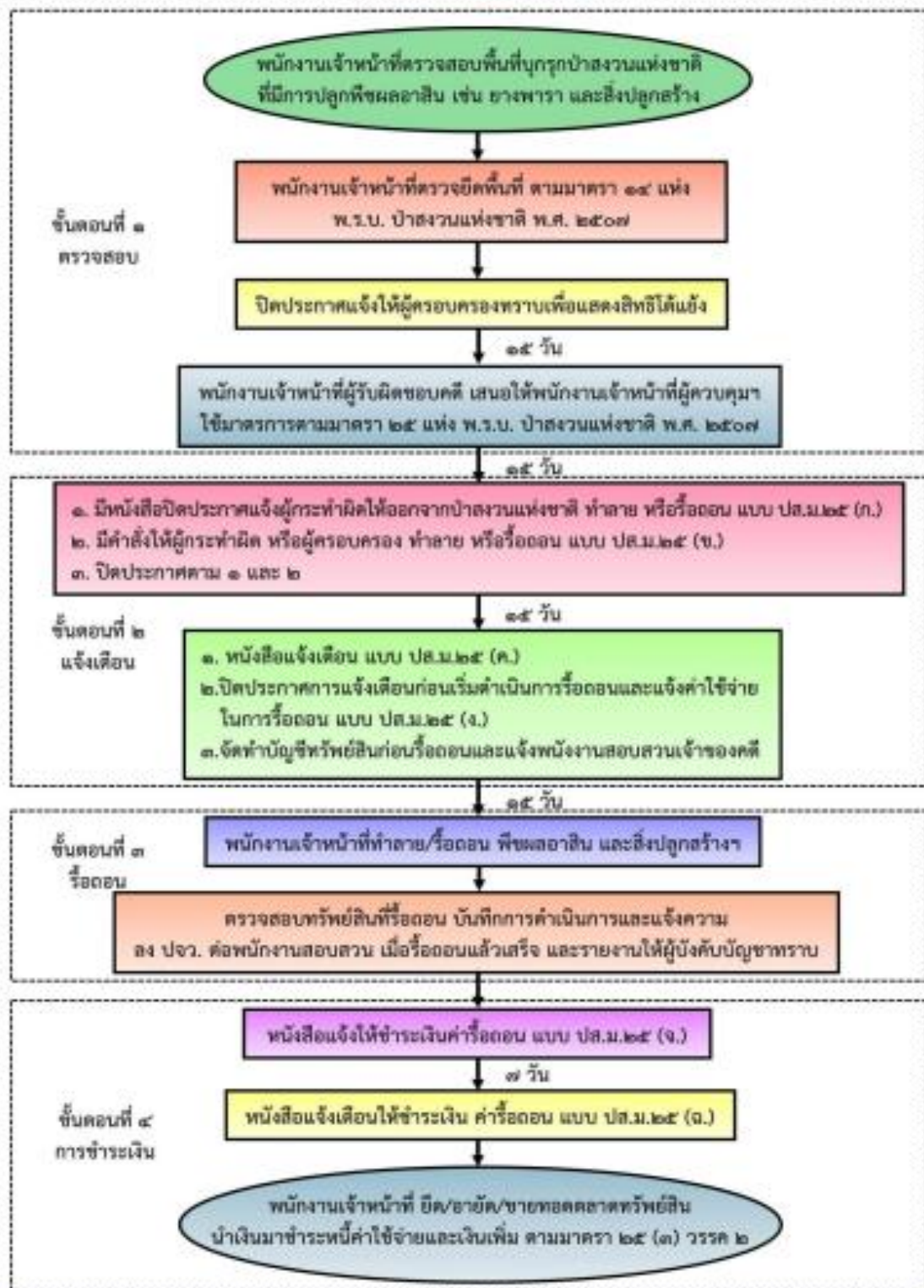
๓) ปิดประกาศ ตามแบบ ปส. ม.๒๕ (ฉ) แจ้งให้ผู้ต้องรับผิดชอบชำระเงินทราบและนำเงินมาชำระแห่งละ ๑ ชุด ดังนี้ ๑) ศาลากลางจังหวัดท้องที่ ๒ ที่ว่าการอำเภอท้องที่ ๓) ที่ทำการกำนันท้องที่ ๔) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านท้องที่ ๕) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องที่ ๖) สถานีตำรวจภูธรท้องที่ และ๗) สถานที่เกิดเหตุที่จะดำเนินการ

ให้จัดทำหลักฐานการปิดประกาศไว้เป็นหลักฐาน ตามแบบ ปส.ม.๖๕ (ฉ) โดยเจ้าพนักงานที่จะเป็นพยานในการปิดประกาศ ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ ข้าราชการส่วนกลางหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ ได้แก่ กำนัน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ข้าราชการประจำอำเภอหรือจังหวัดทั้งนี้ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙

๔) หากผู้กระทำความผิดไม่ชำระเงิน เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒(๓) วรรคสอง

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ขั้นตอนการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ (กรณีไม่พบตัวผู้กระทำความผิด)

หมายเหตุ

๑. กรณีมีผู้มาได้แจ้งสิทธิในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งให้ดำเนินคดีตามกฎหมาย
๒. ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งให้รื้อถอนให้ดำเนินการตามมาตรา ๓๓ ทวิ แห่ง พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กรณีพบตัวผู้กระทำความผิด

ขั้นตอนตรวจสอบ

๑) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบพื้นที่ ออกตรวจปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ในพื้นที่ รับผิดชอบ เมื่อพบว่ามีการบุกรุกพื้นที่ป่าและเข้าตรวจสอบพื้นที่โดยใช้เครื่องมือตรวจวัดหาค่าพิกัด (GPS) ตรวจวัดรอบแปลงที่เกิดเหตุ แล้วนำค่าพิกัดมาตรวจสอบกับแผนที่ของกรมแผนที่ทหารมาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ เปรียบเทียบกับแผนที่ท้ายกฎกระทรวงประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ

๒) หากตรวจสอบแล้วพบว่าพื้นที่บริเวณที่มีการบุกรุกอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจยึดพื้นที่ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติพ.ศ.๒๕๐๗ ขอให้ยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เฝ้าป่า ทำไม้เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ

๓) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปิดป้ายประกาศในบริเวณพื้นที่ที่ตรวจยึด เพื่อแจ้งให้ผู้ครอบครองทราบและแสดงพยานหลักฐานการโต้แย้งสิทธิภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันปิดประกาศ

๔) เมื่อปรากฏว่าพื้นที่บริเวณที่ตรวจยึดมีการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างหรือมีการปลูกพืชผลอาสิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติดำเนินการตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ หมายถึง ผู้ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกาศแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

ขั้นตอนการแจ้งเตือน/อุทธรณ์

๑) พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมดูแลรักษาป่าสงวนแห่งชาติ มีหนังสือปิดประกาศแจ้งผู้กระทำผิดให้ออกจากป่าสงวนแห่งชาติ ตามแบบ ปส. ม.๒๕ (ก)

๒) มีคำสั่งให้ผู้กระทำผิดออกจากป่าสงวนแห่งชาติ ทำลายหรือรื้อถอน ตามแบบปส. ม.๒๕ (ข)

๓) ปิดประกาศหนังสือตามข้อ ๕ และคำสั่งตามข้อ ๖ ให้ผู้กระทำผิดออกจากป่าสงวนแห่งชาติ ทำลายหรือรื้อถอน ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันปิดประกาศ แห่งละ ๑ ชุด ได้แก่ ๑) ศาลากลางจังหวัด ท้องที่ ๒ ที่ว่าการอำเภอท้องที่ ๓) ที่ทำการกำนันท้องที่ ๔) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านท้องที่ ๕) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องที่ ๖) สถานีตำรวจภูธรท้องที่ และ ๗) สถานที่เกิดเหตุที่จะดำเนินการ

จัดทำหลักฐานการปิดประกาศ แบบ ปส. ม.๒๕ (ข) โดยเจ้าพนักงานที่จะเป็นพยานในการปิดประกาศ ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ ข้าราชการส่วนกลาง หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ ได้แก่ กำนัน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ข้าราชการประจำอำเภอหรือจังหวัด ทั้งนี้ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ ซึ่งมาตรการทางปกครองบมาตรการทางอาญาแยกต่างหากจากกัน สามารถกระทำคู่ขนานกันไปได้ โดยมีต้องรอผลคดีอาญาแต่อย่างใด

๔) กรณีผู้กระทำความผิดอุทธรณ์คำสั่งภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันปิดประกาศ ผู้รับคำสั่งทางปกครองอาจยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง ซึ่งเมื่อมีการยื่นอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองจะต้องพิจารณาอุทธรณ์ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ โดยแยกออกเป็น

- ในกรณีที่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ ให้เปลี่ยนแปลงคำสั่ง หรือยกเลิกคำสั่ง

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

- กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ ให้รายงานไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง และสำเนารายงานให้กรมป่าไม้ทราบต่อไป แล้วแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้อุทธรณ์ทราบภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ หากครบกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาของผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ไม่ว่าจะมีคำวินิจฉัยของผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์หรือไม่ ผู้รับคำสั่งทางปกครองสามารถที่ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครอง ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี ตามมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ โดยแยกออกเป็น

๑. ถ้ามีการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ผู้รับคำสั่งมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งหรือทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์

๒. ถ้าครบกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์แล้ว ผู้มีอำนาจยังไม่ได้วินิจฉัยอุทธรณ์

ผู้รับคำสั่งมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาในการวินิจฉัยอุทธรณ์

คำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ ยื่นฟ้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลปกครองชั้นต้นที่ ผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนาหรือสถานที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลปกครองชั้นต้นนั้น โดยอาจยื่นคำฟ้องโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ ให้ถือว่า วันที่ส่งคำฟ้องแก่พนักงานไปรษณีย์เป็นวันที่ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครอง

๕) กรณีผู้กระทำความผิดไม่อุทธรณ์คำสั่งภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันปิดประกาศ เมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองดังกล่าว ผ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาตามข้อ ๗ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการทำคำเตือนเป็นหนังสือตามแบบ ปส.ม.๒๕ (ค) จัดทำบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการ บัญชีทรัพย์สินที่ทำลายหรือรื้อถอน หรือทรัพย์สินอื่นที่ได้เก็บรักษาไว้ในความครอบครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ แผนที่สังเขปบริเวณที่ดำเนินการ พร้อมภาพถ่ายนำเรื่องราวทั้งหมดพร้อมพยานหลักฐานไปแจ้งความลงประจำวันไว้เป็นหลักฐานก่อนเข้าดำเนินการ ณ สถานีตำรวจภูธรท้องที่ที่จะเข้าดำเนินการ ต้องระบุเอกสาร และสำเนาหลักฐานประจำวันรับแจ้งเพื่อเป็นหลักฐานและเอกสารอื่นๆ อันเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ในสิ่งที่ส่งมาด้วยตามแบบ ปส.ม.๒๕ (ค) ให้ครบถ้วน

๖) มีคำสั่งแจ้งเตือนก่อนเริ่มดำเนินการรื้อถอนและแจ้งค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนตามแบบ ปส.ม.๒๕ (ง)

๗) ปิดประกาศหนังสือตามข้อ ๘ และคำสั่งตามข้อ ๙ แจ้งเตือนก่อนเริ่มดำเนินการรื้อถอนและแจ้งค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันปิดประกาศ แห่งละ ๑ ชุด ดังนี้ ๑) ศาลากลางจังหวัด ท้องที่ ๒) ที่ว่าการอำเภอท้องที่ ๓) ที่ทำการกำนันท้องที่ ๔) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านท้องที่ ๕) องค์รกรปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องที่ ๖) สถานีตำรวจภูธรท้องที่ และ๗) สถานที่เกิดเหตุที่จะดำเนินการ

ให้จัดทำหลักฐานการปิดประกาศไว้เป็นหลักฐาน ตามแบบ ปส. ม.๒๕ (ง) โดยเจ้าพนักงานที่จะเป็นพยานในการปิดประกาศ ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ ข้าราชการส่วนกลาง หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ ได้แก่ กำนัน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ข้าราชการประจำอำเภอหรือจังหวัด ทั้งนี้ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙

ขั้นตอนการรื้อถอน

๑) ภายหลังจากที่ได้แจ้งเตือนแล้ว ปรากฏว่าผู้กระทำความผิด หรือผู้อยู่ในบังคับของคำสั่ง ยังคงฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทน ใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตน โดยในการดำเนินการทำลายหรือรื้อถอน ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด ตามมาตรา ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ และในการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ประสานขอความร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อร่วมดำเนินการด้วย โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ จัดทำบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการ บัญชีทรัพย์สินที่ดำเนินการทำลายหรือรื้อถอน หรือทรัพย์สินอื่นที่ได้เก็บรักษาไว้ในความครอบครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ และแผนที่สังเขปบริเวณที่ดำเนินการ และบัญชีรายละเอียดค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้กระทำการแทนดำเนินการทำลายหรือรื้อถอนทรัพย์สินดังกล่าว พร้อมทั้งภาพถ่ายการดำเนินการ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง นำเรื่องราวทั้งหมดพร้อมพยานหลักฐานไปแจ้งความลงประจำวันไว้เป็นหลักฐานภายหลังเข้าดำเนินการ ณ สถานีตำรวจภูธรท้องที่ที่เข้าดำเนินการ

๒) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคดี รายงานผลการดำเนินการตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๙ ดังกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ และผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยด่วน

ขั้นตอนการชำระเงิน

๑) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนแล้ว ได้เสียค่าใช้จ่ายเพื่อการนั้นไปเป็นจำนวนเท่าไร ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายนั้นทั้งหมด พร้อมทั้งชำระเงินเพิ่ม ในอัตราตามที่กฎหมายกำหนดของค่าใช้จ่ายแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๕๘ (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ และจำนวนค่าปรับทางปกครองในกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครอง ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ตามมาตรา ๕๘ (๒) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งให้ผู้ต้องรับผิดชอบชำระเงินทราบ และนำเงินมาชำระภายในระยะเวลาอันสมควร ตามแบบ ปส.ม.๒๕ (จ)

๒) ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามหนังสือแจ้งให้ชำระเงินดังกล่าวข้างต้น หรือปฏิบัติไม่ถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้ต้องรับผิดชอบชำระเงินดังกล่าว ชำระเงินภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ตามมาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ โดยทำเป็นหนังสือตามแบบ ปส. .๒๕ (ฉ)

๓) ปิดประกาศ ตามแบบ ปส. ม.๒๕ (ฉ) แจ้งให้ผู้ต้องรับผิดชอบชำระเงินทราบและนำเงินระ หละ ๑ ชุด ดังนี้ ๑) ศาลากลางจังหวัดท้องที่ ๒) ที่ว่าการอำเภอท้องที่ ๓) ที่ท้องที่ ๔) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านท้องที่ ๕) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องที่ ๖) สถานีตำรวจท้องที่ และ๗) สถานที่เกิดเหตุที่จะดำเนินการ

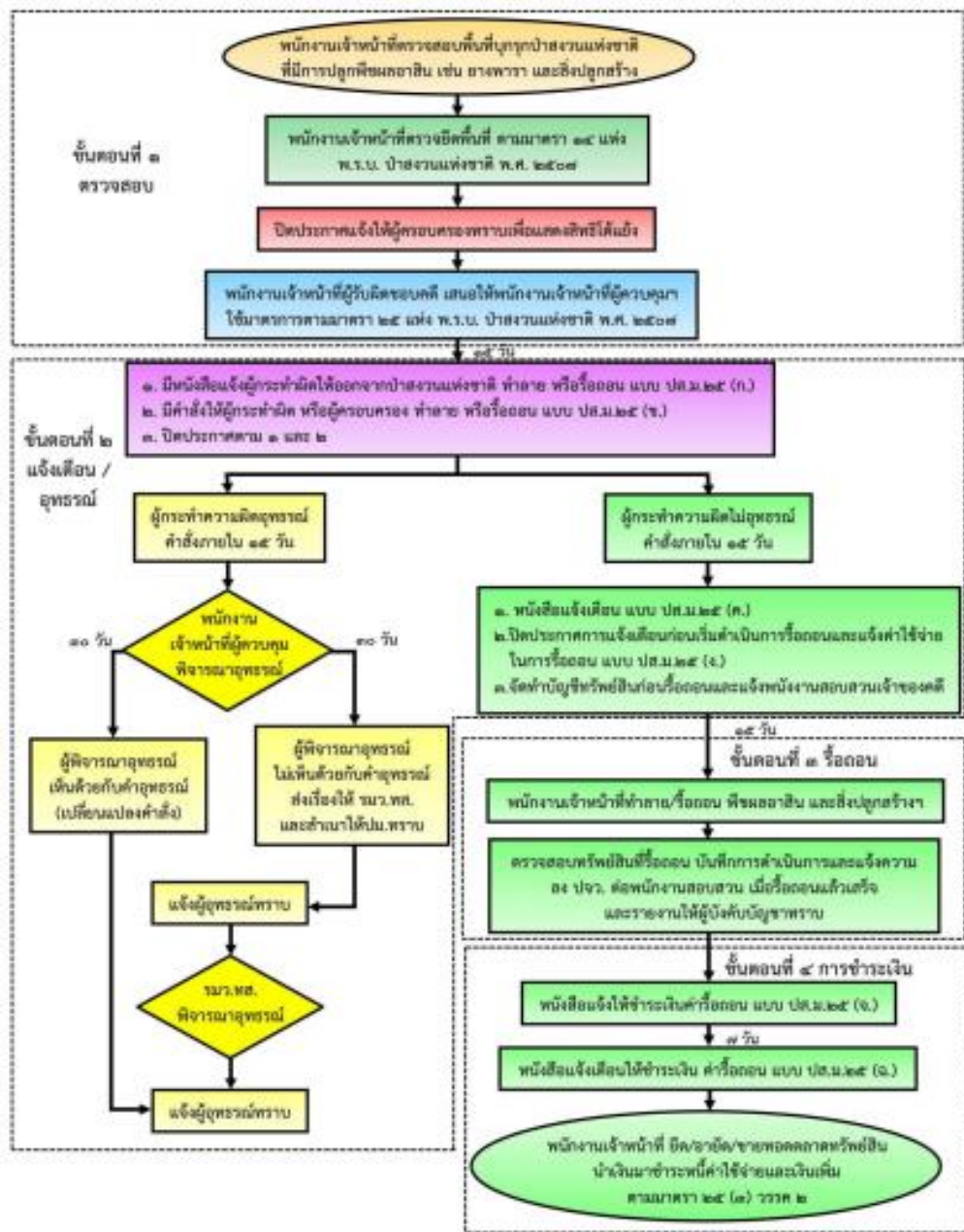
ให้จัดทำหลักฐานการปิดประกาศไว้เป็นหลักฐาน ตามแบบ ปส.ม.๒๕ (ฉ) โดยเจ้าพนักงานที่จะเป็นพยานในการปิดประกาศ ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ ข้าราชการส่วนกลาง หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ ได้แก่ กำนัน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการ

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ส่วนท้องถิ่น ข้าราชการประจำอำเภอหรือจังหวัด ทั้งนี้ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๘

๔) หากผู้กระทำความผิดไม่ชำระเงิน เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดการอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ (๓) วรรคสอง

ขั้นตอนการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ (กรณีพบตัวผู้กระทำความผิด)

หมายเหตุ

๑. กรณีมีผู้มาได้แจ้งสิทธิในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งให้ดำเนินการคดีตามกฎหมาย
๒. ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งให้รื้อถอนให้ดำเนินการตามมาตรา ๓๓ ทวิ แห่ง พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๒.๒.๓ บทลงโทษและการออกมาตรการทางปกครองเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินป่าไม้

พระราชบัญญัติ	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก	บทลงโทษกรณีบุกรุก	มาตรการทางปกครอง กรณีการบุกรุก
๑. พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม	๑. กรมป่าไม้ ๒. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ๓. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	ความผิดมาตรา ๕๔ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๗๒ ตรี จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	- ไม่มี
๒. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม	๑. กรมป่าไม้ ๒. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	ความผิดมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๓๑ จำคุกหนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท	มาตรา ๒๕ (๑) สั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าสงวนแห่งชาติฯ (๒) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ รื้อถอนแก้ไขฯ (๓) ยึด ทำลาย รื้อถอน แก้ไขหรือทำประการอื่น เมื่อผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม (๒) ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดหรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หาตัวไม่พบ
๓. พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. ๒๕๕๘	๒. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	-	มาตรา ๑๗ ในกรณีที่ปรากฏว่าบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นระงับการกระทำฯ
๔. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	ความผิดมาตรา ๑๙ (๑) ต้องระวางโทษตามมาตรา ๔๑ จำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงสองล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา ๓๕ (๑) สั่งให้บุคคลออกจากอุทยานแห่งชาติฯ (๒) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ทำลาย รื้อถอนฯ (๓) ยึด ทำลาย รื้อถอน แก้ไขหรือทำประการอื่นใดเมื่อผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม (๒) หรือไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด หรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หาตัวไม่พบ
๕. พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครอง สัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	ความผิดมาตรา ๕๕ (๒) ต้องระวางโทษตามมาตรา ๙๒ จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	มาตรา ๘๒ (๑) สั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดงดเว้นการกระทำใด ๆ หรือสั่งให้ออกไปจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า (๒) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ รื้อถอนฯ (๓) ยึด ทำลาย รื้อถอน แก้ไข หรือทำประการอื่น เมื่อผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม (๒) หรือไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด หรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หาตัวไม่พบ

๒.๓. การประเมินมูลค่าความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม

การประเมินมูลค่าความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมบางประการหลังการทำลายป่าไม้

“สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาแบบจำลองเพื่อประเมินมูลค่าความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมบางประการ หลังการทำลายป่าไม้ โดยนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับประเมินมูลค่าความเสียหายที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำแบบจำลองนี้ไปใช้ในการเรียกค่าเสียหายทางแพ่งต่อผู้บุกรุก แฝ้วถุง ยึดถือ ครองครองต่อทรัพยากรป่าไม้ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2562 มาตรา 87 และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 มาตรา 40 ”

วัตถุประสงค์

- เพื่อเรียกค่าเสียหายทางแพ่งจากผู้บุกรุกพื้นที่ป่าไม้เป็นการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดบุกรุกทำลายป่าไม้
- เพื่อประเมินค่าตอบแทนคุณระบบนิเวศให้กับผู้ที่ได้รับประโยชน์จากบริการของระบบนิเวศ
- เพื่อประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ขอเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่อนุรักษ์

กรอบแนวคิดการประเมินค่าเสียหาย

ศึกษาลักษณะโครงสร้างของระบบนิเวศทางกายภาพและชีวภาพ ซึ่งมีผลต่อการทำงานตามหน้าที่และบริการของระบบนิเวศ รวมถึงศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการทำลายป่าไม้ มาประเมินค่าเป็นจำนวนเงินด้วยวิธีการทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม

ส่วนวิจัยต้นน้ำ สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๒.๔. ธรรมาภิบาลป่าไม้ (Forest Good Governance)

๒.๔.๑ การบริหารจัดการป่าไม้ (Forest Governance) และธรรมาภิบาล (Good Governance)

การบริหารจัดการป่าไม้ คือกระบวนการในการตัดสินใจว่าใครจะมีสิทธิและจะได้รับประโยชน์อย่างไรจากทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งมีองค์ประกอบหลักอยู่ ๓ ประการ คือการ ๑) นโยบาย กฎหมาย และระเบียบ ๒) กระบวนการตัดสินใจ ๓) การนำไปปฏิบัติ บังคับใช้กฎหมาย และการร้องเรียน

ธรรมาภิบาล คือ หลักการของการปกครอง การบริหารจัดการที่ดี ซึ่งประกอบด้วยหลักพื้นฐาน ๖ ประการ คือ ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ ความมีประสิทธิภาพ ความมีประสิทธิภาพ และความเที่ยงธรรม

๒.๔.๒ การบริหารจัดการป่าไม้อย่างมีธรรมาภิบาลจะให้ประโยชน์ ได้แก่

ภาครัฐ : ส่งเสริมบทบาทและความรับผิดชอบของรัฐบาลที่ได้ประกาศนโยบายการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ และได้เข้าร่วมกับกลไกและข้อตกลงระดับสากลภาคป่าไม้สำคัญ อาทิ การลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาคป่าไม้

ภาคประชาสังคม : สร้างความร่วมมือในการกำหนดนโยบายและกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย ในทางปฏิบัติให้ครอบคลุม และสะท้อนเสียงของคนที่ต้องพึ่งพิงป่า โดยมีการติดตามและการหารืออย่างมีส่วนร่วมเพื่อทำให้ข้อตกลงที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าไม้และการแบ่งปันผลประโยชน์นั้นเป็นธรรม รวมถึงได้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและหาทางออกร่วมกัน

ภาคธุรกิจ : สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในการเลือกซื้อสินค้าของผู้ประกอบการและผู้บริโภคว่าสินค้าจากภาคป่าไม้นี้มาจากแหล่งและกระบวนการผลิตที่ถูกต้องตามกฎหมาย และมีการจัดการที่ดี

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๒.๔.๓ ถ้าป่าไม้ในประเทศไทยขาดการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาลจะส่งผลกระทบ ได้แก่

- เปิดช่องว่างให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการสามารถเรียกร้อยผลประโยชน์เพื่อตนเอง และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรมกับประชาชน เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว
- ขาดความไว้วางใจระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในการดำเนินการใดๆ เพื่อจัดการทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน
- ประชาชนขาดแรงจูงใจในการช่วยรักษาป่า เพราะต้องเผชิญกับกระบวนการบริหารจัดการที่ไม่ประสบความสำเร็จ และไม่เห็นแนวทางในการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม
- เงินรายได้ของประเทศที่จัดสรรให้ไปดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้เพื่อผลประโยชน์ของสังคมโดยรวมจะไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- เพิ่มแรงกดดันโดยตรงต่อทรัพยากรป่าไม้และชุมชนที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรจากพื้นที่ป่าไม้โดยตรงมีเพิ่มขึ้น
- พื้นที่ป่าไม้ลดลง ไม่มีตัวช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งจะทำให้โลกร้อน
- เกิดความเหลื่อมล้ำต่อในสิทธิในการใช้ประโยชน์ป่าไม้ของประชาชน
- ขาดความน่าเชื่อถือในตลาดและการบริโภคของผู้ซื้อต่อสินค้าที่มาจากภาคป่าไม้ของประเทศไทย

๒.๔.๔ การเข้าไปมีส่วนร่วมส่งเสริมให้ในการบริหารจัดการป่าไม้ไทยมีธรรมาภิบาล

ประชาชนทั่วไป: ศึกษากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง และติดตามข่าวสาร และเข้าร่วมในเวทีการหารือที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการป่าไม้ในพื้นที่ของท่าน

ภาคประชาสังคม: รวมกลุ่มกับองค์กรเครือข่ายที่มีในพื้นที่ของท่าน เช่น เครือข่ายป่าชุมชน กลุ่มสหกรณ์สวนป่า กลุ่มธนาคารต้นไม้ เครือข่ายติดตามเรื่องที่ดิน มูลนิธิด้านทรัพยากรธรรมชาติ หรือเข้าร่วมกับเครือข่ายที่ทำงานทรัพยากรป่าไม้ โดยบทบาทภาคประชาสังคมสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมโดยผ่านการให้ข้อเสนอเชิงนโยบายในเวทีที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมเข้าไปแสดงความคิดเห็นได้ นอกจากนี้ ท่านยังเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายหรือแผนบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเวทีประชาพิจารณ์ที่ภาครัฐจัดขึ้น ภาคประชาสังคมยังสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบ และติดตามกระบวนการและการดำเนินการบริหารจัดการป่าไม้ได้ บนหลักพื้นฐานสิทธิมนุษยชนที่รัฐธรรมนูญไทยรับรอง

๒.๕. การบังคับใช้กฎหมาย

กรณีปัญหาการบุกรุกและการใช้ประโยชน์ในที่ดินป่าไม้ ตามมาตรการป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐโดยมิชอบ (สำนักงาน ป.ป.ช.)

๑. ประเด็นปัญหาการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.)

๑.๑ การขาดระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อใช้ในวางแผนนโยบายที่ดินของชาติ

จากข้อเท็จจริงพบว่า การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลในปัจจุบันในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของประชาชนในที่ดินของรัฐ และลดความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน โดยจัดสรรที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้แก่ราษฎรที่ยากไร้และเกษตรกร ตามที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนด โดยมีประเภทที่ดินของรัฐเป้าหมาย ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชายเลน ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่ดินสาธารณประโยชน์ ที่ดินราชพัสดุ และที่ดินสงวนเพื่อกิจการนิคมในนิคมสร้างตนเอง รวมเนื้อที่เป้าหมายทั้งหมด ๑,๖๑๕,๔๒๔ ไร่

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันยังไม่มีฐานข้อมูลกลางเพื่อการบริหารจัดการที่ดิน และเพื่อใช้ในการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ประกอบด้วย ข้อมูลการถือครองที่ดิน และทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐในภาพรวมทั้งประเทศ ทำให้เกิดปัญหาขาดระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อใช้ในวางแผนนโยบายที่ดินของชาติ และจากการศึกษาคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับการจัดที่ดิน ตามแนวทางการจัดที่ดินให้ชุมชนภายใต้นโยบายที่ดินแห่งชาติแล้ว พบว่า คุณสมบัติของผู้ที่ได้รับการจัดสรรที่ดินร้อยละ (๘) ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินปัจจุบันไม่ได้รับความช่วยเหลือในการจัดที่ดินจากทางราชการ ซึ่งการขาดฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน อาจส่งผลต่อการตรวจสอบและอาจเกิดความซ้ำซ้อนของผู้ที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน ที่อาจได้รับการจัดที่ดินจากทางราชการอยู่ก่อนแล้ว

นอกจากนี้ ปัจจุบันมีหน่วยงานของรัฐที่ประชาชนสามารถยื่นคำขอขึ้นทะเบียนแสดงความประสงค์ขอรับการจัดสรรที่ดินหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ศูนย์ดำรงธรรม เป็นต้น และหน่วยงานที่มีที่ดินของรัฐในความรับผิดชอบ ต่างมีฐานข้อมูลของตัวเอง และไม่มีข้อมูลเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างกัน ทำให้เกิดความเสี่ยงในกรณีที่ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินจากทางราชการอยู่ก่อนแล้ว มายื่นคำขอซึ่งถือว่าไม่เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ ตามข้อกำหนดของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

ประเด็นการขาดระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อใช้ในวางแผนนโยบายที่ดินของชาติ เห็นควรเสนอให้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งถูกแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และมีหน้าที่และอำนาจในการกำกับดูแลการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินโดยทั่วไป รวมทั้งการบูรณาการในการดูแลรักษา การสงวนหวงห้ามการอนุรักษ์การฟื้นฟูและพัฒนาซึ่งที่ดิน การกระจายการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์อย่างสมดุล หรือการแก้ไขปัญหาที่ดิน^๑ ซึ่งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) จะต้องมีการบูรณาการหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อการบริหารจัดการที่ดิน ประกอบด้วย ข้อมูลการถือครองที่ดินและทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐในภาพรวมทั้งประเทศ ทั้งกรณีที่มีเอกสารสิทธิและไม่มีเอกสารสิทธิ และข้อมูลการยื่นคำร้องขอเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐทุกประเภท และเพื่อให้เกิดความโปร่งใสเห็นควรให้มีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อสาธารณชนด้วย

๑.๒ ความเสี่ยงในการตรวจสอบคุณสมบัติผู้ถือครองที่ดิน และการให้ตัวแทนอำพราง (Nominee) ถือครองที่ดิน

จากข้อเท็จจริงพบว่า ในบางพื้นที่มีการตรวจพบการให้ตัวแทนอำพราง (Nominee) ถือครองที่ดินในการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เนื่องจากผู้ที่ครอบครองที่ดินในปัจจุบันไม่มีคุณสมบัติ ตามที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนด เช่น เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ได้เป็นผู้ยากไร้ไม่มีที่ดินทำกิน เป็นต้น จึงทำให้มีการส่งรายชื่อผู้อื่นว่าเป็นผู้ครอบครองแทนเพื่อให้มีคุณสมบัติตามที่กำหนด

ประเด็นดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดปัญหาความเสี่ยงในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถือครองที่ดิน และปัญหาการให้ตัวแทนอำพราง (Nominee) ถือครองที่ดิน เพื่อเข้าร่วมโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) ทั้งในกรณีผู้ยากไร้และผู้ไม่มีที่ดินทำกิน นอกจากนี้ กระบวนการคัดเลือกรับบุคคลตามคุณสมบัติ จะมอบให้ คทช.จังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งประเด็นดังกล่าวมีความเสี่ยง

^๑ มาตรา ๑๐ พระราชบัญญัติคณะกรรมการ นโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

การทุจริตขึ้นได้ หากการตรวจสอบและคัดกรองผู้มีคุณสมบัติขาดความโปร่งใส และเอื้อประโยชน์ให้กับนายทุนในการครอบครองที่ดินของรัฐ ในการพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เห็นควรจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบและคัดกรองผู้มีคุณสมบัติ โดยเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชน ๑๓ หลักกับฐานข้อมูลระบบสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลที่กระทรวงการคลังดำเนินการจัดทำ เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในด้านรายได้ โดยคุณสมบัติของผู้มีรายได้น้อยที่มาลงทะเบียน จะต้องเป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาทลงมา ซึ่งการเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลระบบสวัสดิการแห่งรัฐ จะช่วยสามารถตรวจสอบผู้มีคุณสมบัติได้รับการจัดสรรที่ดินตามแนวทางของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติได้ และควรพิจารณาตรวจสอบข้อมูลการถือครองที่ดินจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนในการได้รับสิทธิ และให้มีแนวทางการแก้ปัญหาการให้ตัวแทนอำพราง (Nominee) ถือครองที่ดินแทนด้วย

๑.๓ การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินทำกิน

จากข้อเท็จจริงพบว่า ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและข้อกำหนด เช่น การห้ามซื้อขายแลกเปลี่ยน ให้ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้ยืม โอนสิทธิการเช่า หรือโอนสิทธิการครอบครอง ให้บุคคลอื่น เว้นแต่ไปตามระเบียบกฎหมายของหน่วยงานที่อนุญาตให้ใช้ที่ดิน ห้ามบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อขยายเป็นพื้นที่อยู่อาศัย/ทำกินเพิ่มเติม เป็นต้น ประเด็นดังกล่าวพบประเด็นความเสี่ยงปัญหาการปฏิบัติตามเงื่อนไขภายหลังได้รับการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนแล้ว อาจพบปัญหาการบุกรุกขยายเกินขอบเขต หรือการซื้อขายเปลี่ยนมือ ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุญาตในการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน นอกจากนี้ หากผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินทำกินแล้ว หากไม่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินได้เต็มศักยภาพของพื้นที่ เนื่องจากการขาดเงินทุน หรือปัจจัยการผลิต ตลอดจนขาดการส่งเสริมอาชีพและวิชาการที่ดีแล้ว จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินซื้อขายแลกเปลี่ยนที่ดินดังกล่าวได้

การพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เห็นควรพิจารณาให้การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนภายใต้คณะกรรมการ นโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการตรวจติดตามการเปลี่ยนแปลงที่ดินของรัฐจากการบุกรุกและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างสม่ำเสมอทุกปี เช่น การใช้ระบบเทคโนโลยีดาวเทียม เพื่อมั่นใจว่าที่ดินที่มอบสิทธิในการใช้ประโยชน์ให้กับชุมชนไม่ได้มีการขยายขอบเขตเพิ่มเติม และไม่ได้มีการถูกโอนหรือเปลี่ยนมือไปเป็นของนายทุนหรือผู้มีอิทธิพล รวมทั้งมีการกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น การลงโทษ การยึดคืนที่ดิน เป็นต้น และการลงโทษข้าราชการที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนให้เกิดการบุกรุกและการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐโดยมิชอบ

นอกจากนี้ หากผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินทำกินแล้ว ไม่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินได้เต็มศักยภาพของพื้นที่ เนื่องจากการขาดเงินทุน หรือปัจจัยการผลิต ตลอดจนขาดการส่งเสริมอาชีพและวิชาการที่ดีแล้ว จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินซื้อขายแลกเปลี่ยนที่ดินดังกล่าวได้ ดังนั้นเห็นควรเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีการจัดสรรที่ดินทำกินไปแล้ว จะต้องมีการวางแผนงาน/โครงการในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับผู้ได้รับจัดที่ดิน รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่ให้มีการใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการซื้อขายเปลี่ยนมือที่ดิน

๒. ประเด็นปัญหาการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐ

๒.๑ ความล่าช้าในการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐ

นโยบายในการปรับปรุงแผนที่แสดงแนวเขตที่ดินของรัฐให้มีความชัดเจนเป็นนโยบายสำคัญที่มีการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง แต่เกิดปัญหาความล่าช้า โดยข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map) และแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินของรัฐแจ้งว่า เนื่องจากการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map) เป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการประสานการทำงานแบบบูรณาการของทุกหน่วยงาน ซึ่งจะมีการกิจและการดำเนินงานตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกัน และการที่หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบดูแลที่ดินของรัฐแต่ละประเภทได้ประกาศแนวเขตที่ดินของรัฐทับซ้อนกัน ซึ่งพื้นที่บางแห่งมีการทับซ้อนกันถึง ๖ หน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งเรื่องแนวเขตที่ดินระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองและกับประชาชน รวมทั้งการใช้แผนที่แนบท้ายกฎหมายที่มีมาตราส่วนขนาดเล็กและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้การนำแผนที่ไปใช้ในพื้นที่จริง มีความคลาดเคลื่อนหรือไม่ชัดเจน

กรณีดังกล่าวจึงอาจทำให้ต้องใช้เวลาในการดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อยุติในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องค่อนข้างมาก ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคณะกรรมการฯ (One Map) อยู่ระหว่างการดำเนินการ เพื่อให้ได้ข้อยุติและการตรวจสอบเส้นแนวเขตให้ถูกต้อง ตรงกัน และเห็นชอบร่วมกัน จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map)

ผลกระทบจากการที่แนวเขตที่ดินของรัฐไม่มีความชัดเจน และความล่าช้าในการดำเนินการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่รัฐขาดความมั่นใจในพื้นที่ที่เกิดเหตุ หรือหากเกิดการกระทำความผิด จะนำมาซึ่งความลังเลในการดำเนินการตามที่ได้รับอำนาจตามกฎหมายได้ รวมทั้งผู้ที่บุกรุกและนายทุนอาจหาช่องทางทางกฎหมายและการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากช่องว่างของความไม่ชัดเจนของแนวเขตที่ดินได้

การพิจารณาแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐ นอกจากรัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุนและเร่งรัดการดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ แบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map) เพื่อให้การดำเนินการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสัมฤทธิ์ผล สามารถบูรณาการแก้ไขปัญหาแนวเขตที่ดินให้ชัดเจนและไม่ทับซ้อนกัน สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ควรกำหนดแผนการดำเนินงาน และกรอบระยะเวลาการดำเนินการที่แล้วเสร็จ ทั้งนี้ ควรมีการประกาศใช้แผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ เฉพาะบริเวณพื้นที่ที่ผ่านการปรับปรุงแนวเขตที่ดินที่เสร็จแล้ว และไม่มีปัญหาความขัดแย้งก่อน รวมทั้งให้เร่งรัดดำเนินการในพื้นที่เศรษฐกิจซึ่งที่ดินมีราคาสูงด้วย เนื่องจากหากรอให้มีการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ และแก้ไขปัญหาความขัดแย้งให้แล้วเสร็จในภาพรวมของประเทศทั้งหมดแล้วจึงประกาศใช้ จะทำให้การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐเกิดความล่าช้าเป็นอย่างมาก

๒.๒ การร้องเรียนในการดำเนินการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐ

ในขั้นตอนการดำเนินงานปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการฯ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจได้รับเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียนความเป็นธรรม โดยเฉพาะกรณีการทับซ้อนระหว่างที่ดินของหน่วยงาน

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

รัฐทับซ้อนกับที่ดินของเอกชน และกระทบกับประชาชนที่ครอบครองและทำประโยชน์ที่ดินของรัฐในปัจจุบัน เช่น สาธารณประโยชน์ ที่ราชพัสดุ เขตปฏิรูปที่ดิน เป็นต้น

การพิจารณาแก้ไขปัญหา เห็นควรเสนอในขั้นตอนการดำเนินงานปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการฯ เห็นควรให้มีการชี้แจงและทำความเข้าใจกับประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบ เพื่อให้ทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติ และการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน

๒.๓ ผู้บุกรุกที่ดินของรัฐในพื้นที่ที่อยู่ระหว่างการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐและผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน

กรณีการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ ในบริเวณพื้นที่ที่อยู่ระหว่างการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาข้อพิพาทในภายหลังได้ รวมทั้งการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนที่อาศัยในเขตที่ดินของรัฐหรือใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐมาก่อนโดยสุจริตได้

การพิจารณาแก้ไขปัญหา กรณีการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ เห็นควรให้สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ ในบริเวณพื้นที่ที่อยู่ระหว่างการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐ รวมทั้งการพิจารณาช่วยเหลือเยียวยา หากการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน ซึ่งอาจจะมีกำหนดหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือชดเชยเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบแก่ผู้ที่ได้ผลกระทบจากการดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ แบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๕๐๐๐ (One Map) อย่างละเอียดรอบคอบและชัดเจน นอกจากนี้ เมื่อดำเนินการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการฯ แล้วเสร็จในพื้นที่จังหวัดใด เห็นควรให้ดำเนินการเปิดเผยแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐที่ผ่านการรับรองแล้วในระบบอินเทอร์เน็ตหรือแอปพลิเคชัน (Application)

๒.๓. ประเด็นปัญหาการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ดินของรัฐ

๒.๓.๑ ปัญหาประสิทธิภาพด้านการบังคับใช้กฎหมาย

๑) การบังคับใช้กฎหมายบริเวณแนวที่ดินของรัฐที่ไม่ชัดเจน

แนวเขตที่ดินของรัฐไม่มีความชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่รัฐขาดความมั่นใจในพื้นที่ที่เกิดเหตุ หรือหากเกิดการกระทำความผิดจะนำมาซึ่งความลังเลในการดำเนินการตามที่ได้รับอำนาจตามกฎหมายได้ รวมทั้งผู้บุกรุกและนายทุนอาจหาช่องทางทางกฎหมายและการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากช่องว่างของความไม่ชัดเจนของแนวเขตที่ดินได้

การพิจารณาแก้ปัญหาดังกล่าว เมื่อมีการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการฯ แล้ว หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการดูแลรักษาที่ดินของรัฐทุกประเภท ควรมีการตรวจสอบแนวเขตที่ดินของรัฐอย่างละเอียดรอบคอบ โดยจะต้องดำเนินการจัดให้มีหลักเขต ป้าย และเครื่องหมายแสดงแนวเขตให้ชัดเจน และต้องมีมาตรการป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกพื้นที่ที่รับผิดชอบเพิ่มเติม รวมทั้งพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพกับผู้บุกรุกในพื้นที่ใหม่ด้วยความรวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ (Geo-Information Technology)

๒) ปัญหาด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานของรัฐที่มีที่ดินในความรับผิดชอบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ได้ให้อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ โดยมีโทษทางอาญาที่ค่อนข้างสูง และสามารถใช้มาตรการทางปกครองในการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถออกคำสั่งทางปกครองแก่ผู้ที่กระทำความผิดฐานบุกรุกที่ดินของรัฐ หรืออำนาจในการรื้อถอนทำลายสิ่งก่อสร้างพืชผลอาสินได้ เช่น พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้น รวมทั้งการฟ้องคดีแพ่ง เรียกค่าสินไหมทดแทนในมูลค่าความเสียหายที่มีการกระทำความบุกรุกที่ดินของรัฐ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

อย่างไรก็ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดินของรัฐในปัจจุบันหลายฉบับยังมีความล้าสมัยไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและเอกชน ยกตัวอย่างเช่น

- พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ การตีความคำว่า “ป่า” ตามมาตรา ๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ตามที่ได้ให้ความเห็นไว้ในประเด็นที่หนึ่ง ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อหน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่มีความจำเป็นต้องเข้าดำเนินการในพื้นที่บางแห่ง ซึ่งไม่มีสภาพเป็นป่า ตามความเป็นจริง แต่ถือเป็น “ป่า” ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ เช่น พื้นที่ดินสนามหลวง แม่น้ำเจ้าพระยา หรือคูคลองต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตเมือง โดยหากมีการกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทำให้เสียหายหรือเสื่อมสภาพต่อพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งเป็นป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ก็ต้องขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ด้วย แต่เนื่องจากมาตรา ๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ได้บัญญัติบทนิยามคำว่า “ป่า” โดยกำหนดความหมายไว้อย่างชัดเจนว่าหมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) จึงไม่อาจตีความคำว่า “ป่า” ให้แตกต่างหรือขยายความไปจากบทบัญญัติและเจตนารมณ์ ในการร่างบทนิยามคำว่า “ป่า” ได้ ดังนั้น ทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายและสร้างภาระเกินสมควรให้แก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่มีความจำเป็นต้องเข้าดำเนินการในพื้นที่ใด ๆ ที่ไม่มีสภาพเป็น “ป่า” ตามความเป็นจริง แต่ถือเป็น “ป่า” ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ ที่จะต้องมายื่นขออนุญาตแผ้วถางป่า ตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ^๒

- พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๒๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒ ที่บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๒๔/๒๕๖๓ มาตรา ๒๖ วรรคสอง มิได้เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ ในฐานะเป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ที่จะมีหน้าที่และอำนาจในการจับกุมปราบปรามผู้บุกรุกหรือยึดถือครอบครองที่ดินป่าสงวนแห่งชาติในเขตปฏิรูปที่ดิน เพราะการใช้อำนาจจับกุม ปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายเป็นการกระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคล ต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจดังกล่าวแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน

^๒ กรณีความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสร็จที่ ๙๒๑/๒๕๕๘

อย่างไรก็ตาม การที่มีผู้บุกรุกเข้าไปยึดถือ ครอบครอง หรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็น อันตรายแก่ทรัพยากรในที่ดินซึ่ง ส.ป.ก. ได้มาตามกฎหมายย่อมกระทบสิทธิของ ส.ป.ก. ในการนำที่ดินไป ปฏิรูปที่ดินตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ ส.ป.ก. จึงเป็นผู้ได้รับความ เสียหายจากการกระทำความผิดและมีสิทธิที่จะกล่าวโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้มีการดำเนินการ ตามกฎหมายได้ จากความเห็นดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ส.ป.ก. ไม่มีหน้าที่และอำนาจในการจับกุมปราบปรามผู้บุกรุก หรือยึดถือครอบครองที่ดินป่าสงวนแห่งชาติในเขตปฏิรูปที่ดิน แต่จะมีสิทธิที่จะกล่าวโทษผู้กระทำความผิด เพื่อให้มีการดำเนินการตามกฎหมายได้ แสดงให้เห็นว่า การดำเนินการต่อผู้บุกรุกในเขตปฏิรูปที่ดินยังไม่มี ประสิทธิภาพเพียงพอ จะต้องใช้อำนาจของกรมป่าไม้ในการจับกุมปราบปรามผู้บุกรุกที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เนื่องจากที่ดินของ ส.ป.ก. ในส่วนที่ไม่มีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินนั้นยังคงมีสถานะ เป็น “ป่า” ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ กรมป่าไม้ยังคงมีหน้าที่และอำนาจในการดูแลรักษา ที่ดินที่เป็นป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ และหากเป็นกรณีที่ดินนั้นยังคงมีสถานะเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เนื่องจาก ส.ป.ก. ยังไม่ได้นำที่ดินป่าสงวนแห่งชาตินั้นไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามที่กฎหมาย กำหนด ก็จะเป็นหน้าที่และอำนาจของกรมป่าไม้ในการดูแลรักษาที่ดินที่เป็นป่าสงวนแห่งชาตินั้นด้วย^๓

นอกจากนี้ ในอดีตที่ดินป่าไม้ของรัฐบางส่วนถูกครอบครอง โดยประชาชนเพื่ออยู่อาศัย หรือใช้ประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย โดยข้อมูลใน ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ บุคคลครอบครองหรือใช้ ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐโดยไม่ได้รับอนุญาตจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๕ ล้านไร่ โดยจำแนกเป็นพื้นที่ป่าเพื่อการ อนุรักษ์ (อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ไม่น้อยกว่า ๕.๙ ล้านไร่ ป่าสงวน แห่งชาติและป่าประเภทอื่น ไม่น้อยกว่า ๙ ล้านไร่ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายแต่ละฉบับ อาจละเว้น การดำเนินการตามกฎหมาย ในขณะเดียวกันรัฐบาลในแต่ละสมัยได้ออกนโยบายหรือคำสั่งผ่อนปรนการบังคับ ใช้กฎหมายกับประชาชนผู้ยากไร้หรือไร้ที่ดินทำกิน เช่น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และ คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ เป็นต้น ทั้งที่มติคณะรัฐมนตรีเหล่านี้ขัดแย้งกับบทบัญญัติ ในกฎหมายในการป้องกันมิให้มีการบุกรุกที่ดินของรัฐ

ทำให้ที่ผ่านมา นโยบายแก้ไขปัญหาคัดแย้งเกี่ยวกับที่ดินป่าไม้ขาดความยั่งยืนและ ชัดเจนในทางปฏิบัติ การแก้ไขปัญหามาตรัฐบาลได้กำหนดนโยบายเพื่อแก้ปัญหาหลายประการ แต่มีการ เปลี่ยนแปลงบ่อยตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือผู้บริหารประเทศ โดยส่วนใหญ่จะเป็นนโยบายที่มี ลักษณะผ่อนปรนหรือบรรเทาปัญหาชั่วคราวเท่านั้น อีกทั้งยังมีลักษณะหวังผลทางการเมืองมากกว่าการ แก้ปัญหาให้สำเร็จ ในขณะที่ประชาชนมีความต้องการที่ดินป่าไม้เพื่อมาใช้ประโยชน์มากขึ้น ทำให้ปัญหาที่ดิน ป่าไม้มีความรุนแรง และไม่ได้รับการแก้ไขอย่างยั่งยืน ตัวอย่างนโยบาย ที่มีลักษณะเป็นมติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาที่ดินป่าไม้ที่ผ่านมาหลายประการ โดยนโยบายบางส่วนมีแนวทางที่พยายามใช้ อำนาจทางการบริหารยกเว้นการปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เป็นต้น ซึ่งในคดีป่าไม้นั้น ผู้กระทำความผิดมักจะอ้างมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวอยู่เสมอ ทำให้เกิดปัญหาในการ ปฏิบัติเป็นอย่างมาก เกิดความล่าช้าในการในการปฏิบัติการด้านการปราบปรามการกระทำความผิด และทำให้ ผู้กระทำความผิดไม่มีความเกรงกลัวในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่

จากข้อมูลสภาพปัญหาด้านประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ เพียงพอ เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.

^๓ กรณีความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๒๔/๒๕๖๓

๒๕๑๘ เป็นต้น รวมทั้ง ในปัจจุบันกฎหมายหลายฉบับยังมีความล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคม และสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้งนโยบายของรัฐในอดีต มีแนวทางที่พยายามใช้อำนาจทางการบริหารกวดขันการปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เป็นต้น ซึ่งในคดีป่าไม้นั้น ผู้กระทำความผิดมักจะอ้าง มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวอยู่เสมอ ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติเป็นอย่างมาก เกิดความล่าช้าในการในการ ปฏิบัติการด้านการปราบปรามการกระทำผิด และทำให้ผู้กระทำความผิดมีความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

ดังนั้น ในการพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เห็นควรให้หน่วยงานที่มีที่ดินของรัฐใน ความรับผิดชอบ ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนใน การบริหารจัดการที่ดินของรัฐทั้งระบบให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป มีการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐอย่างมี ส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพกับผู้บุกรุกในพื้นที่ใหม่ด้วยความรวดเร็ว และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐที่มีที่ดินของรัฐในความรับผิดชอบจะต้องเพิ่มมาตรการ บังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ให้ผู้กระทำความผิดมีความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดในกฎหมายที่ เกี่ยวข้องทั้งหมด ไม่ใช่มีเพียงการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ต้องบูรณาการ หน่วยงานทั้งหมดที่มีการบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. ๒๕๔๗ พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ เป็นต้น

ยกตัวอย่างกรณีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ที่อยู่นอกเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ นอกเขตพื้นที่ อุทยานแห่งชาติ และนอกเขตพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมเจ้าท่า ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ ตามพระราชบัญญัติ ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ จะไม่สามารถรื้อถอนสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ได้ แต่สามารถใช้พระราชบัญญัติควบคุม อาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งเป็นอำนาจของนายกเทศมนตรีในการออกคำสั่งรื้อถอนสิ่งก่อสร้างที่สร้างที่ผิดกฎหมายได้ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวจะต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหากไม่ใช่ สิ่งก่อสร้างตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ก็ไม่สามารถดำเนินการรื้อถอนได้

๒.๓.๒ การบูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

๑) การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ดิน ของรัฐ

ที่ดินของรัฐที่เป็นที่ดินป่าไม้ ตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบจำนวนมาก และแต่ละแห่งก็มีหน้าที่และอำนาจ ตามกฎหมาย ในการกำกับดูแลรักษาที่ดินของรัฐ ตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของกฎหมายแตกต่างกัน ดังนั้นในที่ดิน ของรัฐหนึ่ง ๆ อาจมีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน ประกอบกับในปัจจุบันมีนโยบายและ ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาหลายฉบับ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ นโยบายป่าไม้แห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับมีเครื่องมือต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ ได้แก่ คณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการในระดับพื้นที่ เช่น คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปราม

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การตัดไม้ทำลายป่าระดับจังหวัด คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัด (กปร.จังหวัด) คณะกรรมการป้องกันและหยุดยั้งการบุกรุกที่ดินในเขตป่าชายเลนประจำจังหวัด คณะกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งจังหวัด คณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช. จังหวัด) เป็นต้น แต่การนำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ยังไม่มีการวางแผนและการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐต่างฝ่ายต่างยึดถือกฎหมายและระเบียบที่ตนเองมีหน้าที่ปฏิบัติเท่านั้น

นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐที่มีที่ดินในความรับผิดชอบหลายแห่ง ไม่มีการบังคับใช้กฎหมาย และไม่มีทีมงานหรือชุดปฏิบัติการในการจับกุมดำเนินคดี เช่น เขตปฏิรูปที่ดิน นิคมสหกรณ์ นิคมสร้างตนเอง ที่ราชพัสดุ และการให้กรมป่าไม้หรือหน่วยงานภายใต้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ดำเนินการเพียงหน่วยงานเดียวย่อมทำให้การปราบปรามดำเนินคดีต่อผู้บุกรุกป่าไม้ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพเพียงพอ

จากสภาพปัญหาการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ดินของรัฐ การพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้เกิดการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ดินของรัฐ เห็นควรให้จังหวัดบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และสามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และให้จำนวน คุณภาพ และขนาดพื้นที่ที่ดินของรัฐเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญด้านประสิทธิภาพในการบริหารราชการของผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้บริหารพื้นที่ที่ดินของรัฐ ซึ่งต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานในทุก ๖ เดือน และ ๑๒ เดือน และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหน่วยงานของรัฐหลายแห่งไม่มีการบังคับใช้กฎหมาย และไม่มีทีมงานหรือชุดปฏิบัติการในการจับกุมดำเนินคดี เช่น เขตปฏิรูปที่ดิน นิคมสหกรณ์ นิคมสร้างตนเอง ที่ราชพัสดุ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว ยังมีที่ดินป่าไม้ที่มีสภาพสมบูรณ์หรืออยู่ในเขตพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ และชั้นที่ ๒ เช่น ข้อมูลจากกรมป่าไม้ระบุว่า มีที่ดินป่าไม้ที่อยู่ในเขต สปก. จำนวน ๑.๒ ล้านไร่ จึงควรมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่มีที่ดินของรัฐในความรับผิดชอบ เช่น สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และกรมธนารักษ์ ซึ่งที่ดินดังกล่าวมีสภาพเป็นพื้นที่ป่าไม้หรืออยู่ในเขตพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ และชั้นที่ ๒ เห็นควรพิจารณากันพื้นที่ป่า แล้วส่งมอบให้กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อสร้างมาตรการดูแลป่าให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

๒) การให้บริการสาธารณะในที่ดินของรัฐที่ถูกบุกรุก

จากการศึกษากรณีคำพิพากษาของศาล พบว่า ในคดีที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินป่าไม้ มักจะมีการอ้างว่า ได้รับอนุญาตให้ออกเลขที่บ้าน ได้รับอนุญาตให้ใช้ไฟฟ้าและได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงแรมตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหลักฐานเกี่ยวกับการเสียภาษีบำรุงท้องที่ ภ.บ.ท. ๕ ซึ่งการอนุญาตดังกล่าว อาจมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการบุกรุกที่ดินของรัฐและไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิดได้

ในการพิจารณาแก้ไขปัญหาการให้บริการสาธารณะในที่ดินของรัฐที่ถูกบุกรุก เห็นควรมีข้อเสนอแนะห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการจัดสาธารณูปโภคและสาธารณูปการหรือการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ จัดบริการดังกล่าวแก่ผู้ที่บุกรุกที่ดินของรัฐ เช่น การออกเลขที่บ้าน น้ำประปา ไฟฟ้า การ

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมปลูกพืชเศรษฐกิจ การจดทะเบียนสถานประกอบการ เป็นต้น และให้ลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวอย่างจริงจัง

๓) ทศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ไม่สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนรวมและผลประโยชน์ส่วนตัวได้ จึงนำไปสู่ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ส่งผลให้ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาทศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ที่ไม่สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนรวมและผลประโยชน์ส่วนตัวได้ ในการพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า “บุคคลมีหน้าที่ ข้อ (๑๐) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ” และมาตรา ๖๓ บัญญัติว่า “รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” เห็นควรมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐที่มีที่ดินในความรับผิดชอบมีการส่งเสริมการสร้างทศนคติ และปลูกจิตสำนึกให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน เพื่อให้ตระหนักถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการทุจริต และให้สร้างกระบวนการกล่อมเกลางานทางสังคมเพื่อต่อต้านการทุจริต โดยปรับฐานความคิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม

๒.๔. ประเด็นปัญหาด้านการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินป่าไม้

๒.๔.๑ ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ เข้าทำประโยชน์ในที่ดินป่าไม้ก่อนได้รับอนุญาต

จากข้อเท็จจริงพบว่า มีส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ เข้าทำประโยชน์ในที่ดินป่าไม้ก่อนได้รับอนุญาตและได้ดำเนินงานเสร็จเรียบร้อยแล้วหรืออยู่ระหว่างดำเนินการ โดยยังมีได้รับอนุญาตให้ใช้ที่ดินป่าไม้ ตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการป่าไม้เป็นจำนวนมาก ซึ่งถือได้ว่าส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องละเว้นไม่จับกุมดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและทำการยึดของกลางที่พบตามอำนาจหน้าที่ ย่อมเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

จากข้อมูลของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้เสนอข้อมูลต่อคณะรัฐมนตรีกรณีการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ก่อนได้รับอนุญาตของหน่วยงานราชการและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งได้มีการตรวจสอบการเข้าทำประโยชน์ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๙ โดยพบว่า กรมป่าไม้ได้ดำเนินการตรวจสอบการเข้าทำประโยชน์พื้นที่ป่าไม้ของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐทั้งหมดที่ยังมิได้ขออนุญาตเข้าใช้พื้นที่ให้ครบถ้วนทุกกรณีในภาพรวมของทั้งประเทศ โดยมีส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ก่อนได้รับอนุญาตใน ๗๔ จังหวัด จำนวน ๓๑,๑๗๙ แห่ง โดยมีลักษณะแผนงาน/โครงการ เช่น โครงการเกี่ยวกับการสร้าง/ปรับปรุงถนน โครงการเพื่อกิจการชลประทาน โครงการระบบประปา สถานศึกษาที่ตั้งสำนักงานของหน่วยงานราชการ เพื่อการก่อสร้างวัด การพัฒนาสาธารณูปโภค เป็นต้น

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ทั้งนี้ ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓ ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ก่อนได้รับอนุญาต ยื่นคำขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ ภายใน ๑๘๐ วัน นับตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติ นั้น ให้หัวหน้าส่วนราชการระดับปลัดกระทรวงเป็นผู้รวบรวมคำขออนุญาตของหน่วยงานในสังกัดให้ครบถ้วนเพื่อส่งไปยังกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมป่าไม้) ต่อไป

จากข้อมูลของกรมป่าไม้ พบว่า มีส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่ยื่นคำขอตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓ แล้วจำนวน ๙,๒๔๓ แห่ง จากจำนวน ๓๑,๑๗๙ แห่ง ที่กรมป่าไม้ได้ดำเนินการสำรวจ (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓) ทั้งนี้ ปัจจุบันได้สิ้นสุดระยะเวลาให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ที่เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ก่อนได้รับอนุญาต ยื่นคำขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ ภายใน ๑๘๐ วัน นับตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๓ ซึ่งกรมป่าไม้อยู่ระหว่างการรวบรวมข้อมูลการยื่นคำขอจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกจังหวัดแล้วจะนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

นอกจากนี้ ยังพบประเด็นปัญหาการเข้าไปทำประโยชน์ในเขตพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติก่อนได้รับอนุญาต และหากเป็นโครงการก่อสร้างที่มีลักษณะทำลายทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติ อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่อาจอนุมัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ จะต้องดำเนินการกันพื้นที่ที่จะทำการก่อสร้างเสียก่อน โดยตราพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนอุทยานแห่งชาติ

ปัญหาส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ เข้าทำประโยชน์ในที่ดินป่าไม้ก่อนได้รับอนุญาต และได้ดำเนินงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว หรืออยู่ระหว่างดำเนินงานโดยยังมิได้รับอนุญาตให้ใช้ที่ดินป่าไม้ตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการป่าไม้เป็นจำนวนมาก ถือได้ว่าส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องละเว้นไม่จับกุมดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและทำการยึดของกลางที่พบตามอำนาจหน้าที่ ย่อมเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

ทั้งนี้ สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว เช่น แนวเขตที่ดินรัฐไม่ชัดเจน เจ้าหน้าที่ละเว้นการปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เจ้าหน้าที่ละเว้นการจับกุม และการได้รับงบประมาณของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐทั้งที่ยังไม่ได้รับการอนุญาตจากกรมป่าไม้เจ้าของพื้นที่ ทำให้ต้องเร่งรัดในการดำเนินการใช้งบประมาณ ส่งผลให้มีการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินป่าไม้ก่อนได้รับอนุญาต ซึ่งกระบวนการขออนุญาตฯ มีความสำคัญ เนื่องจากการป้องกันไม่ให้ใช้พื้นที่ป่าไม้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เช่น พื้นที่ที่มีสภาพป่าสมบูรณ์ แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า พื้นที่ลุ่มน้ำตามมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น และเป็นการป้องกันปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ก่อนที่จะดำเนินการเข้าทำประโยชน์ เนื่องจากลักษณะของบางโครงการมีผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน มากกว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น

ดังนั้น ในการพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้การใช้ประโยชน์ในที่ดินป่าไม้ดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด เห็นเสนอให้การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินป่าไม้ของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐทุกกรณี จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ โดยจะต้องได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าไม้ก่อน จึงจะเข้าดำเนินการได้ หากปรากฏว่ายังมีส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐใดเข้าทำประโยชน์ในที่ดินป่าไม้ก่อนได้รับอนุญาตอีก ซึ่งเป็นการปฏิบัติโดยมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ให้กรมป่าไม้ดำเนินการตามกฎหมายโดยเคร่งครัด รวมทั้งในขั้นตอนการขอจัดสรรงบประมาณของส่วนราชการ

และหน่วยงานของรัฐที่มีแผนงานโครงการในที่ดินป่าไม้ เห็นควรประสานหน่วยงานผู้อนุญาตก่อนล่วงหน้า และหากยังไม่ได้รับอนุญาต ห้ามมิให้จัดสรรงบประมาณให้

๒.๔.๒ หลักเกณฑ์การขออนุญาตและการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ

จากการศึกษาขั้นตอนการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้แล้วพบว่า ขั้นตอนในการอนุญาตตามกฎหมายการขออนุญาตและการอนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่า พ.ศ. ๒๕๕๘ ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการใช้พื้นที่เป็นสถานที่ปฏิบัติงาน หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่นของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๓ และระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตและการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๓ กำหนดให้เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำขออนุญาตและรายงานความเห็นเบื้องต้นในการอนุญาตแล้ว ให้ส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพป่าตามเวลาที่กำหนด จากนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องจัดทำรายงานผลการตรวจสอบสภาพป่า พร้อมความเห็นประกอบการพิจารณาสภาพป่าต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อได้รับรายงานแล้วให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาและจัดทำความเห็นเสนออธิบดีกรมป่าไม้เพื่อพิจารณาต่อไป

การรายงานการตรวจสอบสภาพป่าจะต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีการพิจารณาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ กรณีกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่า พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้แก่ ไม่เป็นพื้นที่ป่าที่มีสภาพป่าไม้สมบูรณ์ และไม่พื้นที่ที่ควรรักษาไว้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ซึ่งขั้นตอนและหลักเกณฑ์การจัดทำรายงานการตรวจสอบสภาพป่า เป็นการพิจารณาจากรายงานการตรวจสอบสภาพป่าไม้จากเจ้าหน้าที่ป่าไม้เท่านั้น และเป็นการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ตามกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ให้ความเห็นในรายงานการตรวจสอบสภาพป่าว่า เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ซึ่งอาจเป็นการให้ข้อมูลผิดจากสภาพพื้นที่จริงได้ ในกรณีดังกล่าวย่อมมีความเสี่ยงในการที่เจ้าหน้าที่รัฐอาจมีการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มนายทุน และอาจเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ในการพิจารณาอนุญาตได้

ทั้งนี้ การตรวจสอบสภาพป่าของเจ้าหน้าที่อาจจะขาดความรัดกุมเพียงพอในกรณีที่เป็นพื้นที่ที่ดำเนินการตรวจสอบสภาพ ซ้อนทับกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ หรือพื้นที่ป่าไม้ที่ประกาศคุ้มครองในการขอใช้ประโยชน์ตามมติคณะรัฐมนตรี เช่น ป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๓ มติคณะรัฐมนตรีในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ พื้นที่ป่าไม้ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้รักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ เป็นต้น หรือพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นต้น

จากประเด็นปัญหาหลักเกณฑ์การขออนุญาตและการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่อาจมีความเสี่ยงในการที่เจ้าหน้าที่รัฐอาจมีการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มนายทุน และอาจเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ในการพิจารณาอนุญาตได้ เช่น กรณีการรายงานการตรวจสอบสภาพป่าจะต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีการพิจารณาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ กรณีกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่า พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้แก่ ไม่เป็นพื้นที่ป่าที่มีสภาพป่าไม้สมบูรณ์ และไม่พื้นที่ที่ควรรักษาไว้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว เห็นควรพิจารณาให้หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจในการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ที่ดินป่าไม้ จัดทำแผนที่แสดงความเหมาะสมการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ป่าไม้ โดยการจำแนกพื้นที่ต่าง ๆ (Zoning) ตามหลักวิชาการ เพื่อใช้เป็นคู่มือและแนวทางให้หน่วยงานของรัฐใช้ในการวางแผนและใช้ในการพิจารณาอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ และปรับปรุงระเบียบการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ที่ดินป่าไม้ทุกประเภท โดยให้หลักเกณฑ์ในการอนุญาตมีความชัดเจนเพื่อลดปัญหาการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในการพิจารณา ได้แก่ กรณีการกำหนดค่านิยามคำว่า “ไม่เป็นพื้นที่ป่าที่มีสภาพป่าไม้สมบูรณ์” ตามกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตทำประโยชน์ในเขตป่า พ.ศ. ๒๕๕๘ ให้มีความชัดเจน ยกตัวอย่างกรณีการขออนุญาตใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตามระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขออนุญาตและการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาที่มีความชัดเจน โดยข้อ (๗) กรณีป่าบก ต้องมีไม้ขนาดความโตวัดโดยรอบลำต้นตรงที่สูงหนึ่งร้อยสามสิบเซนติเมตรจากพื้นดิน ตั้งแต่ห้าสิบถึงหนึ่งร้อยเซนติเมตร ขึ้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ไม่เกินไร่ละแปดต้น หรือมีไม้ขนาดความโตวัดโดยรอบลำต้นตรงที่สูงหนึ่งร้อยสามสิบเซนติเมตรจากพื้นดิน เกินหนึ่งร้อยเซนติเมตรขึ้นไปขึ้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ไม่เกินไร่ละสองต้น

กรณีป่าชายเลน มีไม้ขนาดความสูงเกินสองเมตรขึ้นไปขึ้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ไม่เกินไร่ละหนึ่งร้อยห้าสิบต้น หรือมีไม้ขนาดความโตวัด โดยรอบลำต้นที่สูงหนึ่งร้อยสามสิบเซนติเมตรสำหรับไม้ทั่วไปหรือตรงเหนือคอรากเซนติเมตร สำหรับไม้สกุลโกงกาง ขนาดความโตตั้งแต่สิบห้าถึงห้าสิบเซนติเมตร ขึ้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ไม่เกินไร่ละห้าสิบต้น หรือมีไม้ขนาดความโตเกินห้าสิบเซนติเมตรขึ้นไป ขึ้นกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ไม่เกินไร่ละสองต้น หรือพื้นที่ป่าที่มีไม้เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวเมื่อรวมกันแล้วต้องมีจำนวนไม่เกินไร่ละหนึ่งร้อยต้น

นอกจากนี้ ปัญหาความเสี่ยงจากการตรวจสอบสภาพป่าของเจ้าหน้าที่อาจจะขาดความรัดกุมเพียงพอในกรณีที่เป็นพื้นที่ที่ดำเนินการตรวจสอบ ซ้อนทับกับพื้นที่ป่านุรักษ์ หรือพื้นที่ป่าไม้ที่ประกาศคุ้มครองในการขอใช้ประโยชน์ตามมติคณะรัฐมนตรี เช่น ป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๓ มติคณะรัฐมนตรีในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ พื้นที่ป่าไม้ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้รักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ เป็นต้น หรือพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐประเภทอื่น ๆ พบว่าระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนดให้มีคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการในการพิจารณาการขออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ เช่น คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด คณะกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดูดยทรายจังหวัด คณะกรรมการพิจารณาเรื่องการขออนุญาตประกอบกิจการตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นต้น

ดังนั้น ในการพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้พิจารณาอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินป่าไม้มีความรัดกุมและลดปัญหาการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ที่ไม่เหมาะสม เห็นควรปรับปรุงระเบียบการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ที่ดินป่าไม้ทุกประเภท จะต้องมีการพิจารณาผ่านคณะกรรมการในระดับจังหวัด เช่น มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ และองค์ประกอบของกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงานของรัฐที่มีพื้นที่อยู่ในความรับผิดชอบตามกฎหมายทุกแห่ง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ป่าแห่งนั้นตั้งอยู่ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๓ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษาคำพิพากษาของศาลปกครอง และข้อมูลจากสื่อมวลชนต่าง ๆ รวมทั้งระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขอใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ พบว่า ขั้นตอนการขออนุญาต ได้กำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การมีเอกสารหลักฐานที่แสดงผลการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลท้องที่ที่ป่านั้นตั้งอยู่ และให้มีการจัดทำบันทึกยินยอมแก้ไขปัญหาราษฎร ซึ่งพบประเด็นปัญหาว่า เกิดปัญหาการร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่ที่ไม่ส่วนรับรู้การขอใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้ในเขตชุมชนของตน และบางครั้งมีการขออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ทับซ้อนกับพื้นที่ของประชาชน หรือยังเป็นพื้นที่ที่เป็นปัญหาข้อพิพาทระหว่างกัน ทำให้เกิดปัญหาการร้องเรียนตามมา รวมทั้งการขอใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้บางโครงการได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อชุมชน ถึงแม้ว่าการขอใช้ประโยชน์พื้นที่นั้น อาจไม่เป็นโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามประกาศของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาจากกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้แล้ว ได้กำหนดให้ให้แนบความเห็นชอบจากสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลท้องที่ที่ป่านั้นตั้งอยู่เท่านั้น เพื่อให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในเบื้องต้น เพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งในเบื้องต้นกับการยอมรับโครงการ การใช้ทรัพยากรและผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาเมื่อมีการอนุญาต ดังนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่มีการขอใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ อาจจะยังไม่มีความเพียงพอและไม่สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

จากข้อมูลประเด็นปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขอใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ยังไม่มีส่วนร่วมจากประชาชนมากเพียงพอ เนื่องจากมีเพียงกระบวนการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลท้องที่ที่ป่านั้นตั้งอยู่ และให้มีการจัดทำบันทึกยินยอมแก้ไขปัญหาราษฎรเท่านั้น เพื่อให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในเบื้องต้น เพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งในเบื้องต้นกับการยอมรับโครงการ การใช้ทรัพยากรและผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาเมื่อมีการอนุญาต

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนตามกฎหมายที่สำคัญ ดังนี้

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

...

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรือถ่วงการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๗ รัฐต้อง... (๒) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พัฒนา บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

มาตรา ๕๘ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๗๘ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงการติดตามการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน

ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหา เมื่อพิจารณาบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว เห็นควรให้ปรับปรุงระเบียบการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ที่ดินป่าไม้ทุกประเภท โดยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน หรือผู้มีส่วนได้เสีย จากโครงการของรัฐหรือที่รัฐอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการใช้ประโยชน์ในที่ดินป่าไม้ เช่น การประชาพิจารณ์ การสำรวจความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ เป็นต้น โดยมุ่งให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการ และรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการนั้น รวมทั้งความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ประชาชนด้วย

๒.๔.๔ การปฏิบัติตามเงื่อนไขการอนุญาต

จากข้อเท็จจริง พบว่า พื้นที่ขอใช้ประโยชน์ของหน่วยงานราชการและเอกชน ประมาณ ๓.๗ ล้านไร่ ประกอบด้วยพื้นที่ที่ภาคเอกชนขอใช้ประโยชน์ จำนวน ๑.๕ ล้านไร่ และหน่วยงานของรัฐขอใช้ประโยชน์ จำนวน ๒.๒ ล้านไร่ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวบางส่วนมีการขออนุญาตพื้นที่ป่าไม้สมบูรณ์ติดไป และหน่วยงานที่ขออนุญาตไปบางแห่ง ไม่สามารถดูแลรักษาพื้นที่ได้ เช่น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีการขอใช้พื้นที่ป่าไม้ เป็นจำนวนมาก พบว่า เมื่อเกิดปัญหาการเข้าไปบุกรุกพื้นที่แล้ว ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ได้ จึงส่งพื้นที่คืนให้กรมป่าไม้ และผู้ได้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่แนบท้ายหนังสืออนุญาต มีการดำเนินการโครงการผิวดินเงื่อนไขการอนุญาตใช้ประโยชน์เป็นจำนวนมาก เช่น การบุกรุกพื้นที่นอกขอบเขตที่ได้รับอนุญาตไว้ การใช้ประโยชน์พื้นที่ผิวดินประสงคโครงการ กรณีการลักลอบเผาป่าในเขตพื้นที่ที่มีการขออนุญาตแล้วลุกลามเข้าไปในเขตป่าอื่น ๆ เป็นต้น

จากประเด็นปัญหาการปฏิบัติตามเงื่อนไขการอนุญาต การพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในกระบวนการติดตามเงื่อนไขการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ที่ดินป่าไม้ จะต้องให้ภาคประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม และจะต้องเปิดเผยข้อมูลการขอใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้ ได้แก่ ชื่อหน่วยงาน/นิติบุคคล/บุคคลที่ขอใช้/บุคคลที่อยู่ระหว่างการขอ วัตถุประสงค์การขอใช้ แผนที่ ระยะเวลาเช่า และจำนวนพื้นที่ที่ขอใช้ทำประโยชน์ต่อสาธารณะ

บทที่ ๓

นวัตกรรมและเทคโนโลยีป่าไม้

๓.๑. ความหมาย ประเภท และความสำคัญของนวัตกรรม

"นวัตกรรม" สำคัญอย่างไร? เนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้ทันต่อภาวะการณ์ปัจจุบัน การพัฒนานวัตกรรมจึงเป็นสิ่งที่หน่วยงานควรให้ความสำคัญ หน่วยงานจะต้องมีการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เพื่อให้เกิดเป็นนวัตกรรมในการบริหารและการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้หน่วยงานสามารถเดินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้อย่างดี ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมด้วยการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เดิมไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการ หรือรูปแบบ การทำงานใหม่ ผ่านการประเมินผลได้ผลเสียอย่างรอบด้าน เพื่อสร้างมูลค่าใหม่ให้แก่หน่วยงานจะทำให้หน่วยงานมีความได้เปรียบและมีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น

การสร้างนวัตกรรม "ต้อง"

- ๑) เรียนรู้เข้าใจแนวคิด และหลักการของนวัตกรรม
- ๒) เรียนรู้การพัฒนานวัตกรรมจาก Innovation Model ขององค์กรชั้นนำ
- ๓) ได้แนวคิด และแนวทางในการพัฒนาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม

"นวัตกรรม" หมายถึง

ความหมายของคำว่า "นวัตกรรม" มีหน่วยงานต่างๆได้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลาย อาทิ นวัตกรรม หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นใหม่ หรือแปลกจากเดิม ซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ เป็นต้น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒ : ๕๖๕)

นวัตกรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีความสำคัญต่อการปรับปรุงบริการ กระบวนการและการปฏิบัติงานของส่วนราชการ รวมทั้งการสร้างคุณค่าใหม่ให้แก่วัสดุบริการและผู้มีส่วนได้เสีย (เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ : ๒๕๕๘)

นวัตกรรม หมายถึง สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ๒๕๔๙)

จากการให้คำนิยามของ "นวัตกรรม" ข้างต้น พบว่า หากได้พิจารณาในประเด็นที่เป็นแก่นสาระสำคัญของคำนิยามต่างๆ แล้ว สามารถสรุปได้ ๓ ประเด็นสำคัญของนวัตกรรม ดังนี้

ความหมายของนวัตกรรมมี ๓ ประเด็นสำคัญ ดังนี้

- ๑) ความใหม่ (Newness) หมายถึง เป็นสิ่งใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นตัวผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการโดยจะเป็นการปรับปรุงจากของเดิมหรือพัฒนาขึ้นใหม่ก็ได้
- ๒) การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (Knowledge and Creativity Idea) หมายถึง สิ่งที่จะถือเป็นนวัตกรรมได้นั้นจะต้องเกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานของการพัฒนาให้เกิดขึ้นใหม่ ไม่ใช่เกิดจากการลอกแบบ ทำซ้ำ เป็นต้น

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๓) เป็นประโยชน์ (Benefits) หมายถึง การให้ประโยชน์ในเชิงการทำงาน หรือการสร้างความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ กล่าวคือ นวัตกรรม จะต้องสามารถทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มจากการพัฒนาสิ่งใหม่นั้นๆ ซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นอาจจะสามารถวัดได้เป็นตัวเงินโดยตรง หรือไม่เป็นตัวเงินโดยตรงก็ได้

ประเภทของนวัตกรรม

แบ่งตามลักษณะการสร้างนวัตกรรม

๑) นวัตกรรมส่วนเพิ่ม (Incremental Innovation) เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว และได้นำมาพัฒนาปรับปรุงใหม่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม

๒) นวัตกรรมที่เพิกค้นพบ (Breakthrough Innovation) นวัตกรรมที่เป็นสิ่งใหม่ทั้งหมด ซึ่งช่วยแก้ปัญหา และดำเนินงานบางอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าเดิม

แบ่งตามลักษณะการใช้งานนวัตกรรม

๑) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) เป็นสิ่งที่ผลิตขึ้น ปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือเป็นสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์

๒) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) เป็นการปรับเปลี่ยนแนวทาง หรือวิธีการผลิตสินค้าหรือการให้บริการในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างออกไปจากบุคคล หรือองค์กรอื่น

องค์ประกอบของนวัตกรรม

๑) วัตถุประสงค์ เป็นส่วนที่บ่งบอกว่านวัตกรรมนั้นใช้เพื่อแก้ปัญหาใด พัฒนาหรือต่อยอดผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการทำงานอะไร ผลที่จะได้จากการนำนวัตกรรมไปใช้

๒) ทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดพื้นฐาน เป็นส่วนที่ทำให้ให้นวัตกรรมนั้นมีความน่าเชื่อถือ ต้องมีลักษณะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เมื่อนำไปใช้จะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

๓) โครงสร้าง หรือขั้นตอนการใช้ เป็นส่วนที่แสดงภาพรวมของนวัตกรรม เช่น ชุดการใช้นวัตกรรม ชุดคู่มือ แผ่นฝึกปฏิบัติ

๔) การประเมินผล เป็นส่วนที่แสดงความสำเร็จของนวัตกรรม ประกอบด้วยวิธีวัดผล เครื่องมือที่ใช้วัดผล และวิธีการ ประกอบด้วยตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) การนำนวัตกรรมมาใช้มีจุดหมายที่จะปรับปรุงหรือเพิ่ม ประสิทธิภาพให้กับการทำงาน

ความสำคัญของนวัตกรรม

ความสำคัญของนวัตกรรมต่อการพัฒนาองค์กร คือ การปรับเปลี่ยนคุณลักษณะขององค์กร หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยปรับเปลี่ยนมาก่อน เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าของบริบทโลกาภิวัตน์ที่มีความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการเพิ่มคุณค่า พัฒนา ผลิตภัณฑ์และบริการที่ดีมีคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า ความอยู่รอด และความสามารถเชิงการแข่งขันขององค์กรในตลาดการค้าโลกเสรี

ความสำคัญของนวัตกรรมต่อการพัฒนาท้องถิ่น คือ ผลิตภัณฑ์ กระบวนการจัดการใหม่ที่คิดค้นและพัฒนาจากองค์ความรู้และประสบการณ์ของชุมชน เพื่อแก้ปัญหาการประกอบอาชีพ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการเสริมสร้างสุขภาวะอย่างเป็นระบบตามภูมิสังคมของชุมชน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ความสำคัญของนวัตกรรมต่อการพัฒนาประเทศ โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือประเทศที่พัฒนาแล้วพบว่า ขณะนี้การใช้เทคโนโลยีที่คิดค้นเองในประเทศเพิ่งเริ่มต้น จึงต้องมีการเร่ง กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านการจัดการ ทรัพยากรทางปัญญา และการบริหารจัดการภายใต้แนวคิดและรูปแบบใหม่ ทั้งในภาคอุตสาหกรรมและระดับ ท้องถิ่น โดยสร้างให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อขับเคลื่อนให้เกิด นวัตกรรมจำนวนมากพอที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างรวดเร็ว OTOP เป็นตัวอย่างหนึ่งของการทำนวัตกรรมด้านการบริหารจัดการที่สามารถผลักดันสินค้า ของไทยให้ขึ้นมาอยู่ในระดับ แนวหน้าและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลกได้ นั้น จะต้องมีการสร้างความแตกต่างให้กับสินค้า การจัดทำแผนธุรกิจ และการพัฒนาตลาดในเชิงรุก ซึ่งต้องเชื่อมโยงกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจ ต่อยอดให้ถึงระดับอุตสาหกรรมระดับสูงได้ต่อไป

๓.๒. การสร้างสรรค์นวัตกรรม

ความหมายของทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม

ทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นหนึ่งในทักษะทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ผู้เรียน จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ จัดเป็นทักษะ เชิงประยุกต์ (Apply skills) ที่ต้องผสมผสานทักษะต่างๆ เข้าด้วยกัน

ทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นความสามารถในการใช้ความรู้ (Knowledge) จินตนาการ (Imagination) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ความร่วมมือ (Collaborative) ทำให้เกิดนวัตกรรมที่ อาจอยู่ในรูปแบบของความคิด วิธีการ หรือสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ โดยอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียงบางส่วน และอาจใหม่ในบริบทใดบริบทหนึ่ง หรือในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

การคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานของนวัตกรรม

นวัตกรรมเกิดขึ้นได้จากการใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐาน ซึ่งมีกระบวนการคิด ๖ ขั้นตอน (คิดก่อนทำ) ได้แก่

- ๑) วิเคราะห์ความต้องการนวัตกรรม
- ๒) สังเคราะห์ความคิดที่นำไปสู่นวัตกรรม
- ๓) แสวงหาความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรม
- ๔) สะท้อนความคิดร่วมกัน
- ๕) ลงสรุปความคิด
- ๖) ประเมินความคิด

จิตนวัตกรรม (Innovative mind)

Idea เป็นผลลัพธ์จากการใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ ผู้ที่มีจิตนวัตกรรมจะมีนิสัยชอบคิดหาวิธีการ ใหม่ๆ ที่ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ เป็นสิ่งที่นวัตกรรมต้องมีอยู่ในตนเอง ผู้เรียนที่มีจิตนวัตกรรมจะมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ

- ๑) มองกิจกรรมต่างๆ ว่าเป็นโอกาสของการเรียนรู้
- ๒) มองเห็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขด้วยนวัตกรรม
- ๓) เชื่อมโยงความคิดได้ดี
- ๔) ตั้งเป้าหมายที่ท้าทายความสามารถของตนเอง
- ๕) มีวินัยในตนเอง (self - discipline)

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีจิตนวัตกรรมตั้งแต่วัยเด็ก และเสริมสร้างให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ในการจัดการเรียนรู้ทุกระดับ

โดยเปิดพื้นที่ความคิดและจินตนาการให้กับผู้เรียนเป็นอันดับแรก (ขอให้คิดก่อนจะผิดจะถูก หรือเป็นไปได้หรือไม่ค่อยว่ากันอีกที) แล้วใช้ความรู้มาพิจารณาตกแต่งความคิดให้มีเหตุผล มีความเป็นไปได้ที่หลัง

องค์ประกอบของทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม

ทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมมีองค์ประกอบหลัก ๓ ประการ ได้แก่

๑) การคิดอย่างสร้างสรรค์ (Think creatively)

๒) การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ (Work creatively with others)

๓) การสร้างนวัตกรรมให้เกิดผลสำเร็จ (Implement innovation)

โดยแต่ละองค์ประกอบมีพฤติกรรมบ่งชี้ดังต่อไปนี้

๑. การคิดอย่างสร้างสรรค์

- ๑.๑ มองเห็นโอกาสมากกว่าปัญหา
- ๑.๒ ริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์
- ๑.๓ ใช้วิธีการคิดและมุมมองอย่างหลากหลาย
- ๑.๔ ทำงานด้วยวิธีการหลากหลายและยืดหยุ่น
- ๑.๕ ประเมินและปรับเปลี่ยนความคิดของตนเอง

๒. การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์

- ๒.๑ เคารพความคิดของคนอื่น
- ๒.๒ เปิดรับความคิดเห็นใหม่ๆ ที่ทันสมัย
- ๒.๓ นำเสนอความคิดของตนเองกับผู้อื่น
- ๒.๔ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่นอยู่เสมอ
- ๒.๕ ทำงานร่วมกับบุคคลอื่นด้วยความร่วมมือร่วมใจ

๓. การสร้างสรรค์นวัตกรรมให้สำเร็จ

- ๓.๑ วางแผนพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นระบบ
- ๓.๒ พัฒนานวัตกรรมและประเมินระหว่างการพัฒนา
- ๓.๓ ประเมินสรุปประสิทธิผลของนวัตกรรมที่พัฒนา
- ๓.๔ ปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องของนวัตกรรมให้ดีขึ้น
- ๓.๕ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสื่อสารนวัตกรรมสู่สังคม

องค์ประกอบทั้ง ๓ สามารถพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียนไปพร้อมๆ กับการจัดการเรียนรู้ประจำวัน

แนวทางการพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม

ผู้สอนสามารถพัฒนาทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรม ของผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางต่อไปนี้

๑) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ท้าทายความคิด ตอบสนองธรรมชาติ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเกิดความรู้สึกล้มเหลวและเป็นสิ่งที่เขาอยากเรียนรู้ จะทำให้ใช้ความคิดของตนเองอย่างเต็มความสามารถ

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๒) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความคิดของตนเองให้มากที่สุด โดยผู้สอนไม่นำความคิดหรือประสบการณ์ของตนเองไปตัดสินความคิดของผู้เรียน แต่จะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดของตนเอง

๓) ชี้แนะวิธีการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้เรียน และโค้ชให้ผู้เรียนให้นำความรู้ต่างๆ มาสังเคราะห์และนำไปใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

๔) ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยี AI (Artificial Intelligence Technology) มาเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ทำให้เกิดแนวคิด (Idea) ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม

๕) สร้างโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอนวัตกรรมของตนเองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการสื่อสารนวัตกรรมสู่สังคม คุณลักษณะจิตอาสา แบ่งปันนวัตกรรมกับบุคคลอื่น

๖) ประเมินทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการประเมินอย่างหลากหลาย ในลักษณะของการประเมินที่เสริมพลังตามสภาพจริง และให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนนำไปต่อยอดทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมของตนเอง

๓.๓. การนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์

ประโยชน์ของนวัตกรรม

- ๑) เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้
- ๒) สนับสนุนการทำงาน
- ๓) ลดระยะเวลาในการทำงาน
- ๔) แก้ไขปัญหาในการทำงาน
- ๕) ช่วยให้การ ทำงานง่ายขึ้นกว่าเดิม
- ๖) กระตุ้นให้เกิดความสนใจในงาน
- ๗) แสดงถึงการพัฒนาในหน่วยงาน

นวัตกรรมภาครัฐ

นวัตกรรมภาครัฐ คือ แนวคิด วิธีการ และรูปแบบใหม่ๆ ในการจัดการองค์กร (organization management) การดำเนินงาน (work process) และการให้บริการ (service delivery) อันเป็นผลมาจากการสร้าง พัฒนา เพิ่มพูน ต่อยอด หรือประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และแนวปฏิบัติต่าง (ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ

รูปแบบนวัตกรรมภาครัฐ จำแนกได้ เป็น ๖ ประเภท ดังนี้

๑) นวัตกรรมบริการ (services innovation) เป็นการปรับปรุงคุณภาพบริการหรือสร้างบริการใหม่ (new or improved service) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะของตัวผลิตภัณฑ์ และบริการ เช่น การให้บริการสุขภาพเคลื่อนที่ health care at home เป็นต้น

๒) นวัตกรรมการส่งมอบบริการ (service delivery innovation) เป็นการให้บริการในรูปแบบใหม่ หรือที่แตกต่างไปจากเดิม (new or different way of providing a service) เช่น การจดทะเบียนนิติบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ การยื่นและชำระประกันสังคมแบบออนไลน์หรือผ่านทาง mobile app เป็นต้น

๓) นวัตกรรมการบริหาร/องค์การ (administrative or organizational innovation) เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์การใหม่ ลดจนการสร้างระบบงานหรือกระบวนการใหม่ (new process) เช่น การตรวจสอบอาคารตามความเสี่ยง เป็นต้น

๔) นวัตกรรมทางความคิด (conceptual innovation) เป็นการสร้างมุมมองใหม่หรือการแสวงหาหนทางใหม่ในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา รวมทั้งการโต้แย้งสมมติฐานเดิม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงตัวแสดงที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันความคิดใหม่ เช่น smart farmer เป็นต้น

๕) นวัตกรรมเชิงนโยบาย (policy innovation) เป็นการออกแบบนโยบายหรือประยุกต์ใช้เครื่องมือ นโยบายแบบใหม่ซึ่งส่งผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์หรือพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การทำให้กัญชาเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย (decriminalization/legalization) การอนุญาตให้มีการซื้อขายตราสาร (tradable permits) เกี่ยวกับบอนุพันธ์ล่วงหน้า เป็นต้น

๖) นวัตกรรมเชิงระบบ (systemic innovation) เป็นการวางระบบใหม่หรือเปลี่ยนแปลงระบบที่มีอยู่ในปัจจุบันก่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงในวงกว้างหรือในระดับขั้นพื้นฐาน (systemwidechange/fundamental transformation) หรือส่งผลกระทบต่อโครงสร้างหรือ เปลี่ยนแปลงแบบแผนความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่างๆ เช่น การแยกส่วนระหว่างผู้ซื้อบริการ (purchaser) และผู้ให้บริการ (provider) ทางด้านสาธารณสุข เป็นต้น

นวัตกรรมเพื่อสังคม (Social Innovation)

นวัตกรรมนั้นมีความหมายที่แตกต่างกันไปตามนิยามมุมมองของแต่ละบุคคล แต่หลักๆ แล้ว ความหมายของ “นวัตกรรม” มักจะพูดถึง สิ่งใหม่ที่สร้างขึ้นมาจากองค์ความรู้หรือความคิดสร้างสรรค์และสามารถเกิดขึ้นได้จริงพร้อมกับสร้างประโยชน์ให้กับเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งนวัตกรรมเองนั้นจะเป็นเหมือน ฟันเฟืองที่ช่วยขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเดิมที่มีอยู่ให้พัฒนายิ่งขึ้นและยังช่วยสนับสนุนให้เกิดธุรกิจใหม่เพื่อสร้างมูลค่าให้กับห่วงโซ่คุณค่าของประเทศ

นอกจากมุมมองทางด้านเศรษฐกิจแล้วการจะพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนนั้นยังต้องพัฒนารากฐานที่สำคัญทางสังคมให้แข็งแรงอีกด้วย เพราะทั้งสองปัจจัยนั้นต้องถูกพัฒนาควบคู่กันให้เกิดความสมดุล การพัฒนาสังคมเองก็จำเป็นต้องใช้กระบวนการและวิธีการใหม่เพื่อให้ตอบโจทย์ปัญหาทางสังคมให้ดียิ่งขึ้น กลไกที่ทำให้เกิดกระบวนการการแก้ปัญหาดังกล่าวก็มักจะหนีไม่พ้นการสร้างสรรค์นวัตกรรมขึ้นมาเพื่อตอบโจทย์ทางสังคม

เมื่อนำคำว่า “นวัตกรรม” มาผนวกรวมกับคำว่า “สังคม” ก็จะเกิดเป็น “นวัตกรรมเพื่อสังคม” ซึ่งจะมีความหมายและบริบทแตกต่างไปจากนวัตกรรมปกติ นวัตกรรมทางสังคม คือ สิ่งใหม่ที่สร้างขึ้นมาจากความคิดสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็น กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ หรือรูปแบบการพัฒนาที่เป็นที่ยอมรับ เพื่อแก้ไขและตอบสนองต่อปัญหาทางสังคม นอกจากนี้ยังต้องสามารถที่จะแพร่กระจายไปยังสังคมอื่นๆ ได้โดยที่นวัตกรรมเพื่อสังคมนั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ ๓ อย่างได้แก่ ๑) มีความใหม่และตรงตามความต้องการของสังคม ๒) เกิดขึ้นได้จริงและสามารถแพร่กระจายไปสู่สังคมได้และ ๓) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในสังคม

เมื่อก่อนการแก้ไขและเข้าถึงปัญหาทางสังคมนั้นจะเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องเข้าไปแก้ไขเยียวยา และสร้างความเป็นธรรมขึ้นมาในสังคม แม้้องค์กรของรัฐบาลนั้นถือเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่และมีอำนาจในการสร้างความเปลี่ยนแปลงได้มากแต่ก็ขาดความคล่องตัวและความเข้าใจ ทำให้การแก้ปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นล่าช้าและไม่ตรงจุด ส่งผลให้สภาพสังคมไม่เกิดการพัฒนาอย่างที่ควรจะเป็น ปัจจุบันภาคเอกชนหลายแห่งได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว และลงมาช่วยในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ไม่ว่าจะเป็น กระบวนการ หรือผลิตภัณฑ์

ในการแก้ปัญหา จึงทำให้เกิดองค์กรเอกชนต่างๆ มากมาย เช่น มูลนิธิ สหกรณ์ และองค์กรการกุศลต่างๆ ซึ่งองค์กรดังกล่าวสามารถที่จะเข้าถึงปัญหาทางสังคมได้ดีกว่าภาครัฐแต่ก็ยังขาดความยั่งยืนเนื่องจากกิจการขององค์กรที่ต้องผูกติดรายได้กับการบริจาคทำให้ความต่อเนื่องของกิจกรรมเป็นไปได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของ ธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise: SE) ที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างสรค์นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาทางสังคมเป็นหลักเช่นเดียวกับองค์กรไม่แสวงหากำไร แต่จะมีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดรายได้หล่อเลี้ยงองค์กรให้อยู่ได้และเกิดความต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะเป็นการจัดการระหว่างรายได้ที่เกิดขึ้น (profit) ชุมชน (people) และสิ่งแวดล้อม (planet) ให้มีความสมดุลกัน

แม้ปัจจุบันจะมีองค์กรเอกชนหลายๆ แห่งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาสังคมให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่การสร้างสรค์นวัตกรรมเพื่อสังคมนั้นจะเกิดขึ้นได้ยากหากขาดซึ่งการสนับสนุนจากเจ้าภาพหลัก ซึ่งนั่นก็คือภาครัฐ เพราะการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนนั้นต้องมีการผลักดันให้เกิดการสร้างปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดนวัตกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่องซึ่งบริบทที่จะทำให้เกิดการสร้างสรค์นวัตกรรมเพื่อสังคมนั้นอาจจะแบ่งย่อยได้ถึง ๓ หัวข้อซึ่งได้แก่

๑) การเกื้อหนุนให้เกิดนวัตกรรม ซึ่งการจะทำให้เอกชนหันมาสนใจในการสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคมนั้น ภาครัฐเองต้องเอื้อสิทธิประโยชน์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลไกการสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม หรือกลไกการลดหย่อนภาษีให้กับภาคเอกชนที่ต้องการจะเข้าร่วมธุรกิจนวัตกรรมเพื่อสังคม ตลอดจนการจัดหาช่องทางและการบ่มเพาะให้เกิดธุรกิจดังกล่าวขึ้นมา

๒) การสนับสนุนให้นวัตกรรมเกิดการแพร่กระจายได้ดียิ่งขึ้น แม้จะเกิดการสร้างสรค์นวัตกรรมขึ้นมา มากเพียงใดแต่หากไม่สามารถนำนวัตกรรมดังกล่าวเข้าไปสู่ชุมชนและสังคมได้ก็ไม่ถือเป็นความสำเร็จในการแก้ปัญหาทางสังคม ซึ่งปกติแล้วนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นเรื่องยากที่จะทำให้สังคมยอมรับในวงกว้างซึ่งในกรณีนี้หากภาครัฐมีบทบาทในการสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นการรับรองเพื่อให้เกิดการยอมรับ หรือการสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ จะส่งผลให้นวัตกรรมเกิดการแพร่กระจายและขยายผลได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

๓) การติดตามผลและเสริมสร้างศักยภาพของสังคมให้สามารถพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคมได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนนี้เป็นส่วนที่สำคัญเป็นอย่างมากเพราะการแก้ไขปัญหาทางสังคมไม่ใช่เป็นเพียงการนำสิ่งใหม่ๆ เข้ามาเท่านั้น แต่สิ่งที่ยากที่สุดคือการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของชุมชนนั้นๆ ให้มีความสามารถที่จะก้าวออกมาเป็นผู้สร้างสรค์นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งนี่ถึงจะเป็นความยั่งยืนอย่างแท้จริงในระยะยาว

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมโดยใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยนั้นสามารถที่จะเกิดขึ้นได้จริงและทำให้เกิดประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติเองก็เป็นหนึ่งในหน่วยงานของรัฐที่จะช่วยในการสนับสนุนให้เกิดการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องด้วยกลไกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้เงินสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมหรือจะเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมนวัตกรรมให้เกิดขึ้นเพื่อให้ทุกภาคส่วนเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาสังคมด้วยนวัตกรรมตลอดจนการปรับเปลี่ยนมุมมองความคิดของชุมชนให้เปิดใจพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ เพื่อผลักดันตนเองให้พ้นจากปัญหาและกลายเป็นนวัตกรรมที่ทำเพื่อสังคมด้วยตัวเอง

๓.๔. การส่งผ่านนวัตกรรม

การถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นการจัดการองค์ความรู้ ที่มีกระบวนการแบ่งปันความรู้ ความรู้จะถูกถ่ายทอดจากผู้รู้ไปยังกลุ่มคนหรือองค์กรที่ต้องการความรู้ ความรู้ที่ถูกถ่ายทอดมักเกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง จึงจะทำให้องค์ความรู้ถูกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง การถ่ายทอดความรู้ยังเป็นเครื่องพิสูจน์ถึงการทำงานร่วมกันระหว่างคนภายในองค์กร และระหว่างองค์กร

ผู้ที่มีหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้จำเป็นต้องมีความรู้ โดยได้รับการเรียนรู้และฝึกฝนมาก่อน พร้อมกับมีประสบการณ์การการใช้องค์ความรู้ในการปฏิบัติงานจนเกิดความเชี่ยวชาญ สามารถมองเห็นปัญหาอุปสรรค ข้อดีและข้อเสีย แล้วนำมาปรับแก้ไขจนองค์ความรู้มีความสมบูรณ์ หลังจากนั้นจึงนำมาถ่ายทอดให้กับผู้อื่น ได้อย่างไม่มีข้อกังขา

สำหรับตัวอย่างด้านป่าไม้ ระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ หรือ SMART Patrol เป็นระบบลาดตระเวนแบบใหม่ที่มีการปรับปรุงและพัฒนาจากระบบลาดตระเวนแบบเก่า ซึ่งก็ใช้เวลาไม่น้อยในการมองเห็น ข้อดี และปัญหาของการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และใช้ข้อดีต่างๆ นั้นมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และมองหาสิ่งใหม่ๆ ที่มีประโยชน์มาใช้ในการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่แทน ดังนั้นประสบการณ์จากพื้นที่ที่ใช้ระบบลาดตระเวนแบบเก่ามาก่อนจึงเป็นพื้นที่ที่ลองผิดลองถูกในการทำงาน มองเห็นปัญหาทำการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาจะมองเห็นประสิทธิภาพของการทำงานได้ชัดเจนกว่าพื้นที่ที่ยังไม่เริ่มทำงาน ประสบการณ์ จึงเป็นองค์ความรู้ที่ดีที่สุดที่จะใช้นำมาถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น

พื้นที่ตัวอย่างของการทำงานระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร มีช่วงเวลาการดำเนินงานลาดตระเวนมายาวนานนับ ๑๐ ปี ประสบ ปัญหาและอุปสรรค ทั้งทางด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการ และด้านอุปกรณ์ แต่พยายาม ดำเนินการให้ได้ภายใต้สภาวะขาดแคลนนั่น โดยตั้งต้นการลาดตระเวนในแบบเพิ่มทีละน้อยจนเห็นเป็นรูปธรรม และเพิ่มความชัดเจนของข้อมูลทุกๆ ด้านของพื้นที่ จนขยายผลการดำเนินงานเข้าสู่ระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพได้อย่างสมบูรณ์

กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้

เมื่อมีการดำเนินงานตามระบบได้อย่างสมบูรณ์แล้ว ในขั้นตอนถัดไปจำเป็นต้องมีการถ่ายทอด ประสบการณ์ให้กับพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อให้พื้นที่อนุรักษ์ทั้งประเทศมีการทำงานเป็นระบบแบบแผนเดียวกัน เพื่อความเป็นเนื้อเดียวกันของการทำงานระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ

วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ของการทำงานระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ มีแนวทางการถ่ายทอดด้วย วิธีการฝึกอบรมเป็นหลัก เนื่องจากความรู้ของการทำงานระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพต้องลงมือทำอย่าง จริงจัง มีการฝึกฝนและทบทวนอยู่อย่างสม่ำเสมอ การฝึกอบรมเพียงครั้งเดียวนั้นมีอจการันตีได้ว่าการทำงาน ระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพจะสมบูรณ์แบบได้ และถึงแม้จะมีการฝึกอบรมทบทวนไปแล้ว ยังต้องมีการตรวจ ติดตามผลการดำเนินงานอยู่เป็นประจำ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขในส่วนที่ยังผิดพลาด ให้ผลลัพธ์ ของการปฏิบัติงานมีความถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้กระบวนการถ่ายทอดความรู้เกิดสัมฤทธิ์ผล

องค์ความรู้ที่จัดให้มีการฝึกอบรมประกอบด้วย ความรู้ทางด้านวิชาการ และด้านเทคนิคการลาดตระเวน จากผู้ที่มีความรู้เฉพาะด้าน ระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ มีหลักสูตรการฝึกอบรม ๒ หลักสูตร ได้แก่

๑) หลักสูตรเจ้าหน้าที่ลาดตระเวน มีเนื้อหาพื้นฐานการลาดตระเวน ประกอบด้วย การใช้แผนที่ เชื่อมทิศเครื่องกำหนดพิกัดตำแหน่ง หรือ GPS แบบฟอร์มบันทึกข้อมูลลาดตระเวน เทคนิคและยุทธวิธีการ

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ลาดตระเวนทางทหารที่ปรับมาใช้ในงานป่าไม้ ผู้ที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ คือ เจ้าหน้าที่จากสมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่าแห่งประเทศไทย และเจ้าหน้าที่จากกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช ผู้ที่ให้ความรู้ทางด้านเทคนิคและยุทธวิธีลาดตระเวนทางทหาร คือ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๒) หลักสูตรเจ้าหน้าที่ฐานข้อมูล มีเนื้อหาการใช้โปรแกรมฐานข้อมูลลาดตระเวน โดยกำหนดลักษณะผู้เข้าฝึกอบรมต้องมีความรู้พื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์ การใช้โปรแกรม GIS ผู้ที่ให้ความรู้ฐานข้อมูลลาดตระเวน คือ เจ้าหน้าที่จากสมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่าแห่งประเทศไทย และเจ้าหน้าที่จากกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๓.๕. เทคโนโลยีเกี่ยวกับภูมิสารสนเทศและการประยุกต์ใช้

เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ หมายถึง การบูรณาการความรู้และเทคโนโลยีทางการรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing : RS) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) และระบบดาวเทียมนำทางโลก (Global Navigation Satellite System : GNSS) เพื่อประยุกต์ใช้งานในด้านต่างๆ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่วิทยาการด้านการรับรู้จากระยะไกลซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่สำคัญในการศึกษาองค์ประกอบต่างๆ บนพื้นโลกและในชั้นบรรยากาศ เพื่อศึกษาและติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้โดยการเลือกใช้ข้อมูลจากดาวเทียมที่มีความละเอียดของภาพ และประเภทของดาวเทียมหลากหลาย ขึ้นอยู่กับการประยุกต์ใช้ในแต่ละเรื่อง นอกจากนี้ข้อมูลจากการสำรวจจากระยะไกลเป็นข้อมูลได้มาอย่างรวดเร็ว สามารถตอบสนองความต้องการได้ทันทีสำหรับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ สามารถจัดการข้อมูลเชิงพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลและประยุกต์ใช้ในการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ระบบดาวเทียมนำทางโลกสามารถนำมาใช้กำหนดตำแหน่งเชิงพื้นที่ และติดตามการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งของได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศจึงเป็นวิทยาการที่สำคัญที่หลายหน่วยงานได้นำมาพัฒนาประเทศในหลากหลายด้าน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตร ผังเมือง การจราจรและการขนส่ง ความมั่นคงทางทหาร ภัยธรรมชาติ และการค้าเชิงธุรกิจผลการวิเคราะห์ด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศสามารถนำมาประกอบการวางแผนการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

ในปัจจุบันหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการในด้านต่างๆ ให้งานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด หน่วยงานในภาครัฐได้นำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ กรมทรัพยากรธรณี กรมโยธาธิการและผังเมือง สำนักงานจังหวัด กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้ กรมชลประทาน สถาบันการศึกษา การไฟฟ้าฝ่ายผลิต การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปาภูมิภาคและนครหลวง และองค์การโทรศัพท์ เป็นต้น นอกจากนี้ในภาคเอกชนได้มีการนำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทน้ำมัน บริษัทที่ปรึกษาด้านการทำแผนที่และสิ่งแวดล้อม การประเมินโครงการวิศวกรรม และการประเมินผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติและรัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีความทันสมัยสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

ที่ผ่านมารัฐบาลได้เน้นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาประเทศ จึงได้จัดตั้งสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นหน่วยงานของรัฐในรูปแบบองค์การมหาชน ภายในกำกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เน้นการบริหารและ

ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อบริการข้อมูลจากดาวเทียม ข้อมูลภูมิสารสนเทศ และบริการวิชาการต่างๆ ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชน

ระบบเครือข่ายและอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นในการสืบค้นข้อมูลในระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ ผู้ใช้สามารถเข้าไปสืบค้นข้อมูลทางภูมิศาสตร์และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องผ่านทางเว็บเบราว์เซอร์โดยไม่ต้องติดตั้งซอฟต์แวร์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ทำให้ผู้ใช้สามารถติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้สะดวก และมีแนวโน้มว่าจะประสบความสำเร็จอย่างสูงในอนาคต นอกจากนี้ยังมีโครงการดิจิทัลไทยแลนด์ (Digital Thailand) ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ในการให้บริการการศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ด้านอวกาศและภูมิสารสนเทศของประเทศไทย ได้รับการพัฒนาโดยสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) ร่วมกับกรมแผนที่ทหารและศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและจัดเตรียมข้อมูลการสำรวจโลกผ่านซอฟต์แวร์ที่สนับสนุน NASA World Wind ซึ่งสามารถพัฒนาต่อยอดได้ มีข้อมูลภูมิศาสตร์ของประเทศไทยที่ปรับให้ทันต่อเหตุการณ์ประกอบด้วย ข้อมูลจากดาวเทียม LANDSAT พ.ศ. ๒๕๔๙ ทั่วประเทศไทย ข้อมูลแนวแบ่งเขตการปกครองระดับจังหวัดและอำเภอ ข้อมูลที่ตั้งอำเภอ เส้นทางคมนาคม และสถานที่สำคัญอื่นๆ ลักษณะเด่นของดิจิทัลไทยแลนด์คือ สามารถทำงานแบบออฟไลน์เพื่อให้ผู้ที่สนใจเรียนรู้ได้เข้าถึงเทคโนโลยีสำรวจโลกจากห้วงอวกาศทุกที่ ทุกเวลาโดยไร้ข้อจำกัดทางอินเทอร์เน็ต ผลที่คาดว่าจะได้รับในระยะแรกคือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศในระดับนักเรียน รวมทั้งเผยแพร่เทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศที่ทันสมัย โดยดำเนินการแจกจ่ายโปรแกรมในรูปแบบวีดิทัศน์ แก่ครู นักเรียน และประชาชนที่สนใจ ในระยะที่สองจะทำการพัฒนาบริการแบบออนไลน์สู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ในหลายด้าน ซึ่งงานด้านหลักๆ ได้แก่ ด้านเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ และระบาดวิทยา เป็นต้น

แหล่งดาวนิวทริลข้อมูล

ปัจจุบันสามารถดาวนิวทริลข้อมูลด้านภูมิสารสนเทศได้ที่เว็บไซต์ของ EarthExplorer ที่ URL earthexplorer.usgs.gov สำหรับการเข้าใช้งานครั้งแรกต้องมีการลงทะเบียนผู้ใช้งานกับระบบ EarthExplorer ให้เป็นที่เรียบร้อยก่อน สำหรับการดาวนิวทริลข้อมูลประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน สำคัญได้แก่

๑. การกำหนดตำแหน่งหรือขอบเขตของพื้นที่ศึกษา
๒. การกำหนดช่วงเวลาของข้อมูลที่ต้องการ
๓. การกำหนดประเภทของข้อมูลที่ต้องการดาวนิวทริล และ
๔. การพิจารณาดาวนิวทริลไฟล์ข้อมูลผลลัพธ์

สำหรับประเภทของข้อมูลที่มีให้บริการ ภายในระบบ EarthExplorer ได้แก่

Aerial Imagery

AVHRR

CEOS Legacy

Commercial Satellites

Declassified Data

Digital Elevation

Digital Line Graphs

Digital Maps

EO-๑

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

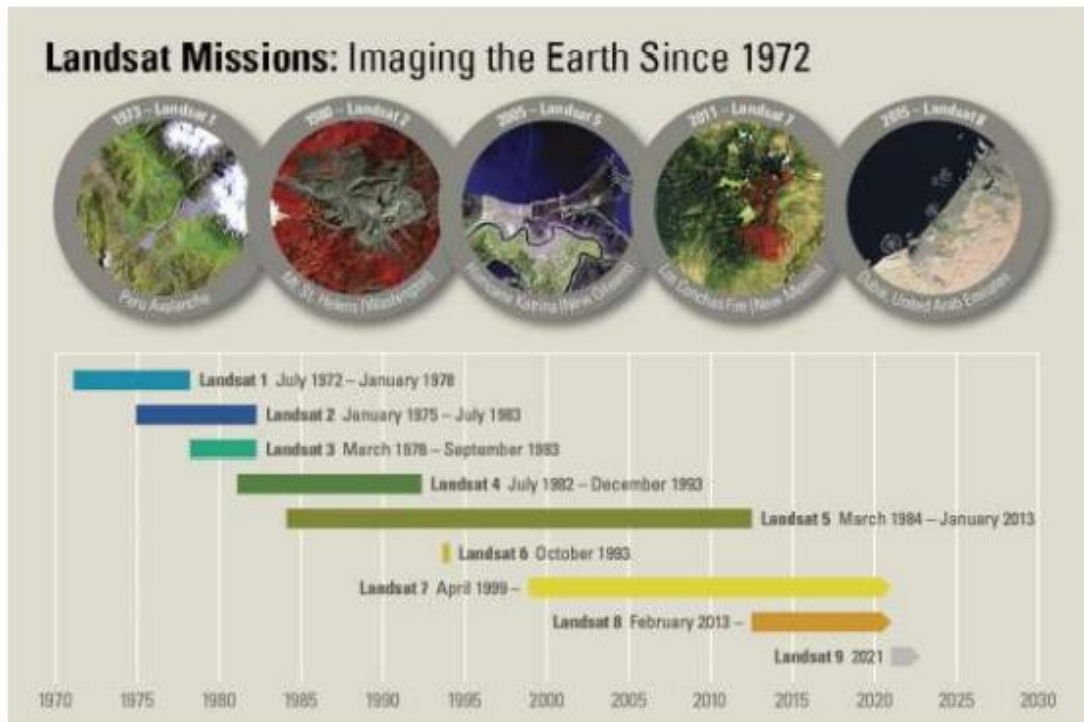
Global Fiducials
HCMM
ISERV
Land Cover
Landsat
LCMAP
NASA LPDAAC Collections
Radar
Sentinel
UAS
Vegetation Monitoring
ISRO Resourcesat

๑) ข้อมูลภาพดาวเทียม Landsat

ดาวเทียม Landsat ถูกสร้างและพัฒนาโดยองค์การบริหารการบินและอวกาศแห่งชาติ (National Aeronautics and Space Administration) หรือ NASA ถือได้ว่าเป็นดาวเทียมสำรวจพื้นพิภพที่มีอายุการพัฒนาคงโครงการยาวนานที่สุดในโลก ดาวเทียม Landsat ดวงแรก หรือ Landsat ๑ (ชื่อเดิม คือ ดาวเทียม ERTS-๑) ถูกส่งขึ้นสู่วงโคจรด้วยจรวด Delta ๙๐๐ เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ จากฐานทัพอากาศ Vandenberg รัฐแคลิฟอร์เนีย หลังจากประสบความสำเร็จในการส่งดาวเทียม Landsat ๑ ได้มีการผลิตและจัดส่งดาวเทียม Landsat ๒ ในระยะเวลาถัดมา จนกระทั่งในปัจจุบัน (ภาพที่ ๑) ดาวเทียม Landsat ๙ ถือว่าเป็นดาวเทียมดวงล่าสุดที่ถูกส่งขึ้นสู่วงโคจรเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๔ จากฐานทัพอากาศ Vandenberg รัฐแคลิฟอร์เนีย สามารถบันทึกภาพได้จำนวนมากกว่า ๗๐๐ ภาพต่อวัน และมีระยะเวลาในการโคจรกลับมาบันทึกภาพ ณ ตำแหน่งเดิม เท่ากับ ๑๖ วัน ข้อมูลภาพหนึ่งภาพครอบคลุมพื้นที่ ๑๘๐ x ๑๘๐ ตารางกิโลเมตร มีระบบบันทึกข้อมูลภาพ ๒ ระบบ ได้แก่ ระบบบันทึกข้อมูล Operational Land Imager ๒ หรือ OLI-๒ และระบบบันทึกข้อมูล Thermal Infrared Sensor ๒ หรือ TIRS-๒ ให้บริการข้อมูลที่มีความละเอียดจุดภาพ เท่ากับ ๓๐ เมตร ใน ๑๑ แถบความถี่

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

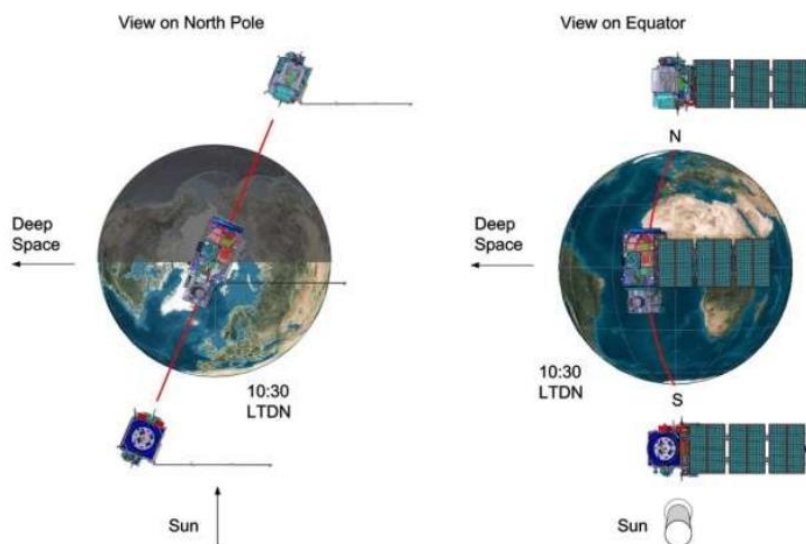

ที่มา : ประวัติการพัฒนาดาวเทียม Landsat, <https://www.usgs.gov/media/>

โดยทั่วไปแล้วมักจะนำข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม Landsat ๙ มาใช้งานร่วมกับข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม Landsat ๘ เนื่องจากรายละเอียดของระบบบันทึกข้อมูลเหมือนกัน โดยข้อดีที่จะได้รับคือ พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งบนพื้นผิวโลกจะถูกบันทึกข้อมูลด้วยความละเอียดจุดภาพเท่ากับ ๓๐ เมตร ในเวลาทุก ๑ ๘ วัน เนื่องจาก NASA กำหนดดาวเทียม Landsat ๙ ให้มีการโคจรเหลื่อมกับดาวเทียม Landsat ๘ เพื่อให้เกิดความถี่ในการบันทึกข้อมูลที่มีความละเอียดของข้อมูลเท่ากับ ๓๐ เมตร เพิ่มมากขึ้น

๒) ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม Sentinel-๒

ดาวเทียม Sentinel-๒ ถูกสร้างและพัฒนาภายใต้ความรับผิดชอบของสหภาพยุโรป สามารถบันทึกข้อมูลที่มีความละเอียดจุดภาพจากระบบบันทึกข้อมูล MS (Multispectral Scanner ในหลายรูปแบบ ตั้งแต่ ๑๐ เมตร จนถึง ๖๐ เมตร จำนวน ๑๓ แถบความถี่ ระบบดาวเทียม Sentinel-๒ ถูกออกแบบให้มีดาวเทียมสองดวงในวงโคจรเดียวกัน (Sentinel-๒A และ Sentinel-๒B) (ภาพที่ ๒) เพื่อเพิ่มความถี่ในการบันทึกข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม ณ ตำแหน่งหนึ่ง ๆ จึงกล่าวได้ว่าภาพถ่ายดาวเทียม Sentinel-๒ มีข้อมูลให้บริการในพื้นที่หนึ่ง ๆ ทุก ๆ ๕ วัน ดาวเทียม Sentinel-๒A ถูกส่งขึ้นสู่วงโคจรเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘ และดาวเทียม Sentinel-๒B ถูกส่งขึ้นสู่วงโคจรเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

ที่มา : ดาวเทียม Sentinel-๒, <https://sentinel.esa.int/>

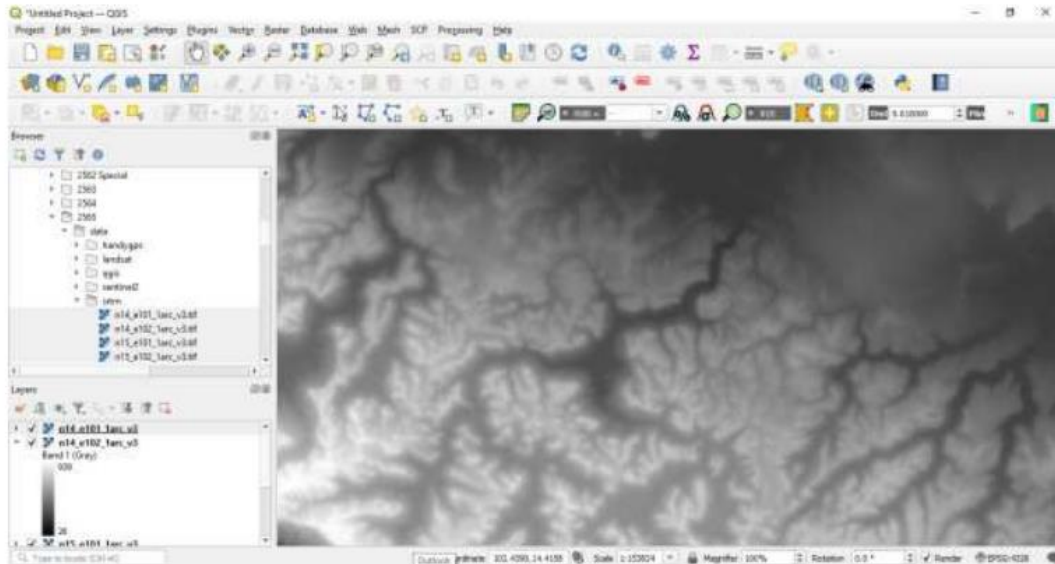
ข้อมูลภาพดาวเทียม Sentinel-๒ ที่มีความละเอียดจุดภาพ ๑๐ เมตร สำหรับข้อมูลในแถบความถี่ Blue Green Red และ Near Infrared ถือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาพดาวเทียม ด้านทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจากนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ กรมป่าไม้ได้ใช้ข้อมูลภาพดาวเทียม Landsat ๕ ความละเอียดจุดภาพ ๓๐ เมตร มาอย่างต่อเนื่อง การมีข้อมูลภาพดาวเทียม Sentinel-๒ ความละเอียดจุดภาพ ๑๐ เมตร ใช้ในการปฏิบัติงาน ถือเป็นการเพิ่มความละเอียดในการจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ได้ ในขณะเดียวกันกรมป่าไม้ได้นำข้อมูลภาพดาวเทียม Sentinel-๒ มาใช้สำหรับการจัดทำข้อมูลชนิดป่าของประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้เป็นข้อมูลผลลัพธ์จัดเก็บในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์อีกด้วย และเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลภาพดาวเทียม Landsat และข้อมูลภาพดาวเทียม Sentinel ๒ เป็นวงกว้างในปัจจุบัน เนื่องจากผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงและดาวโหลดข้อมูลได้ฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย

๓) ข้อมูลความสูงเชิงเลข SRTM

Shuttle Radar Topography Mission (SRTM) เป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง NASA และ National Geospatial-Intelligence Agency หรือ NGA ในการจัดทำข้อมูลความสูงของพื้นผิวโลก โดยใช้ยานอวกาศ Endeavour ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ มีการติดตั้งอุปกรณ์ C-band Spaceborne Imaging Radar และ X-Band Synthetic Aperture Radar (X-SAR) บนยานอวกาศ และเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนเมษายน และตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ ผลลัพธ์จากการดำเนินงานสามารถจัดทำข้อมูลความสูงของพื้นผิวโลกในพื้นที่ระหว่างละติจูด ๖๐ องศาเหนือถึง ๕๖ องศาใต้ ที่ความละเอียดของข้อมูล ๓๐ เมตร

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การแสดงผลข้อมูล SRTM บริเวณพื้นที่ของสถานีวิจัยและฝักนิสิตวนศาสตร์วังน้ำเขียว
จังหวัดนครราชสีมา

ข้อมูลความสูงของพื้นผิวโลกนับได้ว่าเป็นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทราบถึงความสูงของตำแหน่งต่าง ๆ บนพื้นผิวโลก และข้อมูลความสูงยังสามารถนำไปวิเคราะห์และจัดสร้างข้อมูลอื่นเพิ่มเติมได้ เช่น ข้อมูลความลาดชันของพื้นที่ (Slope) สำหรับใช้ในการกำหนดขอบเขตชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ข้อมูลทิศด้านลาด (Aspect) ใช้สำหรับการอธิบายสภาพของพืชพรรณในพื้นที่ที่มีทิศด้านลาดต่างๆ หรือใช้สำหรับการพิจารณาสร้างเรือนเพาะชำ เพราะระยะเวลาการได้รับแสงในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันตามทิศด้านลาดด้วย ข้อมูลความสูงของพื้นผิวโลกยังสามารถนำไปใช้ในการสร้างเส้นชั้นความสูง (Contour) ได้ และที่สำคัญยังสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลแสดงความสูงต่างในลักษณะ 3 มิติ (3D) โดยมักนิยมนำมาใช้แสดงผลร่วมกับข้อมูลภาพถ่ายเทียม เพื่อแสดงผลข้อมูลภาพถ่ายเทียมที่มีความสูงต่างคล้ายคลึงกับมุมมองที่สามารถมองเห็นได้ในภูมิประเทศจริง

ทักษะการสร้างข้อมูลภูมิสารสนเทศที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานภาคสนาม

๑) การวัดค่าพิกัดทางภูมิศาสตร์ของจุดด้วยเครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก

เครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก หรือ เครื่องจีพีเอส สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทตามลักษณะของการใช้งาน ได้แก่ เครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลกแบบมือถือ มีความถูกต้องในการกำหนดตำแหน่งไม่น้อยกว่า ๕ เมตร เหมาะกับการนำไปใช้กำหนดตำแหน่งทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว การตรวจสอบตำแหน่งเบื้องต้น การจัดเก็บเส้นทางการเดินทาง และเครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลกแบบฝังไว้ ใช้สำหรับการฝังวัดตำแหน่งของแปลงที่ดิน มีความถูกต้องในการกำหนดตำแหน่งต่ำกว่า ๑ เมตร

๒) การสร้างข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ รูปแบบจุด (Point)

นิยามของคำว่า "จุด" ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ คือ ค่าพิกัดของตำแหน่งที่สนใจ อาจจะมีหน่วยเป็นละติจูด (Latitude) ลองจิจูด (Longitude) หรือ ยูทีเอ็มตะวันออก (UTM Easting) และ ยูทีเอ็มเหนือ (UTM Northing) การสร้างข้อมูลรูปแบบจุดเป็นทักษะที่สำคัญในการปฏิบัติงานด้านภูมิสารสนเทศภาคสนาม ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบตำแหน่งของวัตถุ หรือแปลงที่ดิน ว่าอยู่บริเวณใดบนพื้นผิวโลก วัตถุหรือแปลงที่ดิน

นั้นตกอยู่ในหรือนอกขอบเขตพื้นที่รัฐ การสร้างจุดในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถดำเนินการได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการป้อนข้อมูลลงในโปรแกรมตารางจัดการ (Spreadsheet) รูปแบบ Comma Seperate Value (CSV) ก่อนแล้วจึงค่อยนำเข้าสู่โปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ การสร้างข้อมูลจุดโดยอาศัยการเชื่อมต่อโดยตรงกับเครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลกผ่าน USB หรือจะเป็นการสร้างโดยตรงด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

๓) การสร้างข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ รูปแบบเส้น (Line)

นิยามของ "เส้น" ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ คือ ค่าพิกัดของสิ่งที่สนใจจำนวนหนึ่งที่มีการลากเส้นตรงเชื่อมพิกัดดังกล่าว การสร้างข้อมูลในลักษณะเส้น ส่วนใหญ่ใช้สำหรับการอธิบายเส้นทางคมนาคม เส้นทางน้ำ เส้นชั้นความสูง เส้นแนวสายไฟฟ้าแรงสูง เส้นทางศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น

๔) การสร้างข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ รูปแบบรูปปิด (Polygon)

นิยามของคำว่า "รูปปิด" ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ คือ ค่าพิกัดของสิ่งที่สนใจจำนวนหนึ่งที่มีการลากเส้นตรงเชื่อมพิกัดดังกล่าวโดยที่จุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายเป็นจุดเดียวกัน การสร้างข้อมูลในลักษณะรูปปิดมีความสำคัญมากในการปฏิบัติงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากมักนำมาใช้ในการอธิบายรูปร่างและขนาดของแปลงที่ดิน ไม่ว่าจะเป็นที่ดินของเอกชน หรือที่ดินรัฐ การสร้างข้อมูลในลักษณะของรูปปิดมีรายละเอียดที่มากกว่าการสร้างข้อมูลในรูปแบบของจุดหรือเส้น สามารถสร้างได้จากการจับพิกัดมุมแปลงที่ดินด้วยเครื่อง GPS หรือเครื่องมือรังวัดอื่น ๆ แล้วนำเข้าสู่โปรแกรมประมวลผลข้อมูล การวาดขอบเขตแปลงที่ดินจากข้อมูลในระบบ Google Earth หรือจากข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูงจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ

แหล่งข้อมูลด้านภูมิสารสนเทศที่สำคัญต่อการปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติ

๑) ข้อมูลป่าสงวนแห่งชาติ

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๐๗ กำหนดไว้ว่า "ป่า" คือ ที่ดินรวมตลอดถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมาย และ "ป่าสงวนแห่งชาติ" คือ ป่าที่ได้กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๐๗ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งพื้นที่บางส่วนของป่าสงวนแห่งชาติ มีกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนปรากฏอยู่ ดังนั้นการตรวจสอบแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติจึงมีความจำเป็นที่จะต้องขอรับบริการข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้ที่สนใจสามารถศึกษารายละเอียดได้ที่ <http://forestinfo.forest.go.th/>

๒) ข้อมูลพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ป่าอนุรักษ์อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น อุทยานแห่งชาติ (National Park) วนอุทยาน (Forest Park) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (Wildlife Sanctuary) เขตห้ามล่าสัตว์ป่า (Non-Hunting Area) สวนพฤกษศาสตร์ (Botanical Garden) และสวนรุกขชาติ (Arboretum) ผู้ที่สนใจจะขอข้อมูลขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์ สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ส่วนภูมิสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๓) ข้อมูลพื้นที่ สปก.

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ สปก. โดยพื้นที่ดังกล่าวโดยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ที่ได้รับการส่งมอบจากกรมป่าไม้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เสื่อมสภาพจากการเป็นพื้นที่ป่าไม้แล้ว

๔) ข้อมูลที่ราชพัสดุ

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๔ ได้นิยามความหมายของคำว่าที่ราชพัสดุไว้ว่า หมายถึง อสังหาริมทรัพย์อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินทุกชนิด เว้นแต่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ดังต่อไปนี้ ที่ดินรกร้างว่างเปล่าและที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดินสำหรับที่ราชพัสดุนั้นดูแลรับผิดชอบโดยกรมธนารักษ์

๕) DSI Map

DSI Map เป็นระบบที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม เป็นระบบที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีขีดความสามารถในการนำค่าพิกัดตำแหน่งมาตรวจสอบแนวเขตที่ดินของรัฐโดยประมาณ ผู้ที่สนใจสามารถเข้าใช้งานได้ที่ <http://map.dsi.go.th/>

๓.๕.๑ การใช้เทคโนโลยีป้องกัน และตรวจสอบการบุกรุกพื้นที่ป่า

การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการตรวจสอบและป้องกันรักษาป่า เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญในปัจจุบัน ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยลดลงเป็นจำนวนมาก ทั้งจากการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และจากภัยธรรมชาติ และการลาดตระเวนในปัจจุบันยังใช้วิธีการเดินเท้าหรือการลาดตระเวนด้วยรถยนต์ ทำให้ไม่สามารถตรวจพบพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกซึ่งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือบนภูเขาสูงได้ในเวลาอันรวดเร็ว รวมถึงปัจจัยในด้านอัตราค่าจ้างและงบประมาณมีอยู่อย่างจำกัด หรือเมื่อตรวจพบจุดบุกรุกขึ้นระยะเวลาได้ผ่านไปทำให้เกิดความเสียหายกับพื้นที่ป่าไม้เป็นจำนวนมาก ในการป้องกันรักษาพื้นที่ป่าที่ยังมีสภาพสมบูรณ์อยู่มิให้มีการบุกรุกใหม่หรือเพิ่มเติมขึ้น สิ่งหนึ่งที่จะต้องดำเนินการตรวจสอบให้พบพื้นที่ที่มีการบุกรุกให้เร็วที่สุดเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่มีขนาดใหญ่หรือวงกว้าง คือการนำเอาเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการตรวจสอบและป้องกันรักษาป่ามาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

กรมป่าไม้

๑. ระบบพิทักษ์ไพร กรมป่าไม้ (๒๕๖๐) มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้โดยการใช้ภาพถ่ายดาวเทียมที่ ผ่านมากับปัจจุบันมาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ถูกบุกรุกมาใช้ในการตรวจสอบพื้นที่ที่ถูกบุกรุก กรมป่าไม้จึงได้ร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) : สทอภ. ได้นำเอาระบบปฏิบัติการค้นหาพื้นที่ที่ถูกบุกรุกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (พิทักษ์ไพร) มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

ที่มา : ระบบพิทักษ์ไพร, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

การรายงานตามระบบพิทักษ์ไพร มีดังนี้ ๑) สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) : สทอภ. ตรวจสอบภาพถ่ายดาวเทียมเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ถูกบุกรุก เมื่อพบ

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จุดบุกรุกแล้วจะส่งข้อมูลไปยังเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่และผู้บริหารกรมป่าไม้ เจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่จะ
ได้ทำการตรวจสอบยังพื้นที่จริง และ ๒) เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ตรวจพบ ก็จะเริ่มดำเนินคดีตาม
กฎหมาย หรือหากตรวจพบพื้นที่ที่มีการบุกรุกเก่า หรือหากการตรวจสอบของระบบเกิดการผิดพลาดก็จะ
รายงานกลับมายังสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) : สทอภ.
และผู้บริหารกรมป่าไม้ ซึ่งมีรายละเอียด ขั้นตอน ระยะเวลา

ที่มา : ขั้นตอนการทำงานระบบพิทักษ์ไพร, กรมป่าไม้ (๒๕๖๐)

ระบบพิทักษ์ไพรเกิดจากความร่วมมือของกรมป่าไม้และสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและ
ภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (GISTDA) ในการปรับปรุงพัฒนาในการติดตามเฝ้าระวังแจ้งเตือนการ
เปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า ทั้งรูปแบบของ Mobile Application และ Web Application โดยการใช้ข้อมูล
ภาพถ่ายดาวเทียมเป็นข้อมูลจาก Thaichote, Landsat ๘, Planet และ Sentinel - ๒AB ภาพถ่ายจาก
ดาวเทียมและภาพถ่ายทางอากาศ ได้แก่ ๑) ดาวเทียม Planet พ.ศ.๒๕๖๑ (เม.ย.-มิ.ย.) ๒) ดาวเทียม Planet
พ.ศ.๒๕๖๑ (ม.ค. - มี.ค.) ๓) ดาวเทียมไทยโชต พ.ศ. ๒๕๕๗- ๒๕๖๐ ๔) LANDSAT - ๘ พ.ศ. ๒๕๕๘-
๒๕๕๙ ๕) LANDSAT-๘ พ.ศ. ๒๕๖๐ ๖) WWS พ.ศ. ๒๕๕๕- ๒๕๕๙ ๗) VAP-๖๑ พ.ศ. ๒๕๐๙-๒๕๑๓ ๘)
นส.๓ พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๒๒ ๙) DOL พ.ศ. ๒๕๒๙-๒๕๔๔ ๑๐) NIMA พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๔๓ ๑๑) MOAC พ.ศ.
๒๕๔๔-๒๕๕๖ ๑๒) DMC พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ และ๑๓) A๓ พ.ศ. ๒๕๕๗ นำมาวิเคราะห์โดยชั้นข้อมูลภูมิ
สารสนเทศ

ขั้นตอนการปฏิบัติงานของผู้ดูแลระบบ GISTDA จะดำเนินการนำเข้าข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมล่าสุดที่
ปรับปรุงค่าแล้ว (Enhanced Image) นำมาวิเคราะห์ค้นหาพื้นที่ป่าเปลี่ยนแปลง โดยโปรแกรมคำนวณค่า
ตรวจหาพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงและนำส่งเข้าระบบพิทักษ์ไพร ให้ระบบแจ้งเตือนให้กรมป่าไม้พิจารณา
การจุดที่พบพื้นที่ป่าเปลี่ยนแปลง และเจ้าหน้าที่ควบคุมคุณภาพ (QC) ดำเนินการตรวจสอบจุดที่ส่งมาจาก

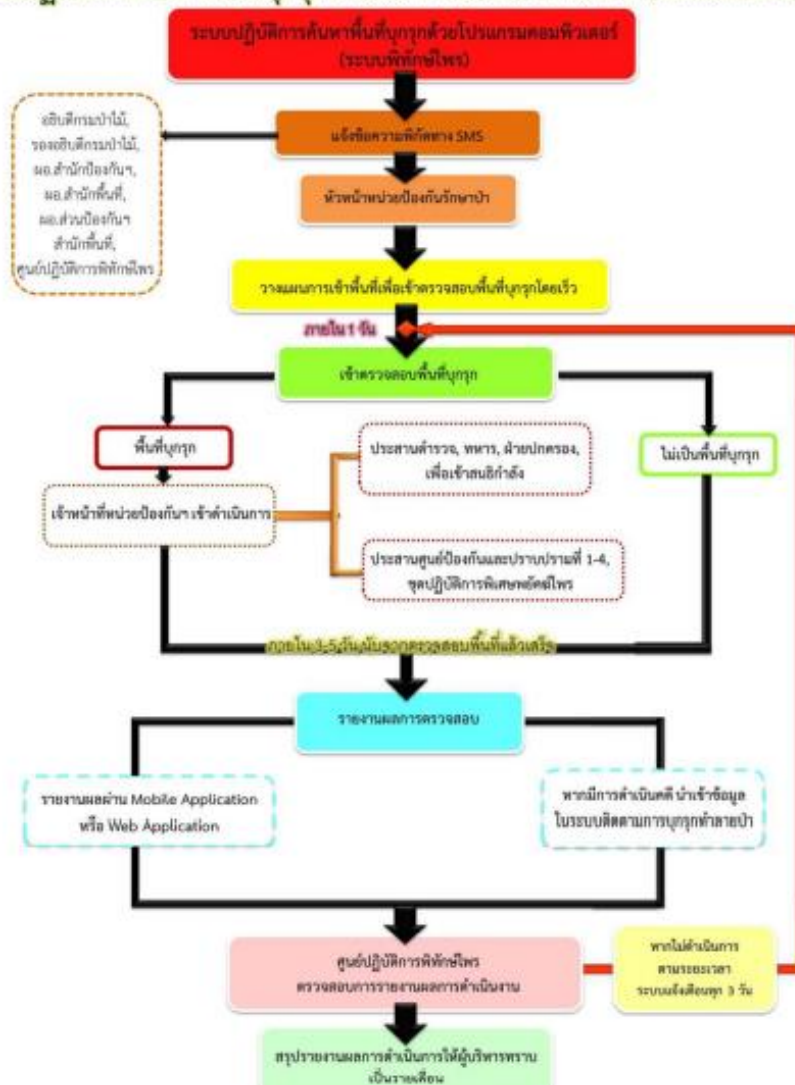
ระบบพิทักษ์ไพรโดย GISTDA และจุดที่แจ้ง/รายงานโดยประชาชน โดยพิจารณาคัดกรองจากขอบเขตหน่วยงานชั้นข้อมูลต่างๆ สภาพแวดล้อมและเปรียบเทียบข้อมูลชั้นปีอื่นๆ เมื่อแน่ใจว่าเป็นจุดบุกรุก เจ้าหน้าที่ควบคุมคุณภาพหรือเจ้าหน้าที่ QC ก็จะส่งข้อมูลขึ้นระบบ จากนั้นระบบจะแจ้งเตือนจุดเข้าใหม่และส่งข้อความ (SMS) เข้าไปยังโทรศัพท์เคลื่อนที่ของอธิบดีกรมป่าไม้ รองอธิบดีกรมป่าไม้ (ที่กำกับดูแลสำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า) ผู้อำนวยการสำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ ผู้อำนวยการส่วนป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าในพื้นที่รับผิดชอบ และหัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อดำเนินการวางแผนเข้าตรวจสอบพื้นที่อย่างรวดเร็วภายใน ๑ วัน

ขั้นตอนการปฏิบัติงานของผู้ใช้ระบบ (เจ้าหน้าที่ภาคสนาม) ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่รับผิดชอบ ผู้อำนวยการส่วนป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าในพื้นที่รับผิดชอบ และหัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาในพื้นที่รับผิดชอบ ได้รับการแจ้งเตือนจุดที่ตรวจพบการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าจะต้องรีบดำเนินการวางแผนเข้าตรวจสอบพื้นที่อย่างรวดเร็วภายใน ๑ วัน หากเป็นพื้นที่บุกรุกและต้องประสานหน่วยงานอื่นเร่งดำเนินการประสานตำรวจ ทหาร ฝ่ายปกครอง เพื่อเข้าสนธิกำลังอย่างเร่งด่วนและรายงานผลการตรวจสอบพื้นที่ในระบบภายใน ๓ – ๕ วัน นับจากตรวจสอบพื้นที่แล้วเสร็จ ศูนย์ปฏิบัติการพิทักษ์ป่าตรวจสอบการรายงานผลการดำเนินงานและสรุปให้ผู้บริหารทราบ หากไม่ดำเนินการตามระยะเวลาจะแจ้งเตือนไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ๓ วัน สำหรับประชาชนทั่วไปสามารถใช้ในการตรวจสอบแนวเขตที่ดินได้เองในเบื้องต้นจากชั้นข้อมูลพื้นฐานและสามารถเห็นจุดที่กรมป่าไม้ดำเนินคดีไปแล้วได้อีกด้วย และยังสามารถแจ้งเบาะแสการบุกรุกทำลายป่าให้เจ้าหน้าที่เข้าไปดำเนินการตรวจสอบพื้นที่ได้อีกด้วย

ระบบพิทักษ์ไพรเป็นระบบปฏิบัติการที่สนับสนุนประสิทธิภาพการบริหารจัดการ วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกได้ทันท่วงที เป็นระบบปฏิบัติการในการค้นหาพื้นที่บุกรุกใหม่

**ผังการปฏิบัติการตรวจสอบพื้นที่บุกรุกด้วย
ระบบปฏิบัติการค้นหาพื้นที่บุกรุกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ระบบพิทักษ์ไพร)**

ที่มา : ภาพแสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานของระบบปฏิบัติการค้นหาพื้นที่บุกรุกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ระบบพิทักษ์ไพร), กรมป่าไม้ (๒๕๖๐)

๑.๑ ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการใช้ระบบปฏิบัติการค้นหาพื้นที่บุกรุกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (พิทักษ์ไพร) มี ๒ ลักษณะ ได้แก่ สำหรับผู้ใช้งานทั่วไปและสำหรับเจ้าหน้าที่

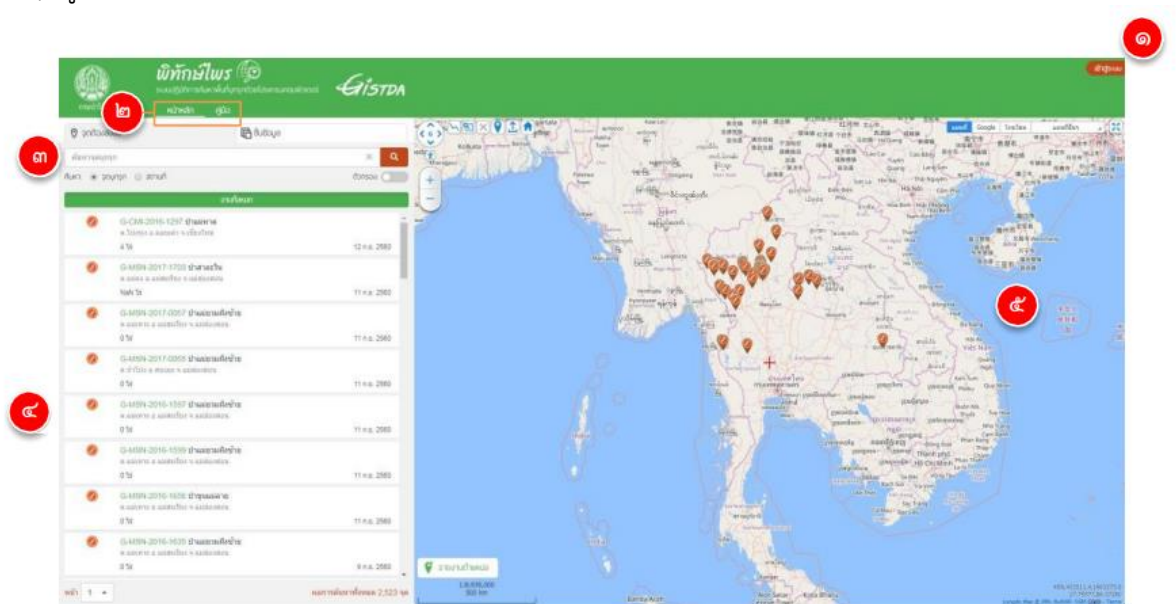
การใช้งานแอปพลิเคชันผ่านเว็บไซต์ สำหรับผู้ใช้งานทั่วไป

หน้าจอหลักสำหรับผู้ใช้งานทั่วไป แบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ประกอบด้วย ๑) ส่วนเข้าสู่ ระบบ ๒) เมนูหลัก ประกอบด้วย “หน้าหลัก” สำหรับดูข้อมูลแผนที่ ค้นหาจุดบุกรุก/สถานที่ และดูชั้นข้อมูล “คู่มือ” สำหรับดูวิธีการใช้ หรือวิดีโอสาธิตต่างๆ ๓) ส่วนสำหรับการค้นหาจุดบุกรุก (ดูรายละเอียดที่หัวข้อ การค้นหาจุดบุกรุก) ๔) ส่วนแสดงข้อมูลรายการจุดบุกรุกทั้งหมดในตอนเริ่มต้น ผู้ใช้สามารถเลือกให้ระบบแสดงโชว์จุดทั้งหมด หรือแสดงแค่ผลลัพธ์ที่ค้นหาหลังจากที่กรอกข้อมูลใน ส่วนที่ ๓ เพื่อค้นหาจุดบุกรุกนั้นๆ (ดูรายละเอียดที่หัวข้อ ดูรายละเอียดจุดบุกรุก) และ๕) แผนที่ สำหรับแสดงตำแหน่งจุดบุกรุก โดยผู้ใช้สามารถลากเลื่อนแผนที่ไปยังตำแหน่งที่ต้องการ และมีปุ่มเครื่องมือต่างๆ ให้ใช้งาน เช่น แถบ zoom in/out แผนที่ปุ่มค้นหาตำแหน่ง

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ปัจจุบัน แอปเครื่องมือวัดระยะพื้นที่ ปุ่มเปลี่ยนพื้นหลังแผนที่ เครื่องมือที่ใช้ลากไปยังจุดต้องการเพื่อค้นหาจุดต่างๆ (ดูรายละเอียดที่หัวข้อการใช้แอปเครื่องมือ)

ที่มา : หน้าจอหลักสำหรับผู้ใช้งานทั่วไป, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

สำหรับเจ้าหน้าที่

หน้าจอหลักสำหรับเจ้าหน้าที่แบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ประกอบด้วย ๑) ส่วนแสดงชื่อ ผู้ใช้ และหน่วยงาน ๒) เมนูหลัก ประกอบด้วย “หน้าหลัก” สำหรับดูข้อมูลแผนที่ ค้นหาจุดบกพร่อง ดูชั้นข้อมูล และการจัดการต่างๆ “สถิติ” สำหรับดูภาพรวมสถิติ (ดูรายละเอียดที่หัวข้อ การดูสถิติ) “รายงาน” สำหรับออกรายงาน (ดูรายละเอียดที่หัวข้อ การออกรายงาน) “ตั้งค่า” สำหรับตั้งค่าระบบ แจ้งเตือน มีสิทธิ์เฉพาะผู้ดูแลระบบ (ดูรายละเอียดที่หัวข้อ การจัดการแจ้งเตือน) “คู่มือ” สำหรับดู วิธีการใช้ หรือวิดีโอสาธิตต่างๆ ๓) แสดงตัวเลือกชั้นข้อมูลบนแผนที่ที่ต้องการ เช่น จุดบกพร่อง ข้อมูล ภาพถ่าย ลักษณะป่าไม้ ฯลฯ (ดูรายละเอียดที่หัวข้อ การดูชั้นข้อมูล) ๔) ส่วนสำหรับการค้นหาจุดบกพร่อง (ดูรายละเอียดที่หัวข้อ การค้นหาข้อมูล) ๕) แผนที่สำหรับแสดงตำแหน่งจุดบกพร่อง จุดรอตรวจสอบ และจุดที่บอกถึงประเภทการทำงานต่างๆ นอกจากนี้ยังสามารถลากเลื่อนแผนที่ไปยังตำแหน่งที่ต้องการ และมีปุ่มเครื่องมือต่างๆ ให้ใช้งาน เช่น แอป zoom in/out แผนที่ ปุ่มค้นหาตำแหน่งปัจจุบัน แอปเครื่องมือวัดระยะพื้นที่ ปุ่มเปลี่ยนพื้นหลังแผนที่ เครื่องมือที่ใช้ลากไปยังจุดต้องการเพื่อค้นหาจุดต่างๆ ๖) ส่วนแสดงข้อมูลรายการจุดบกพร่องและจุดต่างๆ ทั้งหมดในตอนเริ่มต้น ผู้ใช้สามารถเลือกให้ใช้งานทั้งหมดได้หรือแค่จุดที่รอดำเนินการสามารถแสดงผลลัพท์การค้นหาหลังจากที่กรอกข้อมูลในส่วน ที่ ๔ เพื่อค้นหาจุดบกพร่องนั้นๆ (ดูรายละเอียดที่หัวข้อ ดูรายละเอียดจุดบกพร่อง) และ ๗) ส่วนแสดงข้อมูลแผนที่และภาพถ่ายดาวเทียม เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบหรือตัดสินใจ ก่อน/หลังการถูกบกพร่อง (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ, ๒๕๖๐) (ดูรายละเอียดที่ หัวข้อ การดูข้อมูลและภาพถ่ายดาวเทียม)

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ที่มา : หน้าจอหลักสำหรับเจ้าหน้าที่, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

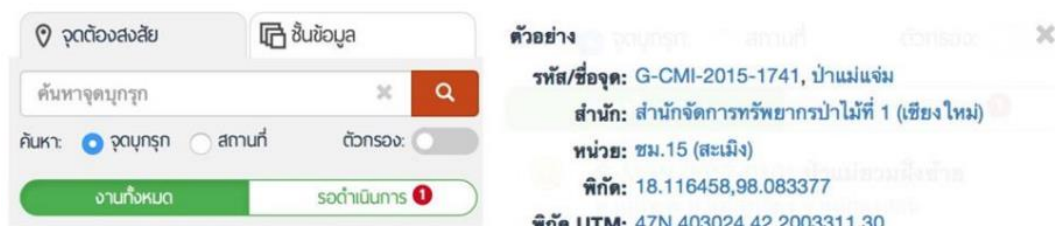
การเริ่มใช้งานเข้าสู่ระบบ ผู้ใช้สามารถเข้าใช้ระบบได้ที่ <https://change.forest.go.th> ผ่าน ทาง Web Browser ต่างๆ เช่น Firefox, Chrome, Internet Explorer หรือ Safari เมื่อกดปุ่มเข้าสู่ ระบบมุมขวาบนของ Web แล้วจะพบกับหน้าจอลงชื่อเข้าใช้ระบบ

ระบบ (Login) ผู้ใช้จะต้องกรอกชื่อผู้ใช้ (Username) และรหัสผ่าน (Password) และ กดปุ่ม “เข้าสู่ระบบ”

ที่มา : หน้าต่างสำหรับกรอกข้อมูลผู้ใช้งานและรหัสผ่าน แบบฟอร์มลงชื่อเข้าใช้, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

การค้นหาจุดบุกรุก

ผู้ใช้งานสามารถค้นหาจุดบุกรุกด้วยรหัส/ชื่อจุด/หน่วย/พิกัด ที่ต้องการตาม

ที่มา : กล่องค้นหาจุดบุกรุก, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

อีกทั้งสามารถเลือกจังหวัด อำเภอ ตำบลได้แต่สำนักและหน่วยงานระบบจะทำการกำหนดเองตามสิทธิ์ของผู้ใช้งาน

ที่มา : ค้นหาด้วยตัวกรอง, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

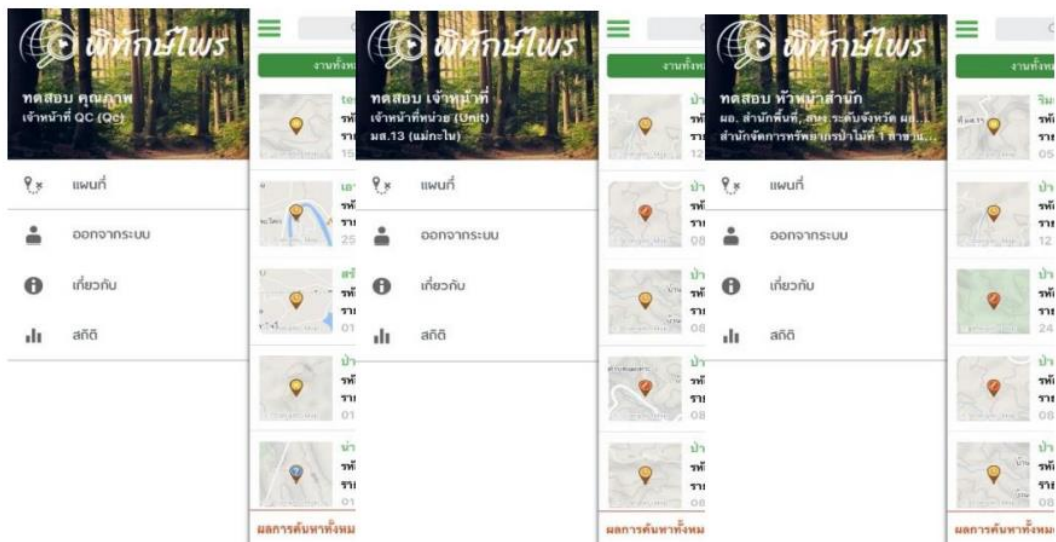
๑.๒ แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ ขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้ระบบปฏิบัติการค้นหาพื้นที่บุกรุกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (พีทกซ์ไฟร์) ผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ สามารถดาวน์โหลดได้มี ๒ ช่องทาง ได้แก่ ๑) สำหรับผู้ใช้งานในระบบ Android สามารถดาวน์โหลดได้ที่ Google Play Store และ ๒) สำหรับผู้ใช้งานในระบบ IOS สามารถดาวน์โหลดได้ที่ Apple App Store การ Login แบบฟอร์มลงชื่อเข้าใช้ระบบ (Login) เจ้าหน้าที่จะต้องกรอกชื่อผู้ใช้ (Username) และรหัสผ่าน(Password) และกดปุ่ม “เข้าสู่ระบบ” กรณีที่เจ้าหน้าที่เข้าสู่ระบบเป็นครั้งแรก ระบบจะให้สร้างรหัสผ่าน ๔ ตัว (๔-Digit PIN) เพื่อเพิ่มระดับการป้องกันในการเข้าสู่ระบบในครั้งถัดไป และเมื่อเจ้าหน้าที่ผ่าน

การสร้างรหัสผ่าน ๔ ตัวแล้ว ในการเข้าระบบครั้งต่อไปนั้นไม่จำเป็นต้องใส่ชื่อผู้ใช้และรหัสผ่านอีก เจ้าหน้าที่สามารถเข้าใช้ระบบได้โดยการกรอกรหัสผ่าน ๔ ตัว

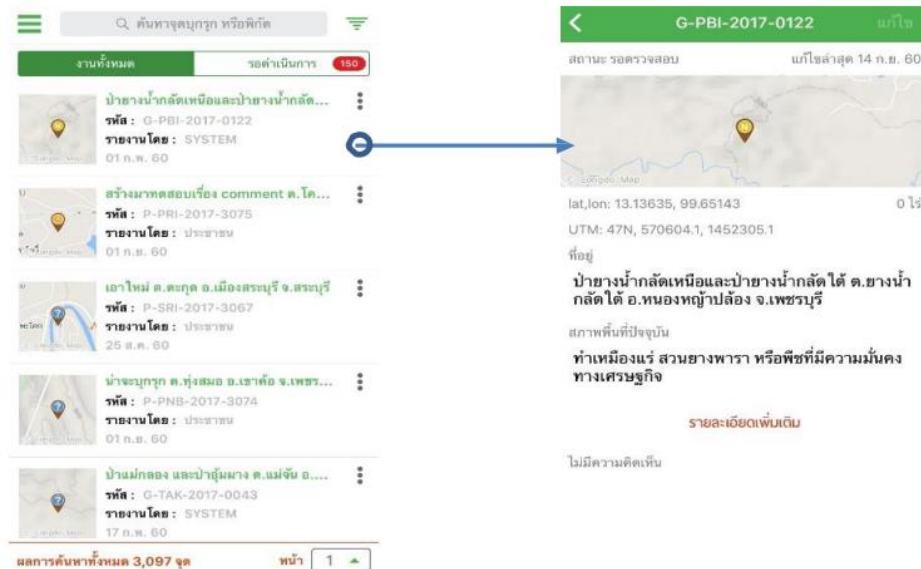
ที่มา : หน้าจอการเข้าสู่ระบบ (Login), ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

การแสดงผลชื่อและตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ เมื่อเจ้าหน้าที่ทำการเข้าสู่ระบบจะมีชื่อ, ตำแหน่ง, หน่วย หรือสังกัดแสดงในเมนูทางด้านซ้าย ซึ่งจะแสดงต่างกันตามตำแหน่งของแต่ละบุคคล ดังรูปตัวอย่าง (ภาพที่ ๓.๑๓)

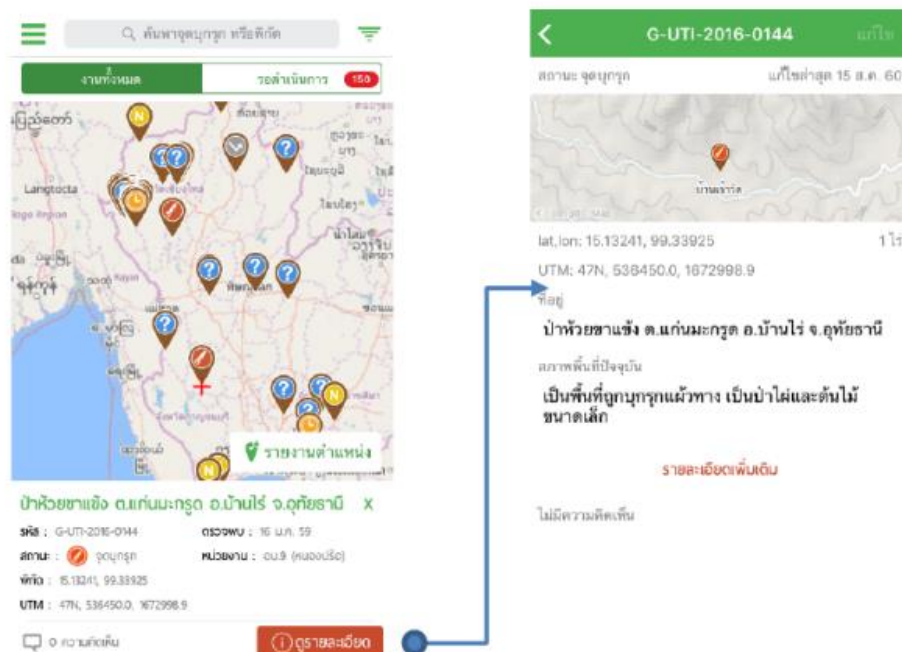

ที่มา : ตัวอย่างการแสดงผลชื่อและตำแหน่งเมื่อ Login, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

การดูข้อมูล ในการดูข้อมูลของจุดรายงานสถานะต่างๆ นั้นสามารถทำได้ ๒ แบบ ดังนี้
 - ในกรณีที่เป็นการหน้ารายการ หรือ List เจ้าหน้าที่สามารถกดที่แถวข้อมูลของจุดนั้นๆ เพื่อแสดงหน้าจอรายละเอียด

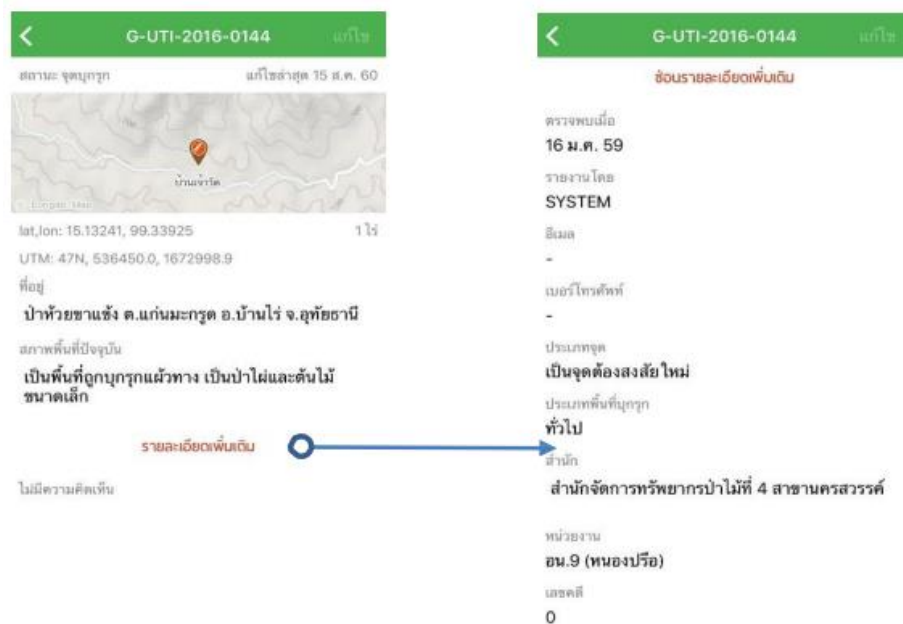

ที่มา : การดูข้อมูลจากหน้ารายการ, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)
 - ในกรณีที่เป็นการหน้าแผนที่ เจ้าหน้าที่สามารถกดที่หมุดและปุ่มดูรายละเอียดเพื่อแสดงหน้าจอรายละเอียด

ที่มา : การดูข้อมูลจากหน้าแผนที่, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

การดูรายละเอียดเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้โดยการกดที่ปุ่ม รายละเอียดเพิ่มเติมดัง

ที่มา : การดูรายละเอียดเพิ่มเติม, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

การดูความคิดเห็น (Comment) จะแสดงอยู่ด้านล่างรายละเอียดของแต่ละจุด ซึ่งถ้ามีรูปภาพ ผู้ใช้สามารถดูรูปภาพขนาดใหญ่ได้โดยการกดที่รูปภาพ และในกรณีที่มียหลายภาพจะสามารถเลื่อนภาพได้โดยการกดปุ่มลูกศรซ้ายหรือขวา

ที่มา : ความคิดเห็น, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

การรายงานจุดต้องสงสัย เจ้าหน้าที่ทดสอบคุณภาพ (QC) เป็นตำแหน่งพนักงานที่สามารถรายงานตำแหน่งจุดต้องสงสัยบุกรุกได้สามารถรายงานโดยการกดปุ่มในหน้าแผนที่ โดยหน้าจอรายงานตำแหน่งจุดบุกรุกจะแบ่งออกได้เป็น ๒ ส่วนใหญ่ๆ คือ แถบคำสั่ง ซึ่งประกอบด้วยชื่อ, ปุ่มปิด และปุ่มบันทึก และส่วนข้อมูลตำแหน่งจุดบุกรุก ซึ่งประกอบด้วย ภาพถ่าย ชื่อสถานที่ ที่อยู่ ละติจูด/ลองจิจูด ชื่อผู้ใช้งาน เบอร์โทรศัพท์ อีเมล และสภาพพื้นที่ปัจจุบัน โดยสามารถแนบรูปภาพได้ ๑ รูปและข้อมูลที่มีสัญลักษณ์* กำกับ นั่นคือ ข้อมูลที่จำเป็นต้องใส่ หากไม่ใส่จะไม่สามารถบันทึกได้และชื่อผู้ใช้งานจะถูกกำหนดเป็นของเจ้าหน้าที่ QC

1

2

รายงานตำแหน่ง บันทึก

รูปภาพบริเวณพื้นที่

เพิ่มภาพถ่าย

ชื่อสถานที่ *

ที่อยู่ *

เบอร์โทร, เบอร์โทร *

อีเมล *

ชื่อผู้ใช้งาน *

เบอร์โทร, เบอร์โทร *

อีเมล *

ชื่อผู้ใช้งาน *

เบอร์โทร, เบอร์โทร *

อีเมล *

ชื่อผู้ใช้งาน *

ที่มา : หน้าจอรายงานตำแหน่งจุดบุกรุกของเจ้าหน้าที่ QC, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

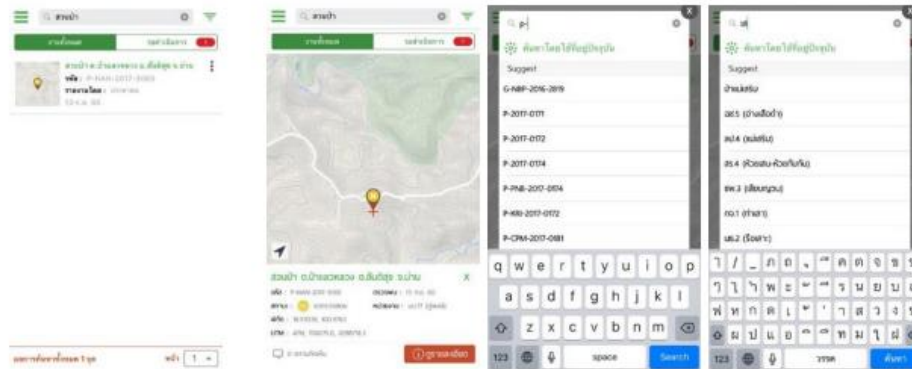
การค้นหาข้อมูล ในการค้นหาข้อมูลนั้นเจ้าหน้าที่ในแต่ละตำแหน่งจะมีสิทธิ์เห็นข้อมูลในสถานะที่ต่างกันออกไป

ตำแหน่งเจ้าหน้าที่	สถานะของข้อมูลที่สามารถเห็น
เจ้าหน้าที่ทดสอบคุณภาพ (QC)	?
หัวหน้าหน่วย (Unit Lead)	?
เจ้าหน้าที่หน่วย (Unit)	?
เจ้าหน้าที่สังกัด (Unit group)	?
ผู้บริหาร (Executive)	?
ผู้ดูแลระบบ (Administrator)	?
ผู้ดูแลระบบขั้นสูง (Webmaster)	?

ที่มา : สิทธิ์การเห็นสถานะของเจ้าหน้าที่แต่ละตำแหน่ง, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

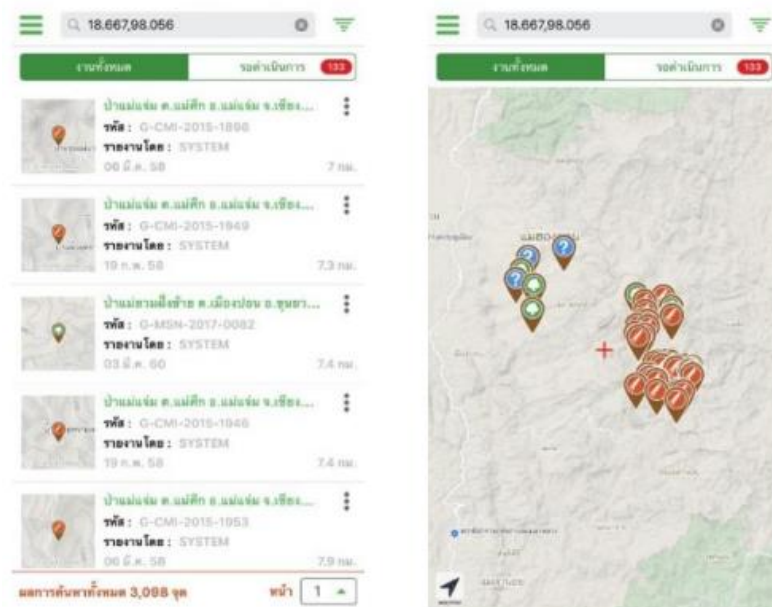
ดังนั้นเจ้าหน้าที่แต่ละคนจะสามารถค้นหาข้อมูลและเห็นข้อมูลต่างสถานะกันไป โดยการค้นหานี้จะสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ แบบ ดังนี้

๑) การค้นหาด้วยคำค้น หรือพิกัด ผู้ใช้สามารถค้นหาจุดบุกรุกในตำแหน่งต่างๆ โดยการพิมพ์ข้อมูลลงในกล่องข้อความแล้วกดปุ่ม “ค้นหา” โดยสามารถพิมพ์ชื่อจุด หรือรหัสเพื่อทำการค้นหาแล้วระบบจะแสดงรายการที่ใกล้เคียงให้ผู้ใช้เลือกได้ทันที

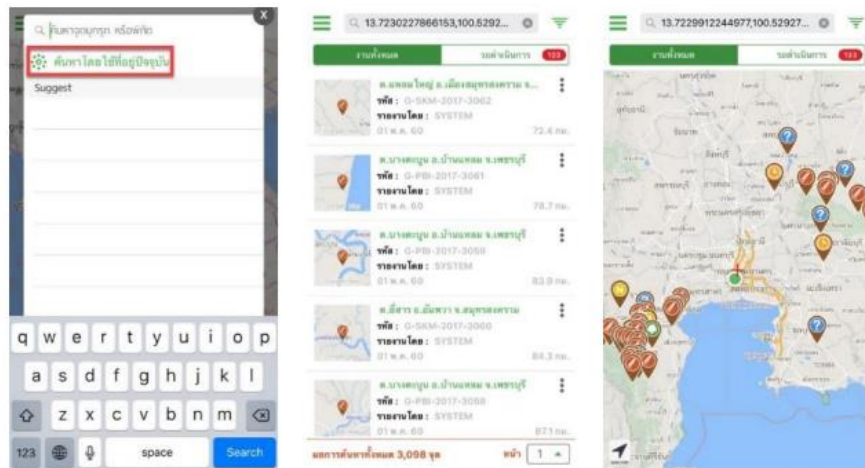
ที่มา : ตัวอย่างการค้นหาด้วยคำค้น และการค้นหาด้วยคำแนะนำ (Suggestion), ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

แต่ในกรณีที่ผู้ใช้ค้นหาโดยการพิมพ์พิกัดของจุดลงไป ระบบจะแสดงจุดบุกรุกใกล้เคียงพิกัดที่ค้นหาโดยจะเรียงลำดับจากใกล้ที่สุดจนถึงไกลที่สุดดังรูปต่อไปนี้โดยระยะทางจะแสดงมุมขวาล่างในช่องข้อมูลของแต่ละจุดในหน้าแสดงรายการ

ที่มา : ตัวอย่างการค้นหาด้วยพิกัด, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

๒) การค้นหาด้วยตำแหน่งปัจจุบัน จะสามารถใช้ได้ก็ต่อเมื่อผู้ใช้เปิด Location service บนอุปกรณ์ สามารถใช้การค้นหาส่วนนี้โดยการกดที่กล่องข้อความค้นหา แล้วกดปุ่ม “ค้นหา โดยใช้ที่อยู่ปัจจุบัน” ระบบจะแสดงจุดบุกรุกข้างเคียงแล้วเรียงลำดับระยะทางห่างจากตำแหน่ง ปัจจุบันของผู้ใช้จากใกล้ที่สุดไปถึงไกลที่สุด

ที่มา : ตำแหน่งปุ่มค้นหาโดยใช้ที่อยู่ปัจจุบันและตัวอย่างการค้นหา, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

๓) การค้นหาด้วยตัวกรอง (Filter Search) ปุ่มตัวกรอง หรือ Filter Search จะอยู่บริเวณมุมขวาบนของหน้าจอหลัก ใช้ในกรณีที่ผู้ใช้ต้องการเพิ่มเงื่อนไขในการค้นหา เช่น ค้นหาตามจังหวัด ค้นหาตามสำนัก หรือ ค้นหาตามช่วงเวลา และผู้ใช้สามารถล้างข้อมูลที่เลือกไว้โดยกดปุ่ม “ล้าง” ที่มุมขวาบน โดยในแต่ละตำแหน่งของเจ้าหน้าที่จะเลือกเงื่อนไขได้แตกต่างกันตามสิทธิในการดูสถานะจุดบุกรุกและพื้นที่ที่สังกัด

ที่มา : หน้าจอการตั้งค่าค้นหาด้วยตัวกรอง, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

การแจ้งความคืบหน้า (Add Comment) เจ้าหน้าที่ทุกตำแหน่งสามารถเพิ่มหรือแสดงความคิดเห็นได้ ยกเว้นเจ้าหน้าที่ทดสอบคุณภาพ (QC) ที่ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้สำหรับการแสดงความคิดเห็นนั้นแบ่งออกเป็นส่วนใหญ่ๆ ๒ ส่วน ดังนี้ การอัปโหลดรูปภาพ เจ้าหน้าที่สามารถแนบไฟล์รูปภาพเพื่อประกอบการแสดงความคิดเห็นได้โดยไม่จำกัดจำนวนรูป และการกรอกความคิดเห็นเจ้าหน้าที่สามารถกรอกรายละเอียดความคิดเห็นลงในกล่องข้อความแล้วบันทึกได้ด้วยการกด ปุ่ม “ส่ง”

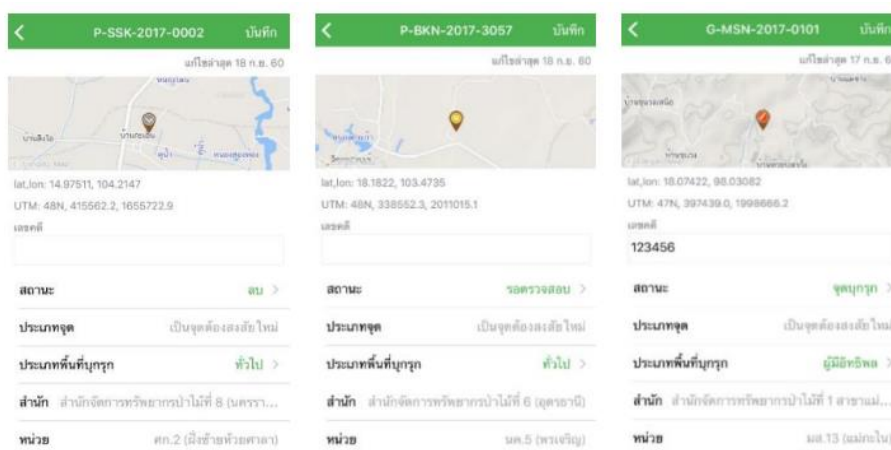
ที่มา : การแสดงความคิดเห็น, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

สำหรับการแก้ไขข้อมูล ในการแก้ไขข้อมูลนั้นเจ้าหน้าที่ในแต่ละตำแหน่งจะมีสิทธิ์แก้ไขข้อมูลในสถานะที่ต่างกันออกไปตามภาพ

ตำแหน่งเจ้าหน้าที่	สถานะที่สามารถแก้ไข
เจ้าหน้าที่ทดสอบคุณภาพ (QC)	
หัวหน้าหน่วย (Unit Lead)	
เจ้าหน้าที่หน่วย (Unit)	
เจ้าหน้าที่สังกัด (Unit group)	
ผู้บริหาร (Executive)	
ผู้ดูแลระบบ (Administrator)	
ผู้ดูแลระบบขั้นสูง (Webmaster)	

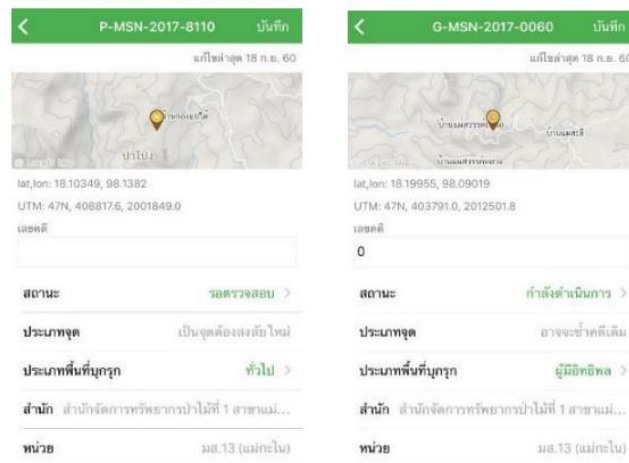
ที่มา : สิทธิ์การแก้ไขสถานะของเจ้าหน้าที่แต่ละตำแหน่ง, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

จุดบุงกรุกสถานะรอตรวจสอบและกำลังดำเนินการจะสามารถแก้ไขได้แค่ประเภทพื้นที่บุงกรุกและเลข
คดียกเว้นเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดูแลระบบ (Administrator) หรือผู้ดูแลระบบขั้นสูง (Webmaster) ที่สามารถแก้ไข
สถานะได้ทุกสถานะของจุดบุงกรุกและหัวหน้าหน่วย (Unit Lead) ที่สามารถเปลี่ยนสถานะของจุดรอตรวจสอบ
เป็นกำลังดำเนินการ และกำลังดำเนินการเป็นจุดบุงกรุกหรือไม่บุงกรุกได้

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

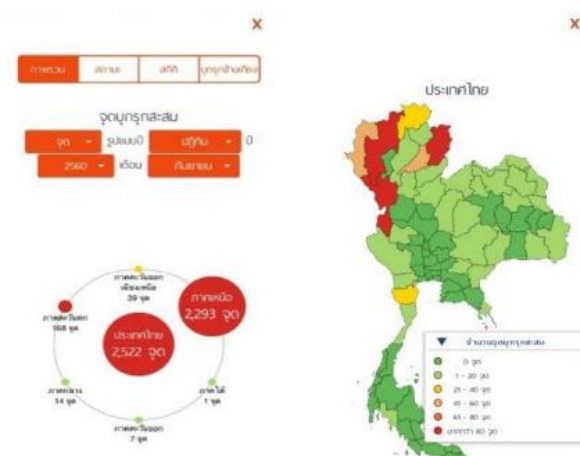
๑๑๔

ที่มา : หน้าจอการแก้ไขของหัวหน้าหน่วย (Unit Lead), ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

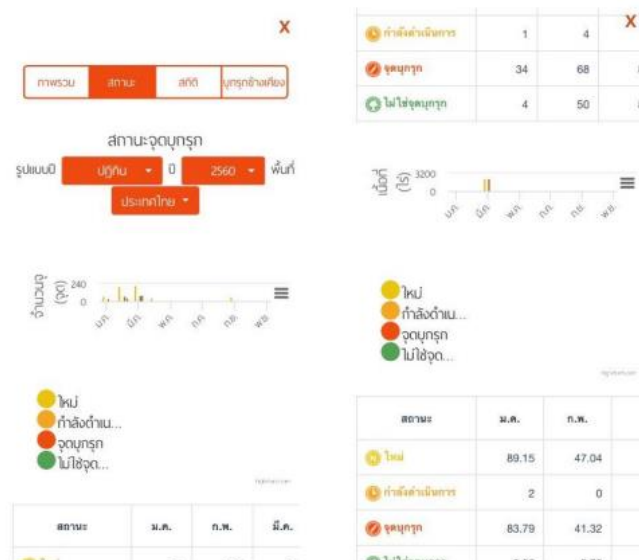
สำหรับการดูสถิติ ในส่วนของข้อมูลสถิตินั้นเจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าดูข้อมูลในส่วนนี้ได้ทุกตำแหน่ง ซึ่งจะมีรายละเอียดแยกออกเป็นหลายส่วนประกอบด้วย ๑) ภาพรวมของจุดบุกรุกสะสมทั่วประเทศไทย ๒) สถานะ ซึ่งเป็นการแสดงข้อมูลสถานะต่างๆ ของจุดบุกรุกในรูปแบบแผนภูมิแท่งจำนวนจุดและเนื้อที่ และ ๓) สถิติของจำนวนจุดบุกรุกในแต่ละส่วนของประเทศ

(๑) ภาพรวม ในส่วนนี้จะแสดงข้อมูลภาพรวมของจุดบุกรุกสะสมทั่วประเทศไทย ซึ่งผู้ใช้สามารถเลือกดูข้อมูลได้ตามต้องการโดยการเปลี่ยนการตั้งค่าเช่น จุดหรือเนื้อที่ หรือรูปแบบปี ข้อมูลจะถูกแสดงเป็นแผนภาพวงกลมและแผนที่ประเทศไทย

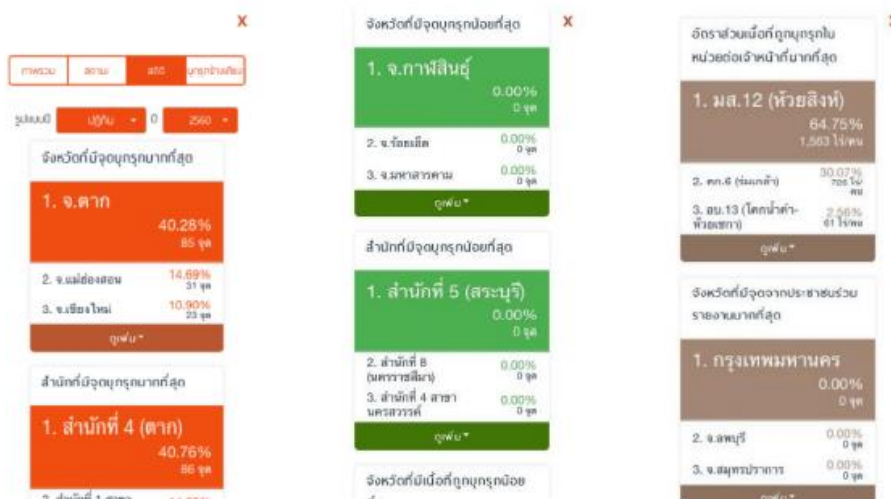
ที่มา : หน้าจอแสดงภาพรวมสถิติของจุดบุกรุก, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

(๒) สถานะ ในส่วนสถานะนั้นเป็นการแสดงข้อมูลสถานะต่างๆ ของจุดบุงรุกลงในรูปแบบแผนภูมิแท่งจำนวนจุดและเนื้อที่ ซึ่งผู้ใช้สามารถกำหนดรูปแบบปี, ปี หรือเงื่อนไขพื้นที่ได้

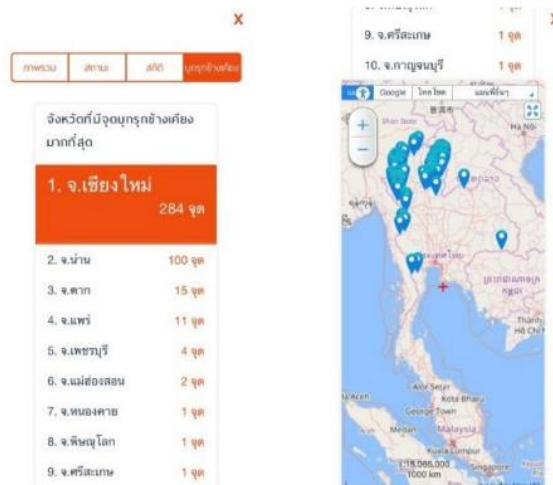
ที่มา : หน้าจอแสดงสถิติสถานะของจุดบุงรุกลง, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

(๓) สถิติในแถบสถิติจะเป็นการแสดงผลของจำนวนจุดบุงรุกลงในแต่ละส่วนของประเทศเช่น จังหวัดที่มีจุดบุงรุกลงมากที่สุด, สำนักที่มีจุดบุงรุกลงน้อยที่สุด หรือค่าเฉลี่ยของจุดบุงรุกลงสะสม เป็นต้น

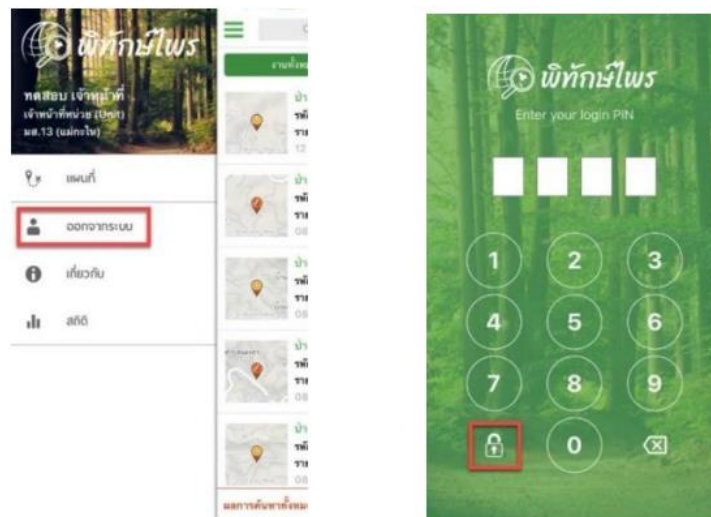
ที่มา : หน้าจอแสดงสถิติของจุดบุงรุกลง, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

แถบบุกรุกข้างเคียง หากมีการบุกรุกข้างเคียงจะแสดงข้อมูลจุดบุกรุกข้างเคียงในแต่ละจังหวัดในรูปแบบสถิติและแผนที่ โดยจะเรียงลำดับจากจังหวัดที่มีจุดบุกรุกข้างเคียงมากที่สุดลงไป รวมถึงแสดงจำนวนของจุดบุกรุกข้างเคียงในแต่ละจังหวัด หน้าจอแสดงสถิติจุดบุกรุกข้างเคียง

ที่มา : หน้าจอแสดงสถิติจุดบุกรุกข้างเคียง, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

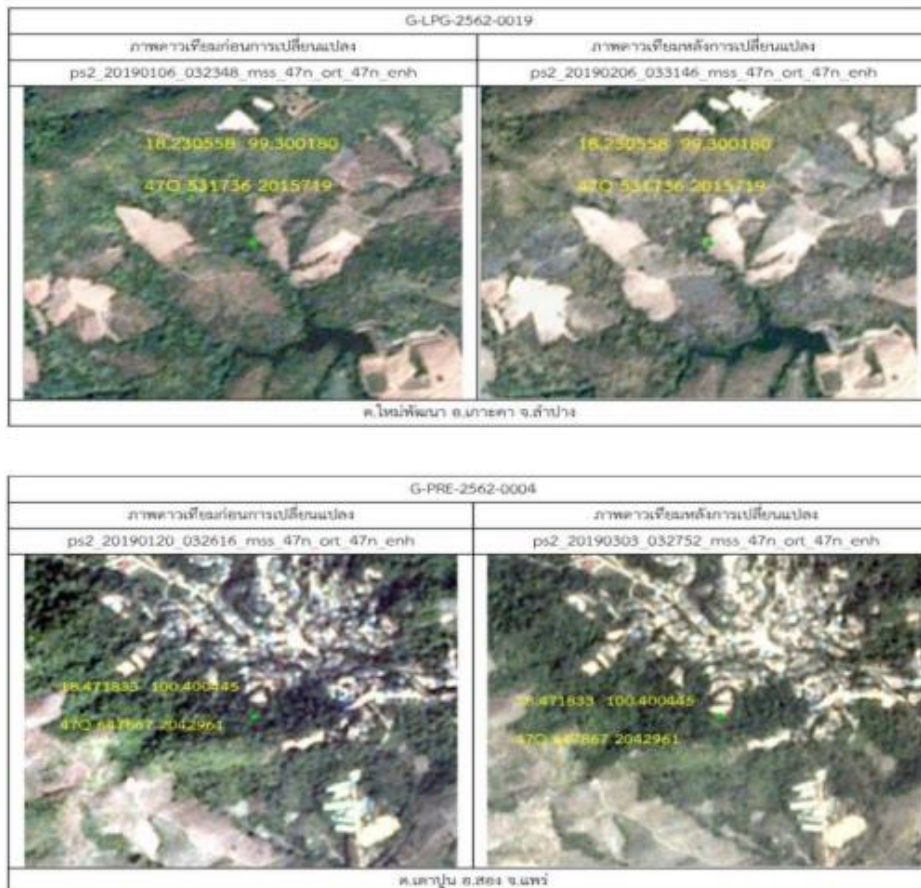
สำหรับการออกจากระบบ (Logout) ของเจ้าหน้าที่นั้นสามารถทำได้ ๒ วิธีคือการกดปุ่ม “ออกจากระบบ” บนแถบเมนูด้านซ้ายและการกดปุ่มรูปแม่กุญแจบนหน้าจอกรอกรหัส ๔ ตัว (PIN) ก่อนการเข้าใช้แอปพลิเคชัน

ที่มา : หน้าจอแสดงปุ่มออกจากระบบ, ดัดแปลงจาก สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (๒๕๖๐)

ส่วนการรายงานผลจากระบบการตรวจสอบระบบปฏิบัติการค้นหาพื้นที่บุกรุกด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ระบบพิทักษ์ไพร)

จุดเข้าใหม่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ (ระบบพิทักษ์ไพร) มีจุดเข้าใหม่จำนวน ๒ จุด รายละเอียด

ที่มา: ภาพเปรียบเทียบภาพถ่ายดาวเทียมใน ๒ ช่วงเวลาในพื้นที่เดียวกัน, กรมป่าไม้(๒๕๖๐)

๒. การป้องกันรักษาป่าและการจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้โดยใช้ระบบเครือข่ายต่อต้านการกระทำผิดต่อทรัพยากรป่าไม้ NCAPS (Network Centric Anti-Poaching System)

NCAPS คือ การนำเทคโนโลยี “ระบบกล้องเอนแคป” มาใช้โดยติดตั้งชุดกล้องเอนแคปไว้ตามจุดเสี่ยงต่างๆ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หรือพื้นที่ป่าที่เสี่ยงต่อการถูกบุกรุกทำลาย ซึ่งแต่ละจุดที่ตั้งกล้องนั้นอาศัยฐานข้อมูลภัยคุกคามจากการลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (SMART PATROL) เมื่อกล้องเอนแคปถ่ายภาพได้ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่าหรือคน ระบบจะส่งภาพแจ้งเตือนมายังระบบเครือข่ายศูนย์กลางเจ้าหน้าที่ก็จะทำการตรวจสอบหากพบว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ก็จะเข้าสู่กระบวนการจับกุมดำเนินคดี กล้องเอนแคปเป็นเทคโนโลยีใหม่สามารถตรวจเฝ้าระวังได้ แบบเรียลไทม์เสมือนเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ ซึ่งหากเราใช้เจ้าหน้าที่อาจจะไม่รู้เลยว่าพวกตัดไม้จะมาเวลาไหน แต่สำหรับกล้องเอนแคปจะทำงานตลอดเวลา เมื่อเจ้าหน้าที่เห็นสัญญาณจากกล้องที่ส่งมาในโทรศัพท์เคลื่อนที่ก็สามารถจัดกำลังชุดเคลื่อนที่เร็วเข้าถึงจุดที่เจอและจับกุมได้ทันถ่วงทีและจากสถานการณ์การลักลอบตัดไม้มีค่าในพื้นที่ป่าโดยเฉพาะไม้พะยูนมีความรุนแรงและเพิ่มขึ้น สาเหตุมาจากความต้องการของตลาดต่างประเทศที่นิยมใช้ไม้

ชนิดดังกล่าว ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด ต้องทำงานอย่างหนัก ในการดูแลลาดตระเวนพื้นที่ป่าที่มีขนาดใหญ่ และมีอัตรากำลังอยู่อย่างจำกัด ทำให้การลาดตระเวนพื้นที่ป่าได้ไม่ทั่วถึง อีกทั้งในเวลากลางคืนต้องเสี่ยงอันตราย เมื่อมีการปะทะกันระหว่างผู้ทำไม้ ซึ่งบางครั้งเจ้าหน้าที่ต้องได้รับบาดเจ็บหรือสูญเสียชีวิต ดังนั้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ล่อแหลมหรือสุ่มเสี่ยงในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ (มูลนิธิสืบ , ๒๕๖๑) ทำให้กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ทดลองนำระบบเครือข่ายต่อต้านการกระทำผิดต่อทรัพยากรป่าไม้ NCAP (Network Centric Anti-Poaching System) มาทดลองใช้ โดยการนำกล้องดักถ่ายอัตโนมัติ Camera Trap แบบเรียลไทม์ (ภาพที่ ๓.๓๕) มาใช้ร่วมกับเครือข่ายโทรศัพท์ แล้วนำไปติดตั้งบนต้นไม้หรือตามเส้นทางในป่าที่คาดว่าผู้ลักลอบตัดไม้จะเดินผ่านเพื่อไปทำไม้ เมื่อผู้ลักลอบตัดไม้เคลื่อนที่ผ่านกล้องดักถ่ายซึ่งมีระบบเซนเซอร์จะจับวัตถุที่เคลื่อนที่ผ่านด้วยระบบอินฟราเรดแบบไม่มีแสงแฟลชขณะทำงาน แล้วจะส่งข้อมูลภาพผ่านระบบเครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์ไปยังเซิร์ฟเวอร์ออนไลน์ที่จัดเก็บข้อมูลแล้วส่งต่อเข้าโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา ทำให้เจ้าหน้าที่ทราบความเคลื่อนไหวการเข้าไปลักลอบตัดไม้ และวางแผนติดตามจับกุมผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมาย

ที่มา : ลักษณะของกล้อง NCAP, ภาพโดย : เฉลิมเกียรติ (๒๕๖๒)

ขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการติดตั้งกล้องดักถ่ายภาพในระบบ NCAPS ติดตามการกระทำผิดการลักลอบทำไม้ มีรายละเอียด ดังนี้ต้องมีการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่เริ่มตั้งแต่การเรียนรู้การทำงานของระบบ NCAPS ประสิทธิภาพและข้อจำกัดของกล้องดักถ่ายภาพในระบบ NCAPS รูปแบบและวิธีการติดตั้ง รวมถึงการคำนวณระยะทางและเวลาในการเข้าปฏิบัติงานโดยการให้เจ้าหน้าที่สำรวจและประเมินพื้นที่ซึ่งอาจเป็นจุดล่อแหลมของกลุ่มลักลอบตัดไม้ที่จะเข้ามากระทำผิดในพื้นที่ป่า รวมถึงเส้นทางในการลำเลียงหรือชักลากไม้ลักษณะภูมิประเทศ จุดที่มีเครือข่ายสัญญาณโทรศัพท์เพื่อกำหนดตำแหน่งติดตั้งกล้องดักถ่ายภาพ พร้อมมอบหมายให้ชุดปฏิบัติการเป็นผู้เข้าดำเนินการติดตั้ง เพื่อให้คุ้นเคยเส้นทางและเข้าถึงพื้นที่ได้โดยเร็วเมื่อมีการแจ้งเตือนจากระบบ NCAPS

ข้อควรปฏิบัติสำหรับการติดตั้งกล้องดักถ่ายภาพในระบบ NCAPS

๑) เลือกตำแหน่งที่ติดตั้งมุกกล้องให้เหมาะสม และควรติดตั้งไว้บนที่สูงมีการพรางอุปกรณ์ตามสภาพแวดล้อม

๒) หลีกเลี่ยงจุดที่จะมีการเปลี่ยนแปลงของแสงและเงา กิ่งไม้ ต้นไม้ หากเมื่อมีลมพัดจะทำให้เงาของต้นไม้โยกหรือขยับเพราะเซนเซอร์กล้องดักถ่ายภาพจะทำงานและจะส่งข้อมูลภาพตลอดเวลาที่มีการโยกหรือขยับของเงา

๓) คำนวณเวลาจากที่ตั้งถึงจุดหมายไว้ล่วงหน้า และหาเส้นทางสำรอง บางกรณีอาจมีการต้องเผื่อระวังใกล้จุดติดตั้งกล้อง

๔) ควรหาตำแหน่งที่ติดตั้งกล้องสำรองไว้เพราะต้องมีการย้ายตำแหน่งอยู่เสมอ

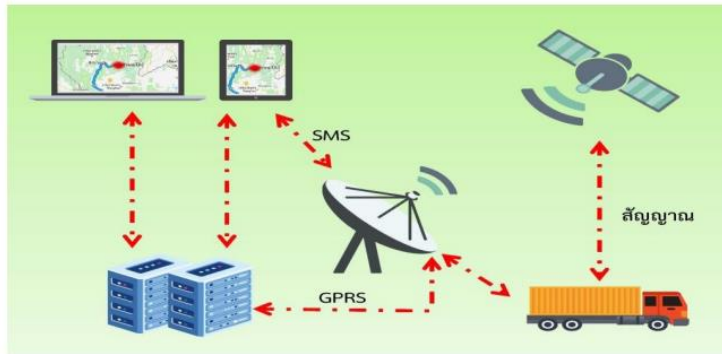
๕) ควรกำหนดช่วงเวลาการบำรุงรักษาอุปกรณ์ตามรอบ เช่น ในทุก ๑๕ วันต้องมีการเปลี่ยนถ่านและใส่สารดูดความชื้น หากเกิดอาการผิดปกติให้นำอุปกรณ์ออกมาแก้ไขทันที

๓. การประยุกต์ใช้ GPS Tracking ติดตามการกระทำผิดการลักลอบทำไม้

GPS tracking คือ การระบุตำแหน่งของวัตถุผ่านระบบระบุตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System: GPS) ซึ่งใช้เพื่อติดตามและระบุตำแหน่งของวัตถุนั้น ๆ จากระยะไกล โดยเทคโนโลยี GPS tracking นี้สามารถระบุได้ครอบคลุมถึงพิกัดภูมิศาสตร์ ละติจูด, ลองจิจูด, ความเร็ว บนภาคพื้น ทิศทางและเส้นทางการเคลื่อนที่ของวัตถุนั้น ๆ ที่เราติดตาม เจพีเอสเป็นเทคโนโลยีทางด้านดาวเทียมที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเพื่อตอบสนองการใช้งานในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีทางด้านนี้ได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมเพิ่มมากขึ้น โดยสังเกตได้จากการออกผลิตภัณฑ์การใช้งานหลากหลายรูปแบบ ทั้งการใช้งานในลักษณะกลางแจ้ง (Outdoor) เพื่อการสำรวจผจญภัย (Adventure) หรือการใช้งานเพื่อกำหนดเส้นทางคมนาคมในเมือง เป็นต้น ในทางป่าไม้นั้น กรมป่าไม้เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่น่าเอาเทคโนโลยีด้านนี้มาประยุกต์ใช้ในการป้องกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่า ไม้ของชาติ เนื่องจากต้องปฏิบัติงานในหลายลักษณะเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่า อาทิ การตรวจลาดตระเวน การจัดเก็บตำแหน่งข้อมูลทางป่าไม้ การปฏิบัติงานดับไฟป่า และการตรวจติดตามไม้ของกลางเพื่อติดตามขยายผลของกลุ่มทุน หรือกลุ่มขบวนการค้าไม้ข้ามชาติ เช่น เมื่อเจ้าหน้าที่จับตัวผู้กระทำความผิดได้แล้วก็จะสืบสวนสอบสวนขยายผลไม่ถึงผู้บงการอยู่เบื้องหลังตลอดจนโกดังรวบรวมไม้ หรือโรงงานแปรรูปไม้ เพื่อเตรียมในการลักลอบไปขายยังต่างประเทศ (Prosoft GPS, ๒๕๖๒) ดังนั้นเพื่อให้การทำงานของเจ้าหน้าที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในการติดตามและหยุดยั้งการ ลักลอบทำไม้ของกลุ่มขบวนการค้าไม้ข้ามชาติ จึงได้นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้โดยนำเอา GPS Tracking มาใช้ในการติดตามและหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ติดตามการเคลื่อนที่ของวัตถุ โดยใช้สัญญาณดาวเทียม GPS ผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งสามารถแสดงบนายได้นานสูงสุด ๖๐ วัน สามารถแจ้งเตือนเมื่อมีการขยับหรือเคลื่อนที่ สามารถบันทึกเส้นทางความเร็วในการเคลื่อนที่ด้วย GPS Tracking ที่มีขนาดเล็กและสามารถดัดแปลงบางส่วนไปติดซุกซ่อนไว้ในเนื้อไม้ที่ถูกลักลอบตัด เพื่อติดตามตำแหน่งของไม้เมื่อผู้ลักลอบนำเคลื่อนย้ายไม้ไปยังจุดหมาย และในระหว่างทางการเคลื่อนที่ของไม้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบจากพิกัดของ GPS Tracking จนถึงที่หมายซึ่งอาจเป็นโกดังรวบรวมไม้หรือโรงงานแปรรูปไม้

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

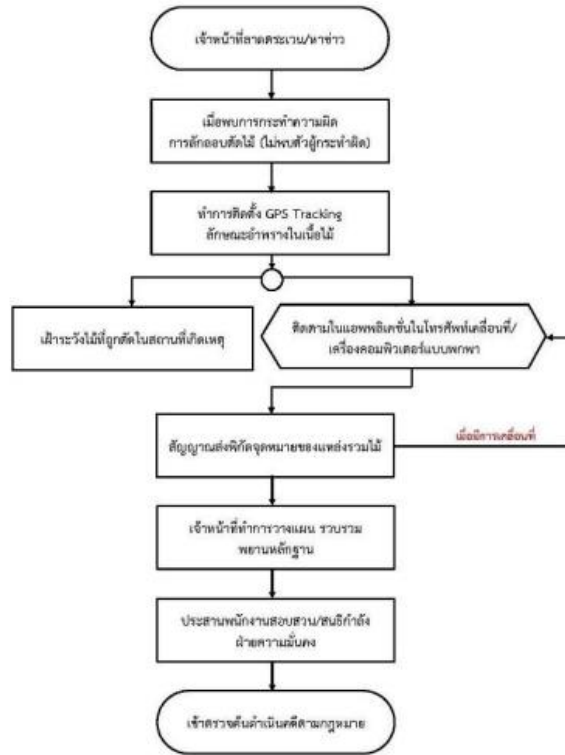
ที่มา : หลักการทำงานของระบบ GPS tracking ในการติดตามวัตถุ, ภาพโดย : เฉลิมเกียรติ (๒๕๖๒)

ขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้ GPS Tracking ติดตามการกระทำผิด การลักลอบทำไม้มีรายละเอียด ดังนี้

- ๑) เมื่อเจ้าหน้าที่ลาดตระเวนตรวจพบการกระทำความผิดลักลอบตัดไม้หรือแปรรูปไม้ในป่าซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบโดยไม่พบตัวผู้กระทำความผิด และคาดว่าผู้กระทำความผิดจะกลับมาลักลอบขนย้ายไม้
- ๒) ให้เจ้าหน้าที่ทำการติดตั้ง GPS Tracking ในเนื้อไม้ โดยการเจาะหรือสับฝังลงไปเนื้อไม้ โดยอำพรางไม่ให้ผู้ลักลอบตัดไม้ตรวจพบ
- ๓) ให้เจ้าหน้าที่ทำการเฝ้าระวังและติดตามการลักลอบขนไม้ที่ติดตั้ง GPS Tracking ทั้งในพื้นที่ และจากแอปพลิเคชันที่ติดตั้งในโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา
- ๔) เมื่อผู้กระทำความผิดมีการขนย้ายไม้เคลื่อนที่ไม้ออกจากที่เกิดเหตุสัญญาณ GPS Tracking จะส่งสัญญาณมายังโทรศัพท์เคลื่อนที่ของเจ้าหน้าที่ พร้อมทั้งให้เจ้าหน้าที่ติดตามการเคลื่อนที่ของ GPS Tracking
- ๕) เมื่อผู้กระทำความผิดขนย้ายไม้มาถึงปลายทางสัญญาณ GPS Tracking จะหยุดการเคลื่อนที่ทำให้ทราบพิกัดตำแหน่งของจุดหมายที่รวมไม้
- ๖) ให้เจ้าหน้าที่ทำการวางแผน รวบรวมพยานหลักฐาน ประสานพนักงานสอบสวน และสนธิกำลังฝ่ายความมั่นคงเข้าตรวจค้นดำเนินคดีตามกฎหมาย

ที่มา : ขั้นตอนการใช้ GPS Tracking ติดตามการกระทำผิดการลักลอบทำไม้, ภาพโดย : เฉลิมเกียรติ (๒๕๖๒)

ภาพแสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานในการใช้ GPS Tracking ติดตามการกระทำผิดการลักลอบทำไม้
ที่มา : เฉลิมเกียรติ (๒๕๖๒)

๔. ระบบสำรวจทรัพยากรป่าไม้ (โดรน)

ระบบสำรวจพื้นที่ป่าไม้ ทันสมัยในแบบเทคโนโลยีในการบินสำรวจภาพถ่ายทางอากาศ (UAV: Unmanned Aerial Vehicle) หรืออากาศยานไร้คนขับ (Drone) ได้ถูกคิดค้นขึ้นมาสำหรับให้บินสำรวจพื้นที่ หรือปฏิบัติการในพื้นที่เสี่ยงอันตราย ทั้งยังสามารถเข้าถึงพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างรวดเร็วกว่าใช้คนจริง และเก็บภาพสถานการณ์จริงพร้อมพิกัดตำแหน่งของพื้นที่ได้ นำมาประกอบรายงานร่วมกับงานลาดตระเวนได้

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๕. Forest4Thai

เป็นแอปพลิเคชันในการตรวจสอบแนวเขตพื้นที่และข้อมูลป่าสงวนแห่งชาติ แจ้งเบาะแส/ร้องเรียน และค้นหาที่ตั้งของหน่วยงานกรมป่าไม้พร้อมเบอร์โทรที่สามารถติดต่อได้ ทำให้ผู้ใช้สามารถตรวจสอบพื้นที่เบื้องต้นได้ว่าตำแหน่งที่ระบุอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนหรือไม่ รวมถึงเมื่อพบเหตุการณ์การกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการบุกรุกพื้นที่ป่า การลักลอบตัดไม้ การขนไม้ผิดกฎหมาย การเกิดไฟป่า ผู้ใช้ก็สามารถแจ้งเหตุ/ร้องเรียนผ่านแอปพลิเคชันได้โดยตรง พร้อมแนบภาพถ่ายขณะเกิดเหตุ รวมถึงพิกัดตำแหน่งได้อีกด้วย

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

๑. Smart Patrol

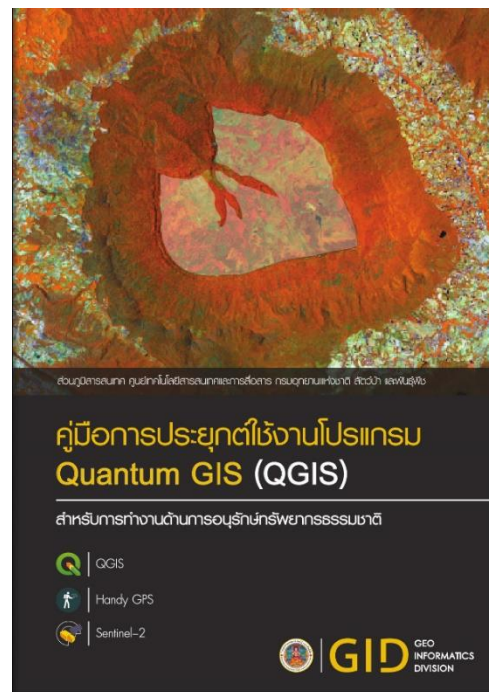

การลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (Smart Patrol) คือ ระบบการลาดตระเวนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างเป็นระบบ เพิ่มศักยภาพในการป้องกัน ปรามปราม และจัดการพื้นที่ โดยการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อวางแผนลาดตระเวน การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ ประมวลผลในมาตรฐานเดียวกันทุกที่

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๒. คู่มือการประยุกต์ใช้งานโปรแกรม Quantum GIS (QGIS)

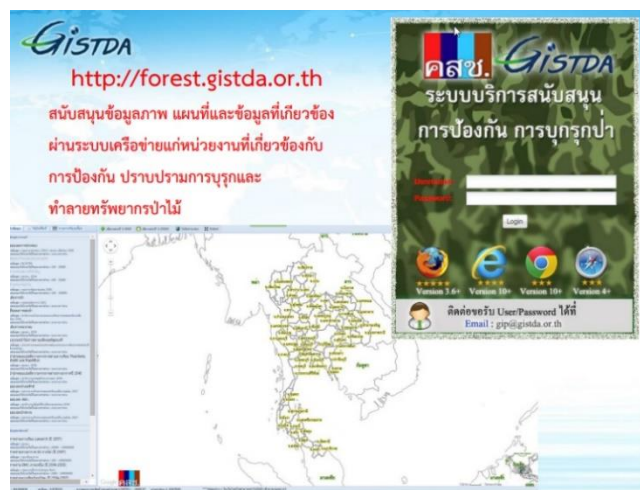

QGIS เป็นโปรแกรมสำเร็จรูปมืออาชีพที่สร้างขึ้นจากหลักการของซอฟต์แวร์ฟรีและเปิดเผยรหัสการพัฒนา (Open Source Software) QGIS เป็นโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่เป็นมิตรต่อผู้ใช้มีการจดทะเบียนภายใต้สัญญาอนุญาตสาธารณะทั่วไป (General Public License) GNU

QGIS เป็นโครงการอย่างเป็นทางการของ Open Source Geospatial Foundation (OSGeo) ซึ่งออกแบบมาให้สามารถใช้งานได้บนระบบปฏิบัติการ Linux Unix Mac OSX Windows และ Android สามารถสนับสนุนการทำงานกับข้อมูลหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูล Vector ข้อมูล Raster และข้อมูลในรูปแบบของฐานข้อมูล (Database) สามารถนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้

สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) : สทอภ.

๑. Gistda

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๓.๕.๒ การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศในการตรวจสอบการทุจริตเกี่ยวกับการออกเอกสารสิทธิที่ดิน

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ มาช่วยสนับสนุนภารกิจของเจ้าหน้าที่ในการทำงานด้านปราบปราม เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ชัดเจนโดยเฉพาะในการตรวจสอบติดตามสภาพปัญหาด้านการบุกรุกเข้าทำประโยชน์และครอบครองที่ดินของรัฐโดยมิชอบ โดยนำข้อมูลแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศหรือข้อมูลภาพจากดาวเทียมรายละเอียดสูง ในหลายช่วงปี พ.ศ. ซึ่งมีความคมชัดสามารถมองเห็นรายละเอียดของวัตถุที่ปรากฏบนภาพได้อย่างชัดเจน มาทำการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้วยการอ่าน แปล ตีความ และวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศด้วยสายตา และนำข้อมูลเข้าสู่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการซ้อนทับกับข้อมูลขอบเขตการถือครองที่ดินในพื้นที่เป้าหมาย โดยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของรูปแผนที่และพื้นที่ที่เกิดกรณีพิพาทขึ้น เพื่อใช้ในการติดตามสภาพปัญหาด้านการบุกรุกครอบครองสาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยมิชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งดำเนินการตรวจสอบผลการอ่าน แปล ตีความ ประกอบการออกสำรวจภาคสนามด้วยการรังวัดตรวจสอบพิกัดตำแหน่งของแปลงที่ดินด้วยเครื่องมือ GPS ที่มีความละเอียดถูกต้องแม่นยำสูง เพื่อพิสูจน์ถึงความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูลแผนที่และรูปแปลงที่ดินมาว่าอยู่ในระดับใด อีกทั้งยังเป็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปพิสูจน์ตามขั้นตอนของกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนผังขั้นตอนวิธีการดำเนินงานด้านภูมิสารสนเทศ

แผนผังขั้นตอนวิธีการดำเนินงานด้านภูมิสารสนเทศของคณะทำงานอ่าน แปล ตีความ วิเคราะห์ข้อมูลภูมิสารสนเทศ และสำรวจสภาพพื้นที่

การดำเนินการ

๑. การสร้างระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ

ความเป็นมา

กรมที่ดินได้ผลิตระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศระบบ ยู ที เอ็ม ใช้สำหรับการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินให้แก่ประชาชนในโครงการพัฒนากรรมที่ดิน และเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ และใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (สปร.) สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมธนารักษ์ สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นต้น

ความสำคัญของระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ

ระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหนึ่งในเครื่องมือชิ้นสำคัญที่ใช้ในกระบวนการออกโฉนด เนื่องจากเป็นภาพแสดงพื้นที่ที่ทำการรังวัดออกโฉนด เพื่อใช้แสดงขอบเขตรูปแปลงที่ดิน และตำแหน่งหมุด

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

รังวัดรูปแปลงที่ดิน ดังนั้นระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ จึงต้องมีความละเอียดถูกต้องสูง เพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดในการระบุตำแหน่งและกำหนดขอบเขตแปลงที่ดินของประชาชนแต่ละราย

ชนิดของระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ

ระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศที่ใช้ในราชการกรมที่ดิน แบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ

- ๑) ระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ มาตราส่วน ๑ : ๔,๐๐๐ ครอบคลุมพื้นที่ในเขตชนบท
- ๒) ระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ มาตราส่วน ๑ : ๑,๐๐๐ ครอบคลุมพื้นที่ในเขตชุมชน มุ่งเน้นบริเวณพื้นที่ที่มีการทำประโยชน์ ซึ่งเป็นที่ราบอยู่นอกเขตพื้นที่

กระบวนการสร้างระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ

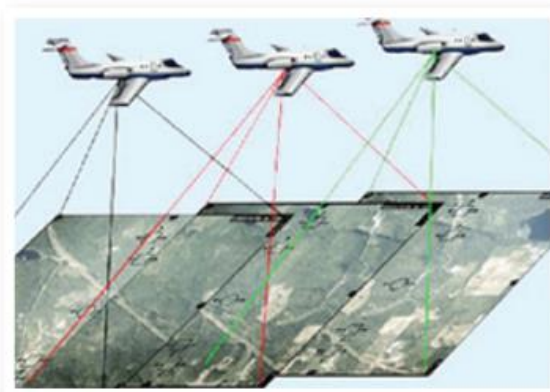
- ๑) การบินถ่ายภาพทางอากาศ

ในอดีตมีการบินถ่ายภาพทางอากาศเพื่อให้ได้ฟิล์มต้นฉบับสำหรับนำมาอัดเป็น DIAPOSITIVE FILM ขนาด ๙x๙ นิ้ว เพื่อนำมาใช้จัดสร้างระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศต่อไป

ปัจจุบันในการบินถ่ายภาพทางอากาศจะได้ภาพถ่ายทางอากาศในรูปแบบของไฟล์ดิจิทัล เพื่อนำมาใช้จัดสร้างระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศต่อไป

- ๒) การทำโครงข่ายสามเหลี่ยมทางอากาศเป็นกระบวนการขยายจุดบังคับภาพบนภาพถ่ายทางอากาศ ซึ่งโยงยึดจากจุดบังคับภาคพื้นดิน เพื่อให้ภาพถ่ายทางอากาศมีค่าพิกัดตามค่าพิกัดบนภูมิประเทศจริง

๓) การสร้างระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศเป็นกระบวนการปรับแก้ความเอียงและมาตราส่วนของภาพถ่ายทางอากาศจากจุดบังคับภาพ และตัดภาพออกเป็นระวางตามค่าพิกัดในระบบ ยู ที เอ็ม ให้มีขนาดตามที่กรมที่ดินกำหนดไว้ (๕๐x๕๐ ซม.) ครอบคลุมพื้นที่ตามมาตราส่วนที่ต้องการ

ตัวอย่างระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ มาตราส่วน ๑ : ๕,๐๐๐

๒. การอ่าน แปล ตีความ และวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศ

การอ่าน แปล ตีความ และวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายจากดาวเทียม มีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการทำประโยชน์ที่ดินควบคู่กับข้อกำหนดของกฎหมายที่มีการบังคับใช้อย่างหลากหลาย โดยใช้เป็นข้อมูลในการพิสูจน์สิทธิที่ดิน เนื่องจากเป็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่แน่นอนและพิสูจน์ได้ มีประโยชน์เป็นอย่างมากต่อการแสวงหาข้อเท็จจริงและการไต่สวนเรื่องที่ดิน เพราะทำให้ข้อเท็จจริงชัดเจนขึ้นว่าพื้นที่นั้นในอดีตมีสภาพอย่างไร เคยมีการทำประโยชน์อะไรในที่ดินหรือมีการเปลี่ยนแปลงในการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ประเด็นของการทำประโยชน์ในที่ดินเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะในเรื่องของการออกโฉนดในกรณีเฉพาะราย (โดยใช้หลักฐาน ส.ค. ๑ หรือใบเทียบย่อ) หรือการออกโฉนดเฉพาะราย โดยไม่แจ้งการครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา ๕๙ ทวิ ซึ่งเงื่อนไขสำคัญจะต้องมีการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนประมวลกฎหมายที่ดินมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ ดังนั้น ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและการไต่สวน จึงจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆ จากภาพถ่ายทางอากาศ โดยใช้หลักการมองภาพทรวดทรง หรือการมองภาพสามมิติด้วยภาพคู่ซ้อน ที่มีบริเวณส่วนซ้อน ประมาณ ๖๐ เพอร์เซ็นต์ด้วยกล้องมองภาพสามมิติ เพื่อให้สามารถมองเห็นทรวดทรงของภูมิประเทศ และวัตถุที่ปรากฏบนภาพถ่ายทางอากาศแล้วจึงดำเนินการวิเคราะห์โดยอาศัยหลักของการอ่านแปล ตีความ และวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศ

การอ่าน แปล ตีความ และวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศด้วยกล้องมองภาพสามมิติ

๒.๑ หลักการอ่าน แปล ตีความ และวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศ ประกอบด้วย

๑) สีและระดับความเข้มของสี (Color, tone and brightness) หมายถึง ความแตกต่างของสี และระดับความเข้มของสี ถ้าเป็นภาพขาวดำ ซึ่งเป็นภาพช่วงคลื่นเดียวมีความแตกต่างของระดับสีจากสีขาวถึงดำ

๒) รูปร่าง (Shape) หมายถึง รูปร่างที่ปรากฏเมื่อมองจากด้านบน (Top View) ของวัตถุนั้นๆ สิ่งปกคลุมพื้นผิวโลกหลายๆ อย่างมีรูปร่างเฉพาะตัวที่ทำให้สามารถจำแนกออกจากพื้นที่อื่นๆ ได้โดยง่าย เช่น สนามกีฬามักมีรูปร่างกลมรี (รูปไข่) ถังน้ำมันมีรูปร่างกลม สิ่งปลูกสร้างต่างๆ มักเป็นรูปเหลี่ยม สนามบินมีรูปร่างเฉพาะตัว ประกอบด้วยลานบินเห็นได้ชัดเจนแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ นอกจากนี้รูปร่างยังเป็นองค์ประกอบที่ทำให้

ให้ผู้แปลระบุได้ว่าวัตถุหรือสิ่งปกคลุมพื้นผิวนั้นเกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น คลองธรรมชาติมักมีรูปร่างลักษณะยาวคดเคี้ยว แต่คลองขุดมักมีรูปร่างเป็นเส้นตรง

๓) ขนาด (Size) หมายถึงความกว้าง ความยาวและเนื้อที่ของวัตถุนั้นๆ ขนาดจะมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับมาตราส่วนและการให้รายละเอียด วัตถุต่างชนิดกันอาจมีรูปร่างที่คล้ายคลึงกันแต่มีขนาดที่แตกต่างกัน เช่น บ่อน้ำธรรมชาติกับอ่างเก็บน้ำซึ่งมีคุณสมบัติด้านสีและรูปร่างคล้ายคลึงกัน แต่ต่างกันที่ขนาด

๔) รูปแบบ (Pattern) หมายถึง ลักษณะการจัดตัวหรือการเรียงตัวของพื้นผิวประเภทต่างๆ อันเป็นลักษณะเฉพาะตัว ทำให้เห็นเด่นชัดแตกต่างจากพื้นผิวอื่นๆ เช่น พื้นที่ดินตะกอนรูปพัด (Alluvial Fan) โครงข่ายคลองชลประทาน พื้นที่สนามกอล์ฟ พื้นที่นา ที่เป็นตารางสี่เหลี่ยมติดต่อกัน เป็นต้น

๕) ความหยาบละเอียดของเนื้อภาพ (Texture) หมายถึง สภาพพื้นผิวที่มีความเรียบหรือขรุขระแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นกับลักษณะภูมิประเทศและสิ่งปกคลุมบนพื้นผิวไม่เหมือนกัน เช่น พื้นที่ภูเขามีความขรุขระมากกว่าพื้นที่ราบเนื่องจากความสูงต่ำของพื้นที่และความไม่สม่ำเสมอของเรือนยอดไม้ที่ปกคลุม บริเวณพื้นที่นาซึ่งเป็นพื้นที่ราบปกคลุมด้วยต้นข้าวที่มีเรือนยอดและความสูงสม่ำเสมอ ทำให้เนื้อภาพละเอียดกว่าพื้นที่ภูเขา

๖) ความสัมพันธ์กับตำแหน่งและสิ่งแวดล้อม (Location and Association) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุหรือพืชพรรณบนพื้นผิวโลกกับตำแหน่งที่อยู่และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เนื่องจากวัตถุบางอย่างจะปรากฏอยู่เฉพาะบางที่เท่านั้น พืชพรรณบางชนิดเจริญเติบโตได้ในสิ่งแวดล้อมเฉพาะ เช่น ป่าชายเลนพบเฉพาะในพื้นที่หาดเลนและชายทะเลที่น้ำทะเลท่วมถึงเท่านั้น ความแตกต่างของป่าชนิดต่างๆ ขึ้นกับระดับความสูงของพื้นที่และอุณหภูมิ ความสัมพันธ์ระหว่างสายแร่กับโครงสร้างทางธรณีวิทยา เป็นต้น ซึ่งความสัมพันธ์กับตำแหน่งและสิ่งแวดล้อมนี้ จะช่วยให้ผู้แปลสามารถวินิจฉัยได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

๗) การเกิดเงา (Shadow) เป็นปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์ระหว่างลักษณะภูมิประเทศกับดวงอาทิตย์ ทำให้พื้นผิวส่วนต่างๆ ของโลกได้รับแสงจากดวงอาทิตย์ไม่เท่ากัน ความแตกต่างของลักษณะภูมิประเทศ เช่น แนวภูเขาก่อให้เกิดเงาหรือส่วนมืดด้านหนึ่ง เน้นให้เห็นความสูงต่ำของภูมิประเทศ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแปลและตีความภาพแล้ว ยังทำให้เกิดปัญหาในการตีความคือ การเกิดเงาทำให้บดบัง

๒.๒ การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน

สามารถจำแนกได้เป็น ๓ ระดับโดยอ้างอิงจากการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ ๓.๑ ตัวอย่างตารางการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ระดับ / Level 1		ระดับ / Level 2		ระดับ / Level 3		ความหมาย
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	U1	ตัวเมืองและย่านการค้า			มีร่องรอยการทำประโยชน์
		U2	หมู่บ้าน			
		U3	สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ			
		U4	สถานีกมชนคม	U401	สนามบิน	
				U402	สถานีรถไฟ	
				U403	สถานีขนส่ง	
				U404	ท่าเรือ	
		U5	ย่านอุตสาหกรรม			
		U6	อื่นๆ			

ระดับ / Level 1		ระดับ / Level 2		ระดับ / Level 3		ความหมาย
A	พื้นที่เกษตรกรรม	A1	นาข้าว	A100	นาร้าง	มีร่องรอยการทำประโยชน์
				A101	นาดำ	
				A102	นาหว่าน	
		A2	พืชไร่			
		A3	ไม้ยืนต้น			
		A4	ไม้ผล			
		A5	พืชสวน			
		A6	ไร่หมุนเวียน			
		A7	ทุ่งหญ้าและหรือ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์			
		A8	พืชน้ำ			
		A9	สถานที่เพาะ เลี้ยงสัตว์น้ำ			
		A10	เกษตรผสมผสาน/ ไร่นาสวนผสม			
F	พื้นที่ป่าไม้	F1	ป่าไม่ผลัดใบ			ไม่มีร่องรอยการทำประโยชน์
		F2	ป่าผลัดใบ			ไม่มีร่องรอยการทำประโยชน์
W	พื้นที่น้ำ	W1	แหล่งน้ำธรรมชาติ			ไม่มีร่องรอยการทำประโยชน์
		W2	แหล่งน้ำสร้างขึ้น			มีร่องรอยการทำประโยชน์
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	M1	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ			ไม่มีร่องรอยการทำประโยชน์
		M2	พื้นที่ลุ่ม			ไม่มีร่องรอยการทำประโยชน์
		M3	เหมืองแร่ บ่อขุด			มีร่องรอยการทำประโยชน์
		M4	อื่นๆ	M401	นาเกลือ	มีร่องรอยการทำประโยชน์
				M402	หาดทราย	ไม่มีร่องรอยการทำประโยชน์
				M403	ที่ดินโผล่	ไม่มีร่องรอยการทำประโยชน์
				M404	ที่ทิ้งขยะ	ไม่มีร่องรอยการทำประโยชน์

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๓. การสำรวจตรวจสอบข้อมูลภาคสนาม

การสำรวจตรวจสอบข้อมูลภาคสนามมีความจำเป็น ดังนี้

๓.๑ ตรวจสอบข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์และข้อมูลในพื้นที่จริงว่ามีความถูกต้องและสัมพันธ์กันหรือไม่

๓.๒ ตรวจสอบสภาพในปัจจุบันของพื้นที่ที่ดำเนินการ พร้อมทั้งหาข้อมูลเพิ่มเติมจากราษฎรในท้องที่

๓.๓ ตรวจสอบว่าแปลงที่ดินที่ดำเนินการอ่าน แปล ตีความ และวิเคราะห์ข้อมูล ถูกต้องตรงกับแปลงที่ดินในพื้นที่จริงหรือไม่ พร้อมทั้งจัดทำบันทึกการตรวจสอบสภาพพื้นที่

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

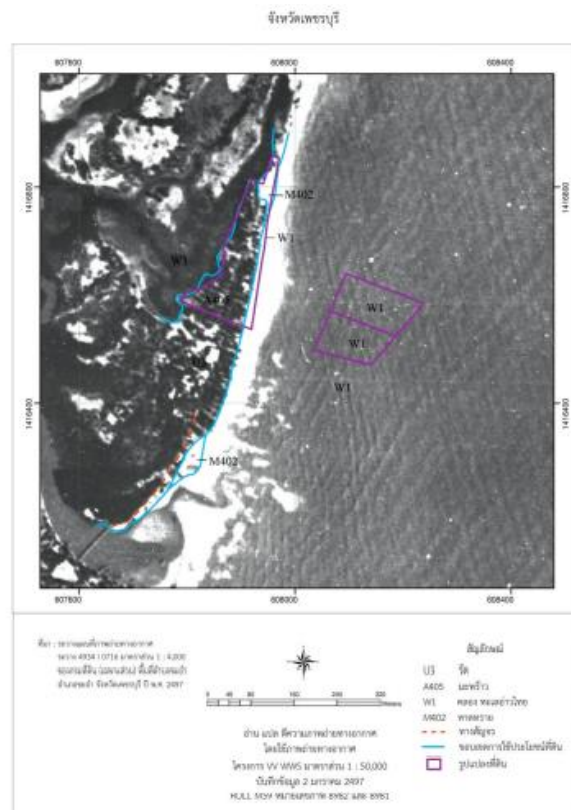
๔. การนำเข้าข้อมูลสู่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ดำเนินการนำข้อมูลการอ่าน แพล ตีความ และวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายจากดาวเทียม พร้อมทั้งข้อมูลจากการสำรวจตรวจสอบภาคสนามเข้าสู่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

๕. การวิเคราะห์ประมวลผล จัดพิมพ์แผนที่และรายงาน

ดำเนินการนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับมาปรับปรุง แก้ไข และวิเคราะห์ประมวลผลเพื่อจัดทำเป็นรายงาน โดยสรุปผลการอ่าน แพล ตีความ และวิเคราะห์ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศในแต่ละช่วงปี พ.ศ. ต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตามผลการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ บริเวณตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

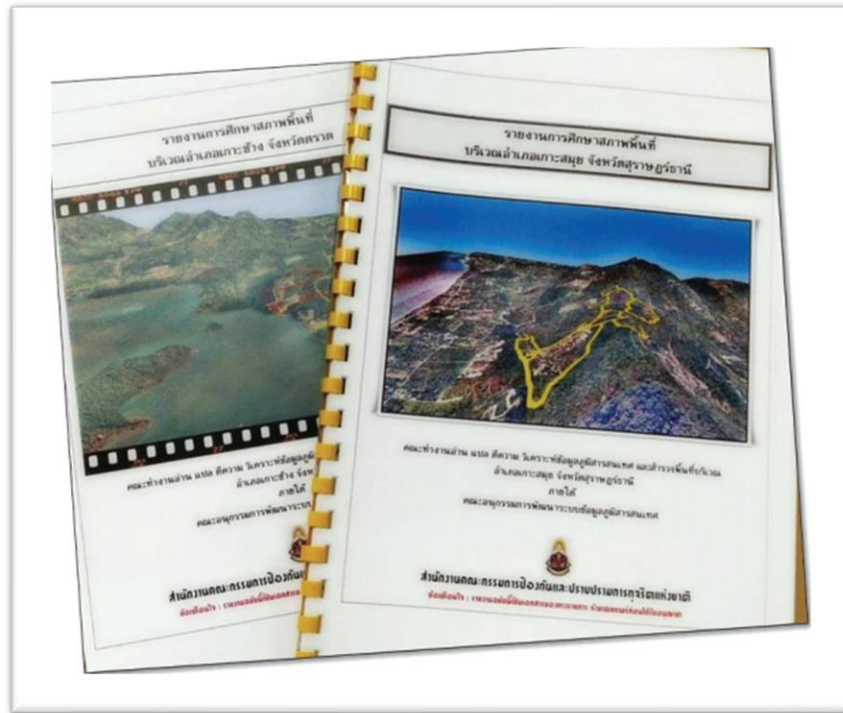
จังหวัดเพชรบุรี

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ บริเวณตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตัวอย่างรายงานการศึกษาสภาพพื้นที่

การทำประโยชน์ในที่ดิน

เงื่อนไขสำคัญในการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือโฉนดนั้น เรื่องของการทำประโยชน์ในที่ดินเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องของการออกในกรณีเฉพาะราย (โดยให้ ส.ค. ๑ หรือใบเหี้ยมบ้า หรือออกเฉพาะราย โดยไม่แจ้งการครอบครอง ซึ่งเงื่อนไขสำคัญจะต้องมีการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน ดังนั้น ในการสืบสวนสอบสวนจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆ จากภาพถ่ายทางอากาศ ซึ่งกรมแผนที่ทหารได้จัดทำไว้ในปีต่างๆ และหากกรมแผนที่ทหารมีภาพถ่ายทางอากาศที่มีการถ่ายไว้ก่อนทางราชการประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดินแล้ว ก็ย่อมจะสามารถให้ผู้ชำนาญการด้านภาพถ่ายทางอากาศแปลวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศได้ว่าในปี พ.ศ. ที่จัดทำภาพถ่ายทางอากาศ ที่ดินบริเวณนั้นมีสภาพอย่างไรมีการทำประโยชน์ในที่ดินหรือไม่อย่างไร นอกจากการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงจากภาพถ่ายทางอากาศแล้ว ข้อเท็จจริงของพื้นที่ต่างๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ยังสามารถทำการตรวจสอบด้วยภาพถ่ายดาวเทียมได้ว่าสภาพที่ดินมีข้อเท็จจริงอย่างไร ซึ่งในเรื่องของภาพถ่ายดาวเทียมดังกล่าว สามารถสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพที่ดินได้จากสำนักงานเทคโนโลยีและอวกาศ คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในเรื่องของการทำประโยชน์ในที่ดินนั้นข้อเท็จจริงในวิธีปฏิบัติว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนยังสามารถหาข้อเท็จจริงได้จากเจ้าของที่ดินข้างเคียงว่าที่ดินที่ถูกกล่าวหาว่าออกไม่ชอบมีสภาพอย่างไร มีบุคคลใดครอบครองทำประโยชน์หรือไม่ หากมีการทำประโยชน์ในที่ดินทำประโยชน์ในที่ดินอย่างไร

สรุปในประเด็นนี้ จะเห็นว่าสภาพที่ดินที่ออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือโฉนด เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการออกเอกสารสิทธิ ฉะนั้นการวิเคราะห์แปลความภาพถ่ายทางอากาศ และการใช้ภาพถ่ายจากดาวเทียมเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่างๆ จึงมีประโยชน์อย่างมากต่อการสืบสวนสอบสวนในเรื่องที่ดินทำให้อ้างอิงชัดเจนว่าพื้นที่นั้นในอดีตมีสภาพอย่างไร ทำประโยชน์อะไรในที่ดินหรือไม่

สำหรับการดำเนินการออกเอกสารสิทธิเฉพาะรายโดยไม่แจ้งการครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา ๕๙ วรรค ๑ การสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ได้ความจริงนั้นก็อาศัยหลักเกณฑ์ดังที่กล่าวมาแล้ว ยกเว้นในเรื่องของการพิสูจน์ ส.ค. ๑ หรือใบเหี้ยบย่า ใบจอง ฯลฯ เป็นต้น

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

บทที่ ๔

ป่าไม้โปร่งใส

๔.๑ การแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

๔.๑.๑ ความหมายของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม

การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม มีความหมาย ตรงกับคำในภาษาอังกฤษ คือ Conflict of Interests : COI ซึ่งการบัญญัติคำในภาษาไทยที่มีความหมายในลักษณะเช่นเดียวกัน คือ คำว่า “ผลประโยชน์ขัดกัน” “ผลประโยชน์ขัดแย้ง” “ผลประโยชน์ทับซ้อน” และ “ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม” ในเบื้องต้นจึงได้แยกอธิบายความหมายของคำแต่ละคำ ดังนี้

ความขัดแย้ง (Conflict) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้ในเป้าหมาย และสิ่งจูงใจที่มีต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ในลักษณะของความไม่ลงรอยกันทางความคิด ความเชื่อ และ ค่านิยม ส่งผลให้บุคคลไม่สามารถตัดสินใจกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีทั้งความขัดแย้ง ในเชิงบวกและความขัดแย้งในเชิงลบ โดยความขัดแย้งในเชิงบวกเป็นความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิด ผลดีต่อ ตนเอง องค์กร สังคม และประเทศชาติ การหาทางออกหรือวิธีการแก้ไขความขัดแย้งในเชิงบวก จะ เกิดขึ้นในลักษณะของความสมานฉันท์ ความสามัคคี เกิดเป็นแนวทางหรือองค์ความรู้ใหม่ ส่วนความขัดแย้งใน เชิงลบเป็นความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งการแสดงออกของการแก้ไขความขัดแย้งใน เชิงลบมักสะท้อนออกมาในรูปแบบของการใช้ความรุนแรง การทะเลาะเบาะแว้ง และการแตกความสามัคคี

ผลประโยชน์ส่วนตน (Private Interest) หมายถึง สิ่งใดๆ ที่เป็นผลตอบแทนที่บุคคลได้รับ โดยเห็นว่า มีคุณค่าเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง บุคคล หรือ กลุ่มบุคคลที่ตนเองมีปฏิสัมพันธ์ด้วย เช่น สามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง เพื่อน ผู้ร่วมลงทุน เป็นต้น ซึ่งผลประโยชน์ส่วนตน มี ๒ ประเภท คือ ๑) ผลประโยชน์ ส่วนตนที่เกี่ยวกับเงิน (pecuniary) เป็นรูปแบบของการได้มาซึ่งเงิน ทอง และการเพิ่มพูนหรือรักษาปกป้องสิ่ง ที่มีอยู่แล้วไม่ให้เกิดการสูญเสีย โดยหมายรวมถึงสิ่งที่ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวเงิน แต่มีมูลค่าที่เป็นราคา หรือ สามารถแปรเปลี่ยนเป็นตัวเงินได้ เช่น หุ่น ที่ดิน ของขวัญ ของกำนัล เป็นต้น และ ๒) ผลประโยชน์ส่วนตนที่ไม่ เกี่ยวกับเงิน (non-pecuniary) เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัฒนธรรม การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางสังคม ซึ่งอยู่ในรูปแบบของความเชื่อ ความคิด ค่านิยม ที่มักมีอคติ ความลำเอียง เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยปราศจากความยั้งคิดถึงความถูกต้องเป็นธรรมตามหลักธรรมาภิบาล

ผลประโยชน์สาธารณะหรือผลประโยชน์ส่วนรวม (Public Interests) หมายถึง สิ่งใดๆ ที่ก่อให้เกิดผล ที่มีคุณค่าต่อสมาชิกหรือประชาชนในสังคมโดยส่วนรวม

การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม (Conflict Of Interests) หมายถึง สถานการณ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล ในฐานะพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้วย การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและพวกพ้อง ทำให้ไม่สามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างตรงไปตรงมา เกิดการตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ละเมิดต่อหลักกฎหมายและ หลักธรรมาภิบาล

๔.๑.๒ รูปแบบการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

รูปแบบของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม มีได้หลายรูปแบบไม่จำกัด อยู่เฉพาะในรูปแบบของตัวเงินทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวเงินหรือทรัพย์สินด้วย ทั้งนี้ John Langford และ Kenneth Kernaghan ได้จำแนกรูปแบบของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ออกเป็น ๗ รูปแบบ คือ

๑. การรับผลประโยชน์ (Accepting benefits) คือ การรับของขวัญ การรับสินบน หรือผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมและส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ ทั้งที่เป็นเงินและไม่ใช้เงินในหลากหลายรูปแบบ เช่น การแบ่งหุ้น การให้ คุ้มครอง การจัดเลี้ยงอย่างฟุ่มเฟือย รวมถึงการให้ความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เกิดความลำเอียงและไม่เป็นธรรม หรือเป็นไปในทาง ที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ให้ของขวัญ

๒. การหาผลประโยชน์ให้ตนเอง (Self-Dealing) คือ การใช้ตำแหน่งหน้าที่การงานเพื่อหาประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัว หรือพวกพ้อง

๓. การทำงานหลังเกษียณ (Post-Employment) คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อออกจากหน่วยงานของรัฐ หรือภายหลังเกษียณได้ไปทำงานโดยใช้อิทธิพลจากที่เคยดำรงตำแหน่งเดิมมารับงานหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง

๔. การทำงานพิเศษ (Outside Employment or Moonlighting) คือ การใช้ สถานภาพตำแหน่งหน้าที่การงานเข้าไปเป็นที่ปรึกษา กรรมการ หุ้นส่วน หรือเป็นเจ้าของกิจการภาคเอกชน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือว่าจะไม่มีปัญหาขัดแย้งในการพิจารณาจากหน่วยงานรัฐที่ตนสังกัดอยู่ นอกจากนี้ยังรวมถึงการใช้เวลา เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ของรัฐ ในการทำงานพิเศษภายนอกที่ไม่ใช่งานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานของรัฐ

๕. การรับรู้ข้อมูลภายใน (Inside Information) คือ สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรับรู้รับทราบข้อมูลภายในหน่วยงานแล้วนำข้อมูลดังกล่าวไปแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง

๖. การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ชั่วคราวในกิจการที่เป็นส่วนของตน (Using your employer's property for private advantage) คือ การนำทรัพย์สินต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ทำให้หน่วยงานของรัฐเสียหายหรือเสียประโยชน์ เช่น การนำเครื่องใช้สำนักงานกลับไปใช้ที่บ้าน การนำรถยนต์ราชการไปใช้ทำธุระส่วนตัว

๗. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (Pork Barreling) คือ การใช้อิทธิพลทางการเมืองเพื่ออนุมัติโครงการหรือผลตอบแทนในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการหาเสียงเลือกตั้ง

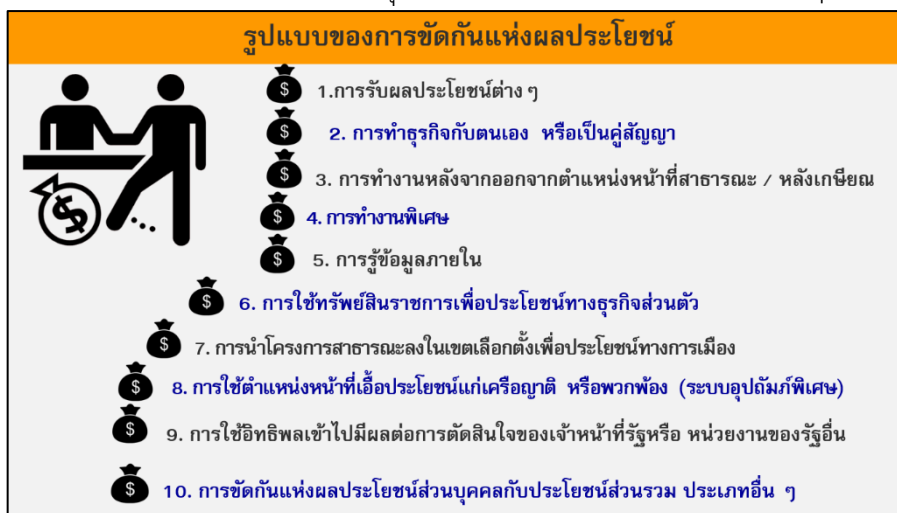
ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา "ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ." ทำให้มีรูปแบบเพิ่มเติมจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอีก ๆ กรณี คือ

๘. การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์แก่เครือญาติหรือพวกพ้อง (Nepotism) หรืออาจจะเรียกว่าระบบอุปถัมภ์พิเศษเป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้อิทธิพลหรือใช้อำนาจหน้าที่ทำให้หน่วยงานของตนเข้าทำสัญญากับบริษัทของพี่น้องของตน

๙. การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือหน่วยงานของรัฐอื่น (influence) เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้อง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ข่มขู่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้หยุดทำการตรวจสอบบริษัทของเครือญาติของตน

๑๐. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมประเภทอื่นๆ

๔.๑.๓ การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมตามกฎหมาย ป.ป.ช.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

หมวดที่ ๖ การขัดกันระหว่าง ผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

มาตรา ๑๒๖ นอกจากเจ้าพนักงานของรัฐที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ห้ามมิให้ กรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าพนักงานของรัฐที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด ดำเนินกิจการดังต่อไปนี้

(๑) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐ ที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี

(๒) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญา กับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งมีอำนาจไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(๓) รับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของ รัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงาน ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่น อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือ เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือ บริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจไม่ว่า โดยตรงหรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี เว้นแต่จะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

(๔) เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้าง ในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้กำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น

ให้นำความในวรรคหนึ่ง มาใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าพนักงานของรัฐตามวรรคหนึ่งด้วย โดยให้ถือว่าการดำเนินกิจการของคู่สมรสเป็นการดำเนินกิจการของเจ้าพนักงานของรัฐ เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สมรสนั้นดำเนินการอยู่ก่อนที่เจ้าพนักงานของรัฐจะเข้าดำรงตำแหน่ง

คู่สมรสตามวรรคสองให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

เจ้าพนักงานของรัฐที่มีลักษณะตาม (๒) หรือ (๓) ต้องดำเนินการไม่ให้มีลักษณะ ดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง

มาตรา ๑๒๗ ห้ามมิให้กรรมการ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ดำรงตำแหน่ง ระดับสูงและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ดำเนินการใดตามมาตรา ๑๒๖ (๔) ภายในสองปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๒๘ ห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ความตามวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วยอนุโลม

๔.๒ การจัดการอย่างมีส่วนร่วม

๔.๒.๑ จิตอาสาหรือจิตสาธารณะ (public consciousness หรือ Public mind)

จิตอาสา หรือ จิตสาธารณะ (public consciousness หรือ Public mind) หมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เพราะคำว่า “สาธารณะ” คือ สิ่งที่มีได้เป็นของหนึ่งผู้ใด จิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่สาธารณะ ในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแล และ บำรุงรักษาร่วมกัน

จิตอาสา หรือ มีจิตสาธารณะ” ยังหมายรวมถึง จิตของคนที่รู้จักความเสียสละ ความร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม จะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม เช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ การดูแลรักษาสาธารณสมบัติ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ หลอดไฟฟ้าที่ให้ความสว่างตามถนนหนทาง แม้แต่การประหยัดน้ำ ประปา หรือไฟฟ้า ที่เป็นของส่วนรวม โดยใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ตลอดจนช่วยกันดูแลรักษา ให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนร่วมมือกันกระทำเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หรือช่วยกันแก้ปัญหา แต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของ จิตสำนึกทางสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะว่า คือ การตระหนักถึงและคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือการคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้ให้ความหมายว่า การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อ ประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

สรุป จิตอาสา หรือจิตสาธารณะ หรือจิตสำนึกสาธารณะ คือ จิตสำนึก (Conscious) เป็นการตระหนักรู้ตัว หรือเป็นจิตส่วนที่รู้ตัว รู้ว่าทำอะไร อยู่ที่ไหน เป็นอย่างไรขณะที่ตนอยู่นั่นเอง ส่วนคำว่า สาธารณะ (Public) เป็นการแสดงออกเพื่อสังคมส่วนรวม เป็นการบริการชุมชน ทำประโยชน์เพื่อสังคม ถ้าเป็นสิ่งของก็ต้องใช้ประโยชน์ร่วมกัน เมื่อนำสองคำมารวม หมายถึง การตระหนักรู้ตน ที่จะทำอะไรเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

ที่มา : <http://www.nitade.lpru.ac.th/๒๐๑๒/html/news๙.html>

๔.๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมของประชาชน

โกวิท พวงงาม (๒๕๕๓ : ๑๒๗) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติงาน ประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาชุมชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน

คณะกรรมการการความมั่นคงแห่งรัฐสภาผู้แทนราษฎร (๒๕๕๓ : ๑๐) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกระดับชั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

มธุรดา ศรีรัตน์ (๒๕๕๔) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจวางแผน ปฏิบัติงานและการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างมีความเชี่ยวชาญ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

สรุป การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการร่วมกำหนดปัญหาวางแผนตัดสินใจ ระดมทรัพยากรบริหารจัดการ ติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการของคนในชุมชน

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๕ : ๑๑๖) ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยประชาชนจะมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

๒. ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนจะมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ แนวทางการดำเนินการ รวมถึงการกำหนดแหล่งทรัพยากร

๓. ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นขั้นที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานและประสานงาน

๔. ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นการรับผลประโยชน์ที่พึงจะได้รับผลประโยชน์อันเกิดจากการดำเนินงานด้านวัตถุและจิตใจ

๕. ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการประเมินว่าการดำเนินงานนั้นกระทำไปสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดมาน้อยเพียงใด

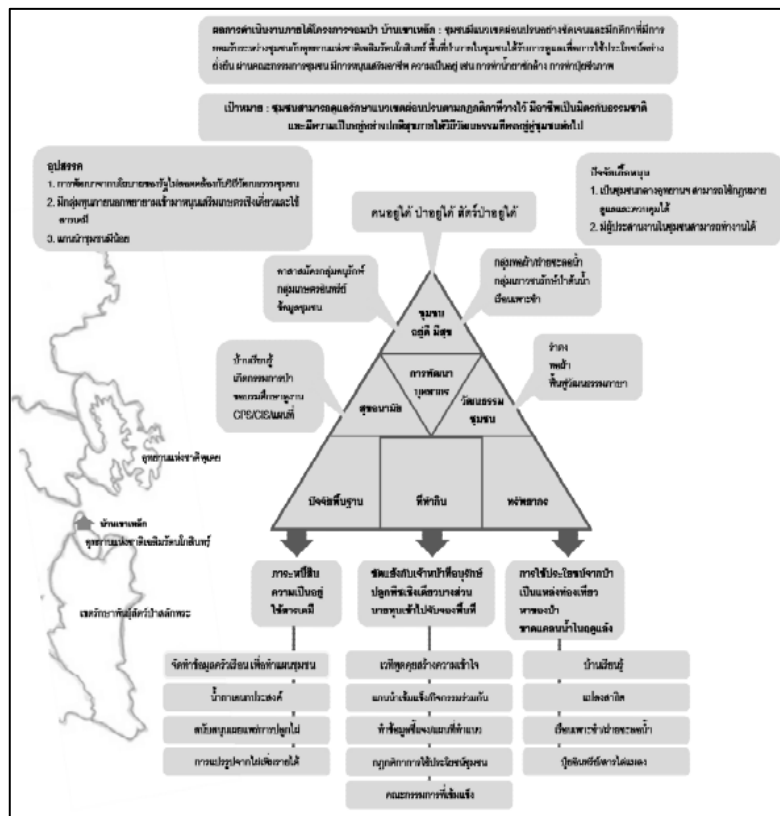

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กรมส่งเสริมสุขภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (๒๕๕๕) ได้ให้แนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ว่า เป็นการศึกษาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์คือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาต้องรู้จักสังคมและสภาพแวดล้อมอย่างแท้จริง เพื่อให้คนในสังคมนักถึงบทบาทของตนเอง และหน้าที่ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม สลักจิต พุกจรรยา (๒๕๕๑) ได้เสนอแนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ทั้งสิ้น ๖ แนวทาง คือ

๑. ต้องมีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และโทษของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและต้องให้ความสำคัญกับการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้แบบสูญเสียเปล่า
๒. ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นและหายากอย่างระมัดระวัง โดยให้พึงระวังไว้ว่าการใช้ทรัพยากรมากเกินไปจะทำให้สภาพแวดล้อมเสียสมดุล
๓. รักษาทรัพยากรที่ทดแทนได้ให้มีมากกว่า หรือเท่ากับที่ต้องการใช้เป็นอย่างน้อย
๔. สามารถประมาณอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรได้ โดยพิจารณาจากความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญ
๕. พยายามค้นคว้าหาวิธีใหม่ๆ ในการผลิตและใช้ทรัพยากรธรรมชาติจากแหล่งธรรมชาติให้พอเพียงต่อความต้องการใช้ของประชากร
๖. ให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการรักษาสมดุลของธรรมชาติ เพื่อให้เข้าใจถึงหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตัวอย่าง โมเดลการจัดการพื้นที่ชุมชนในโครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม บ้านเขาเหล็ก อุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์

บ้านเขาเหล็ก หมู่ 5 ต.เขาโจด อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี : เป็นชุมชนเชื้อสายกะเหรี่ยง (มอ) ที่อยู่กลางอุทยานแห่งชาติเฉลิม
รัตนโกสินทร์ ชุมชนยังรักษาวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงในการจัดงานบุญตามประเพณีต่าง ๆ และแรงจูงใจให้แต่งกายและรักษา
วัฒนธรรมแต่มีการเปลี่ยนแปลงตามสมัยนิยมโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ส่วนการทำเกษตรมีการทำสวนผลไม้ มีการสนับสนุนการ
ปลูกไม้โดยอุทยานฯ และทำข้าวหมุนเวียนเพื่อบริโภคครัวเรือน ที่ดินชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนมือไปสู่กลุ่มคนภายนอก ทำให้มี
การขายพื้นที่ทำกินเข้าไปพื้นที่ควบคุม แม้อุทยานฯ จะมีการสำรวจพื้นที่ใช้ประโยชน์ชุมชนแล้วก็ตาม

ผลลัพธ์ของกระบวนการมีส่วนร่วมในโครงการจอมป่า

- ถือว่างานประสานงานชุมชนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และอุทยานแห่งชาติ เป็นส่วนหนึ่งของงานป้องกันเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของการบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองที่ต้องให้ความสำคัญในการดูแลใกล้ชิดชุมชนที่ตั้งอยู่ในหรือประชิดพื้นที่คุ้มครองนั้นๆ โดยถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงและมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่างานด้านอื่นของพื้นที่คุ้มครอง
- การทำงานเป็นที่ระหว่างรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และชุมชน โครงการนี้ให้บทเรียนว่า ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐ NGO และชุมชนทำความเข้าใจงานไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

คือ ความคงอยู่ของทรัพยากรผืนป่า สัตว์ป่า และคนอยู่ได้ โดยปกติสุขเป็นแนวทางที่เป็นไปได้

- การสร้างฐานข้อมูลชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ดีและได้ประโยชน์จริง แต่ทั้งนี้ต้องดำเนินงานต่อเมื่อได้ทำงานร่วมกันกับชุมชนในระยะหนึ่งจนเข้าใจร่วมกัน การหมายแนวเขตนี้จะต้องทำกันโดยผู้ปฏิบัติมีจริยธรรม คือ มีใช้การรู้เห็นให้ขยายที่ทำกินหรือยกที่ดินให้กับชุมชน แต่เป็นการแสดงแนวเขตที่เจ้าหน้าที่จะบริหารจัดการ เพื่อไม่ให้ผืนป่าที่อยู่ติดกันถูกใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นอีก ซึ่งจะทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพดำรงอยู่ได้

ตัวอย่างโมเดลเป้าหมายการทำงานกับชุมชนกะเหรี่ยงที่ใช้สัญลักษณ์ ข้าว เกลือ พริก แทนปัจจัยพื้นฐานที่ข้าวครอบคลุมถึงที่ปลูกข้าวในไร่นา เกลือ คือปัจจัยที่ต้องซื้อหา และพริก คือพืชเศรษฐกิจหลัก นำไปสู่การพัฒนา คน สุขภาพ วัฒนธรรม และความยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน

- UN Commission on Environment and Development : การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของภาวะปัจจุบัน โดยที่ไม่ทำให้ประชาชนรุ่นต่อไปอยู่ในภาวะจำยอมที่จะต้องยอมรับความต้องการที่ลดลง
- Global Ecology Handbook : นโยบายที่สนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบัน โดยไม่ต้องทำลายทรัพยากรซึ่งจะเป็นที่ต้องการในอนาคต
- ป.อ.ปยุตโต : การบูรณาการองค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องให้ประสานกันเป็นภาพองค์รวมอย่างมีดุลยภาพ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การทำกิจกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ

(พรเทพ ,2549)

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันออก ได้เสนอรูปแบบของการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง บนหลักการสามห่วง สองเงื่อนไข มาปรับใช้กับการทำงานชุมชนในโครงการจอมป่า ดังนี้

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ความพอเพียง จะต้องประกอบไปด้วย

ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง
ไม่น้อยไป และไม่มากไป ไม่เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น ซึ่งเข้ากับการทำไร่หมุนเวียนแต่พอเลี้ยงครอบครัว ตามการสำรวจขอบเขตร่วมกัน	การคำนึงถึงหลักกฎหมายที่ใช้ควบคุมการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ และหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้น การจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน เครือข่ายด้านการอนุรักษ์ การกำหนดกติกาชุมชน การร่วมกันตั้งหน่วยพิทักษ์ป่าในจุดล่อแหลมร่วมกัน	การเตรียมพร้อมรับมือผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต การส่งเสริมอาชีพ และการลดรายจ่าย เช่น โครงการทอดผ้า ตีมีด สนับสนุนปลูกไม้ผล และพืชผักสวนครัว ทำวังอนุรักษ์พันธุ์ปลา และฝ่ายชะลอไม้สร้าง ความชุ่มชื้น การประสานกับองค์การภายนอกในการเข้ามาช่วยเหลือในด้านต่างๆ

เงื่อนไขการตัดสินใจ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรม

เงื่อนไขความรู้	เงื่อนไขคุณธรรม
ความรู้ทางวิชาการที่รอบด้าน นำมาเชื่อมโยงประยุกต์เป็นแผนการดำเนินงาน การเรียนรู้ฐานการฝึกอบรมให้เข้าใจระบบแผนที่ ข้อกฎหมาย และพื้นฐานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	เสริมสร้างการตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ มีความอดทน ความเพียร ในการดำเนินการต้องมีความจริงใจต่อกัน เชื่อถือกัน และกันได้ มีการพบปะประชุมกันสม่ำเสมอ ทบทวนข้อกำหนดกติการ่วมกัน

โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วม (JoMPA) เข้ามาดำเนินโครงการ ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากวิถีชีวิตแบบเดิมมาสู่การเปลี่ยนแปลงของชุมชน จึงเกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อการผลิตพืชเชิงเดี่ยว และการใช้ทรัพยากรต่างๆ จากป่าไม่อย่างมากร จากทางชุมชน ภาคเอกชนต่างๆ รวมถึงภาครัฐ แต่สิ่งสำคัญและถือเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมในการรักษาผืนป่าตะวันตกให้ดำรงอยู่อย่างไรเสียต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนที่อาศัยอยู่ในผืนป่า ดังนั้นการส่งเสริมและพลิกฟื้นให้ชุมชน ใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ โครงการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมโดย มูลนิธิสืบนาคะเสถียรเร่งดำเนินการส่งเสริมและเผยแพร่ เพื่อให้ผู้คนและชุมชนที่หลากหลายในผืนป่าตะวันตกนำไปใช้ปฏิบัติ โดยมีการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน

ผังการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในโครงการจอมป่า

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การมีส่วนร่วม : คือ การบริหารราชการที่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐได้เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการ

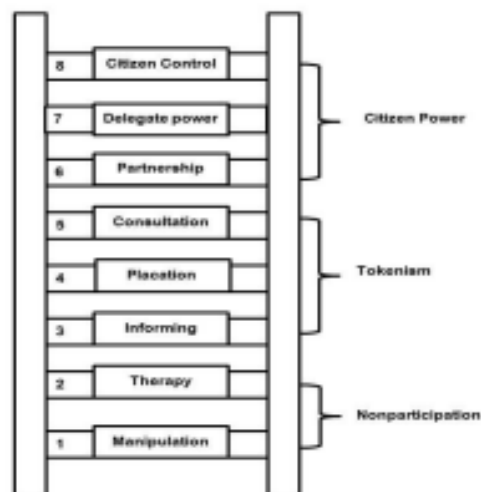
การมีส่วนร่วม มีความหมายรวมๆ ถึงกระบวนการที่มีความต่อเนื่องในการให้ข้อมูลกับประชาชน รับฟังความเห็นของประชาชน และมีส่วนร่วมกันในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนพัฒนาหาข้อตกลงร่วมกัน โดยทั่วไปแล้วมักพบการร่วมวางแผน ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมใช้ประโยชน์ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมในการประเมินผลบริหารและดำเนินงานของรัฐทั้งทางตรง และทางอ้อม เพื่อที่จะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ-กพร.)

ระดับและรูปแบบการมีส่วนร่วม

ตัวแบบ “ขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมือง (Ladder of Citizen Participation)” ของ Arnstein ถือเป็นตัวแบบที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ประกอบด้วย

- 1) ขั้นการควบคุมเบ็ดเสร็จ (Manipulation)
- 2) ขั้นการร่วมรับทราบข้อมูล (Therapy)
- 3) ขั้นการให้ข้อมูล (Informing)
- 4) ขั้นการรับฟังความคิดเห็น (Placation)
- 5) ขั้นการปรึกษาหารือ (Consultation)
- 6) ขั้นการเป็นพันธมิตร (Partnership)
- 7) ขั้นส่งตัวแทนร่วมใช้สิทธิ (Delegate Power)
- 8) ขั้นควบคุมการตัดสินใจโดยพลเมือง (Citizen Control)

โดยในขั้นที่ 1) และ 2) ถือว่าไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipation) ขั้นที่ 3) ถึง 5) ประชาชนมีโอกาสดำเนินการให้ความเห็น แต่ไม่มีอำนาจตัดสินใจ (Tokenism) ขั้นที่ 6) ถึง 8) ถือว่าประชาชนมีส่วนร่วมเป็นภาคีหุ้นส่วน และร่วมมีอำนาจตัดสินใจ (Citizen Power)

ปัจจุบัน ในทางปฏิบัติ มักเลือกใช้ระดับการมีส่วนร่วมที่นำเสนอโดยสมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (International Association of Public Participation-IAP2) ซึ่งแบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบต่างๆ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) ขั้นรับฟังความคิดเห็น (Consult) ขั้นเข้ามามีบทบาท (Involve) ขั้นการสร้างความร่วมมือ (Collaborate) ขั้นเสริมอำนาจ (Empower) ซึ่งเป็นไปตามหลักการขั้นบันไดดังที่กล่าวมาเบื้องต้น

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจะทำให้ ภาครัฐบาลลดความขัดแย้งและต่อต้านจากประชาชน ช่วยให้งานบรรลุผลสำเร็จ ได้รับความร่วมมือ สนับสนุน และความไว้วางใจจากประชาชน ภาคประชาชน เข้าใจการทำงานของภาครัฐมากขึ้น คลี่คลายปัญหาจากการจัดการตามนโยบาย ข้อกฎหมาย และโครงการต่างๆ มีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของภาครัฐมากขึ้น

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ-กพร.)

ตารางระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของ IAP๒ และตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน

เพิ่มระดับหรือบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน				
ขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร Inform	ขั้นรับฟังความคิดเห็น Consult	ขั้นเข้ามามีบทบาท Involve	ขั้นสร้างความร่วมมือ Collaborate	ขั้นเสริมอำนาจ Empower
เป้าหมาย				
เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางเลือก และทางเลือก	เพื่อให้ได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับสภาพปัญหา ทางเลือก และแนวทางแก้ไข	เพื่อร่วมทำงานกับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะได้รับการพิจารณา	เพื่อเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไข	เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ
สัญญาต่อประชาชน				
เราจะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร	เราจะให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน รับฟังความคิดเห็น รวมทั้งตระหนักถึงข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนในการตัดสินใจ	เราจะทำงานกับประชาชน เพื่อให้ความคิดเห็นและข้อมูลจากประชาชนสะท้อนในทางเลือก	เราจะร่วมงานกับประชาชน เพื่อได้ข้อเสนอแนะและความคิดใหม่ รวมทั้งนำข้อเสนอแนะของประชาชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้	เราจะปฏิบัติสิ่งที่ประชาชนตัดสินใจ
ตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน				
• การประชาสัมพันธ์ • การจัดทำรายงานผลงานประจำปี • จดหมายข่าว	• การลงพื้นที่ชุมชนของเทศบาล • การประเมินผลการดำเนินงาน	• ศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์เทศบาลโดยตัวแทนชุมชน	• คณะกรรมการร่วมเอกชน-ท้องถิ่น ด้านภาษี • คณะกรรมการพัฒนา	• การแก้ไขความขัดแย้งโดยประชาคม • สภาเมือง

แหล่งที่มา : ปรับปรุงจาก Public Participation Spectrum พัฒนาโดยสมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (International Association for Public Participation) อ้างอิงใน วันชัย วิวัฒน์ศัพท์ และ รัตนภรณ์ วิวัฒน์ศัพท์. 2548.

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๔.๒.๓ กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๑) มารู้จักลุงวิชัยหรือดาบวิชัย คนบ้าปลูกต้นไม้ ๓ ล้านต้น ชื่อจริง วิชัย สุริยทอ หรือคนรู้จักในกันชื่อบาบวิชัยโดยดาบวิชัยได้ปลูกต้นไม้ ๑๐ ตำบล ที่อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ และรอบๆ จังหวัดศรีสะเกษ โดยส่วนมากลุงวิชัยจะปลูกตามข้างถนนอำเภอปรางค์กู่ เคยเป็นพื้นที่ที่จัดได้ว่าแห้งแล้งที่สุดในประเทศไทยแห่งหนึ่ง แต่ปัจจุบันกลับมาเขียวอุดมสมบูรณ์ได้จากการปลูกต้นไม้ของลุงวิชัย ปัจจุบันชาวบ้านได้ใช้ป่าไม้เหล่านี้ในการดำรงชีพ เช่นต้นตาลที่ดาบวิชัยเคยปลูก ชาวบ้านก็นำผลต้นตาลมาขายสร้างอาชีพได้

ประวัติของดาบวิชัย

พ.ศ. ๒๕๑๑ ก็ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการตำรวจ ประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองศรีสะเกษ

พ.ศ. ๒๕๑๓ ย้ายมาประจำ สถานีตำรวจภูธรอำเภอปรางค์กู่

พ.ศ. ๒๕๓๐ จากข้อมูลของกระทรวงมหาดไทย อำเภอปรางค์กู่เป็นอำเภอที่ยากจนที่สุดในจังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่ยากจนที่สุดในประเทศไทย มีการปล้นชิงลักขโมยเป็นคดีความมากมาย ดาบวิชัยในฐานะผู้เติบโตมาในพื้นที่และเจ้าพนักงานสอบสวนรับรู้ถึงปัญหามาตลอด จึงเกิดความคิดที่จะพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวบ้านในพื้นที่ให้ดีขึ้น จากความคิดของเขา ทำให้เขาตัดสินใจปลูกต้นไม้ เนื่องจากเห็นว่าจะผลที่จะตามมาจะเป็นผลที่ยั่งยืน เป็นประโยชน์ไปถึงคนรุ่นลูกรุ่นหลาน

พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นต้นมา ทุกเช้าและหลังเลิกงานของวัน ดาบวิชัยจะขับจักรยานยนต์ ตระเวนปลูกต้นไม้ไปตามพื้นที่ต่างๆ ในอำเภอปรางค์กู่ โดยในระยะแรก ในสายตาชาวบ้าน เขาถูกมองว่าเป็นคนบ้า แม้ว่าจะถูกสังคมมองไปในทางเช่นนั้น เขาก็ยังคงปลูกต้นไม้อยู่เรื่อยไป

พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นต้นมาสังคมเริ่มเห็นผลจากการปลูกต้นไม้ของเขา เกิดโครงการปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะเพื่อส่วนรวมเกิดขึ้น ได้แก่ รมรณรงค์ปลูกต้นยางนา เพื่อเอาไว้สร้างบ้านเรือน รมรณรงค์ปลูกต้นตาล ซึ่งเป็นพืชสารพัดประโยชน์ รมรณรงค์ปลูกต้นคูณ ต้นไม้ประจำภาคอีสานและประจำชาติไทย และ รมรณรงค์ให้เปลี่ยนการทำนาปีเป็นไร่นาสวนผสม จนอำเภอปรางค์กู่กลายเป็นอำเภอที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งต้นไม้ที่เขาปลูกนั้นสามารถสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในอำเภอได้

พ.ศ. ๒๕๔๓ ประชาคมอำเภอปรางค์กู่ทั้ง ๑๐ ตำบล ได้พร้อมใจกันลงมติให้ใช้ ๔ โครงการรณรงค์ดังกล่าวเป็นคำขวัญของ อำเภอปรางค์กู่ ที่ว่า “ปรางค์กู่อยู่ในป่าอย่างกลางดงตาล บานสะพรั่งดอกคูณ บริบูรณ์ไร่นาสวนผสม”

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

พ.ศ. ๒๕๔๘ ดาบตำรวจวิชัย สุริยุทธ ได้รับพระราชทานยศเป็นกรณีพิเศษ เป็น "ร้อยตำรวจตรี" จากการอุทิศตนต่อประเทศชาติ

พ.ศ. ๒๕๔๙ เกษียณอายุราชการ

ปัจจุบันในปี ๒๕๖๔ ดาบวิชัยอายุ ๗๔ แล้ว แม้จะมีอาการป่วยจากโรคไต แต่ท่านยังคงมุ่งมั่นในการปลูกต้นไม้ต่อไป "ผมว่าโลกของวัตถุเป็นสิ่งสมมุติทั้งนั้นแหละครับ ความสุขที่แท้จริง ก็อยู่กับธรรมชาติ และรู้จักเคารพธรรมชาติ ต้นไม้ที่ผมจะต้องปลูก ปลูกไปเรื่อยๆ ปลูกจนกว่าจะตาย"

ที่มา : ข้อมูลจาก Wikipedia

ร้อยตำรวจตรี วิชัย สุริยุทธ คนของแผ่นดิน ผู้สร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติและโลกใบนี้

https://th.wikipedia.org/wiki/วิชัย_สุริยุทธ

<https://www.whatif-th.com/post/wichai-police-plant-๓-millions-trees>

๒) ประเพณีมนต์ขลัง บวชป่า ต่อยอดป่าไม้ไทย

พิธีบวชป่า เป็นวิธีคิด และวิธีการปฏิบัติคล้ายคลึงกับ “พิธีสืบทอดแม่น้ำ หรือ คน” ด้วยการต่ออายุให้เจริญยั่งยืนสืบไป และยังคงสืบทอดประเพณีมาถึงปัจจุบัน ในด้านกุศโลบาย ถือเป็นการรักษาป่าของชาวบ้าน จากความเชื่อว่า.. ป่าเขาล้วนแต่มีสิ่งปกปักษ์รักษา มิให้ใครมารุกล้ำทำลาย ส่วนที่มาของการ “บวชป่า” มาจากวิธีการห่มจีวรให้กับต้นไม้ เช่นเดียวกับการบวชพระ ส่งผลให้สถานภาพของคน และต้นไม้เปลี่ยนไป นับเป็นการนำความเชื่อทางศาสนาประยุกต์ใช้ในการดูแลรักษาป่าต้นน้ำอีกวิธีหนึ่ง

ขั้นตอน และวิธีการบวชป่า โดยเจ้าพิธีจะใช้สายสิญจน์ล้อมอาณาบริเวณที่จะบวชต้นไม้ แล้วนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์ เพื่อเป็นสิริมงคลต่อชาวบ้าน และต้นไม้ที่จะทำพิธี ซึ่งการบวชต้นไม้ บวชได้ตั้งแต่ต้นไม้ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ แต่ส่วนมากจะเน้นต้นไม้ที่ขนาดใหญ่ มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม

วิธีนี้ !! ชาวบ้านจึงเชื่อว่า ผืนป่าที่ผ่านพิธีบวช เป็นเสมือนดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ ไม่ว่าผู้ใดก็ไม่อาจเข้าไปทำลายได้ ทำให้ต้นไม้มีโอกาสเจริญเติบโต และสายน้ำที่เกิดจากป่าต้นน้ำ ก็จะมีพื้นที่ชีวิตอีกครั้งหนึ่งอีก ประโยชน์ของการบวชป่า ยังเกิดความร่วมมือกันของคนในชุมชน ที่ร่วมแรงร่วมใจกัน ในการดูแลรักษาป่าและแหล่งต้นน้ำลำธารด้วย

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ประโยชน์จากการบวชป่า

๑. เป็นการยับยั้งการทำลายธรรมชาติ และช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
๒. เป็นการรักษาป่าไม้ที่เป็นต้นน้ำลำธารให้อุดมสมบูรณ์
๓. สร้างความสำนึกให้แก่ชุมชนในการดูแลรักษาธรรมชาติ ป่าไม้

ที่มา : ๓๖๐NEWS, รายการทีวี ๓๖๐ องศา

๓) โครงการ “ปลูกด้วยรักษ์ พิทักษ์โลก” เพิ่มพื้นที่สีเขียว พื้นฟูระบบนิเวศ และลดโลกร้อน เพื่อโลกที่คุณแคร์ เอสซีจี มุ่งสานต่อการปลูกต้นไม้ที่ถูกวิธีอย่างต่อเนื่องในโครงการ “ปลูกด้วยรักษ์พิทักษ์โลก” โดยรวมพลังปลูกต้นไม้ในชุมชนพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ เช่น สระบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี ปราจีนบุรี ระยอง ลำปาง นครศรีธรรมราช และตรัง โดยมีเป้าหมายปลูกต้นไม้ตลอดปี ๒๕๖๔ ทั้งป่าบก ป่าชายเลน และหญ้าทะเลรวมทั้งสิ้น ๑๕๐,๐๐๐ ช่วยลดโลกร้อน คิดเป็นปริมาณการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Carbon sink) ๑๔,๕๐๐ ตัน* พร้อมส่งเสริมองค์ความรู้การปลูกต้นไม้เพื่อให้ต้นไม้อยู่รอดและเติบโตยั่งยืน

เอสซีจี ตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของต้นไม้ ตัวช่วยสำคัญในการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO๒) สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อน รวมถึงช่วยรักษาพื้นฟูระบบนิเวศตามธรรมชาติ และคืนความสมดุลให้กับความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งทุกกลุ่มธุรกิจของเอสซีจีได้ดำเนินกิจกรรมปลูกต้นไม้อย่างต่อเนื่องทุกปี พร้อมปลูกจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญและร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ โดยตั้งแต่เดือนมกราคม-กรกฎาคม ๒๕๖๔ เอสซีจีได้ร่วมกับทุกภาคส่วนปลูกต้นไม้ไปแล้วกว่า ๑๙๘ ไร่หรือประมาณ ๔๓,๕๔๐ ตัน ซึ่งคิดเป็นการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ (Carbon sink) ได้กว่า ๒,๘๐๗ ตัน*

หมายเหตุ * ค่าการกักเก็บคาร์บอนของต้นไม้อ้างอิงข้อมูลจากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกแห่งประเทศไทย (TGO) และ Ocean science journal ; Assessing Carbon Stock and Sequestration of the Tropical Seagrass Meadows in Indonesia คำนวณที่ระยะเวลาการเติบโตของต้นไม้ ๑๐ ปี

ที่มา : <https://www.scg.com/climate-emergency/reforestation/>

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๔.๓ ความสมดุลระหว่างความต้องการของมนุษย์กับทรัพยากร

การวิเคราะห์สถานการณ์ป่าไม้

ที่ดินป่าไม้ของรัฐบางส่วนถูกรบครองโดยประชาชนเพื่ออยู่อาศัย หรือใช้ประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย จำนวนไม่น้อยกว่า ๑๕ ล้านไร่ โดยจำแนกเป็นพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (อุทยานแห่งชาติ พันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ไม่น้อยกว่า ๕.๙ ล้านไร่ ป่าสงวนแห่งชาติ และป่าไม่น้อยกว่า ๙ ล้านไร่ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายแต่ละฉบับอาจจะเว้นการดำเนินการตามกฎหมายในขณะเดียวกันรัฐบาลในแต่ละสมัยได้ออกนโยบายหรือคำสั่งผ่อนปรนการบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนยากไร้ หรือไร้ที่ดินทำกิน เช่น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๔๑ และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ เป็นต้น

จากสถานการณ์ป่าไม้ดังกล่าว ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐที่บังคับใช้กฎหมายกับประชาชนที่ครอบครองที่ดินป่าไม้ของรัฐโดยไม่ได้รับอนุญาตมาโดยตลอด แม้ว่าจะมีความพยายามแก้ไขปัญหาลำดับนี้ในหลายรัฐบาลที่ผ่านมา แต่ก็ยังไม่สำเร็จ ในขณะที่ประชาชนที่ครอบครองที่ดินป่าไม้ของรัฐบางส่วนได้พยายามเรียกร้องขอความเป็นธรรม ขอให้รัฐจัดสรรที่ดินป่าไม้ และให้เอกสารแสดงสิทธิในการครอบครองในรูปแบบต่าง ๆ

พระราชดำริเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงห่วงใยในปัญหาปริมาณป่าไม้ลดลงเป็นอย่างมาก จึงทรงพยายามค้นหาวิธีนานาประการที่จะเพิ่มปริมาณของป่าไม้ในประเทศไทยให้เพิ่มมากขึ้นอย่างมั่นคงและถาวร โดยมีวิธีการที่เรียบง่ายและประหยัดในการดำเนินงาน ตลอดจนเป็นการส่งเสริมระบบวงจรป่าไม้ในลักษณะอันเป็นธรรมชาติดั้งเดิม ซึ่งได้พระราชทานพระราชดำริหลายวิธี ดังนี้ (สำนักงาน กปร. ๒๕๔๐.)

(๑) ปลุกป่าโดยไม่ต้องปลูก ด้วยวิธีการ ๓ วิธี คือ

ก. "...ถ้าเลือกได้ที่ที่เหมาะสมแล้ว ก็ทิ้งป่านั้นไว้ตรงนั้น ไม่ต้องไปทำอะไรเลย ป่าจะเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นป่าสมบูรณ์โดยไม่ต้องไปปลูกเลยสักต้นเดียว..."

ข. "...ไม่ไปรังแกป่าหรือตอแยต้นไม้เพียงแค่คุ้มครองให้ขึ้นเองได้เท่านั้น..."

ค. "...ในสภาพป่าเต็งรัง ป่าเสื่อมโทรมไม่ต้องทำอะไรเพราะต่อไปก็แตกกิ่งออกมาอีกถึงแม้ต้นไม้สวยแต่ก็เป็นต้นไม้ใหญ่ได้..."

(๒) การปลุกป่า ๓ อย่าง ได้ประโยชน์ ๔ อย่าง : การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยพระปรีชาญาณอย่างชาญฉลาดให้เกิดประโยชน์แก่ปวงชนมากที่สุด ยาวนานที่สุด และทั่วถึงกัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงแนะนำการปลุกป่าในเชิงผสมผสาน ทั้งด้านเกษตรวนศาสตร์ และเศรษฐกิจสังคมไว้เป็นมรรควิธีปลุกป่าแบบเบ็ดเสร็จนั้นไว้ด้วย

ลักษณะทั่วไปของป่า ๓ อย่าง

พระราชดำริปลุกป่า ๓ อย่างนั้น มีพระราชดำรัส ความว่า

"....ป่าไม้ที่จะปลุกนั้น สมควรที่จะปลุกแบบป่าใช้ไม้หนึ่ง ป่าสำหรับใช้ผลหนึ่ง ป่าสำหรับใช้เป็นพื้นที่อย่างหนึ่ง อันนี้แยกออกไปเป็นกว้าง ๆ ใหญ่ ๆ การที่จะปลุกต้นไม้สำหรับได้ประโยชน์ ดังนี้ ในคำวิเคราะห์ของกรมป่าไม้รู้สึกจะไม่ใช่ป่าไม้ เป็นสวน หรือจะเป็นสวนมากกว่าป่าไม้ แต่ในความหมายของการช่วยเหลือเพื่อต้นน้ำลำธารนั้น ป่าไม้เช่นนี้จะสวนผลไม้ก็ตามหรือเป็นสวนไม้พุ่มก็ตามนั้นแหละเป็นป่าไม้ที่ถูกต้อง

เพราะทำหน้าที่เป็นป่าคือเป็นต้นไม้และทำหน้าที่เป็นทรัพยากรในด้านสำหรับให้ผลที่มาเป็นประโยชน์แก่ประชาชนได้..."

ประโยชน์ที่ได้รับ

ในการปลูกป่า ๓ อย่างนั้น พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชาธิบายถึงประโยชน์ในการปลูกป่าตามพระราชดำริว่า

"...การปลูกป่า ๓ อย่าง แต่ให้ประโยชน์ ๔ อย่าง ซึ่งได้ไม้ผล ไม้สร้างบ้าน และไม้ฟืนนั้น สามารถให้ประโยชน์ได้ถึง ๔ อย่าง คือ นอกจากประโยชน์ในตัวเองตามชื่อแล้ว ยังสามารถให้ประโยชน์ อันที่ ๔ ซึ่งเป็นข้อสำคัญคือสามารถช่วยอนุรักษ์ดินและต้นน้ำลำธารด้วย..."

และได้มีพระราชดำรัสเพิ่มเติมว่า

"...การปลูกป่าถ้าจะให้ราษฎรมีประโยชน์ให้เขาอยู่ได้ ให้ใช้วิธีปลูกไม้ ๓ อย่าง แต่มีประโยชน์ ๔ อย่าง คือ ไม้ใช้สอย ไม้กินได้ ไม้เศรษฐกิจ โดยปลูกทรงรับการชลประทาน ปลูกรับซับน้ำ และปลูกอดช่วงไหล่ตามร่องห้วย โดยรับน้ำฝนอย่างเดียว ประโยชน์อย่างที่ว่า ๔ คือ ได้ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ...."

(๓) การปลูกป่าในใจคน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้มานับตั้งแต่เสด็จขึ้นครองราชย์ พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภูมิภาค ทรงได้เห็นสภาพป่าไม้ที่ทรุดโทรมและถูกทำลายลงมากมาย จึงทรงมีพระราชดำริให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศทางน้ำ ดิน และป่าไม้ เพื่อให้ประชาชนได้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีในสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์และสามารถพึ่งพาตนเองได้หลายโครงการ ทั้งที่เป็นโครงการส่วนพระองค์ โครงการพระราชดำริที่เกี่ยวกับป่าและดิน

นอกจากนี้ พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่องของการปลูกป่าว่า "...เราจะปลูกต้นไม้ในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง..."

ปลูกต้นไม้ในใจคน หมายถึง ประการแรก ต้องเข้าใจว่าเราปลูกต้นไม้ทำไมต้องให้เห็นประโยชน์ว่าประโยชน์คืออะไร จำเป็นต่อชีวิตอย่างไร ประการที่สอง ปลูกต้นไม้เป็นการปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดินน้ำลมไฟที่อยู่รอบตัวเรา

พระราชดำริในการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก เป็นกลยุทธ์ในการรักษาป่าที่เรียบง่าย ประหยัด โดยทรงอาศัยหลักวงจรธรรมชาติเพียงคนไม่เข้าไปทำลาย รบกวอน เพื่อให้ต้นไม้ได้ฟื้นตัว ขยายพันธุ์ เกิดระบบนิเวศของสิ่งมีชีวิตที่เกื้อกูลกันเป็นระดับขั้น จนป่าฟื้นคืนสู่ความสมบูรณ์ได้ จากการทรงงานพัฒนาในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ มาตลอด ๓๐ ปี ทรงตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของป่า โดยเฉพาะป่าต้นน้ำลำธาร ด้วยทรงเข้าพระทัยในวงจรธรรมชาติของป่า จึงทรงคัดเลือกริธีฟื้นฟู อนุรักษ์ป่าที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ และที่สำคัญคือความเข้าใจของคนในพื้นที่ ดังพระราชดำรัสที่ว่า "...ต้องอธิบายให้ราษฎรรู้ว่าการที่ปริมาณน้ำตามแหล่งน้ำธรรมชาติลดลง มันก็เพราะมีการทำลายป่าต้นน้ำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์..." และ "...ไม่ย่นต้นนั้นจะช่วยให้อากาศมีความชุ่มชื้นเป็นขั้นตอนหนึ่งของระบบการเกิดฝนตกตามธรรมชาติ ทั้งยังช่วยยึดดินบนภูเขาไม่ให้พังทลายเมื่อเกิดฝนตกอีกด้วย..."

ปัจจุบันจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและความต้องการใช้ทรัพยากรก็เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยทำให้เกิดการตัดทอนผลประโยชน์จากธรรมชาติจนสร้างความเสียหายอย่างมหาศาลแก่สิ่งแวดล้อมและมนุษย์ไปพร้อมกัน ในวันที่พระราชดำริการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก และการปลูกป่าในใจคนของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

มหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร จะเป็นบทเรียนอันลึกซึ้งให้คนไทยได้ศึกษาหาหนทางช่วยกันรักษาป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติให้ดำรงอยู่คู่แผ่นดินสืบไป

"...อาจฝึกให้ราษฎรช่วยทำหน้าที่พนักงานดูแลป่าไม้ เพราะต่างฝ่ายต่างก็มีประโยชน์ร่วมกัน... บริเวณพื้นที่ราบในหุบเขาก็กต้องพัฒนาให้เป็นนาข้าวสำหรับราษฎรทำกิน... เมื่อราษฎรสามารถทำกินได้บริบูรณ์แล้วจะเลิกปลูกฝิ่นโดยสิ้นเชิง..." พระราชดำรัส เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ณ โครงการหลวงพัฒนาต้นน้ำหน่วยที่ ๖ ชุนคอง (สำนักสงฆ์งานพระราชดำริ, ๒๕๖๐)

๔.๔ การร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดตั้งศูนย์บริการประชาชนเพื่อบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด ภายใต้คำสั่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ ๒๙๗/๒๕๕๐ ซึ่งดำเนินการโดยศูนย์สารสนเทศ สำนักแผนงานและสารสนเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการแจ้งเรื่องร้องเรียนสำหรับประชาชน และเพื่อทราบขั้นตอน/กระบวนการในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการเรื่องร้องเรียน มีเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการโดยให้ครอบคลุมทุกกลุ่มของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการข้อร้องเรียน ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ และคำชมเชย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ การตัดไม้ทำลายป่า การล่าสัตว์ การครอบครองสัตว์ป่า และการค้าขายสัตว์ป่าและพืชป่า

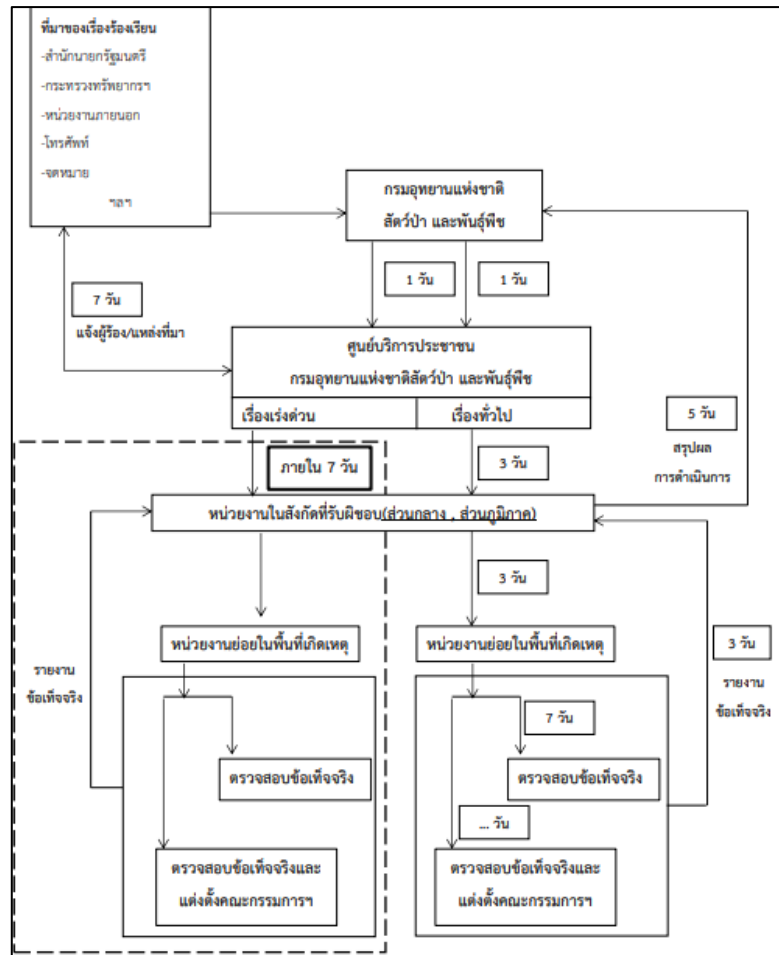
กระบวนการที่สำคัญ	ข้อกำหนดกระบวนการ	ขั้นตอนที่สำคัญ	ตัวชี้วัดในกระบวนการ	ตัวชี้วัดผลของกระบวนการ
การบริหารจัดการเรื่องร้องเรียน	- การให้บริการที่รวดเร็ว - ถูกต้อง - เชื่อถือได้	- การส่งต่อเรื่องร้องเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบ	- ระยะเวลาดำเนินการส่งต่อเรื่องร้องเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณา	- ระดับความสำเร็จในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนจนได้ข้อยุติ

ผังกระบวนการจัดการเรื่องร้องเรียน

ลำดับ	ผังกระบวนการ	เวลา	รายละเอียดงาน	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารอ้างอิง
1	เริ่มการจัดการเรื่องร้องเรียน	2 วัน	แจ้งเรื่องร้องเรียนผ่านช่องทางต่างๆ	ผู้รับบริการ	หนังสือร้องเรียนเว็บไซต์
2	รับเรื่องร้องเรียน/คำขอเข้า		ลงทะเบียนรับเรื่อง	สารบรรณรณรงคฯ สทส. ศูนย์สารสนเทศ	ทะเบียนรับ
3	พิจารณาตรวจสอบ		พิจารณาว่าควรดำเนินการหรือไม่ หากดำเนินการควรส่งให้หน่วยงานใด	ศูนย์สารสนเทศ	
4	นำเรื่องร้องเรียนที่ระบบจัดการ		บันทึกเรื่องร้องเรียนพร้อมแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบกระบวนการจัดการ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล	
5	ส่งต่อเรื่องไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบ		จัดส่งเรื่องร้องเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบ	เจ้าหน้าที่ดูการ	
6	แจ้งผู้ร้องเรียนคืนเรื่อง พร้อมเอกสารดำเนินการ	1 วัน	แจ้งให้ผู้ร้องเรียน หรือหน่วยงานต้นเรื่องทราบถึงการส่งเรื่องไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบแล้ว	ผู้จัดการเรื่องร้องเรียน	
7	แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและดำเนินการตรวจสอบ	15 วัน	หน่วยงานที่รับผิดชอบส่งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการตรวจสอบ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	
8	รายงานผล ข้อเท็จจริง สรุปการดำเนินการ	15 วัน	หน่วยงานผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการ รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือการดำเนินการ	เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่รับผิดชอบ	รายงานผลสรุป
9	ดูเรื่อง	1 วัน	พิจารณาผลการดำเนินการตรวจสอบการดูเรื่องหรือไม่ หากไม่สมควร แจ้งให้หน่วยงานดำเนินการตรวจสอบใหม่	ศูนย์สารสนเทศ	
10	แจ้งผู้ร้องเรียนคืนเรื่อง พร้อมผลการดำเนินการ	3 วัน	แจ้งผลการดำเนินการเรื่องพิพาทเป็นที่ยุติ กับผู้ร้องเรียน	ผู้จัดการเรื่องร้องเรียน	
รวมเวลา		37 วัน			

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาแต่ละประเภท พร้อมทั้งขั้นตอนแนวทางการดำเนินงาน (Work Flow)

- ขั้นตอนการปฏิบัติในการยื่นเรื่องร้องเรียนของประชาชน

ประชาชนสามารถยื่นเรื่องร้องเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้ ในที่นี้จะกล่าวถึงการยื่นเรื่องร้องเรียนผ่านเว็บไซต์กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยผู้ยื่นเรื่องร้องเรียนต้องทำการลงทะเบียนเข้าใช้งานระบบ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. พิมพ์ Url <http://portal.dnp.go.th/Complaint> ดังรูป

2. ระบบจะนำท่านเข้าสู่การ login อัตโนมัติ ให้ท่านกดสมัครสมาชิก และกรอกข้อมูลต่างๆ ดังรูป

3. เมื่อสมัครสมาชิกแล้ว ระบบจะส่งข้อมูลผู้ใช้งานและรหัสผ่านไปยังอีเมลที่ท่านกรอกข้อมูล เมื่อทราบรหัสผ่านแล้ว ให้ทำการเข้าสู่ระบบ

4. ให้สังเกตว่าข้อมูลผู้ใช้งานของท่านปรากฏด้านบนของหน้าเว็บเพจ ให้ท่านกดสร้างเรื่องร้องเรียน และกรอกรายละเอียดของเรื่องที่ต้องการร้องเรียนและกดบันทึก เป็นอันเสร็จสิ้นขั้นตอนการยื่นเรื่องร้องเรียนของประชาชน ดังรูป

หลังจากนั้น จะเป็นกระบวนการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนของเจ้าหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบต่อไป ซึ่งมีขั้นตอนตามระเบียบปฏิบัติที่ได้กล่าวไว้แล้วตอนต้น

๔.๕ การเฝ้าระวัง การแจ้งเบาะแสการทุจริต

โดยมีช่องทางในการแจ้งเรื่องร้องเรียน ดังนี้

๔.๕.๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. เว็บไซต์ <http://petition.mnre.go.th>
๒. จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) : petitionmnre@mnre.go.th
๓. ส่งหนังสือร้องเรียนมาที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เลขที่ ๙๒ ซ. พหลโยธิน ๗ ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
๔. มายืนยันหนังสือร้องเรียนด้วยตนเองที่ศูนย์บริการร่วม ชั้น ๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. สายด่วน Green Call ๑๓๑๐ หรือ ๐-๒๒๖๕-๖๒๒๓-๕
๖. โทรสาร (Fax) : ๐-๒๒๖๕-๖๒๒๒
๗. Application (mnre e-petition)

"ศูนย์สายด่วนพิทักษ์ป่า โทรศัพท์ ๑๓๖๒"

นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และเพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างภาคประชาชนและภาครัฐ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ร่วมจัดตั้งศูนย์สายด่วนพิทักษ์ป่า เพื่อรับแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือเบาะแสการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ สัตว์ป่า ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การให้บริการข้อมูลข่าวสาร และการรับแจ้งเหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ และเกิดผลเป็นรูปธรรม เป็นอีกหนึ่งช่องทาง เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการแจ้งเหตุด่วน หรือสถานการณ์การกระทำผิดด้านทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ คอยรับโทรศัพท์แจ้งเหตุจากประชาชนตลอด ๒๔ ชั่วโมง โดยตั้งอยู่ที่สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เขตจตุจักร กรุงเทพฯ

๔.๕.๒ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๑. ทางจดหมาย จ่าหน้าซองถึง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เลขที่ ๖๑ ถนนพหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
๒. โทรศัพท์หมายเลข ๐ ๒๕๖๑ ๑๗๗๗ ต่อภายใน ๑๒๔๕ โทรสาร ๐ ๒๕๔๐ ๕๙๐๗
๓. ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e - Mail) complain@dnpp.go.th
๔. หน้าเว็บไซต์ของกรม <http://portal.dnp.go.th/Complaint>
๕. เดินทางยื่นเรื่องร้องเรียนด้วยตนเอง ที่ ชั้น ๕ อาคาร สทก. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
๖. ศูนย์สายด่วนพิทักษ์ป่า สายด่วน ๑๓๖๒ , Page Facebook อาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติฯ (อส.อส.)

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กรมป่าไม้
ทส. เปิด
“ศูนย์สายด่วน
พิทักษ์ป่า”
1362

แฉะเบอะแฉะ

กรมป่าไม้
Royal Forest Department

สายด่วนกรมป่าไม้ ศูนย์บริการประชาชนกรมป่าไม้
บริการข้อมูล / ส่วนประชาชน / ส่วนเจ้าหน้าที่ / ช่องทางการติดต่อ

สายด่วนกรมป่าไม้
ศูนย์บริการประชาชนกรมป่าไม้
Royal Forest Department Service Center
ดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ
พ.ศ. 2540 และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สายด่วน 1362

มีเจ้าหน้าที่บริการรับแจ้งเหตุ และบริการข้อมูลข่าวสารตลอด 24 ชั่วโมง

สามารถส่งเรื่องไปยังผู้รับผิดชอบโดยตรง เพื่อแก้ไขได้อย่างทันท่วงที

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จัดตั้งสายด่วน 1362 ตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2546

บริการข้อมูลข่าวสาร แก่ประชาชน ด้วยความสะดวกรวดเร็ว

มีการจัดตั้งชุดปฏิบัติการพิเศษ 1362 เพื่อออกไปดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามที่ได้รับแจ้ง

ตัวอย่างการแจ้งเหตุ 1362

การล่าและค้าสัตว์ป่า

การพบเห็นช้างเร่ร่อน

การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า

การเกิดไฟป่า

ภัยพิบัติธรรมชาติในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑๕๗

๔.๕.๓ สำนักงาน ป.ป.ช.

เครือข่ายสอดส่องและแจ้งเบาะแส (watch & voice) โดยผ่านแอปพลิเคชัน WE STRONG สร้างความรู้ ปูปลูกฝัง และสร้างค่านิยมในเยาวชนและประชาชนทั่วไปให้มีความตระหนักในปัญหาการทุจริต และเป็นเครื่องมือในการสอดส่องและแจ้งเบาะแส (watch & voice) ภายในชุมชนของตนเองผ่านการแจ้งเบาะแส

๔.๖ กรณีศึกษาการทุจริตด้านทรัพยากรป่าไม้

ข้อมูลจากสื่อมวลชน

(๑) กรณีคดีการละเว้นจับกุมผู้บุกรุกก่อสร้างอ่างเก็บน้ำในเขตป่าสงวนแห่งชาติ อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง^๙

เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙ สำนักข่าวอิศรา^๑ นำเสนอข่าวกรณีศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๕ จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีคำพิพากษาคัดสินลงโทษจำคุก นาย ก. (นามสมมติ) เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด พร้อมพวก ๑๔ ราย โดยไม่รอลงอาญา ในคดีละเว้นการจับกุมผู้บุกรุกก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ จำนวน ๔ แห่ง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอุทธรณ์การ ป.ป.ช. ลงมติชี้มูลความผิดนาย ก. พร้อมพวก ๑๔ ราย ในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ ที่ผ่านมานาย ก. และ นาย ข. ซึ่งเป็นอดีตนายอำเภอ ถูกศาลตัดสินลงโทษคนละ ๔ กรรมฯ ละ ๔ ปี รวมจำนวน ๑๖ ปี ส่วนจำเลยอื่นถูกตัดสินโทษลดหย่อนลงมา เบื้องต้น จำเลยทั้งหมดได้มีการยื่นหลักทรัพย์ขอประกันตัวในช่วงเย็นวันเดียวกัน เพื่อสู้คดีในชั้นอุทธรณ์และฎีกาต่อไปแล้วนั้น

พฤติการณ์ที่พบคือ ในช่วงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๑ ถึงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๕ คณะกรรมการกองทุนพัฒนาชุมชนฯ ซึ่งมีจำเลยที่ ๑ เป็นประธานคณะกรรมการ และจำเลยที่ ๒ เป็นกรรมการ ได้พิจารณาอนุมัติเงินกองทุนพัฒนาชุมชนฯ ให้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำจำนวน ๔ โครงการ งบประมาณ ๑๐๘,๖๔๑,๖๐๐ บาท ซึ่งพื้นที่ที่ทำการก่อสร้างอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยจำเลยที่ ๒ และ ๗ ร่วมกันจัดเตรียมสัญญาจ้างให้จำเลยที่ ๑๑ ถึง ๑๓ ต่อมาผู้รับจ้างก่อสร้างเข้าดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บ โดยที่กรมป่าไม้ยังไม่ได้อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ การกระทำดังกล่าว จึงเป็นการเข้าไปบุกรุกแผ้วถางทำลายพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ จนการก่อสร้างแล้วเสร็จ โดยมีจำเลยที่ ๗ และ ๑๐ ถึง ๑๔ ร่วมเป็นคณะกรรมการจ้างทำการตรวจรับการจ้างและเสนอขออนุมัติขอเบิกเงินค่าก่อสร้าง ผ่านจำเลยที่ ๒ เสนอไปยังจำเลยที่ ๑ โดยจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ลงนามอนุมัติเบิกจ่ายเงินโดยไม่มีการยับยั้งสั่งการแก้ไขใด ๆ กับการกระทำการอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายดังกล่าว

ในระหว่างการก่อสร้าง จำเลยที่ ๘ ได้ทำหนังสือขออนุญาตใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ดังกล่าว เพื่อก่อสร้างอ่างเก็บกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง และจำเลยที่ ๕ และ ๖ ได้รับมอบหมายให้ ร่วมกับจำเลยที่ ๘ ออกตรวจสอบสภาพป่าในพื้นที่ขออนุญาตดังกล่าว ตามคำสั่งของจังหวัดลำปาง และได้ร่วมกันจัดทำรายงานการตรวจสอบสภาพป่าที่มีผู้ขออนุญาตเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตามมาตรา ๑๓ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติ ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ (ป.ส.๑๘) ว่าพื้นที่บริเวณที่ขออนุญาตเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตามมติคณะรัฐมนตรีมีสภาพไม่สมบูรณ์ เห็นควรอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและได้จัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อกรมป่าไม้ ทั้งนี้ คำพิพากษาศาลฯ ระบุว่า จำเลยที่ ๑ ๒ และที่ ๗ เป็นผู้ก่อให้เกิดการกระทำความผิดและอยู่ในฐานะข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ จำเลยที่ ๔ ถึง ๖ เป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ มีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดโดยตรง พบการกระทำความผิดแล้วละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ส่วนจำเลยที่ ๘ ถึง ๑๔ เป็นผู้บริหารท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับล่าง พบการกระทำความผิดแล้วละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

^๑ คดีดังกล่าวคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิด เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๗ ข้อกล่าวหา ละเว้นการจับกุมผู้บุกรุกก่อสร้างอ่างเก็บน้ำก๊วข้าวหลาม อ่างเก็บน้ำปางชัย อ่างเก็บน้ำแม่ทุ และอ่างเก็บน้ำแม่หลวง ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ อำเภอแม่เมะ จังหวัดลำปาง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้

เห็นสมควรลงโทษตามสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี จำเลยที่ ๑ ถึง ๑๔ ทราบดีว่า สถานที่ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และกรมป่าไม้ยังไม่ได้อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ เป็นการละเลยไม่ระงับยับยั้งการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ทั้งยังละเว้นไม่จับกุมดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดและทำการยึดของกลางที่พบตามอำนาจหน้าที่ เป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๑๕๗

(๒) กรณีโครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก พื้นที่ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ในเขตพื้นที่ป่าไม้ลุ่มน้ำชั้น ๑A

เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๙ สำนักข่าวอิศรา^๕ ได้นำเสนอข่าวว่า เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๙ นาย ช. เจ้าหน้าที่ป่าไม้จังหวัด (ผู้กล่าวหา) ได้เข้าแจ้งความร้องทุกข์กับนาย จ. อดีตผู้ว่าราชการ นาย ส. อดีตนายอำเภอ และบริษัท อ. จำกัด โดยนาย พ. ผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคล ระบุพฤติการณ์ว่า เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๙ เวลาประมาณ ๑๖.๐๐ น. นาย ช. เจ้าหน้าที่ป่าไม้จังหวัดกับพวก ได้ตรวจสอบพบว่า มีผู้บุกรุกพื้นที่ป่าก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก สายบ้านเหมืองแบ่ง-บ้านทับเบิก ระยะทาง ๓,๑๕๐ เมตร รวมไม่น้อยกว่า ๑๘,๙๐๐ ตารางเมตร โดยได้ทำการสืบทราบ ว่า อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อนุมัติโครงการ และมอบอำนาจให้ นาย ส. ให้ดำเนินการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กโครงการนี้ โดยจัดสรรงบประมาณจากจังหวัด ตามโครงการพัฒนาระบบขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวและเกษตรกร กิจกรรมก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ปรากฏชื่อบริษัท อ. เป็นผู้รับจ้าง และเข้าทำหนังสือสัญญาในฐานะเป็นรับจ้างกับที่ทำการปกครองอำเภอ โดยนายอำเภอ ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ว่าราชการ ในขณะนั้น ในฐานะผู้ว่าจ้างตามสัญญา เพื่อดำเนินการก่อสร้างถนน ขนาดผิวการจราจรกว้าง ๔.๐๐-๖.๐๐ เมตร หนา ๐.๑๕ เมตร ระยะทาง ๓,๑๕๐ เมตร รวมไม่น้อยกว่า ๑๘,๙๐๐ ตารางเมตร ด้วยงบประมาณจำนวนเงิน ๑๔,๙๔๐,๐๐๐ บาท กำหนดระยะเวลางาน ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ - ๒๓ มกราคม ๒๕๕๙ หลังจากนั้น บริษัท อ. จำกัด ได้เริ่มดำเนินการก่อสร้างจนกระทั่งงานแล้วเสร็จ เมื่อต้นปี ๒๕๕๙

หลังจากก่อสร้างแล้วเสร็จ เจ้าหน้าที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักตรวจสอบพิเศษ ภาค ๑๐ ได้เข้าทำการตรวจสอบการก่อสร้างถนนดังกล่าว พบว่า การดำเนินการไม่เป็นไปตามรูปแบบรายการตามสัญญาจ้าง และพบว่าพื้นที่ก่อสร้างอยู่ในเขตพื้นที่ป่าไม้ อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ A ตามมติคณะรัฐมนตรี ในการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำป่าสัก เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ ซึ่งอยู่ในการดูแลรับผิดชอบของสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๔ สาขาพิษณุโลก ทางสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินจึงทำหนังสือแจ้งให้สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ ๔ สาขาพิษณุโลก เข้าตรวจสอบว่า บริเวณพื้นที่ก่อสร้างถนนคอนกรีตดังกล่าวเป็นการดำเนินการในพื้นที่หวงห้ามหรือไม่ หากพบก็ให้ได้ดำเนินการกับผู้บุกรุกพื้นที่ป่าไม้ดังกล่าวต่อไป

ขณะที่ผลการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ พบว่า บริเวณก่อสร้างถนนคอนกรีตสายนี้ อยู่ในพื้นที่กรมประชาสัมพันธ์ได้นำพื้นที่ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเขาเผ่าม้ง ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕ และจากการตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังไป ๕ ปี พบว่า เมื่อปี ๒๕๐๑ มีเส้นทางที่ราษฎรบ้านทับเบิกใช้สัญจรไปมา ก่อนที่จะมีการขยายเส้นทางใหม่ คือ สายบ้านเนิน - บ้านทับเบิก อย่างไรก็ตามจากการประสานงานกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ถึงการขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่ากรณีนี้ พบว่า ผู้ว่าจ้างได้ขออนุญาตใช้พื้นที่ผ่านสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

^๕ สำนักข่าวอิศรา “ซัดๆ ซอกกล่าวหา "ผู้ว่าฯโคราช"ทำถนนในเขตป่าไม่ขออนุญาต สมัยอยู่เพชรบูรณ์” สืบค้นจาก <https://www.isranews.org/isranews-scoop/๕๐๗๐๒-mapp-๖๒๕๑.html>

จังหวัด หลังมีการก่อสร้างแล้วเสร็จ ซึ่งจากการหาค่าพิถีพิถันพบว่า การก่อสร้างอยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น ๑ คิดคำนวณพื้นที่ป่าถูกบุกรุก ยึดถือ ครอบครอง ได้ประมาณ ๘-๓-๕๕ ไร่ ค่าความเสียหายของรัฐอยู่ที่อัตราไร่ละ ๑๕๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๑,๓๓๓,๑๒๕ บาท

(๓) กรณีโครงการก่อสร้างในเขตอุทยานแห่งชาติอุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๕ ปรากฏข่าวของสื่อมวลชน^๖ กรณีสำนักงาน ป.ป.ช. ขับเคลื่อนแนวทางต้านและลดทุจริตด้วยกลไกสหยุทธ์ เฉพาะกรณีพื้นที่เสี่ยงต่อการทุจริต (STRONG : Together against Corruption – TaC) ภาค ๗ ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตด้านการจัดซื้อจัดจ้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน “โครงการซ่อมแซมและปรับปรุงถนนลูกรังบดอัดแน่น ถนนบ้านน้ำพุ-โกรเกรียง และโครงการก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโกรเกรียง” ทั้ง ๒ โครงการรับผิดชอบโดยเทศบาลตำบลเขาโจด อ.ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี

จุดแรก โครงการปรับปรุงซ่อมแซมถนนลูกรังบดอัดแน่น ถนนบ้านน้ำพุ-โกรเกรียง หมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๓ ซึ่งเทศบาลตำบลเขาโจด ดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ด้วยการจัดซื้อจัดจ้างแบบจำเพาะเจาะจง เน้นซ่อมถนนระยะทางสั้น ๆ แบ่งซอยย่อยเป็น ๓ โครงการ ระยะทางรวม ๓.๕ กิโลเมตร ทั้งที่เป็นถนนเส้นเดียวกัน ทุกโครงการดำเนินการเสร็จสิ้น มีการตรวจรับพัสดุ แต่ไม่ได้ขออนุญาตจากอุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ให้ถูกต้อง ทั้งนี้ พบว่ามีการลักลอบขุดดินลูกรังในเขตอุทยานแห่งชาติฯ มาซ่อมถนนแทนการนำวัสดุจากภายนอกมาซ่อมแซมปรับปรุง กรณีนี้ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ ในฐานะรับผิดชอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ มีการแจ้งความดำเนินคดีไว้แล้วที่ สภ.ศรีสวัสดิ์

โดยข้อมูลเพิ่มเติม พบว่า เทศบาลตำบลเขาโจด ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการซ่อมแซม และปรับปรุงถนนลูกรังแล้ว ตามหนังสืออุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ ที่ ทส. ๐๙๑๐.๒๐/๓๑๑๗ ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๕ ที่มีนายวิโรจน์ โรจนจินดา อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ เป็นผู้อนุญาต โดยไม่ได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดโครงการเอาไว้ ทำให้เทศบาลตำบลเขาโจด เข้าใจว่าสามารถดำเนินการซ่อมแซม และปรับปรุงถนนลูกรังในเส้นทางนี้ได้ตลอด โดยไม่ต้องไปขออนุญาตใหม่ ดังนั้น สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ (บ้านโป่ง) จึงได้หารือไปยังกองนิติการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต่อมา กรมอุทยานฯ ได้มีหนังสือ ค่วนมาก ที่ ทส. ๐๙๐๓.๒/๙๕๗๙ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔ แจ้งว่า การอนุญาตโครงการปรับปรุงซ่อมแซมถนนลูกรัง ที่เป็นอำนาจของหัวหน้าอุทยานแห่งชาตินั้น ในการอนุญาตดำเนินโครงการใด ย่อมเป็นการอนุญาตเฉพาะตามโครงการนั้น ๆ หากมีความประสงค์จะอนุญาตปรับปรุงซ่อมแซมในครั้งต่อไป ต้องจัดทำโครงการขออนุญาตอีกครั้งเป็นคราว ๆ ไป ไม่สามารถอ้างการอนุญาตในครั้งแรกดำเนินการตลอดเวลาได้

จุดที่ ๒ ตรวจสอบโครงการก่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโกรเกรียง งบประมาณปี ๒๕๖๕ มูลค่าโครงการ ๑,๘๓๗,๒๐๐ บาทโดยการก่อสร้างอยู่ในพื้นที่ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ขออนุญาตใช้พื้นที่จากอุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ และกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๑๓ อนุญาตให้เทศบาลตำบลเขาโจดใช้พื้นที่ ทั้งนี้ มีประเด็นความเสี่ยงทุจริต คือ ที่ตั้งไม่มีบ้านเรือนประชาชนอยู่ใกล้เคียงและอาคารที่ก่อสร้างยังอยู่ใกล้เขตรอยเลื่อนแผ่นดินไหว พบว่า การหลอกลวง หลอปปูนไม่เต็มแบบซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องโครงสร้างทรุดตัว ผู้รับเหมา ดำเนินการก่อสร้างไม่ทันส่งมอบงานงวดที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ ภายหลัง

^๖ ข่าวนั้น “ป.ป.ช. ปักหมุดทุจริต “ลักลอบขุดดิน-สร้างศูนย์เด็กเล็ก ในเขตอุทยานแห่งชาติ”

แหล่งที่มา <https://www.nationtv.tv/hotclip/๓๗๘๘๖๖๗๐๕>

จาก ป.ป.ช.จังหวัดกาญจนบุรี แจ้งจุดบกพร่องแล้ว อบต.เขาโจด ได้แจ้งผู้รับเหมา ให้มาแก้ไข และขณะนี้การก่อสร้างมีความคืบหน้าไปมาก แต่ยังคงมีความกังวลเรื่องความมั่นคงแข็งแรงของตัวอาคาร

(๔) กรณีการบุกรุกพื้นที่เกินขอบเขตที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์

เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เวลา ๑๐.๐๐ น. ปรากฏข่าวของสื่อมวลชน^๗ กรณีผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี อธิบดีกรมป่าไม้ รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๑ ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกสระบุรี ผู้บังคับการกองบังคับการปราบปรามกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองอธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระบุรี พร้อมด้วยกำลังเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมป่าไม้ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๕ (สระบุรี) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี สำนักงานที่ดินจังหวัดสระบุรี สาขาแก่งคอย และสมาชิกกองอาสารักษาดินแดนจังหวัดสระบุรี เข้าตรวจสอบการประกอบกิจการของบริษัท โรงปูนแห่งหนึ่งในเขตอำเภอแก่งคอย กรณีกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บก.ปทส.) ได้รับการร้องทุกข์กล่าวโทษว่า บริษัทดังกล่าวได้ทำการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่า และทำเหมืองนอกเขตพื้นที่ที่ได้รับประทานบัตรโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งกองบังคับการปราบปรามกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับคำร้องทุกข์ไว้ดำเนินการและได้ขออนุมัติหมายค้นจากศาลจังหวัดสระบุรี เพื่อเข้าดำเนินการตรวจสอบ โดยพนักงานสอบสวน บก.ปทส. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้สนธิกำลัง เข้าทำการตรวจสอบการดำเนินงานของบริษัทดังกล่าว ในพื้นที่ประทานบัตรและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งอยู่ในเขตตำบลทับกวาง อำเภอแก่งคอย และเขตติดต่ออำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี จำนวน ๓ จุด จากการตรวจสอบพบการระเบิดหินเพื่อทำเหมืองบนเขาเป็นบริเวณกว้าง ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ได้เก็บข้อมูลเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดีตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

นอกจากนี้ยังพบการกระทำความผิดจากการลักลอบบุกรุกนอกเขตสัมปทานเหมืองแร่อีกหลายพื้นที่ เช่น การลักลอบขุดแร่แบไรต์ บริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากรุงชิง บ้านเขาไม้ไผ่ หมู่ ๘ ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช การลักลอบทำเหมืองแร่หินขาว บริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ายางน้ำกลัดเหนือ และป่ายางน้ำกลัดใต้ บ้านห้วยกวางจริง หมู่ ๔ ตำบลแก่งกระเจาน อำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น

(๕) กรณีการส่งซื้อนอมินีเข้าโครงการ คทช. หวั่นมีการยัดใส่ข้อเสนอให้ตรวจสอบก่อนกระทบโครงการ คทช. ของรัฐบาล^๘

วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๓ ผู้สื่อข่าวรายงานว่า มีรายงานว่า หลังจากหัวหน้าชุดปฏิบัติการ ศปป.๔ กอ.รมน.นำกำลังชุดพยัคฆ์ไพรและป่าไม้หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ พช.๒ (เขาค้อ) เข้าจับกุมการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาปางก่อและป่าวังชมภูเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๓ โดยพบผู้กระทำความผิด ๒ รายโดยรายแรกมีการใช้เครื่องจักรหนักขุดปรับร่องน้ำบนเขา นอกจากนี้ อีกรายกำลังเร่งก่อสร้างอาคารเพื่อสร้างรีสอร์ตบนเขาค้อ โดยในรายนี้เจ้าของที่ดินเป็นข้าราชการพยาบาลรายหนึ่งที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จากการสอบสวนเบื้องต้นพบว่าเมื่อปี ๒๕๕๘ ข้าราชการรายนี้ซื้อที่ดินมาจากทายาท รอส. เนื้อที่ ๓-๒-๐ ไร่ ราคาไร่ละ

^๗ ข่าว TV ท้องถิ่นเมืองสระบุรี. (๒๕๕๗). จังหวัดสระบุรีสนธิกำลังตรวจสอบการบุกรุกพื้นที่ป่าและทำเหมืองนอกเขตพื้นที่ที่ได้รับประทานบัตร.

แหล่งที่มา http://pr.prd.go.th/saraburi/ewt_news.php?nid=๒๓๒๓%๒๒ (๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘)

^๘ ๗๗ ข่าวเด็ด, อัง!จับรุกป่าผดรีสอร์ทบนเขาค้อ พบส่งชื่อหลานเป็นนอมินีเข้าโครงการ คทช. หวั่นมีการยัดใส่ชื่ออีกบาน “ทน.ขป.ศปป.๔ กอ.รมน” เสนอให้ตรวจสอบก่อนกระทบนโยบายรัฐบาล แหล่งที่มา : <https://www.๗๗kaoded.com/news/soontorn/๑๓๕๑๐๖๐>

๑๕๐,๐๐๐ บาท และเมื่อปี ๒๕๖๒ ได้ส่งชื่อหลานชาย(นอมินี) ให้ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ เสนอเข้าโครงการ คทช. ไปแล้ว จากนั้นจึงเริ่มปรับพื้นที่เพื่อก่อสร้าง

รายงานแจ้งอีกว่า หลังการจับกุม หัวหน้าชุดปฏิบัติการฯ ได้รายงานโดยตั้งข้อสังเกตไปยังต้นสังกัด ถึงเพื่อให้พิจารณา โดยมีประเด็นสำคัญได้แก่ เจ้าของที่ดินแปลงนี้เป็นข้าราชการแต่กล้ามาซื้อที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ และกล้าลงทุนก่อสร้างอาคารทำธุรกิจรีสอร์ทและลานกางเต็นท์ เนื่องจากมั่นใจว่าเมื่อส่งรายชื่อหลานตน (นอมินี) เข้าโครงการ คทช.แล้วสามารถทำได้ ทั้งที่เจ้าของที่ดินเป็นข้าราชการ ไม่ใช่ผู้ยากไร้ และไม่มีคุณสมบัติที่จะได้รับการจัดที่ดินทำกินให้ตามมติ ครม.วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ และตามโครงการ คทช. แต่อย่างใด

ในรายงานยังระบุอีกว่า โครงการ คทช. ของรัฐบาล เป็นโครงการที่ดี ในการช่วยเหลือประชาชน ผู้ยากไร้ให้มีที่ดินทำกิน แต่การนำนโยบายของรัฐบาลสู่การปฏิบัติในพื้นที่อำเภอเขาค้อ และในจังหวัดเพชรบูรณ์ จะไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล หากมีการทุจริตของเจ้าหน้าที่ที่เป็นคณะกรรมการ คทช.๘ ในพื้นที่ หรือมีการเรียกรับผลประโยชน์ เพื่อแลกกับการเสนอชื่อ เข้าโครงการ คทช. เช่น การนำชื่อนายทุน เจ้าของรีสอร์ทหรือโรงแรม หรือผู้ที่มาซื้อที่ดินต่อจาก รอส. หรือผู้ที่ทำผิดกฎหมายบุกรุกป่า หรือผู้ที่ไม่มีความสมบัตียัดใส่เข้าไปในการสำรวจรายชื่อเสนอเข้าโครงการ คทช. เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีเรื่องร้องเรียนไปหลายหน่วยงานจำนวนมาก บางรายเป็นชาวบ้านผู้ยากไร้ในพื้นที่ได้เสนอรายชื่อเข้าโครงการ คทช. ตามกำหนด แต่ผู้ใหญ่บ้านไม่ยอมรับหรือมีกรณีนายทุนเสนอชื่อเป็นเจ้าของในแปลงที่ดินของชาวบ้านก่อน เมื่อชาวบ้านไปเสนอชื่อภายหลังผู้ใหญ่บ้านไม่ยอมรับอ้างว่าซ้ำซ้อน เป็นต้น

หากมีการนำเสนอรายชื่อสำรวจเข้าโครงการ คทช.ที่ไม่โปร่งใส และไม่เป็นธรรมบนพื้นที่ อ.เขาค้อ นำเข้ากรรมการจังหวัดเพชรบูรณ์พิจารณาอนุมัติแล้ว จะเกิดความเสียหายอย่างมากกับโครงการ คทช. และนโยบายของรัฐบาล ซึ่งจะส่งผลให้การแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องล้มเหลว รวมทั้งเกิดเงื่อนไขในการบังคับใช้กฎหมายคือเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคม อันมีสาเหตุมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ หน.ชุดปฏิบัติการ ศปป.๔ กอ.รมน. ยังมีข้อพิจารณาเห็นควรให้มีการตรวจสอบ คัดกรองและทบทวนรายชื่อที่สำรวจก่อนนำเสนอ เข้าโครงการ คทช.ของจังหวัดเพชรบูรณ์ใหม่ทั้งหมด เพื่อความรอบคอบ พร้อมทั้งเปิดเผยรายชื่อที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการ คทช. เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถตรวจสอบได้ก่อนที่จะอนุมัติต่อไป

ส่วนการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ เพื่อสร้างโรงแรม รีสอร์ท และที่พักในรูปแบบต่าง ๆ บนเขาค้อ ที่ผ่านมา ประเด็นสำคัญที่ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ประสบผลสำเร็จ โดยไม่สามารถหยุดยั้งการบุกรุกใหม่ได้นั้น สรุปสาเหตุที่สำคัญมาจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ กรมอุทยานฯ ฝ่ายปกครอง ทหาร อปท. และเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ ปล่อยปละละเลยไม่จริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้เนื่องจากมีการเรียกรับผลประโยชน์ ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต เอื้อประโยชน์ให้พวกพ้อง หรือเป็นผู้กระทำผิดเสียเอง เนื่องจากมีผลประโยชน์มหาศาล ที่ผ่านมาการลงโทษเจ้าหน้าที่ที่กระทำผิดมีน้อยมาก เจ้าหน้าที่จึงไม่เกรงกลัว ควรมีการตรวจสอบเส้นทางการเงินของเจ้าหน้าที่ เมื่อมีการทำผิดกฎหมายด้วยและควรพิจารณาไม่ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่บนเขาค้อนานเกินไป จนสร้างอิทธิพลขึ้นในพื้นที่ ข้อสังเกต คือการบุกรุกใหม่โดยใช้เครื่องจักรกลหนัก และการบุกรุกไร่ใหญ่บนเขาค้อ ส่วนมากเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางจะเป็นผู้เข้ามาจับกุม

นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ เมื่อมีการจับกุมดำเนินคดี มีการวิ่งเต้นเจ้าหน้าที่ในขบวนการยุติธรรมในการช่วยเหลือผู้กระทำผิด จึงทำให้คดีสำคัญ และคดีใหญ่ ๆ หลายราย

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายได้ ส่วนการบังคับคดี กรณีที่คดีถึงที่สุดแล้ว และศาลมีคำพิพากษาให้ตรวจยึดพื้นที่ หรือให้รื้อถอน หรือให้จำเลย และบริวารออกจากพื้นที่แล้ว เจ้าหน้าที่ป่าไม้ และอุทยานฯ ที่ผ่านมาไม่มีการร้องขอบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา ผู้กระทำผิดยังคงแสวงหาผลประโยชน์อยู่ในพื้นที่เหมือนปกติ

ในส่วนของผู้กระทำผิด ส่วนมากรู้ดีว่าการซื้อที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิบนเขาคว้อ หรือการบุกรุกพื้นที่ป่าใหม่ เป็นการทำผิดกฎหมายแต่ได้รับคำแนะนำ และคำรับรองจากเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. ให้การช่วยเหลือ และรู้เห็นในการซื้อขายที่ดินที่ผิดกฎหมาย โดยมีการเคลียร์กับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ทุกฝ่าย เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม และถึงแม้จะถูกเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางเข้ามาจับกุม เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่ได้รับผลประโยชน์ จะเข้ามาดูแลช่วยเหลือเรื่องคดี และเนื่องจากการดำเนินคดีใช้เวลานานหลายปี ผู้กระทำผิดมีความคิดว่าสามารถกอบโกยผลประโยชน์ได้คุ้มค่ากับการลงทุน จึงไม่เกรงกลัวการกระทำผิด และการถูกจับกุม ดำเนินคดี อีกทั้งยังเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี ทำให้เกิดการลงทุนที่ผิดกฎหมายเลียนแบบ โดยมุ่งหวังแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวไม่คำนึงถึงกฎกติกาบ้านเมืองและประโยชน์ส่วนรวมของชาติ

๔.๗ กรณีศึกษานวัตกรรมกรด้านทุจริตด้านทรัพยากรป่าไม้

“ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยที่บุกรุกที่อุทยานแห่งชาติสิรินาถ จังหวัดภูเก็ต และมีคำสั่งเพิกถอนที่ดินกลับเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ เรียกความเสียหายคืนรัฐได้กว่า ๘๐๐ ล้านบาท”^๔

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๕ ร้องขอต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษพิจารณาดำเนินการ กรณีตรวจพบมีบุคคลทำการบุกรุก ยึดถือครอบครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติสิรินาถ จังหวัดภูเก็ต แต่กลับมีเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน คือ โฉนดที่ดินแสดงกรรมสิทธิในที่ดินดังกล่าว ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ตั้งคณะพนักงานสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานโดยละเอียดพบว่ามีความผิดทางอาญา จึงเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการคดีพิเศษ ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ และที่ประชุมได้มีมติให้ กรณีการบุกรุกยึดถือครอบครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติสิรินาถและในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าเขารวก - เขาเมือง อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นคดีพิเศษ และมีมติให้มีพนักงานอัยการมาร่วมสอบสวนในเรื่องดังกล่าวด้วย

ซึ่งทางการสอบสวน พบการกระทำผิด ๔ ราย ต่างกรรมต่างวาระ จึงมีการแยกการสอบสวนเป็นรายคดี โดยคดีนี้รับเป็นคดีพิเศษที่ ๑๙/๒๕๕๘ เป็นกรณีการออกเอกสารสิทธิตามโฉนดที่ดิน เลขที่ ๔๒๐๕๓ และ ๔๒๐๕๔ ตำบลสาคร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต คิดเป็นเนื้อที่รวม ๙๓ ไร่ มีการอ้างหลักฐานแจ้งการครอบครอง ส.ค.๑ เพื่อใช้ประกอบในการขออนุญาตออกเอกสารสิทธิเป็นโฉนดที่ดิน ซึ่งจากสอบสวนพบว่า เอกสาร ส.ค.๑ ที่ใช้กล่าวอ้างเป็นที่ดินคนละพื้นที่กับจุดที่มีการออกโฉนดที่ดิน และจากการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าที่ดินบริเวณที่เกิดเหตุมีสภาพเป็นป่า ทางคดีพบมีทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคลเกี่ยวข้องในการกระทำผิดหลายคนและเป็นความผิดหลายฐานความผิด โดยอัยการสอบสวนคดีพิเศษได้มีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา รวม ๘ คน ในความผิดฐานร่วมกันยึดถือหรือครอบครองที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ, ร่วมกันยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออาศัยในที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือกระทำ

^๔ สรุปรายชื่อจากข่าวประชาสัมพันธ์ภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ “ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยที่บุกรุกที่อุทยานแห่งชาติสิรินาถ จังหวัดภูเก็ต และมีคำสั่งเพิกถอนที่ดินกลับเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ เรียกความเสียหายคืนรัฐได้กว่า ๘๐๐ ล้านบาท”

แหล่งที่มา <https://www.dsi.go.th/th/type/Mission-News>

ด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ โดยได้ยึดถือครอบครองเป็นเนื้อที่เกินกว่า ๒๕ ไร่, ร่วมกันเข้ายึดถือครอบครองป่า ที่ไม่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรมเพื่อตนเองหรือผู้อื่นโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยได้ยึดถือครอบครองเป็นเนื้อที่เกินกว่า ๒๕ ไร่, ร่วมกันยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐโดยไม่มีสิทธิครอบครองและโดยมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยได้ยึดถือครอบครองเป็นเนื้อที่เกินกว่า ๕๐ ไร่ เป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย เสื่อมสภาพแก่อุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าและที่ดินของรัฐ และมิได้รับอนุญาตหรือได้รับยกเว้นใด ๆ ตามกฎหมาย, ร่วมกันปลอมและใช้เอกสารสิทธิปลอม และแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จัดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารราชการโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ส่งพนักงานอัยการ สำนักงานคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

ต่อมาพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลอาญา และเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๒ ศาลอาญาได้มีคำพิพากษาเรื่องนี้ในคดีหมายเลขแดงที่ อ.๒๕๑๓/๒๕๖๒ พิพากษาว่า นาย อ. จำเลยที่ ๓ มีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๑๔, ๓๑ วรรคสอง พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ มาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง, ๗๒ ตี ๒ วรรคสอง พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๑๖(๑), ๒๔ ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๙, ๑๐๘ ทวิ วรรคสาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๗ (เดิม), ๒๖๘ วรรคแรก (เดิม), ๘๓ การกระทำของจำเลยที่ ๓ เป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ ฐานร่วมกันเข้ายึดถือครอบครองป่าและที่ดิน เป็นการกระทำความผิดเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามฐานร่วมกันยึดถือครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินอันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ โดยกระทำเป็นเนื้อที่เกินกว่า ๒๕ ไร่ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุก ๑๒ ปี ร่วมกันแจ้งให้เจ้าพนักงาน ผู้กระทำการตามหน้าที่จัดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารราชการ จำคุก ๑ ปี ฐานร่วมกันใช้เอกสารสิทธิปลอม จำคุก ๒ ปี รวมจำคุก ๑๕ ปี ทางนำสืบในชั้นพิจารณานับว่าเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ ลดโทษหนึ่งในสาม คงจำคุก ๑๐ ปี และมีคำสั่งให้จำเลยที่ ๓ คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของจำเลยที่ ๓ กับพวก ออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติและเขตป่า และให้เพิกถอนโฉนดที่ดินเลขที่ ๔๒๐๕๓, ๔๘๒๕๒, ๔๘๒๕๓, ๔๒๐๕๔ ตำบลสาकु อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ยกฟ้องข้อหาอื่น และ ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๔ และจำเลยที่ ๕

กรณีดังกล่าว เป็นผลสำเร็จในการปกป้องและรักษาประโยชน์ให้กับรัฐ โดยเฉพาะที่ดินซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยาน สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ได้กว่า ๙๓ ไร่ คิดเป็นมูลค่าความเสียหายกว่า ๘๐๐ ล้านบาท (ตามราคาซื้อขายที่ดินแปลงพิพาท)

เฉลิมเกียรติ สุดสาคร. (๒๕๖๒). คู่มือการดำเนินคดีความผิดกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้(เพื่อเสนอขอประเมินผลงานเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ประเพณีวิชาการ ระดับเชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านจัดการและควบคุมป่าไม้). ส่วนยุทธการด้านการป้องกันและปราบปราม สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้.

แนวทางและวิธีการสร้างนวัตกรรมในงาน. (๒๕๖๔). สืบค้น ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๕, จาก <https://webportal.bangkok.go.th/upload/user/๐๐๐๐๑๑๒/KM%๒๐LO%๒๐๒๕๖๔/KML%๒๐๔/KMLO%๒๐๔.๑.pdf>

การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ดิน และน้ำอย่างยั่งยืน (Green Judges) ปี ๒๕๕๕, จาก https://www.admincourt.go.th/admincourt/upload/webcms/Environment/Environment_๒๕๐๒๑๖_๑๑๔๒๔๔.pdf

กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (๒๕๕๒). *การป่าไม้ในประเทศไทย (Forestry in Thailand)*. ๔๘ หน้า.

กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (๒๕๖๒). กรมป่าไม้ ๑๒๓ ปี รักป่า รักประชาชน. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (๒๕๖๒). การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เรื่อง การเสริมสร้างประสิทธิภาพระบบการลาดตระเวนเชิงคุณภาพในพื้นที่อนุรักษ์. สืบค้น ๑๔ เมษายน ๒๕๖๕, จาก <http://data.dnp.go.th/km/docs/๖๔๑๙.pdf>

กองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (ม.ป.ป.). *ความหลากหลายทางชีวภาพคืออะไร*. กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความหลากหลายทางชีวภาพ. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. http://chm-thai.onep.go.th/?page_id=๗๕๑

คู่มือประชาชนในการร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำผิดทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ศูนย์บริการประชาชน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

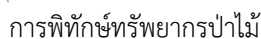
ชญาภา บุตรดี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, ประเทศไทย ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการ
บังคับใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๔๔

ทัศนธร ภูมิยุทธ์. (๒๕ มีนาคม ๒๕๖๕). สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. “ป่าในเมือง” (Urban Forest). กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. <https://www.onep.go.th/%E0%B8%9B%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B9%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87-urban-forest/>

วิชชัย สันติสุข. ๒๕๕๕. *ป่าของประเทศไทย*. สำนักงานหอพรรณไม้, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, กรุงเทพฯ. ๑๒๔ หน้า.

นิวัติ เรืองพานิช. (๒๕๕๖). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ ๕).
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะวนศาสตร์ กองทุนจัดพิมพ์ตำราป่าไม้.

ปรีชา สุวรรณหินิจ และนางลักษณ์ สุวรรณหินิจ. (๒๕๕๖). High School Biology ชีววิทยา ม.๔-๖ เล่ม ๕ (รายวิชาเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: ไฮเอ็ดพับลิชชิง.

[illegible]

วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๓) ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมาย
ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๔๔. ชญาภา บุตรดี

วิชัย วงษ์ใหญ่, และมารุต พัฒนา. (๒๕๖๒). การพัฒนาทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร:
ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้. สืบค้นจาก

http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books/%E0%B8%80%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B9%8C%E0%B8%89%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%85%E0%B8%80%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1_๑๕๖๗๗๔๕๑๔๓.pdf

วีระภาส คุณรัตนศิริและคณะ. การประยุกต์โปรแกรม QGIS สำหรับการทำงานด้านการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ. ห้องปฏิบัติการระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ภาควิชาการ
จัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สถาบันป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สัญญา ธรรมศักดิ์ สำนักงาน ป.ป.ช. (๒๕๖๑). คู่มือการไต่สวน
กรณีการทุจริตเกี่ยวกับเอกสารสิทธิที่ดิน เล่มที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โคเวอร์ ครีเอทีฟ จำกัด.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๔). หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม
ชีววิทยา เล่ม ๕ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖. กรุงเทพฯ: สกสศ. ลาตพรวัว.

สันทัด สมชีวิตา. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ / เล่มที่ ๒๑ / เรื่องที่ ๘ การอนุรักษ์ และการพัฒนา
ทรัพยากรธรรมชาติ / ทรัพยากรป่าไม้. มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ.
<https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=๓&chap=๕&page=๓๓-๕-infodetail๐๓.html>

สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้. (๒๕๖๔). โครงการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. ๒๕๖๔.
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (๒๕๖๔). องค์ความรู้ลุ่มน้ำและชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ.
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. ๑๖ หน้า.

สำนักงาน ป.ป.ช., มาตรการป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐโดยมิชอบ กรณีปัญหาการบุกรุก
และการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้

สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (๒๕๖๑). *ทรัพยากรป่าไม้*. รวบรวมจาก การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. <https://gfms.gistda.or.th/node/๓๗>. และ <https://web.ku.ac.th/schoolnet/snet๖/envi๒/forest/forestn.htm>

สำนักพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้. ความหมายของเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ. สืบค้น ๑๑ เมษายน ๒๕๖๕, จาก <http://learn.gistda.or.th/๒๐๑๓/๐๔/๐๓/%e๐%b๘%๘๔%e๐%b๘%a๓%e๐%b๘%b๒%e๐%b๘%a๑%e๐%b๘%ab%e๐%b๘%a๑%e๐%b๘%b๒%e๐%b๘%a๒%e๐%b๘%๘๒%e๐%b๘%ad%e๐%b๘%๘๗%e๐%b๘%๘๐%e๐%b๘%๘๗%e๐%b๘%๘๔%e๐%b๘%๘๒%e๐%b๘%๘๘%e๐%b๘%๘๒%e๐%b๘%a๕%e๐%b๘%a๒%e๐%b๘%b๕%e๐%b๘%a๐%e๐%b๘%b๘/>

สำนักพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้. การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ. สืบค้น ๑๑ เมษายน ๒๕๖๕, จาก <http://learn.gistda.or.th/๒๐๑๓/๐๔/๐๓/%e๐%b๘%๘๑%e๐%b๘%b๒%e๐%b๘%a๓%e๐%b๘%๘๓%e๐%b๘%๘a%e๐%b๘%๘๙%e๐%b๘%๘b%e๐%b๘%a๓%e๐%b๘%b๐%e๐%b๘%๘๒%e๐%b๘%a๒%e๐%b๘%๘a%e๐%b๘%๘๙%e๐%b๘%๘c%e๐%b๘%๘๐%e๐%b๘%๘๗%e๐%b๘%๘๔%e๐%b๘%๘๒%e๐%b๘%๘๙%e๐%b๘%๘๒%e๐%b๘%a๕%e๐%b๘%a๒/>

สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง. รายงานผลโครงการพัฒนาบุคลากรศาลปกครองด้านสิ่งแวดล้อม

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). (ธันวาคม ๒๕๕๙). *ปลูกต้นไม้...ช่วยลดโลกร้อนได้
ยังไถ่ไหน? ๗๐ หน้า*.

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

The background is a stylized landscape. At the top, there are light blue clouds against a bright blue sky. Below the sky are green, rolling hills or mountains. In the foreground, there are green, grassy fields. A large, white, semi-transparent circle is centered in the image, containing the text 'ทาคพนวค' in a bold, black, sans-serif font.

ทาคพนวค

สื่อที่ใช้ประกอบชุดวิชา
เรื่อง การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

บทที่ ๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้

จำนวน ๒๙ สื่อ

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๑	วิชาชีววิทยา – ระบบนิเวศป่าไม้	วีดิทัศน์	๑๗.๑๔	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๒	forest for life ป่าไม้เพื่อชีวิต	วีดิทัศน์	๕.๕๐	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★	★	★ ★	★ ★	
๓	การปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	วีดิทัศน์	๗.๐๑	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★	★	★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๔	ความรู้สู้ ไฟป่า	วีดิทัศน์	๖.๐๖	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๕	สถานการณ์คุณภาพ สิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๔ (สผ.)	วีดิทัศน์	๘.๓๘	★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๖	วัฏจักรแห่งสายน้ำ : A Day in the WILD	วีดิทัศน์	๕๐.๔๔	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๗	(Infographic) การ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ Climate change	วีดิทัศน์	๔.๓๓	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๘	ประชุมชนกับการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ	วีดิทัศน์	๒.๐๖	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★	★ ★	★ ★ ★	
๙	ป่าไม้ในประเทศไทย	วีดิทัศน์	๓.๒๔	★ ★	★ ★	★ ★	★	★ ★	★ ★	★ ★	
๑๐	การพัฒนาสื่อแอนิเมชัน ๓ มิติ เรื่องทรัพยากรป่าไม้ใน ประเทศไทย	วีดิทัศน์	๔.๐๓	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★	★	★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๑๑	สารคดีการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง ป่าไม้ของเรา	วีดิทัศน์	๒.๕๙	★ ★ ★	★ ★	★	★	★	★	★ ★	
๑๒	อุทยานเล่าข่าว EP.๘๖ "คาร์บอนเครดิตและการ แบ่งปันคาร์บอนเครดิต"	วีดิทัศน์	๘.๒๖	★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๑๓	กัญบุรี ถิ่นกำเนิดของไม้จันทน์ หอม	วีดิทัศน์	๑.๐๐	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★	★	★	★ ★ ★	
๑๔	Forestbook EP๔๐ : ทา เหนือเครดิต - ป่าชุมชนกับ คาร์บอนเครดิต	วีดิทัศน์	๖.๒๓	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๑๕	แม่วงก์ ผืนป่าแห่งความหวัง : ตอนที่ ๑	วีดิทัศน์	๕๐.๓๓	★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๑๖	แม่วงก์ ผืนป่าแห่งความหวัง : ตอนที่ ๒	วีดิทัศน์	๔๒.๒๓	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๑๗	สารคดี ที่สุดแห่งเมซอน EP๑	วีดิทัศน์	๒๔.๑๕	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๑๘	สารคดี ที่สุดแห่งเมซอน EP๒	วีดิทัศน์	๒๔.๐๘	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๑๙	สารคดี ที่สุดแห่งเมซอน EP๓	วีดิทัศน์	๒๐.๒๓	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๒๐	[Infographic] มาอนุรักษ์ป่า ไม้กันเถอะ animation by The BOX ² : Bonus Nutchapon	วีดิทัศน์	๓.๔๕	★ ★ ★	★	★	★	★	★	★ ★	
๒๑	สถานการณ์ทรัพยากรป่าไม้	วีดิทัศน์	๓๔.๓๓	★	★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๒๒	การจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่า ไม้ของประเทศไทย	วีดิทัศน์	๓๐.๔๒	★	★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๒๓	ธรรมชาติเชื่อมโยงทุกสรรพสิ่ง : A Day in the WILD	วีดิทัศน์	๔๙.๒๖	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๒๔	การจัดการทรัพยากรป่าไม้	วีดิทัศน์	๙.๓๓	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๒๕	เป้าหมายที่ ๑๕ ปกป้อง พื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบ นิเวศบนบกอย่างยั่งยืน (SDG๑๕: Life on land)	วีดิทัศน์	๐.๔๘	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๒๖	ทรัพยากรป่าไม้ (forest resource)	วีดิทัศน์	๑๔.๐๓	★ ★	★ ★	★ ★	★	★ ★	★ ★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๒๗	คาร์บอนเครดิตคืออะไร?	Infographic	-	★ ★	★ ★	★ ★	★	★	★	★ ★	
๒๘	ท่องเที่ยวแบบเสมือนจริง ชม เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ อ่างกา ดอยอินทนนท์	Infographic	-	★ ★	★ ★	★ ★	★	★	★	★ ★	
๒๙	สาเหตุ สถานการณ์ปัจจุบัน และผลกระทบของการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	Virtual Tours	-	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★	★ ★	★	★ ★	

สื่อที่ใช้ประกอบชุดวิชา
เรื่อง การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

บทที่ ๒ กฎหมายและจริยธรรมป่าไม้

จำนวน ๑๐ สื่อ

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๑	“พรบ.ป่าชุมชน” ง่ายๆใน 3 นาที	วีดิทัศน์	๓.๒๙	★	★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	
๒	พรบ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 แก้ไข มาตรา 7	วีดิทัศน์	๔.๒๙	★	★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	
๓	นโยบายป่าไม้แห่งชาติ National Forest Policy	วีดิทัศน์	๕.๔๗	★	★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๔	สื่อเรียนรู้ส่งเสริมธรรมาภิบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น "หลักความโปร่งใส"	วีดิทัศน์	๑๐.๒๘	★	★	★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๕	เรื่องกฎหมายป่าไม้และป่าสงวน แห่งชาติ ตอนที่ ๑ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔	วีดิทัศน์	๒๐.๒๑	★	★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	
๖	เรื่อง กฎหมายป่าไม้และป่า สงวนแห่งชาติ ตอนที่ 2 พระราชบัญญัติป่าสงวน แห่งชาติ	วีดิทัศน์	๗.๓๖	✗	★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	
๗	สื่อเรียนรู้ส่งเสริมธรรมาภิบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น "หลักความรับผิดชอบ"	วีดิทัศน์	๑๐.๑๗	✗	★	★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๘	Animation พ.ร.บ.ป่าชุมชน พ.ศ.๒๕๖๒ (Full)	วีดิทัศน์	๖.๑๑	★	★	★ ★	★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๙	นโยบายป่าไม้แห่งชาติ : ความหวังแห่งอนาคตของป่าไม้ เมืองไทย	วีดิทัศน์	๔.๐๑	✗	✗	★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	
๑๐	[อ่าน-ถาม-ตอบ] ๑๕ ประเด็น พ.ร.บ.ป่าชุมชน ๒๕๖๒	วีดิทัศน์	๑๗.๐๒	★	★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	

สื่อที่ใช้ประกอบชุดวิชา
เรื่อง การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

บทที่ ๓ นวัตกรรมและเทคโนโลยีป่าไม้

จำนวน ๑๗ สื่อ

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๑	เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ "เพื่อ แก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ ที่ดินในเขตป่าของประชาชน"	วีดิทัศน์	๑.๕๗	★	★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๒	Gistda กับ ป่าไม้	วีดิทัศน์	๗.๐๐	★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	
๓	สัมผัสชีวิตและการทำงานของ ผู้พิทักษ์ป่า	วีดิทัศน์	๑๗.๒๐	★	★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๔	ที่สุดอุทยานแห่งชาติ ตอน NCAPs จับก่อนตัด	วีดิทัศน์	๙.๑๑	★	★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๕	"แอปพลิเคชัน" พืชภัยป่าไม้ ยุค๔.๐	ข่าว	๔.๔๐	★	★	★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๖	การรับรู้จากระยะไกล (Remote sensing)	วีดิทัศน์	๓.๑๑	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๗	THEOS ๒	วีดิทัศน์	๔.๔๔	★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๘	ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS)	วีดิทัศน์	๔.๑๔	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๙	เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ "เพื่อ แก้ไขปัญหาการบุกรุกป่า การ ลดลงของพื้นที่ป่าไม้" (G- FMS)	วีดิทัศน์	๑.๔๐	✗	✗	★	★	★	★	★	
๑๐	[นวัตกรรม โรงงานสร้างป่า] แม่แจ่มโมเดลพลัส	วีดิทัศน์	๓.๕๕	★	★	★ ★	★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๑๑	ระบบภูมิสารสนเทศ (Geoinformatic)	วีดิทัศน์	๓.๒๖	★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๑๒	จินปปกป้องผืนป่า ในอุทยาน แห่งชาติ ด้วยนวัตกรรมสุดล้ำ I SPRING	ข่าว	๒.๐๖	★	★	★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	
๑๓	สารคดี เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า	วีดิทัศน์	๗.๑๗	★	★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	
๑๔	“แคปซูลต้นไม้” นวัตกรรม ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ : ประเด็นสังคม (๖ ต.ค. ๖๓)	ข่าว	๑๔.๒๔	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๑๕	เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ "เพื่อ การพัฒนาพื้นที่เกษตรตาม แนวทางศาสตร์พระราชา โคก หนอง นา โมเดล"	วีดิทัศน์	๑.๕๘	★	★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๑๖	เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ "เพื่อ แก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ ที่ดินในเขตป่าของประชาชน"	วีดิทัศน์	๑.๕๗	★	★	★	★	★ ★	★	★	
๑๗	ระบบพิทักษ์ไพร	Application	-	★	★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	

สื่อที่ใช้ประกอบชุดวิชา
เรื่อง การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

บทที่ ๔ ป่าไม้โปร่งใส

จำนวน ๔๐ สื่อ

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๑	มาตรการป้องกันการทุจริต และการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้	บทความ	-	★	★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	
๒	ช่องทางการแจ้งเรื่องร้องเรียน การทุจริตและประพฤติมิชอบ ของเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ หน่วยงานกรมป่าไม้ กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	บทความ	-	★	★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๓	นิทานสอนใจ เรื่อง อนุรักษ์ ป่าไม้ by Indysong Kids	วีดิทัศน์	๒.๒๓	★ ★ ★	★ ★	★	★	★	★	★ ★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๔	พรู้บ้านฉัน ป่าพรู้ควนเคร็ง	วีดิทัศน์	๙.๒๒	★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๕	ภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน เฉลิมพระเกียรติ ตอนป่าไม้	วีดิทัศน์	๗.๐๗	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★	★	★	★ ★ ★	
๖	คนสมดุล ป่าสมบูรณ์ เรื่องเล่าจากผู้พิทักษ์ป่า	วีดิทัศน์	๕.๔๗	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๗	เขาไม้ไผ่	วีดิทัศน์	๖.๑๙	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๘	ป่าชุมชน-ป่ายั่งยืน ประชาชน ได้ประโยชน์	วีดิทัศน์	๑๐.๓๗	★ ★	★ ★	★ ★	★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๙	ผู้พิทักษ์ป่า พิทักษ์พงไพร	วีดิทัศน์	๕.๒๙	★	★	★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๑๐	ป่าชุมชนอ่าวอ้ายยอ จังหวัด นครศรีธรรมราช	วีดิทัศน์	๑.๕๐	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๑๑	ตรวจสอบแนวเขต อช.เขา แหลมหญ้า-เสม็ด พบถูกบุกรุก เพิ่ม วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๑ ข้าวเที่ยง	ข่าว	๒.๐๑	★	★	★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๑๒	ป่าชุมชนบ้านแม่เชียงรายลุ่ม จังหวัดลำปาง ตัวแทน ภาคเหนือ	วีดิทัศน์	๓.๑๒	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๑๓	“หมูกระทะ” หนังสือสะท้อนชีวิตจริงของผู้ พิทักษ์ป่า	วีดิทัศน์	๘.๕๑	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๑๔	ป่าชุมชนบ้านห้วยหาด จ. น่าน ตัวแทนภาคเหนือ	วีดิทัศน์	๒.๐๖	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๑๕	ป่าชุมชนบ้านนาจัว จังหวัด นครพนม ตัวแทนภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	วีดิทัศน์	๑.๕๖	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๑๖	ป่าชุมชนบ้านซำน้ำเงิน จ. กาญจนบุรี ตัวแทนภาคกลาง	วีดิทัศน์	๑.๕๖	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๑๗	กล้าไม้ หัวใจสีเขียว	วีดิทัศน์	๔.๕๕	★ ★	★ ★	★ ★	★	★	★ ★	★ ★ ★	
๑๘	ป่าชุมชนบ้านวังโหลรา จังหวัด สุพรรณบุรี	วีดิทัศน์	๑.๔๗	★ ★	★ ★	★ ★	★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๑๙	ต้นไม้ผู้ให้ The Giving Tree in Thai Thai Fairy Tales	วีดิทัศน์	๑๓.๔๔	★ ★ ★	★ ★	★	★	★	★	★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๒๐	ย้อนคดี ! บุกรุกที่ดินอุทยานแห่งชาติสิรินาถ	ข่าว	๓.๔๒	★	★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๒๑	ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าในประเทศไทย	ข่าว	๑๐.๑๘	★	★	★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๒๒	ป่าชุมชนบ้านปากทรง จ.ชุมพร	วีดิทัศน์	๓.๔๔	★ ★	★ ★	★ ★	★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๒๓	"อเล็กซ์ เรนเดลล์" กับ เรื่องราวของสิ่งแวดล้อมที่ อยากบอก Springnews	วีดิทัศน์	๕.๕๓	★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★	★ ★	★ ★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๒๔	จิตอาสาพิทักษ์ป่าไม้พะยุง จ. ร้อยเอ็ด	ข่าว	๔.๐๑	★	★★	★★	★★	★★	★★	★★★	
๒๕	จิตอาสา ป่าชุมชน ปีที่ ๕ @ สกลนคร วัดป่าอุดมธรรมนา ราม อ.กุศบาก จ.สกลนคร	วีดิทัศน์	๔.๑๐	★	★★	★★	★★	★★	★★	★★★	
๒๖	ศูนย์ปฏิบัติการพิทักษ์ป่า ศปก พป ป่าไม้ ชุมชน อยู่ได้ ยั่งยืน	วีดิทัศน์	๕.๓๙	★	★	★	★★	★★	★★	★★★	
๒๗	‘คน ป่า ชุมชน’ บ้านปางโมเดล การอนุรักษ์ผืนป่าโดยคนใน ชุมชน	วีดิทัศน์	๗.๓๑	★	★★	★★	★★	★★	★★	★★★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๒๘	EP.๐๑ งานปฏิรูป ตอน การ แก้ปัญหาชุมชนในพื้นที่ป่า อนุรักษ์	วีดิทัศน์	๙.๕๓	★	★	★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๒๙	ป่าชุมชนบ้านโนนทองอินทร์ จ.อุดรธานี ตัวแทนภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	วีดิทัศน์	๑.๒๙	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๓๐	ป่าชุมชนบ้านแก่น ศูนย์ป่าไม้ ลำปาง สำนักจัดการทรัพยากร ป่าไม้ที่ ๓ (ลำปาง) กรมป่าไม้	วีดิทัศน์	๓.๓๘	★	★	★ ★	★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๓๑	สฎีป่าว ๑ นาที ตอนที่ ๒๘ การสร้างร่วมมือของภาค ประชาชน	วีดิทัศน์	๑.๐๐	★	★	★ ★	★	★ ★	★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๓๒	ทสม. โซ่ออกกลาง สร้าง สิ่งแวดล้อมดี	วีดิทัศน์	๓.๑๒	★	★★	★★	★	★★	★★	★★	
๓๓	หนังสือเชิงสารคดีแนวอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม เรื่อง "เปลี่ยน"	วีดิทัศน์	๗.๔๐	★★★	★★★	★★	★	★★	★★	★★	
๓๔	How To Save Our Forests and Rewild Our Planet	วีดิทัศน์	๗.๔๖	★	★	★★★	★	★★★	★★	★★	
๓๕	แม่ทา ชุมชนจัดการตนเอง	วีดิทัศน์	๔.๐๒	★	★★	★★	★★	★★	★★	★★★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๓๖	กรณีศึกษา เจ้าหน้าที่กอร.รมน. ,ป่าไม้,ทหาร และอาสาพิทักษ์ ป่าฯ ลงสอบแนวเขตป่าชุมชน ฯถูกบุกรุกกว่า ๑๐ ไร่	วีดิทัศน์	๔.๐๒	✗	★	★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๓๗	บอร์ดเกม ส่งเสริมการเรียนรู้ ผ่านการเล่น ปลุกฝังความเป็น “นักรักษ์ธรรมชาติ” ใน เยาวชน	บทความ	-	★ ★	★ ★	★ ★	✗	★	★	★	
๓๘	สืบหาปัญหาที่ดินทับลาน จ. นครราชสีมา : สถานีโรงเรียน (๓ ธ.ค. ๖๓)	ข่าว	๓.๔๙	★	★	★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	
๓๙	What If We Planted a Trillion Trees?	วีดิทัศน์	๔.๑๙	★	★ ★	★ ★ ★	★	★ ★	★ ★	★ ★	

ที่	ชื่อเรื่อง	ประเภท	เวลา (นาที)	ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย							QR code
				ม.ต้น	ม.ปลาย	อุดมศึกษา	ทหาร/ ตำรวจ	วิทยากร ป.ป.ช. /เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐวิสาหกิจ	โค้ช	ประชาชน/ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	
๔๐	The Importance of Forests How to protect Forests	วีดิทัศน์	๖.๒๕	★	★	★ ★ ★	★	★ ★ ★	★ ★	★ ★	

รศ.ดร.มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ
ที่ปรึกษาประธานกรรมการ ป.ป.ช.

เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๙ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ และเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระราชพิธีบรมราชาภิเษกในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นับเป็นเวลา ๗๐ ปี ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองราชย์ ทรงมีพระราชปณิธานที่จะให้ประชาชนชาวไทยได้ประโยชน์และความสุขของอย่างทั่วถึงกันทั้งประเทศ โดย “คน” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และทรงพระวิริยะอุตสาหะที่จะขจัดปัญหาต่าง ๆ อาทิ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรรม สังคม การศึกษา เป็นต้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยสามารถพึ่งพาตนเองอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระราชทานแนวพระราชดำริหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ โดยมีใจความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้นซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้...” ซึ่งเป็นแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานแก่ราษฎรมานานกว่า ๔๐ ปี เพื่อให้ราษฎรสามารถดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเอง มีสติอยู่อย่างประมาณตนสามารถดำรงชีพปกติสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืน

เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙ องค์การสหประชาชาติ (United Nations :UN) โดยนายโคฟี อันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อม ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ(The Human Development Lifetime Achievement Award) เพื่อเทิดพระเกียรติเป็นกรณีพิเศษ ในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี โดยนายโคฟี อันนันได้กล่าวสดุดีพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และกล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นหลักการที่มุ่งเน้นการถ่วงดุลในการบริโภคเน้นความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันในตัวสามารถ

ด้านทานผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ "ทางสายกลาง" จึงเป็นการต่อยอดแนวทางที่สหประชาชาติที่มุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (United Nations Development Programme : UNDP) ได้กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดพิมพ์ในรายงานประจำปี ๒๐๐๗ เพื่อเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปยังประเทศสมาชิกกว่า ๑๕๐ ประเทศทั่วโลก

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ในฐานะองค์กรหลักในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย ได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต (Zero Tolerance and Clean Thailand)” และพันธกิจหลักเพื่อสร้างวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต ยกย่องธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกภาคส่วน และปฏิรูปกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากลผ่านยุทธศาสตร์ ๖ ด้าน ได้แก่ สร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต ยกย่องเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก ปฏิรูปกลไกและกระบวนการการปราบปรามการทุจริต และยกระดับดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย โดยเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ชาติฯ ระยะที่ ๓ คือ ประเทศไทยมีค่าดัชนีรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) สูงกว่าร้อยละ ๕๐ ในปี ๒๕๖๔

โครงการ “STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต” เป็นโครงการที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต อันมีกลยุทธ์ว่าด้วยเรื่องของการปรับฐานความคิดทุกช่วงวัยตั้งแต่ปฐมวัยให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมเพื่อต้านทุจริต ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต้านทุจริต และเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community) และบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อต่อต้านการทุจริต ซึ่งโครงการ “STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต” ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ประกอบหลักการต่อต้านการทุจริตอื่น ๆ เพื่อสร้างฐานคิดจิตพอเพียงต่อต้านทุจริตให้เกิดขึ้นเป็นฐานความคิดของปัจเจกบุคคล และประยุกต์หลักบูรณาการโมเดล “STRONG” (รศ.ดร. มาณี ไชยธีรานวัณศิริ, ๒๕๖๐) อันประกอบด้วย พอเพียง (Sufficient: S) โปร่งใส (Transparent: T) ตื่นรู้ (Realise: R) มุ่งไปข้างหน้า (Onward: O) ความรู้ (Knowledge: N) และเอื้ออาทร (Generosity: G) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมชุมชน โดยมีกระบวนการเผยแพร่หลักการ “STRONG” ไปสู่ชุมชนด้วยการสร้างโค้ช (coach) ที่มีความสามารถและทักษะเพื่อเป็นตัวแทนของสำนักงาน ป.ป.ช. ในการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความไม่ทนและความอายต่อการทุจริต และหลักการจิตพอเพียงด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนักรู้และเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาการทุจริต อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเกิดค่านิยมต่อต้านทุจริตในสังคมไทย โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นปีงบประมาณแรกที่มีการดำเนินโครงการ “STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต” ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๙๐๔-๗๕/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๐ ได้มีการดำเนินโครงการนาร่องใน ๒๗ จังหวัด ใน ๙ ภาคของสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อขับเคลื่อนโมเดล “STRONG” ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ขยายพื้นที่การดำเนินโครงการครอบคลุมทั้ง ๗๖ จังหวัด และ ๑ เขตปกครองท้องถิ่นพิเศษ (กรุงเทพมหานคร)

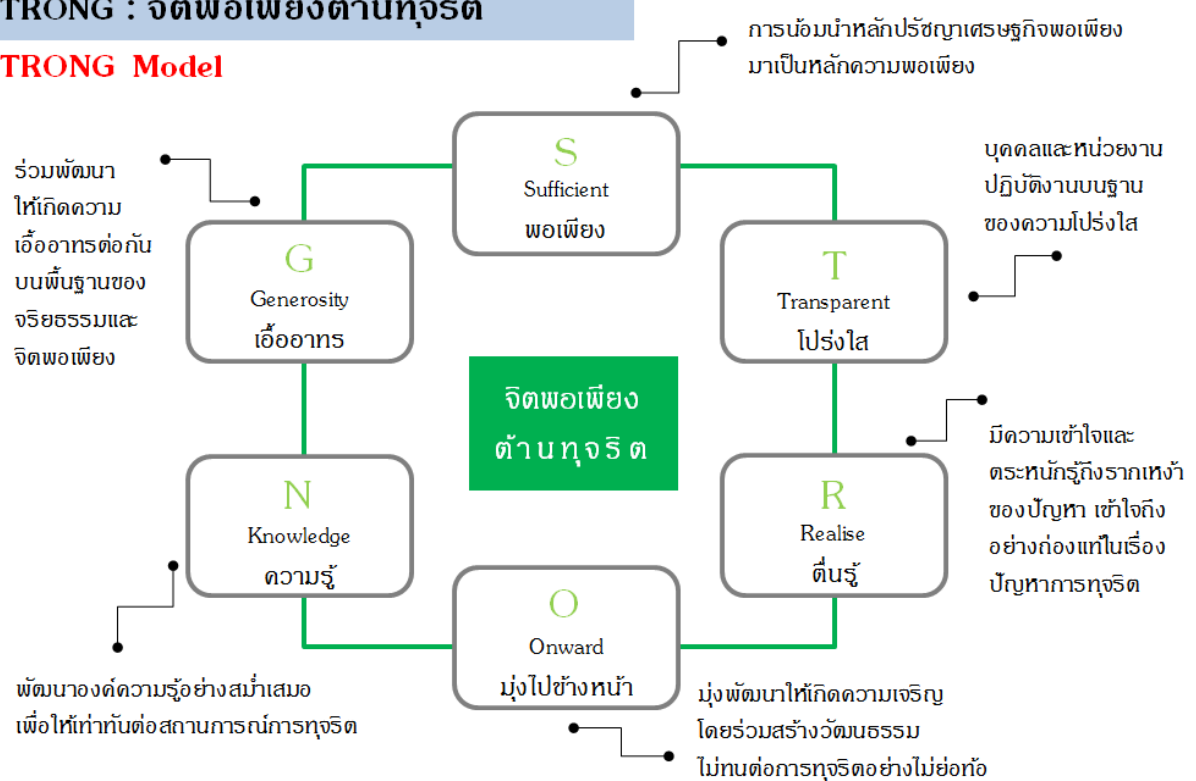
๑. โมเดล STRONG จิตพอเพียงด้านทุจริต

โมเดล STRONG เป็นการนำตัวอักษรแรกของศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีความหมายเชิงบวกจำนวน ๖ คำ มาประกอบเป็นคำศัพท์สื่อความหมายถึง “ความแข็งแกร่ง” ของบุคคลและองค์กรในการต่อต้านการทุจริต โดยมีความมุ่งหวังให้ชุมชนเกิดจิตพอเพียงด้านทุจริต ร่วมกันพัฒนาชุมชนให้ก้าวไปข้างหน้าด้วยการประยุกต์ และบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับความรู้ โปร่งใส การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและ ผลประโยชน์ส่วนรวม การตระหนักรู้และใส่ใจปัญหาการทุจริต และร่วมกันพัฒนาชุมชนให้มีความเอื้ออาทรบน พื้นฐานของจริยธรรมและจิตพอเพียง ตลอดจนเกิดเครือข่ายชุมชนจิตพอเพียงด้านทุจริตและเป็นแกนนำสร้าง วัฒนธรรมไม่ทนต่อการทุจริต ซึ่งโมเดล STRONG ได้มีการสร้างและพัฒนาโดยตรงศาสตราจารย์ ดร. มาณี ไซยธีรานวัณศิริ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ แสดงได้ดังแผนภาพที่ ๑ - ๒ ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ โมเดล STRONG - จิตพอเพียงด้านทุจริต ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

STRONG Model

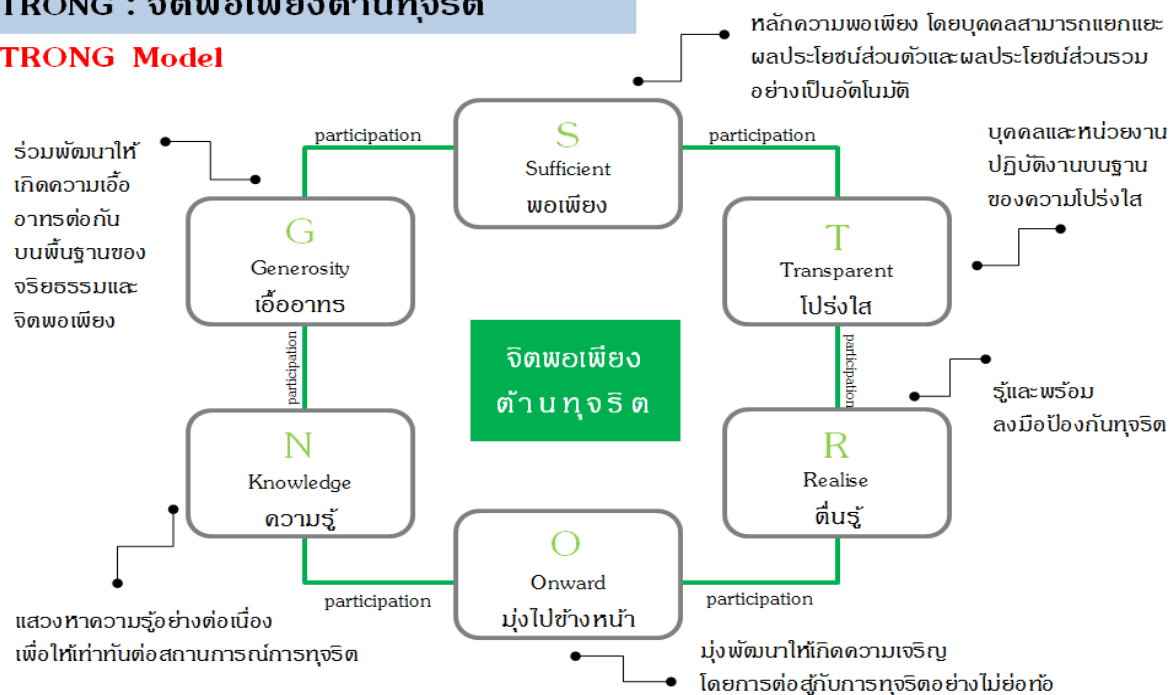
พัฒนาโดย
รศ. ดร.มาณี ไซยธีรานวัณศิริ, ๒๕๖๐

การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล
STRONG: จิตพอเพียงด้านทุจริต

แผนภาพที่ ๒ โมเดล STRONG – จิตพอเพียงด้านทุจริต ปี พ.ศ. ๒๕๖๒

STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

STRONG Model

พัฒนาโดย

รศ. ดร.มานี ไขศรีราณวัณศิริ, ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒

การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล

STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

จากแผนภาพข้างต้น สามารถอธิบายนิยามเชิงปฏิบัติการได้ดังนี้

(๑) พอเพียง (Sufficient: S)

คํานิยามปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กร และชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับประยุกต์เป็นหลักความพอเพียงในการทำงาน การดำรงชีวิต การพัฒนาตนเองและส่วนรวม รวมถึงการป้องกันการทุจริตอย่างยั่งยืน ความพอเพียงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์แม้ว่าจะต่างกันตามพื้นฐาน แต่การตัดสินใจว่าความพอเพียงของตนเองต้องตั้งอยู่บนความมีเหตุผล รวมทั้งไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม ความพอเพียงดังกล่าวจึงเป็นภูมิคุ้มกันให้บุคคลนั้นไม่กระทำการทุจริต ซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจ (knowledge) และการตื่นรู้ (realize)

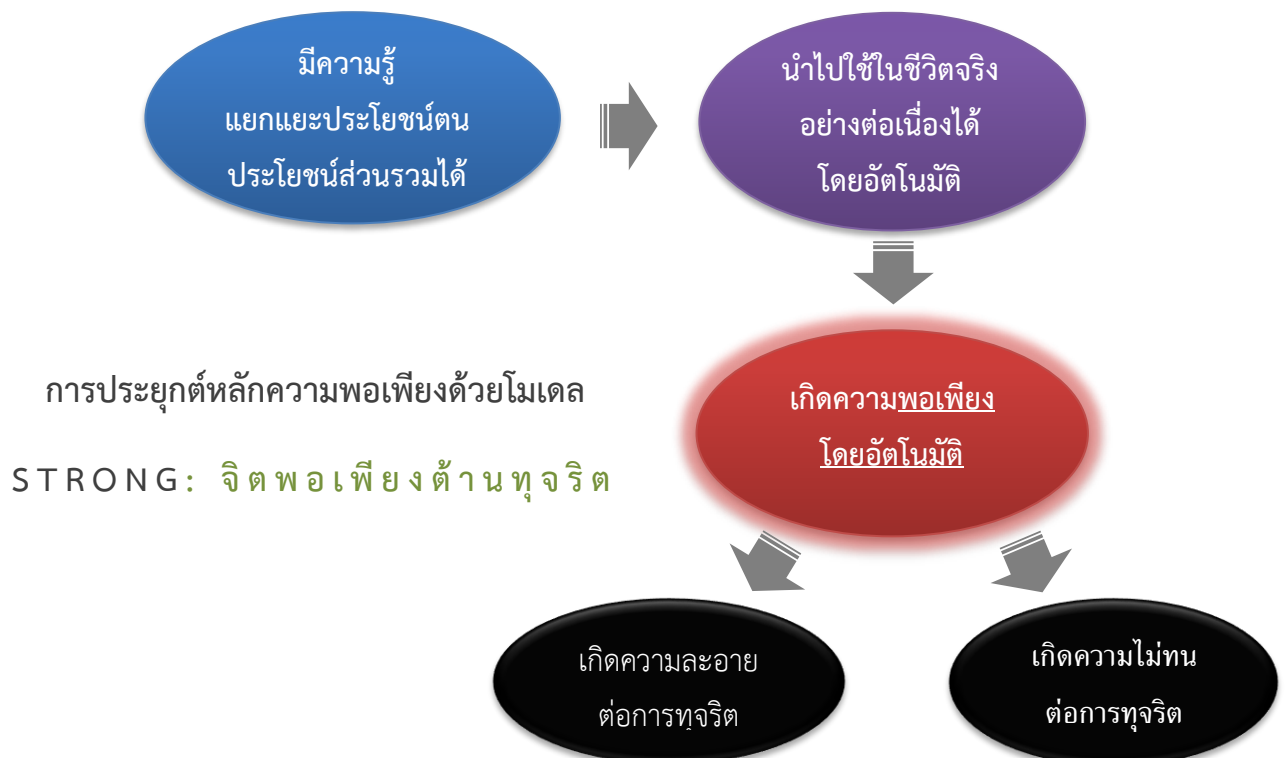
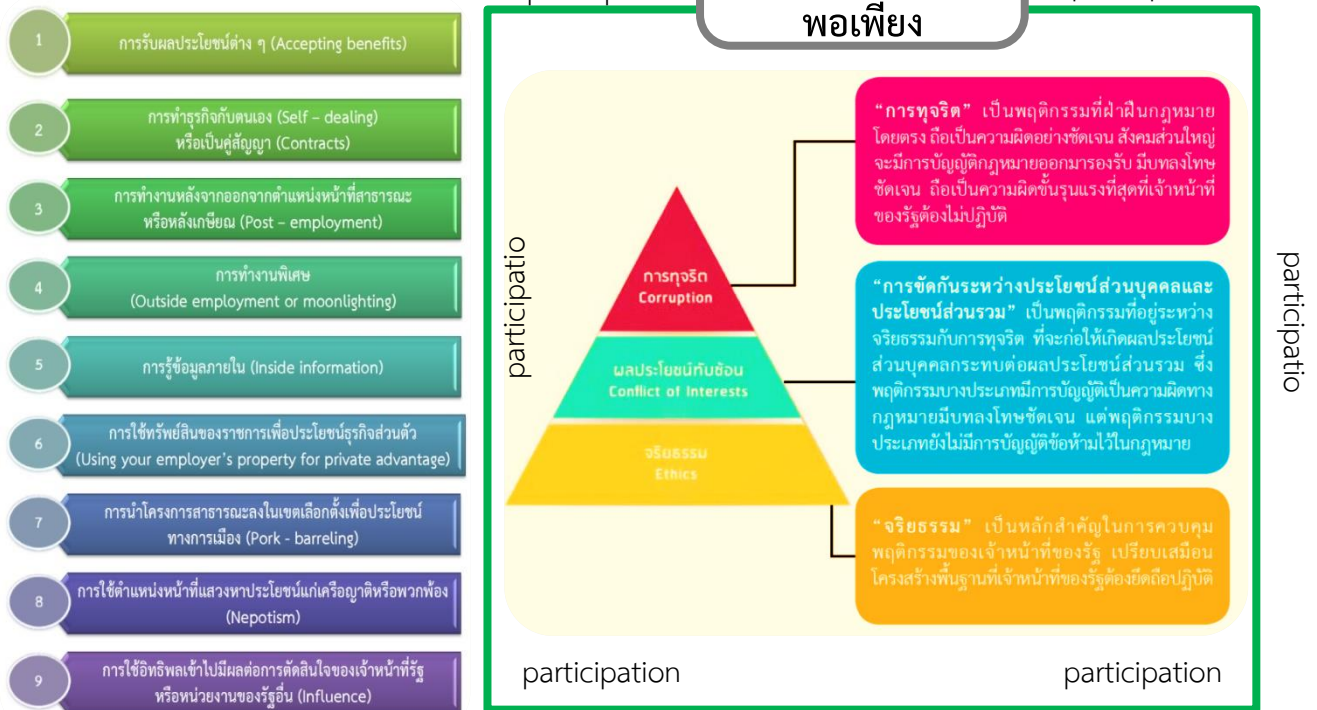
คํานิยามปี พ.ศ. ๒๕๖๒

ความพอเพียงของปัจเจกบุคคล ย่อมที่ระดับที่แตกต่างกันตามวิถีคิด สภาพความพร้อมและความสามารถ รวมทั้งตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลและครอบครัว

กลไกหลัก คือ ปรับวิธีคิดที่แยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นอัตโนมัติจะนำไปสู่จิตสำนึกที่พอเพียง ไม่กอบโกยผลประโยชน์โดยมิชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดบังรัฐ ไม่รับอามิสสินบนโดยมิต้องจำกัดขอบเขตของการประกอบอาชีพที่สุจริต สามารถหาทรัพย์สินเงินทองได้ตามความสามารถ ทั้งนี้ โดยไม่เดือดร้อนตนเองและผู้อื่น

STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

หลักความพอเพียง โดยบุคคลสามารถแยกแยะ
ผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม
อย่างเป็นอัตโนมัติ

พัฒนาโดย รศ. ดร.มาณี ไชยธีรานุวัตรศิริ, ๒๕๖๒

(๒) โปร่งใส (Transparent: T)

ค่านิยามปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๑

ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กร และชุมชนต้องปฏิบัติงานบนฐานของความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงต้องมีและปฏิบัติตามหลักปฏิบัติ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ กฎหมายด้านความโปร่งใส ซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจ (knowledge) และการตื่นรู้ (realize)

ค่านิยามปี พ.ศ. ๒๕๖๒

ความโปร่งใส ทำให้เห็นภาพหรือปรากฏการณ์ชัดเจน

กลไกหลัก คือ สร้างความรู้ความเข้าใจ และวิธีสังเกตเกี่ยวกับความโปร่งใสของโครงการต่าง ๆ

คะแนนภาพรวมระดับประเทศ

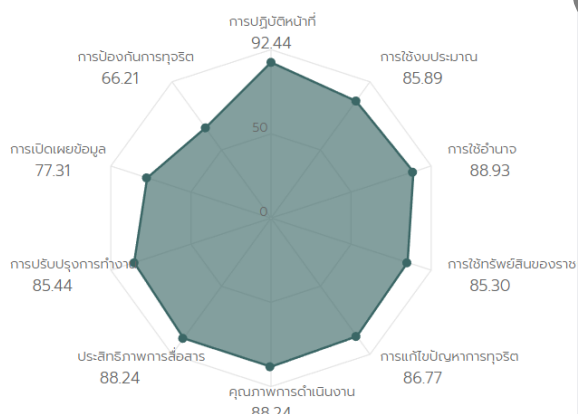
ปีพ.ศ. ๒๕๖๔

81.25 คะแนน

ระดับผลการประเมิน

B

ดูเกณฑ์การประเมิน

บุคคลและหน่วยงาน

ปฏิบัติงานบนฐานของ

ความโปร่งใส

T
Transparent
โปร่งใส

ดัชนีการรับรู้การทุจริต
ของประเทศไทย 2564

CPI
2021

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
the global coalition against corruption

ประเทศไทย

อันดับ 110/180

คะแนน 35/100

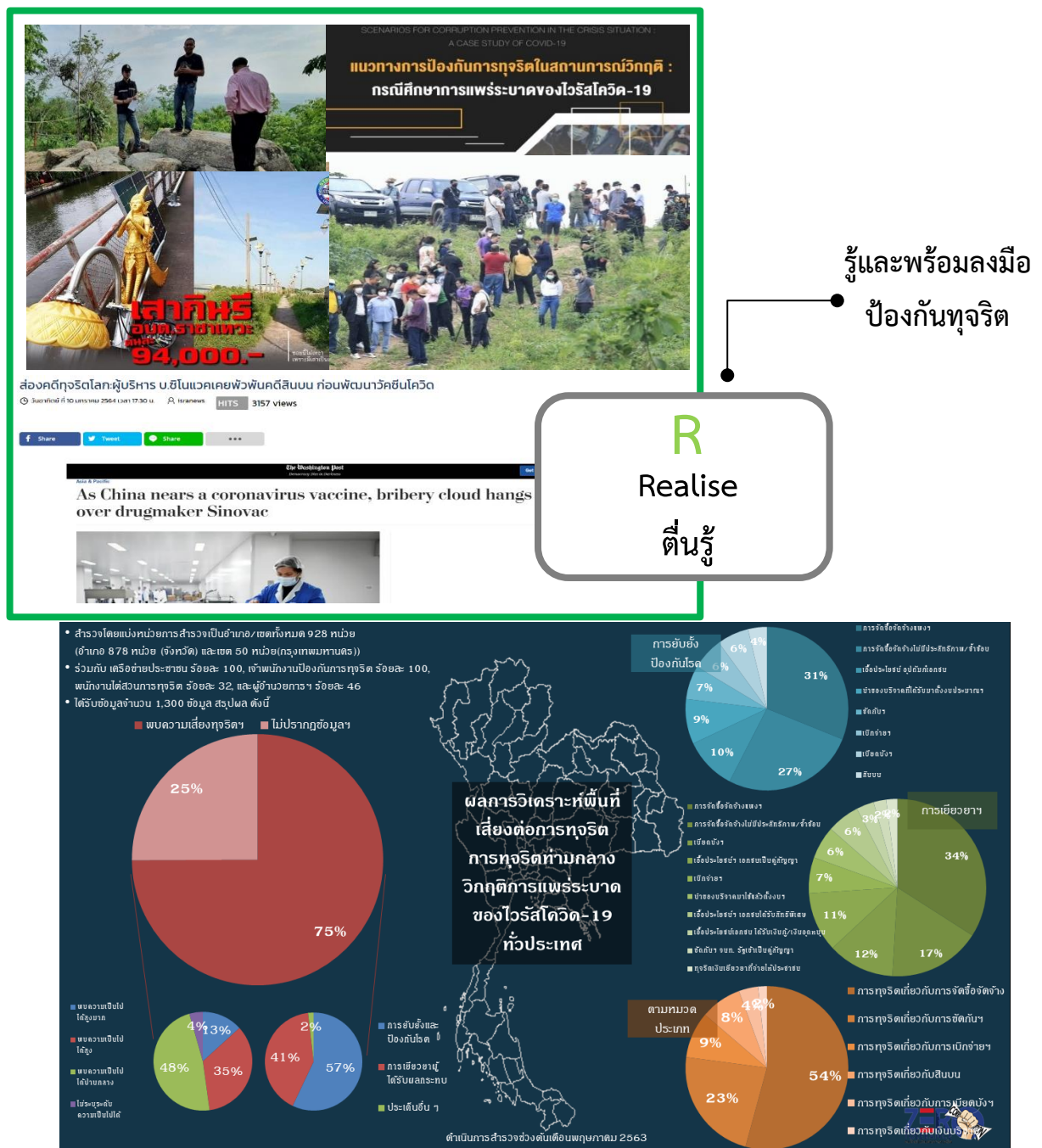

สำนักงาน ป.ป.ช.

คํานิยามปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

คํานิยามปี พ.ศ. ๒๕๖๒

กลไกหลัก การเรียนรู้สถานการณ์การทุจริตในพื้นที่ ในชุมชน หรือในกรณีที่ปรากฏการทุจริตขึ้น
เกิดขึ้นมาแล้วและมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว

(๔) มุ่งไปข้างหน้า (Onward: O)

คํานิยามปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กร และชุมชนมุ่งพัฒนาและปรับเปลี่ยนตนเองและส่วนรวม ให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนบนฐานความโปร่งใส ความพอเพียง และร่วมสร้างวัฒนธรรมสุจริตให้เกิดขึ้น อย่างไม่ย่อท้อ ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจ (knowledge) ในประเด็นดังกล่าว

คํานิยามปี พ.ศ. ๒๕๖๒

การไม่มีการทุจริตของภาครัฐ จะทำให้เงินภาษีถูกนำไปใช้ในการพัฒนาอย่างเต็มที่

กลไกหลัก คือ การป้องกันและการป้องปราม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังพื้นที่ ที่มีความเสี่ยง ในการทุจริต เช่น การบูรณาการพื้นที่สาธารณะ หรือเฝ้าระวังโครงการให้ดำเนินการด้วยความโปร่งใส

เริ่มจากสิ่งรอบตัว
สิ่งที่ทำได้ และควรทำให้ดียิ่งขึ้น
และเริ่มต้นทำเดี๋ยวนี้

Just do it!!

มุ่งพัฒนาให้เกิดความเจริญ

โดยการต่อสู้กับการทุจริตอย่างไม่ย่อท้อ

STRONG
จิตพอเพียงต้านทุจริต

(๕) ความรู้ (Knowledge: N)

คํานิยามปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๑

ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กร และชุมชนต้องมีความรู้ความเข้าใจสามารถนำความรู้ไปใช้ สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ ประเมินได้อย่างถ่องแท้ในสถานการณ์การทุจริต ผลกระทบที่มีต่อตนเองและส่วนรวม ความพอเพียงต้านทุจริต การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการลด ทุจริตในระยะยาว รวมทั้งความอายไม่กล้าทำทุจริตและความไม่ทนเมื่อพบเห็นว่าการทุจริตเกิดขึ้น เพื่อสร้าง สังคมไม่ทนต่อการทุจริต

คํานิยามปี พ.ศ. ๒๕๖๒

ความรู้ด้านต่าง ๆ มีความจำเป็นต่อการป้องกันและป้องปรามการทุจริต

กลไกหลัก คือ การให้ความรู้ในรูปแบบการฝึกอบรม หรือให้สื่อเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น

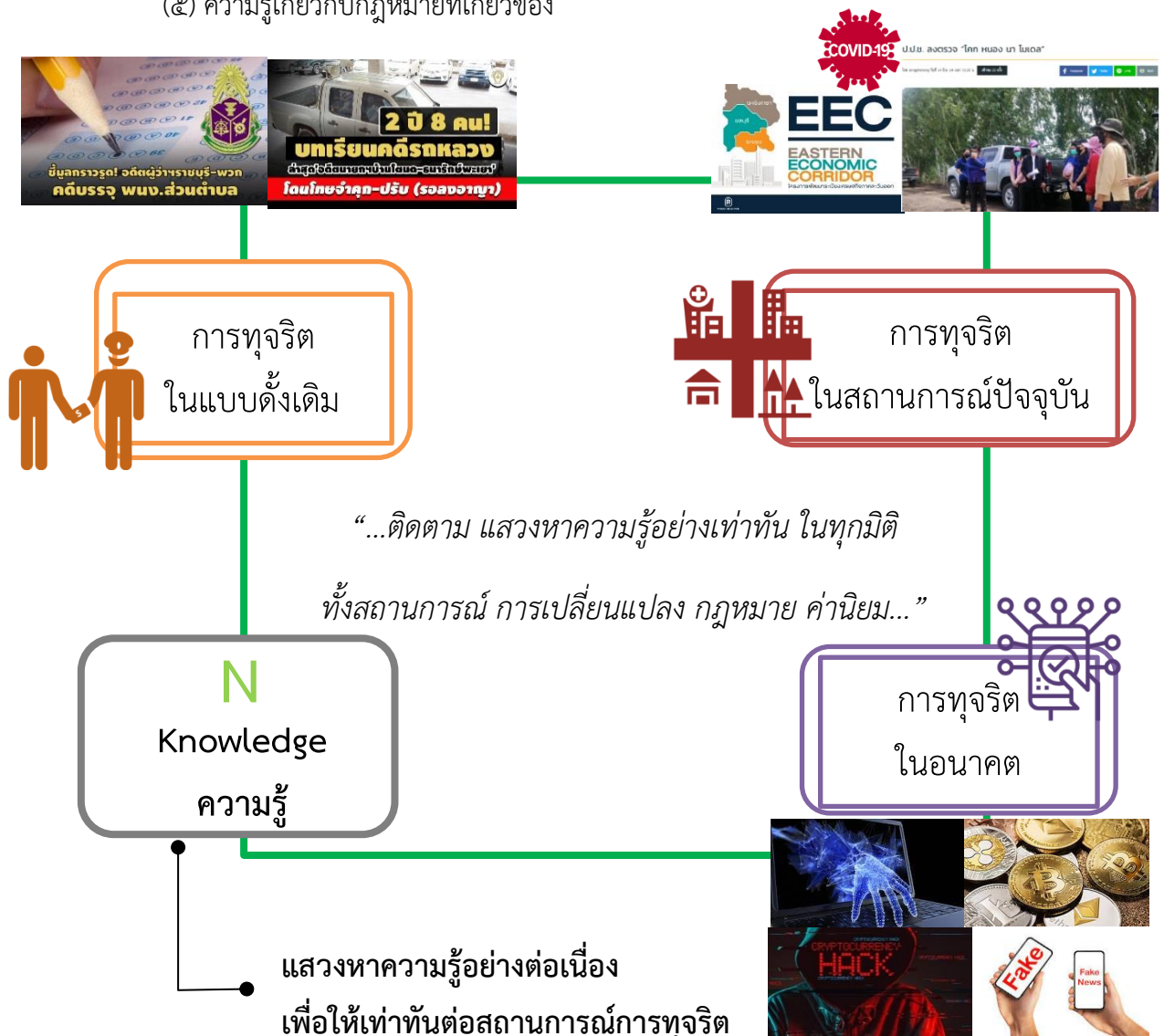
(๑) ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการทุจริตแบบต่าง ๆ ทั้งแบบสมัยอดีต แบบปัจจุบัน และแบบที่ อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

(๒) ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตในต่างประเทศ

(๓) วิธีการป้องกัน - ป้องปรามแบบต่าง ๆ

(๔) ความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวัง

(๕) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๖) เอื้ออาทร (Generosity: G)

ค่านิยมปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๑

คนไทยมีความเอื้ออาทร มีเมตตา มีน้ำใจต่อกันบนพื้นฐานของจิตพอเพียงต่อด้านทุจริต ไม่เอื้อต่อการรับหรือการให้ผลประโยชน์ต่อพวกพ้อง

ค่านิยมปี พ.ศ. ๒๕๖๒

การพัฒนาสังคมไทยให้มีความมีน้ำใจ โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยไม่มีผลประโยชน์ตอบแทน หรือหวังผลตอบแทน ในฐานะเพื่อนมนุษย์

กลไกหลัก กิจกรรมจิตอาสา ช่วยเหลือบุคคล ชุมชน/สังคมในยามวิกฤติ หรือการร่วมมือในการร่วมพัฒนาชุมชน

ร่วมพัฒนาให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน
บนพื้นฐานของจริยธรรม และจิตพอเพียง

G

Generosity
เอื้ออาทร

“... เอื้ออาทร ไม่ใช่ อุปถัมภ์...”

“... เอื้ออาทรคือการให้บนพื้นฐานของมนุษยธรรม...”

“...แต่อุปถัมภ์ คือการเลือกช่วยเหลือกัน
โดยไม่สนใจจริยธรรมและกฎหมาย
เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่ต้องการ...”

“...สร้างสังคมที่น่าอยู่ ด้วยการเอื้ออาทร...”

“...มนุษย์เป็นสัตว์สังคม...”

จากนิยามข้างต้น STRONG: จิตพอเพียงด้านทุจริต จึงหมายถึง ผู้ที่มีความพอเพียง ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น (S) มุ่งอนาคตที่เจริญทั้งตนเองและส่วนรวม (O) โดยใช้หลักความโปร่งใสตรวจสอบได้ (T) พื้นฐานจิตใจมีมนุษยธรรมเอื้ออาทร ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ต่างตอบแทน (G) ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อการดำรงชีวิตในทางที่ชอบ (N) แต่ตื่นรู้เรื่องภัยทุจริตที่ร้ายแรงส่งผลต่อสังคม ระวังการทุจริตประพฤตินิยมชอบทั้งปวง ไม่ยอมทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ (R)

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการพัฒนาโมเดล STRONG โดยเพิ่มในเรื่องของการมีส่วนร่วม (Participation) อันเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงและขับเคลื่อนหลักการของโมเดล STRONG ไปสู่การป้องกันการทุจริตได้เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเผยแพร่หลักการของโมเดล STRONG สู่ชุมชนจะดำเนินการโดยสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด และมีการคัดเลือกผู้แทน/ผู้นำชุมชนในจังหวัดที่มีเครือข่ายมีความสามารถและทักษะในการถ่ายทอดองค์ความรู้มาอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโมเดล STRONG การนำไปประยุกต์ใช้ในการต่อต้านการทุจริต เช่น การคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความไม่ทนและความอายต่อการทุจริต หลักการจิตพอเพียงด้วยวิธีการที่เหมาะสม เป็นต้น เพื่อให้ผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นโค้ช (coach) ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักการของโมเดล STRONG และการต่อต้านการทุจริตให้แก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน รวมถึงยังมีการจัดตั้งชมรม STRONG เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนักรู้ถึงเห็นถึงความสำคัญของปัญหาการทุจริตและมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสการทุจริต

๒. การพัฒนาโมเดล STRONG สู่ STRONGER – STRONGEST

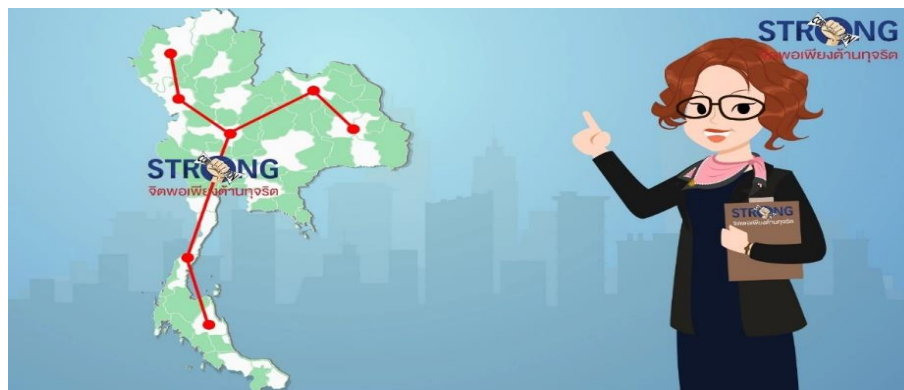
จากการประยุกต์โมเดล STRONG ในการดำเนินโครงการ “STRONG – จิตพอเพียงด้านทุจริต” ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ พบว่า สมาชิกชมรม STRONG ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ และผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ความเข้าใจและนำหลักการของโมเดล STRONG ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งกรณีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินโครงการ STRONG – จิตพอเพียงด้านทุจริตและการก่อตั้งชมรม STRONG อย่างเป็นรูปธรรมคือ จากการที่เพจเฟซบุ๊กชมรม STRONG – จิตพอเพียงด้านทุจริต จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้นำเสนอประเด็นการทุจริต

อาหารกลางวัน โดยระบุข้อความว่า “ขนมจีนกับน้ำปลา คือ อาหารกลางวันเด็กของโรงเรียนบ้านท่าใหม่ อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี” พร้อมคลิปเป็นหลักฐานประกอบ ส่งผลให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมวงกว้างและนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำผิด รวมถึงได้มีการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแส การทุจริตอาหารกลางวันของโรงเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ มากขึ้น โดยมีคุณครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแส (Watch and Voice) ดังเช่นการทุจริตอาหารกลางวันของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดชัยนาท ที่คุณครูได้มีการร้องเรียนว่าโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนอาจไม่เป็นไปตามมาตรฐานและคุณภาพที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เนื่องจากมีการนำอาหารสำเร็จรูปมาปรุงเป็นอาหารกลางวันของนักเรียนเพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่าย จึงนำไปสู่การตรวจสอบความผิดปกติโครงการอาหารกลางวัน และมีกระแสสังคมที่แสดงผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ในการปกป้องผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่ได้รับผลกระทบต่ตำแหน่งหน้าที่จากการมีคำสั่งย้ายไปช่วยราชการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จนกระทั่งคุณครูที่เป็นผู้แจ้งเบาะแสได้ย้ายกลับไปทำงานที่โรงเรียนแห่งเดิมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจากกรณีทุจริตอาหารกลางวัน แสดงให้เห็นว่าทุกภาคส่วนในสังคมมีความตื่นรู้และมีความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต ทั้งในบทบาท

ของผู้เฝ้าระวัง ผู้แจ้งเบาะแส และให้ความคุ้มครองปกป้องผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตจากความไม่เป็นธรรมและอิทธิพลของผู้มีอำนาจ

นอกจากนี้ ตามหลักภาษาอังกฤษที่คำว่า “STRONG” มีการเปรียบเทียบขั้นกว่า (comparative) และขั้นสูงสุด (superlative) จึงมีการพัฒนาโมเดล STRONG สู่ STRONGER – STRONGEST เพื่อให้การดำเนินการกิจป้องกันการทุจริตนำประเทศไทยไปสู่การเป็น “ประเทศไทยใสสะอาด...ไทยทั้งชาติต้านทุจริต” อันเป็นวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ที่มารูป : YouTube - STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต

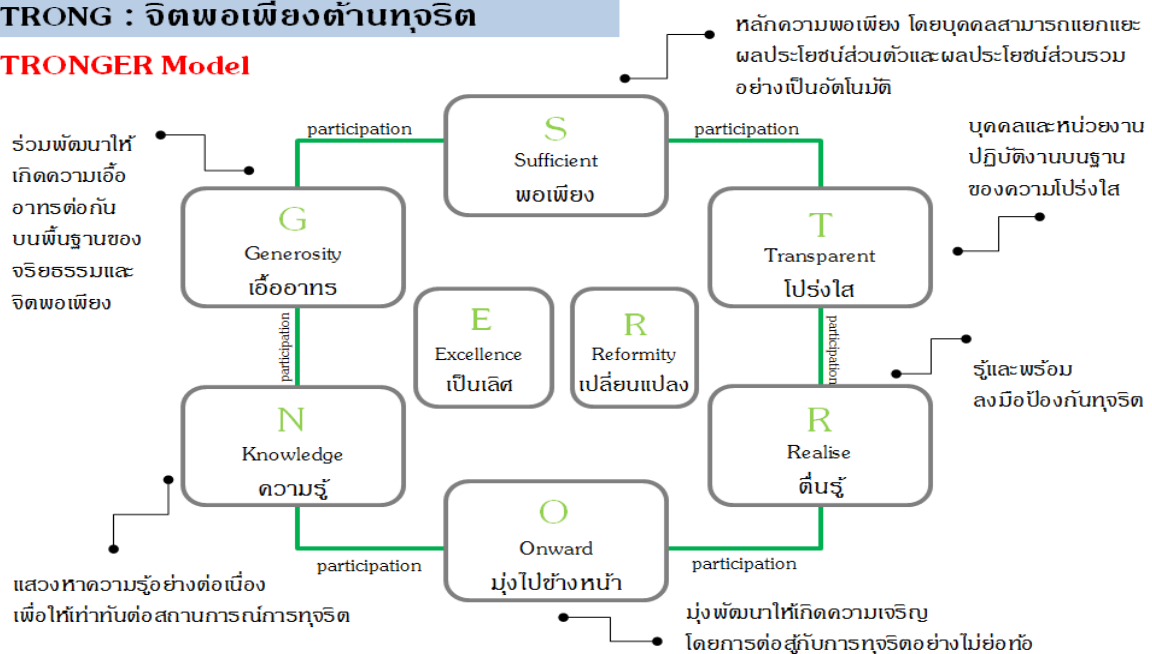
๒.๑ โมเดล STRONGER

โมเดล STRONGER เป็นการพัฒนาไปสู่หลักการต่อต้านการทุจริตที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น โดยได้เพิ่มนิยามเชิงปฏิบัติจากการตัวอักษรแรกของศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีความหมายเชิงบวกจำนวน ๒ คำ ได้แก่ ความเป็นเลิศ (Excellence: E) และการเปลี่ยนแปลง (Reformity: R) ซึ่งแสดงได้ดังแผนภาพที่ ๓

แผนภาพที่ ๓ โมเดล STRONGER

STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต

STRONGER Model

พัฒนาโดย
รศ. ดร.มาณี ไซยธราวุฒิสรี, 2562

การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล
STRONG: จิตพอเพียงต้านทุจริต

จากแผนภาพที่ ๓ สามารถอธิบายนิยามเชิงปฏิบัติการของคำว่า “เป็นเลิศ” (Excellence: E) และ “เปลี่ยนแปลง” (Reformity: R) ได้ดังนี้

(๑) เป็นเลิศ (Excellence: E)

ปัจเจกบุคคล องค์กร และชุมชนมุ่งความเป็นเลิศในการนำหลักของโมเดล STRONG ได้แก่ พอเพียง (Sufficient: S) โปร่งใส (Transparent: T) ตื่นรู้ (Realise: R) มุ่งไปข้างหน้า (Onward: O) ความรู้ (Knowledge: N) และเอื้ออาทร (Generosity: G) รวมถึงหลักการสำคัญของโมเดล STRONG คือ การมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและการแจ้งเบาะแสการทุจริต (Watch and Voice) ไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันการทุจริตภายในองค์กรและการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

(๒) เปลี่ยนแปลง (Reformity: R)

ปัจเจกบุคคล องค์กร และชุมชนมุ่งพัฒนาและปรับเปลี่ยนตนเองและองค์กรไปสู่การสร้างสรรค์ที่ไม่ทนต่อการทุจริตด้วยหลักความพอเพียง การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนรวมและผลประโยชน์ส่วนตน มีการบริหารจัดการองค์กรและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างโปร่งใสเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ รวมถึงมีความตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริต มีการพัฒนาและบูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้เท่าทันการทุจริต โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์

๒.๒ โมเดล STRONGEST

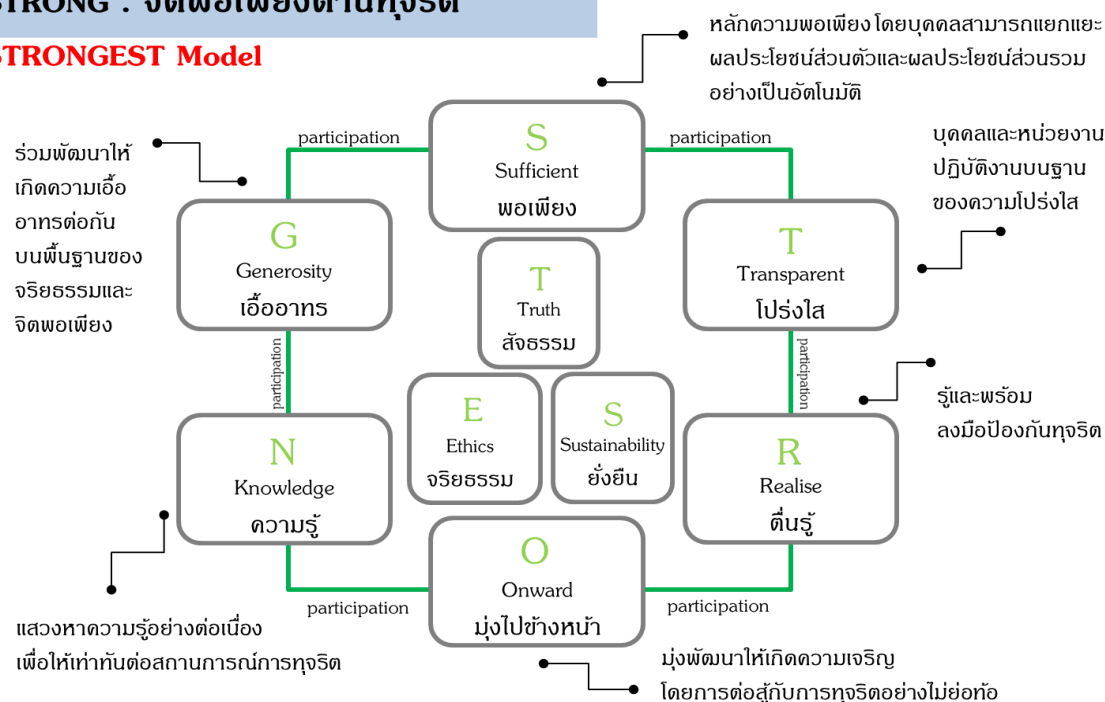
โมเดล STRONGEST เป็นการพัฒนาไปสู่การป้องกันและต่อต้านการทุจริตด้วยความเข้มแข็งสูงสุด

อันจะนำไปสู่สังคมที่มีความโปร่งใสอย่างยั่งยืน โดยได้เพิ่มนิยามเชิงปฏิบัติจากการตัวอักษรแรกของศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีความหมายเชิงบวกจำนวน ๓ คำ ได้แก่ จริยธรรม (Ethics: E) ยั่งยืน (Sustainability: S) และ สัจธรรม (Trust: T) ซึ่งแสดงได้ดังแผนภาพที่ ๔

แผนภาพที่ ๔ โมเดล STRONGEST

STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

STRONGEST Model

พัฒนาโดย

รศ. ดร.มานี ไชยธีรานุวัติศิริ, พฤศจิกายน 2562

การประยุกต์หลักความพอเพียงด้วยโมเดล

STRONG: จิตพอเพียงด้านทุจริต

จากแผนภาพที่ ๔ สามารถอธิบายนิยามเชิงปฏิบัติการของคำว่า จริยธรรม (Ethics: E) ยั่งยืน (Sustainability: S) และสัจธรรม (Trust: T) ได้ดังนี้

(๑) จริยธรรม (Ethics: E)

ปัจเจกบุคคล องค์กร และชุมชนเป็นผู้มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดำรงตนอย่างมีเหตุผล รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีการบังคับใช้ประมวลจริยธรรม จรรยาบรรณ มาตรฐานทางคุณธรรม เพื่อให้การปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่รัฐและพนักงานเอกชนอยู่บนฐานของความมีจริยธรรม

(๒) ยั่งยืน (Sustainability: S)

ปัจเจกบุคคล องค์กร และชุมชนเป็นผู้มีจริยธรรม และเป็นพลังสำคัญในการเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสการทุจริต เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การเป็น “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต” อันเป็นวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

(๓) สัจธรรม (Trust: T)

ประเทศไทยมีผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กร และชุมชนเป็นผู้มีจิตใจใสสะอาด บริสุทธิ์ เสียสละ และประพฤติดีงาม รวมถึงมีการครองงาน ครองคน และครองตนอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต

๓. โมเดล STRONG กับมาตรการป้องกันการทุจริตของต่างประเทศ

การคิดค้นและพัฒนาโมเดล STRONG มีพื้นฐานมาจากการสั่งสมประสบการณ์ด้านการต่อต้านการทุจริต โดยมีความมุ่งหมายที่จะสร้างกลไกและวิธีการในการขับเคลื่อนให้ป้องกันการทุจริตได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงในปัจจุบันนี้ องค์กรต่างประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันการทุจริตอย่างมาก เนื่องจากการยับยั้งไม่ให้เกิดการทุจริตเกิดขึ้นและเป็นแนวทางในการต่อต้านการทุจริตที่มีความยั่งยืนในระยะยาว จึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการป้องกันการทุจริตตามหลักการของโมเดล STRONG กับมาตรการป้องกันการทุจริตขององค์กรต่างประเทศ ๓ องค์กร ได้แก่ องค์กรสหประชาชาติ (United Nations: UN) องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) และธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB)

๓.๑ มาตรการป้องกันการทุจริตขององค์กรต่างประเทศ

(๑) องค์กรสหประชาชาติ (United Nations: UN)

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention against Corruption: UNCAC) ประกอบด้วย ๘ หมวด ได้แก่ บทบัญญัติทั่วไป มาตรการป้องกัน กำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย ความร่วมมือระหว่างประเทศ การติดตามทรัพย์สินคืน ความช่วยเหลือทางวิชาการในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร กลไกในการปฏิบัติตามอนุสัญญา และบทบัญญัติสุดท้าย

ในส่วนของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมาตรการป้องกันการทุจริตในหมวดที่ ๒ ข้อ ๕ - ๑๔ สามารถสรุปประเด็นมาตรการสำคัญในการป้องกันการทุจริตได้ดังนี้ (United Nations, ๒๐๐๓)

(๑.๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วม

การต่อต้านการทุจริตมีความจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสังคมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงควรมีการพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม ผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้กำกับดูแลทางการเงิน

(๑.๒) ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ

การส่งเสริมให้มีความโปร่งใสในการดำเนินงานของทุกภาคส่วน เช่น การส่งเสริมความโปร่งใสในการสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งและการคัดเลือก/สรรหาบุคคลเข้ารับราชการ การส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารจัดการการคลังภาครัฐ การส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยรัฐต้องมีระบบรองรับที่ทำให้มั่นใจได้ว่าประชาชนมีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารปกครองภาครัฐและกระบวนการปฏิบัติงานในภาครัฐ เป็นต้น

(๑.๓) การเพิ่มพูนและเผยแพร่ความรู้

องค์กรต่อต้านการทุจริตควรมีการดำเนินการเพิ่มพูนและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตให้แก่ทุกภาคส่วน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจถึงปัญหาและวิธีการป้องกันการทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงสนับสนุนการไม่ทนต่อการทุจริตในแผนการศึกษาซึ่งรวมถึงหลักสูตรของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

(๑.๔) การป้องกันความขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนรวมและผลประโยชน์ส่วนตัว

ภาครัฐและองค์กรต่อต้านการทุจริตส่งเสริมให้มีการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนรวมและผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น การกำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับกิจการงานทางวิชาชีพของอดีตเจ้าหน้าที่รัฐ หรือการว่าจ้างเจ้าหน้าที่รัฐโดยภาคเอกชนภายหลังจากการลาออกหรือเกษียณอายุ เป็นต้น

(๑.๕) ความมีคุณธรรมและซื่อสัตย์สุจริต

รัฐต้องส่งเสริมความมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยการบังคับใช้จรรยาบรรณหรือมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมการปฏิบัติราชการอย่างถูกต้อง รวมถึงต้องมีการพิจารณานำโทษทางวินัยหรือมาตรการอื่นมาใช้กับเจ้าหน้าที่รัฐที่ฝ่าฝืนจรรยาบรรณหรือมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม

(๖) ส่งเสริมให้สาธารณะตระหนักถึงอันตรายของการทุจริต

ภาครัฐและองค์กรต่อต้านการทุจริตต้องมีการให้ความรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้สาธารณชนมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับความมีอยู่ สาเหตุ ความร้ายแรง และภัยคุกคามที่เกิดจากการทุจริตมากขึ้น

(๒) องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD)

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) เป็นหนึ่งในองค์กรระหว่างประเทศที่มีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยการดำเนินการของ OECD จะครอบคลุมถึงการป้องกันและปราบปรามการให้สินบน การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และการจัดการทุจริตในภาครัฐ รวมถึงได้มีการศึกษารูปแบบเฉพาะขององค์กรต่อต้านการทุจริต ซึ่งภารกิจหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้การต่อต้านการทุจริตประสบผลสำเร็จได้ คือ การป้องกันการทุจริต โดยสามารถสรุปมาตรการสำคัญในการป้องกันการทุจริต ได้ดังนี้ (Organization for Economic Co-operation and Development, ๒๐๐๘)

(๒.๑) การพัฒนาการศึกษาวิจัยและนโยบายป้องกันการทุจริต

การศึกษาวิจัยรูปแบบ แนวโน้ม และความระดับความรุนแรงของการทุจริตที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อพัฒนานโยบายและมาตรการป้องกันการทุจริตได้อย่างเท่าทันพลวัตรของการทุจริตเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ประสบผลสำเร็จในการต่อต้านการทุจริต

(๒.๒) การป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่ในทางทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ

การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่รัฐมีจริยธรรม การบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อเป็นมาตรการพิเศษ และมีมาตรการลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามนับได้ว่าเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งให้เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรม รวมถึงควรมีการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนรวมกับผลประโยชน์ส่วนตนจากการปฏิบัติหน้าที่ และส่งเสริมให้มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการภาครัฐ

(๒.๓) การส่งเสริมศึกษาและความตระหนักรู้

องค์กรต่อต้านการทุจริตควรมีการพัฒนาและจัดทำหลักสูตรการศึกษาในการต่อต้านการทุจริตเพื่อนำไปปรับใช้ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และมีโครงการเผยแพร่ให้ความรู้แก่ทุกภาคส่วนให้ตระหนักถึงอันตรายของการทุจริตและเสริมสร้างความรู้ในการป้องกันการทุจริตโดยสร้างความร่วมมือกับสื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชน (Non Governmental Organizations: NGOs) ภาคธุรกิจ และภาครัฐในการร่วมดำเนินโครงการ

(๒.๔) การส่งเสริมความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการป้องกันการทุจริต

การป้องกันการทุจริต ไม่มีองค์กรใดสามารถดำเนินการได้เพียงลำพัง ดังนั้นการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในระดับต่าง ๆ ทั้งการสร้างความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ หน่วยงานภายในประเทศ ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ และประชาชน จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การป้องกันการทุจริตมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(๒.๕) การพัฒนาบุคลากร

นอกจากการดำเนินมาตรการป้องกันการทุจริตแล้ว การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางด้วยการอบรมให้มีความรู้เท่าทันกับพลวัตรของการทุจริตจะเป็นปัจจัยประการสำคัญที่ทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นองค์กรต่อต้านการทุจริตควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรด้านการป้องกันการทุจริตเพื่อให้การป้องกันการทุจริตบรรลุผลสำเร็จได้อย่างสูงสุด

(๓) ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB)

ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้มีความร่วมมือกับองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ในการเสนอแนวทางป้องกันการทุจริตแบบองค์รวม (Holistic Approach) ซึ่งประกอบด้วยเสาหลัก ๓ ประการ ดังนี้ (เอค ตั้งทรัพย์วัฒนา และคณะ, ๒๕๕๐)

(๓.๑) การพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีคุณภาพและโปร่งใส ประกอบด้วย

๑) การสร้างเกียรติภูมิในอาชีพข้าราชการ รวมถึงกำหนดค่าตอบแทนที่เพียงพอ มีระบบการเลื่อนขั้นที่โปร่งใส มีระบบตรวจสอบการใช้อำนาจดุลพินิจของข้าราชการ มีระบบสับเปลี่ยนงาน ข้าราชการเป็นระยะเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลประโยชน์ที่ยึดติดกับตำแหน่ง

๒) การมีประมวลจริยธรรมที่มีบทบัญญัติในประเด็นที่เกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และมีการวางระบบการติดต่อกันระหว่างข้าราชการและนักธุรกิจ เพื่อไม่ให้ข้าราชการมีอิทธิพลและสามารถเรียกรับผลประโยชน์ได้

๓) มีระบบการตรวจสอบความโปร่งใส ซึ่งรวมถึงมีระบบการคลังที่โปร่งใส มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสถาบันทางการเงินที่ได้มาตรฐานสากล มีกระบวนการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณ มีกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างโปร่งใส ระบบการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและลดขั้นตอนในระบบราชการ

(๓.๒) การสร้างค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน ประกอบด้วย

๑) กระบวนการป้องกัน สืบสวน และลงโทษผู้กระทำความทุจริต ซึ่งรวมถึงการมีระบบกฎหมายที่จัดการกับการให้สินบน การมีหน่วยงานหรือกลไกจัดการกับการฟอกเงิน การมีระบบตรวจสอบการให้สินบน เพิ่มศักยภาพให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบ และเพิ่มประสิทธิภาพของการร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการปกป้องผู้แจ้งเบาะแส

๒) การส่งเสริมความรับผิดชอบของบรรษัท ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนให้เกิดบรรษัทภิบาลและพัฒนาแนวทางปฏิบัติในแต่ละบริษัท การมีบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับการติดสินบนของเอกชน การปรับแก้กฎหมายและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง การทำสัญญากับภาคเอกชน หรือการให้สัมปทานที่มีความโปร่งใสมากขึ้น

(๓.๓) การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ประกอบด้วย

๑) การกระตุ้นให้มีการถกเถียงเรื่องการทุจริตในเวทีสาธารณะ ซึ่งรวมถึงโครงการสร้างความตระหนักในระดับต่าง ๆ การสนับสนุนบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน การปรับระบบการศึกษาเพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต

๒) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของสาธารณะและสื่อ ซึ่งรวมถึงการกำหนดให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานต่อสาธารณะถึงผลการดำเนินงานทั้งเรื่องการป้องกัน ปราบปราม สนับสนุน และการให้สิทธิประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั้งหมดของภาครัฐ และการทำให้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารเกิดผลขึ้นจริงในทางปฏิบัติ

๓) การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งรวมถึงการปกป้องผู้แจ้งเบาะแส การระดมการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมจากองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรอื่น ๆ

จากการศึกษามาตรการป้องกันการทุจริตขององค์การสหประชาชาติ (UN) ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UNCAC) องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) และธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) สามารถสรุปประเด็นมาตรการป้องกันการทุจริตได้ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ มาตรการป้องกันการทุจริตขององค์กรระหว่างประเทศ

ประเด็น	หน่วยงาน		
	องค์การสหประชาชาติ (UN)	องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD)	ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB)
๑. การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ	✓	✓	✓
๒. ความโปร่งใส ตรวจสอบได้	✓	✓	✓
๓. การสร้างองค์ความรู้ในการป้องกันการทุจริต	✓	✓	✓
๔. การป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนรวมกับผลประโยชน์ส่วนตน	✓	✓	✓
๕. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐตามประมวลจริยธรรม	✓	✓	✓
๖. การส่งเสริมให้สาธารณะตระหนักถึงอันตรายของการทุจริต	✓	✓	✓
๗. การพัฒนาการศึกษาวิจัยและนโยบายป้องกันการทุจริต		✓	
๘. การพัฒนาให้ความรู้บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านป้องกันการทุจริต		✓	

๒.๒ เปรียบเทียบโมเดล STRONG กับมาตรการป้องกันการทุจริตขององค์กรต่างประเทศ

จากการศึกษาสาระสำคัญของโมเดล STRONG และมาตรการป้องกันการทุจริตขององค์กรต่างประเทศ ๓ องค์กร ได้แก่ องค์การสหประชาชาติ (UN) องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) และธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) พบว่า นิยามเชิงปฏิบัติการของโมเดล STRONG มีความสอดคล้องกับมาตรการป้องกันการทุจริตขององค์กรต่างประเทศ ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ เปรียบเทียบมาตรการป้องกันการทุจริตขององค์กรระหว่างประเทศกับโมเดล STRONG

ประเด็น	โมเดล STRONG					
	พอเพียง (S)	โปร่งใส (T)	ตระหนักรู้ (R)	มุ่งไปข้างหน้า (O)	ความรู้ (N)	เอื้อเพื่อ (G)
๑. การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๒. ความโปร่งใส ตรวจสอบได้		✓				
๓. การสร้างองค์ความรู้ในการป้องกันการทุจริต					✓	
๔. การป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนรวมกับผลประโยชน์ส่วนตน	✓					
๕. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐตามประมวลจริยธรรม		✓				
๖. การส่งเสริมให้สาธารณะตระหนักถึงอันตรายของการทุจริต			✓			

ประเด็น	โมเดล STRONG					
	พอเพียง (S)	โปร่งใส (T)	ตระหนักรู้ (R)	มุ่งไปข้างหน้า (O)	ความรู้ (N)	เอื้อเพื่อ (G)
๗. การพัฒนาการศึกษาวิจัยและนโยบายป้องกันการทุจริต			✓	✓	✓	
๘. การพัฒนาให้ความรู้บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านป้องกันการทุจริต					✓	

เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบมาตรการป้องกันการทุจริตขององค์กรระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริตทั้ง ๓ องค์กรกับโมเดล STRONG พบว่า โมเดล STRONG มีนิยามเชิงปฏิบัติการที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการทุจริตขององค์กรระหว่างประเทศ ทั้งในประเด็นการส่งเสริมความโปร่งใสตรวจสอบได้ การสร้างองค์ความรู้ในการป้องกันการทุจริต การป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ การส่งเสริมให้สาธารณะตระหนักถึงอันตรายของการทุจริต การพัฒนาการศึกษาวิจัยและนโยบายป้องกันการทุจริต และการพัฒนาให้ความรู้บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านป้องกันการทุจริต ซึ่งตัวอักษรตัว “T” และตัว “R” ในโมเดล STRONG สามารถสอดคล้องได้กับมาตรการป้องกันการทุจริตขององค์กรระหว่างประเทศได้ถึง ๒ ประเด็น กล่าวคือ “T” คือ ความโปร่งใส เป็นหลักการในการส่งเสริมความโปร่งใสตรวจสอบได้ และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ ในส่วนของตัวอักษร “R” คือ ความตระหนักรู้ เป็นหลักการในการส่งเสริมให้สาธารณะตระหนักถึงอันตรายของการทุจริตและพัฒนาการศึกษาวิจัยและนโยบายป้องกันการทุจริต และในส่วนของความร่วมมือ (Participation) แม้จะไม่มีนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวอักษรในโมเดล STRONG ที่มีความสอดคล้องหรือมีความหมายที่ตรงกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการต่อต้านการทุจริต แต่เมื่อพิจารณาแผนภาพของโมเดล STRONG จะพบว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมโยงหลักการของโมเดล STRONG ทั้ง ๖ ประการ กล่าวคือ การประสบความสำเร็จในการป้องกันการทุจริตเชิงรุกด้วยการเสริมสร้างให้บุคคลและชุมชนมีจิตพอเพียงต่อต้านทุจริตด้วยโมเดล STRONG ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญของโมเดล STRONG ได้นั้น เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งจะเห็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้จากกระบวนการดำเนินโครงการ “STRONG – จิตพอเพียงต้านทุจริต” ที่มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับโมเดล STRONG ไปสู่ชุมชนและการจัดตั้งชมรม STRONG เพื่อผลักดันให้มีการนำหลักการของโมเดล STRONG ไปสู่การปฏิบัติในการป้องกันการทุจริตได้อย่างเป็นรูปธรรม

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้ดำเนินโครงการ STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ และในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ขยายพื้นที่การดำเนินโครงการครอบคลุมทั้ง ๗๖ จังหวัด และ ๑ เขตปกครองท้องถิ่นพิเศษ (กรุงเทพมหานคร) การดำเนินโครงการดังกล่าวได้นำโมเดล STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต ไปขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการจัดตั้งชมรม STRONG ในทุกจังหวัดเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมเป็นผู้จับตามองและแจ้งเบาะแสการทุจริต (Watch and Voice) โดยในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาต่อยอดโมเดล STRONG เพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการป้องกันการทุจริตได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้เพิ่มคำว่า “การมีส่วนร่วม” (Participation) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงและขับเคลื่อนหลักการของโมเดล STRONG ไปสู่การป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงได้มีการพัฒนาโมเดลไปสู่การเป็น STRONGER และ STRONGEST เพื่อให้การป้องกันและการต่อต้านการทุจริตประสบความสำเร็จอย่างสูงสุดและมีความเป็นสังขารม

นอกจากนี้ จากการศึกษามาตรการป้องกันการทุจริตขององค์กรระหว่างประเทศ ๓ องค์กร ได้แก่ องค์กรสหประชาชาติ (UN) องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) และธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย ADB พบว่า มีมาตรการป้องกันการทุจริตที่องค์กรระหว่างประเทศให้ความสำคัญ ๘ ประการ ได้แก่ (๑) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ (๒) ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ (๓) การสร้างองค์ความรู้ในการป้องกันการทุจริต (๔) การป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนรวมกับผลประโยชน์ส่วนตน (๕) การ

ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐตามประมวลจริยธรรม (๖) การส่งเสริมให้สาธารณะตระหนักถึงอันตรายของการทุจริต (๗) การพัฒนาการศึกษาวิจัยและนโยบายป้องกันการทุจริต และ (๘) การพัฒนาให้ความรู้บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านป้องกันการทุจริต มีความสอดคล้องกับแนวทางการป้องกันการทุจริต และนิยามเชิงปฏิบัติการของโมเดล STRONG โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนจะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนโมเดล STRONG ให้ไปสู่โมเดล STRONGER และโมเดล STRONGEST ให้เป็นรูปธรรมได้

ที่มารูปภาพ : <https://www.chorsaard.or.th>

คำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วม
ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ที่ ๑ /๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทุจริตศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕

ตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง การแบ่งส่วนราชการและหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการ ในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ช. พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ได้กำหนดให้สำนักงานด้านการทุจริตศึกษา มีหน้าที่และอำนาจในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาหลากหลายรูปแบบบนฐานความจำเป็นและความสำคัญร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และเพื่อให้การสร้างและพัฒนาหลักสูตร รวมถึงขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา นำสู่การบรรลุกับเป้าหมายตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตอย่างยั่งยืน

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และข้อ ๙ ของระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบกับมติคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในการประชุมครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๔ คณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (คณะกรรมการ สปท.) จึงแต่งตั้งคณะกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทุจริตศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยมีองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. นายณรงค์ รัฐอมฤต	ประธานอนุกรรมการ
๒. รองศาสตราจารย์ ดร.มานี ไชยธีรานุวัณศิริ	รองประธานอนุกรรมการ
๓. เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือผู้แทน
ที่เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย	อนุกรรมการ
๔. อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๕. อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๖. พลตำรวจโท ไกรบุญ ทรวดทรง	อนุกรรมการ
๗. ศาสตราจารย์ ดร.เชษฐพงษ์ เมฆสัมพันธ์	อนุกรรมการ
๘. ดร.ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล	อนุกรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์ ดร.นาฏสุตา ภูมิจันทร์	อนุกรรมการ
๑๐. ดร.พิรุณ สัยยะสิทธิ์พานิช	อนุกรรมการ
๑๑. ดร.ภูธร จันทะหงส์ ปทุมจารี	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ยวนะเดมีย์	อนุกรรมการ

/๑๓. ดร.วิจารณ์ ...

๑๓. ดร.วิจารณ์ สิมานายา	อนุกรรมการ
๑๔. นายวิสุทธิ์ ตันตินันท์	อนุกรรมการ
๑๕. พันตำรวจโท สิริพงษ์ ศรีตุลา	อนุกรรมการ
๑๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ สงค์ประชา	อนุกรรมการ
๑๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยัน ธีญกิจจานุกิจ	อนุกรรมการ
๑๘. นางอำนวยพร ชลดำรงกุล	อนุกรรมการ
๑๙. นายธีรณัยเศรษฐ์ เขียวประยูร	อนุกรรมการ
๒๐. นางสาวลลิตา โภชนพันธ์	อนุกรรมการ
๒๑. ผู้อำนวยการสำนักได้สวนคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ
๒๒. ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและบูรณาการการมีส่วนร่วมด้านทุจริต	อนุกรรมการ
๒๓. ผู้อำนวยการสำนักเฝ้าระวังและประเมินสภาวะการณ์ทุจริต	อนุกรรมการ
๒๔. ผู้อำนวยการสำนักมาตรการเชิงรุกและนวัตกรรม	อนุกรรมการ
๒๕. ผู้อำนวยการสำนักการขัดกันแห่งผลประโยชน์	อนุกรรมการ
๒๖. ผู้อำนวยการสำนักด้านทุจริตศึกษา	อนุกรรมการ และเลขาธิการ
๒๗. ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและติดตามด้านทุจริตศึกษา ๑	อนุกรรมการ และผู้ช่วยเลขาธิการ
๒๘. นางสาวอุษา ชาวอุบล	ผู้ช่วยเลขาธิการ
๒๙. นายภูมิภากร ภูมิวัฒน์	ผู้ช่วยเลขาธิการ
๓๐. นายณัฐปกรณ์ ประเสริฐสุข	ผู้ช่วยเลขาธิการ

โดยให้คณะอนุกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. ศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้ และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านทุจริตศึกษา
๒. กำหนดแนวทาง และขอบเขตในการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทุจริตศึกษา ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และแผนการปฏิรูปประเทศ
๓. พิจารณายกร่างและจัดสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทุจริตศึกษา โดยกำหนด โครงสร้างหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์ของรายวิชา เนื้อหาสาระ จัดระเบียบ/ลำดับของเนื้อหาสาระ วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
๔. พิจารณาให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการยกร่างสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ ด้านทุจริตศึกษา เพื่อให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ พร้อมทั้งนำเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาให้ ความเห็นชอบ
๕. กำหนดแผนหรือแนวทางการนำหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง
๖. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจได้ตามความจำเป็นและ เหมาะสม

/๗. ปฏิบัติงาน ...

๗. ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ สปท. มอบหมาย
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จนถึงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๕

สั่ง ณ วันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕

พลตำรวจเอก

(วัชรพล ประสารราชกิจ)

ประธานกรรมการ ป.ป.ช.

ในฐานะประธานกรรมการ สปท.

คำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วม
ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ที่ ๕ /๒๕๖๕

เรื่อง เพิ่มเติมองค์ประกอบในคณะอนุกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทุจริตศึกษา
พ.ศ. ๒๕๖๕

ตามที่คณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทุจริตศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ นั้น

เพื่อให้การสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านทุจริตศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ บรรลุตามวัตถุประสงค์ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และข้อ ๙ ของระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบกับมติคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕ จึงเพิ่มเติมองค์ประกอบในคณะอนุกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทุจริตศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ ดังนี้

๑. อธิบดีกรมป่าไม้ หรือผู้แทน

อนุกรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป จนถึงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๕

สั่ง ณ วันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๕

พลตำรวจเอก

(วัชรพล ประสารราชกิจ)

ประธานกรรมการ ป.ป.ช.

ในฐานะประธานกรรมการ สปท.

คำสั่งคณะกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทฤษฎีศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕

ที่ ๑ /๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการร่างชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทฤษฎีศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕

ตามคำสั่งคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่ ๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทฤษฎีศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ นั้น

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๖ ของคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทฤษฎีศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานตามหน้าที่และอำนาจได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม ประกอบกับมติคณะกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทฤษฎีศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ คณะกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทฤษฎีศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการร่างชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทฤษฎีศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยมีองค์ประกอบหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.มาณี ไชยธีรานุกูลศิริ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๒. ผู้อำนวยการสำนักด้านทฤษฎีศึกษา	ประธานคณะกรรมการ
๓. ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและติดตามด้านทฤษฎีศึกษา ๒	คณะกรรมการ
๔. นายกนต์ธร บัวงาม	คณะกรรมการ
๕. นางสาวขวัญชนก พิชจันทร์	คณะกรรมการ
๖. นายขวัญชัย ชินวงษ์	คณะกรรมการ
๗. นางสาวชนิดา อาคมวิณะ	คณะกรรมการ
๘. นายณัฐปรกรณ์ ประเสริฐสุข	คณะกรรมการ
๙. นายธนระชัย ศรีเพชร	คณะกรรมการ
๑๐. นายนราธิป ศรีพลกรัง	คณะกรรมการ
๑๑. นางสาวนพพรช ภูมิภักดิ์	คณะกรรมการ
๑๒. นางสาวนันทิยา นามวงศ์	คณะกรรมการ
๑๓. นายนารินทร์ ทองดี	คณะกรรมการ
๑๔. นางสาวปารวี อีระกุล	คณะกรรมการ
๑๕. นางสาวปัญชร จิตอุดมธรรม	คณะกรรมการ
๑๖. นายพัฒนโชติ ช้วนรักธรรม	คณะกรรมการ
๑๗. นายภาวิศ สุดแสง	คณะกรรมการ
๑๘. นายภัทรพล กิจประยูร	คณะกรรมการ
๑๙. นายศุภสิทธิ์ รักไทยดี	คณะกรรมการ

๒๐. นางสาวสายธาร อินทฤทธิ์	คณะทำงาน
๒๑. นายโสรัตน์ ชันดี	คณะทำงาน
๒๒. ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและติดตามด้านทฤษฎีศึกษา ๑	คณะทำงานและเลขานุการ
๒๓. นางสาวอุษา ขาวอุบล	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๔. นายภูมิภากร ภูมิวัฒน์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๕. นางสาววิศรา ควรชัยตระกูล	ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๖. นางสาวอัจฉรา พญาวงษ์	ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๗. นายบุญญฤทธิ์ ชัยมาลา	ผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะทำงานมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. รวบรวม ประมวลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านทฤษฎีศึกษา
๒. ยกร่างชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทฤษฎีศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทฤษฎีศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕
๓. ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านทฤษฎีศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕ มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕

(นายณรงค์ รัฐอมฤต)

ประธานอนุกรรมการสร้างและพัฒนาชุดหลักสูตรและ
สื่อการเรียนรู้ด้านทฤษฎีศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๕

ป่าไม้ไทย เป็นของ คนไทยทุกคน

... เพราะ "ประชาชนทุกคน
เตรียมเสมือเหล็กสำคัญ
ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต"
จึงเป็นภารกิจของคนไทยทุกคน
ที่จะไม่ยอมจำนนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ...

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เลขที่ ๓๖๑ ถนนนนทบุรี ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๒๘ ๔๘๐๐ สายด่วน ป.ป.ช. ๑๒๐๕
www.nacc.go.th